

แผนพัฒนานวัตกรรมเชิงระบบ ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนบ้านขามใหญ่

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 1
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ

คำนำ

แผนนวัตกรรมการเชิงระบบของโรงเรียนบ้านขามใหญ่ฉบับนี้ จัดทำขึ้นเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาระบบการบริหารจัดการและการจัดการเรียนการสอนภายในโรงเรียน ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยมุ่งเน้นการบูรณาการนวัตกรรมการที่สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนและชุมชน เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาและเสริมสร้างความสามารถของนักเรียนให้มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ ๒๑

ขอขอบคุณทุกท่านที่มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนฉบับนี้ และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าแผนนวัตกรรมการเชิงระบบจะเป็นเครื่องมือสำคัญในการนำพาโรงเรียนบ้านขามใหญ่ไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้

โรงเรียนบ้านขามใหญ่

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	๗
แผนพัฒนานวัตกรรมเชิงระบบ	1-7
ภาคผนวก	8

แผนพัฒนานวัตกรรมเชิงระบบ

๑. ข้อมูลสถานศึกษา

ชื่อโรงเรียน บ้านขามใหญ่ ที่อยู่ เลขที่ ๑๙๐ หมู่ที่ ๑๐ ตำบลขามใหญ่ อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัด
อุบลราชธานี รหัสไปรษณีย์ ๓๔๐๐๐ สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต ๑
โทรศัพท์ ๐๘๑-๘๗๙-๖๙๒๓ โทรสาร - e-mail : khamyaischool@gmail.com เปิดสอนระดับ
อนุบาล ถึงระดับ มัธยมศึกษาตอนต้น ผู้บริหาร ๑ คน ครู ๑๕ คน จำนวนนักเรียนทั้งหมด ๑๘๗ คน
ผู้บริหารโรงเรียน นางวันวิสาข์ รื่นนุสาน

๒. ชื่อแผนงาน

ข้อ ๔ เพื่อพัฒนาครู บุคลากรทางการศึกษาและผู้เรียนมีความสามารถและมีทักษะในการสร้างนวัตกรรม

๓. ชื่อผู้รับผิดชอบโครงการ และตำแหน่ง

นางสาวสุภาพร พิมพ์โพธิ์ ตำแหน่งครู วิทยฐานะครูชำนาญการ และนางสาวภรณ์ภา นามกาสี ตำแหน่งครูผู้ช่วย

๔. ระยะเวลาดำเนินการ

๑๖ พฤษภาคม ๖๗ - ๓๑ มีนาคม ๒๕๖๘

๕. ความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การจัดตั้งพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา

๒.การพัฒนาและยกระดับคุณภาพการศึกษาทุกระดับให้มีคุณภาพ

๖. ความสอดคล้องกับเป้าหมายในการพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนหรือจุดเน้นของโรงเรียน ที่โรงเรียนกำหนด

จุดเน้นที่ ๑ คุณภาพการศึกษาสูงขึ้น

จุดเน้นที่ ๕ นักเรียนมีทักษะอาชีพ

๗. ความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์/แผนการดำเนินงานเพื่อขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาของจังหวัด

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๔ พัฒนาคุณภาพและศักยภาพของครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

๘. ลักษณะโครงการ

โครงการใหม่

๙. หลักการและเหตุผล

โครงการ พัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ กล่าวว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักที่ว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัด การศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ สอดคล้องกับความสนใจ และความถนัดของ

ผู้เรียน มีโอกาสได้ฝึกทักษะการคิด การแสดงออก การจัดการการเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้มาใช้ เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาได้ “วิธีการสอน” เป็นหัวใจของครู การสอนจะบรรลุผลตามจุดประสงค์ได้หรือไม่ ขึ้นอยู่กับความรู้ความสามารถของผู้สอนทั้งด้านวิชาการ วิชาชีพ ทักษะ และเทคนิคการสอนเป็นสำคัญ กล่าวคือ ผู้สอนต้องมีความรู้ดี (ศาสตร์) และมีเทคนิคการสอนดี (ศิลป์) หมายความว่าผู้เป็นครูจะต้องรู้จักศาสตร์การสอน และใช้ศิลป์การสอนซึ่งเป็นเทคนิคการสอนได้เป็นอย่างดี

ในยุคปัจจุบันที่เทคโนโลยีและนวัตกรรมได้มีบทบาทสำคัญในการเปลี่ยนแปลงการเรียนการสอน รูปแบบการเรียนรู้ที่เน้นการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมสามารถเพิ่มประสิทธิภาพในการสอนและยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนได้อย่างมีนัยสำคัญ โรงเรียนบ้านขามใหญ่ จึงจำเป็นต้องพัฒนากระบวนการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนในยุคดิจิทัลการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล สื่อมัลติมีเดีย และนวัตกรรมด้าน การศึกษาจะช่วยเสริมสร้างทักษะและความเข้าใจของนักเรียนให้ลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังช่วยกระตุ้นความ สนใจในการเรียนรู้ และส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ การแก้ไขปัญหา และการทำงานร่วมกัน

โครงการนี้มีเป้าหมายในการพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ที่สามารถนำไปใช้ในห้องเรียนได้อย่างมี ประสิทธิภาพ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างรอบด้าน พร้อมทั้งเพิ่มโอกาสในการพัฒนาทักษะที่จำเป็น ในศตวรรษที่ ๒๑ โดยการนำเสนอการเรียนรู้ในรูปแบบที่หลากหลายเพื่อกระตุ้นการมีส่วนร่วมและพัฒนา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ดังนั้น โรงเรียนบ้านขามใหญ่มุ่งเน้นการสร้างนวัตกรรมเพื่อการส่งเสริมการ เรียนของนักเรียนให้มีประสิทธิภาพสูงสุด โรงเรียนบ้านขามใหญ่ได้ตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนา จึงเห็น ควรจัดให้มีโครงการพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เพื่อนำไปใช้ในการจัดการ เรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

๑๐. วัตถุประสงค์ของแผนงาน

๑. เพื่อให้ครูมีนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ
๒. เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามสมรรถนะของผู้เรียนในศตวรรษที่ ๒๑

๑๑. เป้าหมายของโครงการ

เป้าหมายเชิงผลผลิต (Output)

- ๑.ครูมีนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐
- ๒.นักเรียนมีความรู้ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามสมรรถนะของผู้เรียนในศตวรรษที่ ๒๑ คิดเป็นร้อย ละ ๑๐๐

เป้าหมายเชิงผลลัพธ์ (Outcome)

- ๑.ครูมีนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ ทำให้ครูเป็นครูมืออาชีพ มีความก้าวหน้าทางวิชาชีพ
- ๒.นักเรียนมีความรู้ คู่คุณธรรม ตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนในศตวรรษที่ ๒๑ ดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข และยั่งยืน

๑๒. ข้อมูลเบื้องต้นของนวัตกรรมการบริหาร

ชื่อนวัตกรรม การพัฒนานวัตกรรม PLC โดยใช้รูปแบบ ๑D๓C MODEL สู่โรงเรียนแห่งนวัตกรรม

การพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ และมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๖๐) และหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๖๐ นั้น จะต้องมีการบูรณาการสู่ความสำเร็จ ซึ่งมีองค์ประกอบและปัจจัย คือคุณภาพของผู้เรียนที่โรงเรียนต้องประกันคุณภาพต่อผู้ปกครอง และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ดังนั้นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนจะต้องมีการบูรณาการสู่ความสำเร็จในการพัฒนา ๔ กระบวนการ คือ กระบวนการบริหาร กระบวนการเรียนการสอน กระบวนการ PLC และกระบวนการนิเทศการศึกษา เป็นภารกิจจำเป็นต่อการจัดการศึกษาที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคคลหลายฝ่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน ครูและบุคลากรในสถานศึกษาจำเป็นต้องพัฒนาและปรับปรุงตนเองให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้การปฏิบัติงานและกระบวนการจัดการเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา

โรงเรียนบ้านขามใหญ่ เป็นโรงเรียนประถมศึกษา ขนาดกลาง อยู่ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี จัดการศึกษาตั้งแต่ชั้นอนุบาล ๑ ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ จากการศึกษาข้อมูลสารสนเทศของโรงเรียนที่ผ่านมา พบว่านักเรียนส่วนใหญ่เป็นคนในพื้นที่ และเป็นคนที่มีการย้ายติดตามผู้ปกครอง ทำให้ได้รับการศึกษาจากโรงเรียนเดิมและโรงเรียนใหม่ ไม่ต่อเนื่อง อีกทั้งปัญหาด้านครู – บุคลากร ที่มีไม่ตรงกับความต้องการของโรงเรียน เช่น คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาอังกฤษ บางสาขาวิชาสอนตามความถนัด เช่น ศิลปะ ดนตรี นาฏศิลป์ ทำให้ครูขาดความรู้ความชำนาญในการจัดการเรียนการสอน และจากผลการทดสอบชาติ (National Test : NT) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านขั้นพื้นฐาน (O-NET) ของผู้เรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนบ้านขามใหญ่ ยังต่ำกว่าเป้าหมายของโรงเรียน

โรงเรียนได้กำหนดอัตลักษณ์ คือ โรงเรียนแห่งนวัตกรรมซึ่งมีลักษณะที่ปรากฏของผู้เรียนคือ มีการสืบคนการทำงานเป็นทีม มีการประยุกต์ใช้ความรู้ใหม่ มีความคิดสร้างสรรค์ ดังนั้นเพื่อให้สอดคล้องกับอัตลักษณ์ของ

โรงเรียนที่ว่า “โรงเรียนแห่งนวัตกรรม” จึงได้คิดค้นนวัตกรรม เรื่องการพัฒนานวัตกรรม PLC โดยใช้รูปแบบ ๑D๓ C MODEL สู่วิทยาลัยแห่งนวัตกรรม ส่งผลให้นักเรียน ครู และระบบการบริหารจัดการมีคุณภาพ

๑๓. ประเภทของนวัตกรรมนวัตกรรมการจัดการเรียนการสอน

ด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนการสอน

๑๔. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

การพัฒนานวัตกรรม PLC โดยใช้รูปแบบ ๑D๓ C MODEL สู่วิทยาลัยแห่งนวัตกรรม มีผลการปฏิบัติ ตามกิจกรรมที่ออกแบบ ครอบคลุม และเป็นไปตามวัตถุประสงค์ทุกจุดประสงค์ สามารถสรุปผลผลจาก ดำเนินการพัฒนานวัตกรรม แบ่งออกเป็น ๓ ด้าน ดังนี้

๑. ด้านคุณภาพนักเรียน

๑. นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มขึ้น ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เฉลี่ยทั้ง ๘ กลุ่มสาระการ เรียนรู้

๒. นักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ผ่านเกณฑ์ที่โรงเรียนกำหนด ร้อยละ ผลการประเมิน

๓. นักเรียนมีทักษะการอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียน ผ่านเกณฑ์ที่โรงเรียนกำหนด

๒. ด้านคุณภาพครู

๑. ครูจัดการเรียนการสอน แบบActive Learning ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญขึ้น มีนวัตกรรม

๒. ครู สร้างนวัตกรรมเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนส่งผลให้ผู้เรียนมีคุณภาพ มีความเข้าใจกระจ่าง ชัดเจนในเรื่องที่เรียน หรือทำให้ผู้เรียนได้มีการพัฒนาการเรียนรู้ในทักษะ ด้านต่าง ๆ ได้เร็วยิ่งขึ้น

๓. คุณภาพการบริหารจัดการ

๑. โรงเรียนมีระบบการบริหารจัดการที่มีคุณภาพ

๒. โรงเรียนได้รับความเชื่อมั่นจากผู้ปกครอง กรรมการสถานศึกษา ผู้นำชุมชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๓. โรงเรียนมีนวัตกรรมที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์ของโรงเรียน

๑๕. งบประมาณเงินอุดหนุนทั่วไปเพื่อพัฒนานวัตกรรมการศึกษา

งบประมาณ ๕๗,๕๐๐ บาท

๑๖. นวัตกรรมของครู ภายใต้โครงการ และงบประมาณ (งบประมาณทั้งหมด ๕๗,๕๐๐ บาท)

๑.กิจกรรมพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ งบประมาณ ๔๙,๐๐๐ บาท

กิจกรรม/นวัตกรรม	ค่าตอบแทน	ค่าใช้สอย	ค่าวัสดุ	ครูผู้รับผิดชอบ
๑. การพัฒนานวัตกรรม			๑๒,๐๐๐	
๑.๑ การพัฒนานวัตกรรม PLC โดยใช้รูปแบบ ๑D๓C MODEL สู่โรงเรียนแห่งนวัตกรรม				ผอ.วันวิสาข์
๑.๒ นวัตกรรมจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เพื่อพัฒนาทักษะทางภาษาของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ ๑ ด้วยรูปแบบ “WAT MODEL”				ครูวัฒนา
๑.๓ การพัฒนาทักษะการคิดสร้างสรรค์ของเด็กชั้นอนุบาลปีที่ ๒ ด้วยกิจกรรมศิลปะแบบผสมผสาน				ครูอมรรัตน์
๑.๔ การพัฒนาทักษะการรู้หนังสือของเด็กระดับชั้นอนุบาล ๓ โรงเรียนบ้านขามใหญ่โดยใช้ชุดสื่อภาษาพาเพลิน				ครูประสพพร
๑.๕ การพัฒนาการอ่านคำที่ประสมด้วยสระเปลี่ยนรูปและสระลดรูปของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ โดยใช้สื่อสระแปลงร่างและแบบฝึกทักษะ				ครูพรรณศิริ
๑.๖ การพัฒนาทักษะกระบวนการทำงานด้วยการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) รูปแบบ Apar Model ในรายวิชาการงานอาชีพ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒				ครูจิระพรรณ
๑.๗ การพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความสำคัญของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ โดยใช้แบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความจากหนังสือเล่มเล็ก โดยใช้เทคนิค ๕W๑H				ครูไพลิน
๑.๘ การพัฒนาเรื่อง การบวก ลบ คูณ				ครูนวล

หาระคนสำหรับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ ๕ โดยใช้ชุดฝึกทักษะ				
๑.๙ การพัฒนาทักษะการสร้างสรรค์งานประดิษฐ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ด้วยรูปแบบโครงงานเป็นฐาน (Project-Based Learning)				ครูยุพิน
๑.๑๐ โครงงานถึงขยะอัจฉริยะ				ครูธิติพงษ์
๑.๑๑ นวัตกรรมการเรียนรู้การพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหา เรื่อง ปัญหาท้องถิ่นของไทย ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน				ครูประภาพันธ์
๑.๑๒ นวัตกรรมพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) วิชาวิทยาศาสตร์ เรื่องมลพิษทางอากาศ เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑				ครูกัญญาภา
๑.๑๓ นวัตกรรมพัฒนาทักษะการเคลื่อนไหวประกอบจังหวะกีฬามวยไทย ด้วยนวัตกรรม ADDIE Model				ครูภรณ์ภา
๑.๑๔ นวัตกรรมพัฒนาการอ่านจับใจความสำคัญของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ โดยใช้แบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความ				ครูอนงค์
๑.๑๕ นวัตกรรมพัฒนาทักษะทางคณิตศาสตร์ด้านการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ด้วยชุดกิจกรรมเส้นด้าย				ครูบุศรา
๑.๑๖ นวัตกรรมพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ สำหรับผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โดยใช้ชุดการสอนการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ				ครูสุภาพร
๒.ศิลปะป้องกันตัว มวยไทย -สื่อการเรียนรู้ -จัดการเรียนรู้ศิลปะมวยไทย			๓๑,๐๐๐	๑.ครูภรณ์ภา ๒.ครูประสพพร ๓.ครูนวล

				๔.ครูสุภาพ ๕.ครูวาสนา ๖.ครูชนัญธิตา
๓.นาฏศิลป์ -สื่อการเรียนรู้ -จัดการเรียนรู้นาฏศิลป์			๖,๐๐๐	๑.ครูภรณ์ภา ๒.ครูประสพพร ๓.ครูพรรณสิริ ๔.ครูนวล ๕.ครูสุภาพ ๖.ครูวัฒนา ๗.ครูวาสนา ๘.ครูชนัญธิตา
รวม			๔๘,๐๐๐	

๒.กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ งบประมาณ ๘,๕๐๐ บาท

กิจกรรม	ค่าตอบแทน	ค่าใช้สอย	ค่าวัสดุ
กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้			๘,๕๐๐
รวม			๘,๕๐๐

๑๗. การประเมินผลโครงการ

๑.แบบประเมินโครงการ

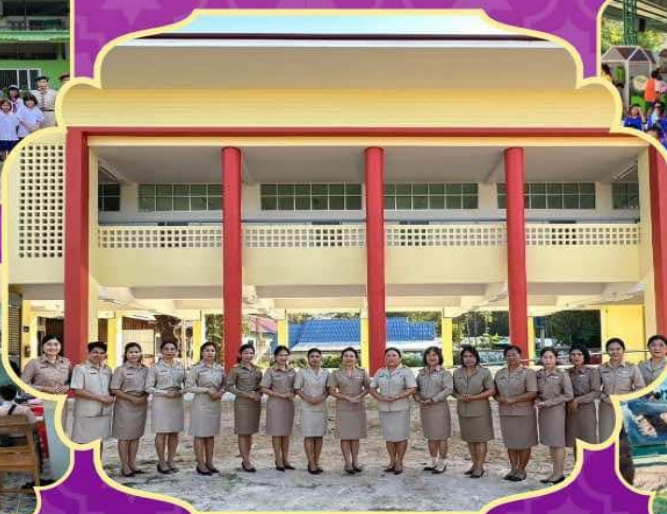
๒.แบบประเมินนวัตกรรม

๓.แบบประเมินความพึงพอใจ

ภาคผนวก

แผนพัฒนานวัตกรรมจัดการเรียนรู้ ปีการศึกษา ๒๕๖๗

โรงเรียนบ้านขามใหญ่

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต ๑

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

กระทรวงศึกษาธิการ

คำนำ

แผนพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ฉบับนี้ จัดทำขึ้นเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงรูปแบบการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนในศตวรรษที่ ๒๑ โดยมุ่งเน้นการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดวิเคราะห์ ความคิดสร้างสรรค์ การแก้ปัญหา และการเรียนรู้อย่างยั่งยืน

แผนฉบับนี้ประกอบด้วยนวัตกรรมของครูในด้านต่าง ๆ ทั้งการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การใช้สื่อเทคโนโลยี และการประเมินผล โดยมีการวางเป้าหมายและกระบวนการที่ชัดเจน เพื่อสนับสนุนให้ครูผู้สอนสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ขอขอบคุณคณะผู้บริหาร ครูผู้สอน และบุคลากรทุกท่านที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาแผนฉบับนี้ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าแผนพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้นี้จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและสร้างสรรค์อนาคตที่ดีให้กับผู้เรียนต่อไป

โรงเรียนบ้านขามใหญ่

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	๗
นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เพื่อพัฒนาทักษะทางภาษาของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ ๑ ด้วยรูปแบบ “WAT MODEL”	๑
การพัฒนาทักษะการคิดสร้างสรรค์ของเด็กชั้นอนุบาลปีที่ ๒ ด้วยกิจกรรมศิลปะแบบผสมผสาน	๘
การพัฒนาทักษะการรู้หนังสือของเด็กระดับชั้นอนุบาล ๓ โรงเรียนบ้านขามใหญ่โดยใช้ชุดสื่อภาษาพาเพลิน	๑๖
การพัฒนาการอ่านคำที่ประสมด้วยสระเปลี่ยนรูปและสระลดรูปของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ โดยใช้สื่อสระแปลงร่างและแบบฝึกทักษะ	๒๐
การพัฒนาทักษะกระบวนการทำงานด้วยการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) รูปแบบ Apar Model ในรายวิชาการงานอาชีพกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒	๒๔
การพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความสำคัญของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ โดยใช้แบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความจากหนังสือเล่มเล็ก โดยใช้เทคนิค ๕W๑H	๓๐
การพัฒนาเรื่อง การบวก ลบ คูณ หารระคนสำหรับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ ๕ โดยใช้ชุดฝึกทักษะ	๓๔
การพัฒนาทักษะการสร้างสรรค์งานประดิษฐ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ด้วยรูปแบบโครงการเป็นฐาน (Project-Based Learning)	๓๙
โครงการถึงขยะอัจฉริยะ	๔๗
นวัตกรรมการเรียนรู้การพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหา เรื่อง ปัญหาท้องถิ่นของไทย ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน	๕๘
นวัตกรรมการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) วิชาวิทยาศาสตร์ เรื่องมลพิษทางอากาศ เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑	๖๓
นวัตกรรมการพัฒนาทักษะการเคลื่อนไหวประกอบจังหวะกีฬามวยไทยด้วยนวัตกรรม ADDIE Model	๗๖
นวัตกรรมพัฒนาการอ่านจับใจความสำคัญของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ โดยใช้แบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความ	๘๑
นวัตกรรมพัฒนาทักษะทางคณิตศาสตร์ด้านการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ด้วยชุดกิจกรรมเส้นด้าย	๘๖
นวัตกรรมพัฒนาการพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ สำหรับผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โดยใช้แบบฝึกทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ	๙๐

แผนพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้
โรงเรียนบ้านขามใหญ่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา อุบลราชธานี เขต ๑

๑. ผู้จัดทำนวัตกรรม

นางวัฒนา ดาวเด่น

๒. ชื่อนวัตกรรมจัดการเรียนรู้

นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เพื่อพัฒนาทักษะทางภาษาของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ ๑ ด้วยรูปแบบ “WAT MODEL”

๓. ระยะเวลาดำเนินการ

พฤศจิกายน ๒๕๖๗ – มกราคม ๑๕๖๘

๔. แนวทางการคิดค้นนวัตกรรม

การเรียนการสอนแบบ Active Learning คือกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้ลงมือกระทำและได้ใช้กระบวนการคิด เกี่ยวกับสิ่งที่เขาได้กระทำลงไป (Bonwell, ๑๙๙๑) เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภายใต้สมมติฐานพื้นฐาน ๒ ประการคือ ๑) การเรียนรู้เป็นความพยายามโดยธรรมชาติของมนุษย์, และ ๒) แต่ละบุคคลมีแนวทางในการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน (Meyers and Jones, ๑๙๙๓) โดยผู้เรียนจะถูกเปลี่ยนบทบาทจากผู้รับความรู้(receive) ไปสู่การมีส่วนร่วมในการสร้างความรู้(co-creators) (Fedler and Brent, ๑๙๙๖) Active Learning จึงเป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการสร้างสรรค์ทางปัญญา (Constructivism) ที่เน้นกระบวนการเรียนรู้มากกว่าเนื้อหาวิชา เพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้ หรือสร้างความรู้ให้เกิดขึ้นในตนเอง ด้วยการลงมือปฏิบัติจริงผ่านสื่อหรือกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีครูผู้สอนเป็นผู้ แนะนำ กระตุ้น หรืออำนวยความสะดวก ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ขึ้น โดยกระบวนการคิดขั้นสูง กล่าวคือ ผู้เรียนมีการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการประเมินค่าจากสิ่งที่ได้รับจากกิจกรรมการเรียนรู้ ทำให้การเรียนรู้ เป็นไปอย่างมีความหมายและนำไปใช้ในสถานการณ์อื่น ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สภาพพฤษภูมิกุล, ๒๕๕๘)

ลักษณะของการจัดการเรียนการสอนแบบ Active Learning เป็นดังนี้ (ไชยยศ เรืองสุวรรณ, ๒๕๕๓)

๑. เป็นการเรียนการสอนที่พัฒนาศักยภาพทางสมอง ได้แก่ การคิด การแก้ปัญหา และการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้
๒. เป็นการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้สูงสุด
๓. ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้และจัดกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง
๔. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนทั้งในด้านการสร้างองค์ความรู้ การสร้างปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน ร่วมมือกันมากกว่าการแข่งขัน
๕. ผู้เรียนเรียนรู้ความรับผิดชอบร่วมกัน การมีวินัยในการทำงาน และการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ
๖. เป็นกระบวนการสร้างสถานการณ์ให้ผู้เรียนอ่าน พูด ฟัง คิดอย่างลุ่มลึก ผู้เรียนจะเป็นผู้จัดระบบการเรียนรู้ด้วยตนเอง
๗. เป็นกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นทักษะการคิดขั้นสูง
๘. เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนบูรณาการข้อมูลข่าวสาร หรือสารสนเทศ และหลักการความคิด รวบรวม

ยอด

๙. ผู้สอนจะเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติด้วยตนเอง

๑๐. ความรู้เกิดจากประสบการณ์ การสร้างองค์ความรู้ และการสรุปบทวนของผู้เรียน

ทักษะทางภาษาสำหรับเด็กปฐมวัย เป็นวัยเริ่มต้นแห่งชีวิตและการเรียนรู้ ซึ่งจะเป็นกำลังสำคัญต่อการพัฒนาประเทศในอนาคต เด็กในวัยนี้จะรับรู้และจดจำได้ดีมีสนใจสภาพแวดล้อมรอบ ๆ ตัว ชอบซักถามและต้องการคำตอบจากผู้ใหญ่ แต่ความเข้าใจยังมีจำกัดเนื่องจากว่ายังไม่มีประสบการณ์มากพอและเด็กในวัยนี้ยังไม่เข้าใจสิ่งที่เป็นนามธรรม ยังคิดได้เพียงแง่มุมเดียว ไม่สามารถคิดย้อนกลับไปได้กลับมาเหมือนผู้ใหญ่ได้และเนื่องจากว่าเด็กในวัยนี้สามารถรับรู้และจดจำได้เร็ว ซึ่งภาษาเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการดำเนินชีวิต เพราะภาษาเป็นเครื่องมือติดต่อกันระหว่างมนุษย์ ถ้าขาดสิ่งสำคัญนี้แล้วมนุษย์คงไม่สามารถรวมกันเป็นสังคมได้ ภาษาเป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ เป็นสมบัติทางวัฒนธรรมอันก่อให้เกิดความเป็นเอกภาพและเสริมสร้างเอกบุคลิกภาพของคนในชาติให้มีความเป็นไทย นอกจากนี้ภาษายังเป็นรากฐานที่สำคัญยิ่งสำหรับการพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของเด็กในการพัฒนาสติปัญญา ความคิดต่าง ๆ จะถ่ายทอดผ่านทางภาษา การที่เด็กได้ใช้ภาษาในการสื่อความหมายจะทำให้ผู้ที่อยู่ใกล้ชิด ได้รับรู้ถึงความคิด ความรู้สึกและความต้องการของเด็ก (นภเนตร ธรรมบวร. ๒๕๔๐ : ๑๑๖) ดังนั้น การปลูกฝังหรือพัฒนาความรู้พร้อมในการใช้ภาษาสำหรับเด็กในระดับปฐมวัย ครูผู้สอนจึงควรตระหนักถึงความสำคัญ ทั้งนี้เนื่องจากว่ากระบวนการเรียนรู้ ทางภาษาของเด็กในวัยนี้ส่วนใหญ่เกิดจากกระบวนการเรียนรู้ต่าง ๆ เช่น การเลียนแบบ การเอาอย่างการเลียนแบบพฤติกรรมตอบสนอง การส่งเสริมความพร้อมในการใช้ภาษา โดยไม่ยึดพัฒนาการ การเรียนของเด็กเป็นสำคัญ อาจส่งผลให้เด็กเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ขาดทักษะการใช้ภาษา เป็นคนขาดคุณธรรม เป็นคนที่ขาดการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ จนกระทั่งในที่สุดก็ไม่สามารถที่จะดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้

รูปแบบการสอนแบบ BBL คือ การสร้าง การฝึกสมอง ให้สมองเรียนรู้การแก้ปัญหาได้ถูกต้อง แม่นยำเหมาะสม ทุกช่วงวัยของการเรียนรู้ และสามารถนำองค์ความรู้ไปใช้แก้ปัญหาในวิชาชีพได้จริง ในอนาคตการเรียนรู้การแก้ปัญหาในเด็กเล็กต้องเริ่มจากปัญหาง่ายๆ ที่เด็กเล็กคนนั้นสามารถทำได้ก่อนทุกครั้งที่เด็กสามารถแก้ปัญหาได้สำเร็จก็มีอาหารใจเกิดขึ้นทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้อย่างมีความสุข กระบวนการสอน ๕ ขั้น แบบ Brain-based Learning (BBL) เป็นกระบวนการเตรียมความพร้อมทางภาษาสำหรับเด็กปฐมวัยในแผนการจัดประสบการณ์เรียนรู้ที่แบ่งออกเป็น ๕ ขั้น ดังนี้

๑. อุ่นเครื่อง (Warm-up) เป็นกิจกรรมที่ทำเพื่อให้สมองตื่นตัว เตรียมพร้อมที่จะเรียนรู้เนื้อหาต่อไป เพื่อกระตุ้นสมอง การ Warm-up นั้นทำได้ ๓ วิธี คือ

๑) Brain Exercise

๒) การเคลื่อนไหวเป็นจังหวะ (Rhythm) อาจมีเสียงเพลงและคำกลอนประกอบ

๓) ยืดเส้นยืดสาย (Stretching)

๒. ชื่นนำเสนอความรู้ (Present) เด็กทุกคนมีความต่างกัน มีประสบการณ์ มีพื้นฐานเฉพาะตัว ดังนั้น การสอนจึงควรเปิดโอกาสให้เด็กทุกคนได้เรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยนำเสนอความรู้ ใหม่ ผ่านสื่อการเรียนรู้ที่น่าสนใจ เช่น สื่อของจริง บัตรภาพ บัตรคำ บัตรตัวเลข ชาร์ตคำคล้องจอง บทเพลง กระดานเคลื่อนที่ เป็นต้น

๓. ขั้นลงมือเรียนรู้-ฝึกทำ-ฝึกฝน (Learn-Practice) เปิดโอกาสให้เด็ก ๆ ฝึกทำ โดยลงมือทดลองใช้ความรู้ด้วยกิจกรรมต่างๆ เช่น ฝึกทำโดยใช้สื่อจากมุมสื่อ BBL พาเด็ก ๆ ไปดูของจริง สืบค้นและบันทึกจากสิ่งที่พบเห็น ทำกิจกรรมจากใบงาน เช่น กิจกรรมตัดปะ เล่นเกมบิงโก ใช้อุปกรณ์เคาะลงบนข้อความ หรือคำศัพท์ ให้เด็กได้เคลื่อนไหว เช่น ลูกขี้จิกจากโต๊ะเพื่อไปทำกิจกรรม และควรมีใบงานที่ให้นักเรียนได้ประยุกต์ใช้ความรู้ และคิดสร้างสรรค์ด้วยตัวเอง

๔. ขั้นสรุปความรู้ (Summary) ต้องทำการสรุปความรู้ร่วมกับเด็ก ๆ

๕. ประยุกต์ใช้ความรู้ (Apply) ถ้าเป็นไปได้และมีเวลา กระบวนการเรียนรู้ควรทำไปถึงขั้นให้เด็กประยุกต์ใช้ความรู้ในสถานการณ์ใหม่ๆ ในขั้นนี้ โดยมากนักเรียนจะเริ่มนำความรู้ไปสร้าง(make) หรือ ผลิต (produce) ชิ้นงาน

ใหม่ๆ เช่น เล่านิทานตามจินตนาการ แสดงบทบาทสมมติเกี่ยวกับเรื่องที่ได้รับการจัดประสบการณ์ เล่าประสบการณ์ที่ได้เรียนรู้ เป็นต้น (นางสาวนวกชมน อูราโรจน์.๒๕๖๕,ออนไลน์)

จากรูปแบบการสอนแบบ BBL ดังกล่าวได้สรุปและนำขั้นตอนมาวิเคราะห์และออกแบบเพื่อให้สามารถนำไปพัฒนาทักษะทางภาษาสำหรับเด็กชั้นอนุบาลปีที่ ๑ เป็นรูปแบบ “WAT MODEL”

๕. ประเภทของนวัตกรรม

นวัตกรรมด้านการจัดการเรียนการสอน

๖. หลักการและเหตุผล/ความเป็นมา

ทักษะทางภาษาสำหรับเด็กปฐมวัย เป็นวัยเริ่มต้นแห่งชีวิตและการเรียนรู้ ซึ่งจะเป็นกำลังสำคัญต่อการพัฒนาประเทศในอนาคต เด็กในวัยนี้จะรับรู้และจดจำได้มีกสนใจสภาพแวดล้อมรอบ ๆ ตัว ชอบซักถามและต้องการคำตอบจากผู้ใหญ่ แต่ความเข้าใจยังมีจำกัดเนื่องจากวัยนี้ยังไม่มีประสบการณ์มากพอและเด็กในวัยนี้ยังไม่เข้าใจสิ่งที่เป็นนามธรรม ยังคิดได้เพียงแง่มุมเดียว ไม่สามารถคิดย้อนกลับไปได้กลับมาเหมือนผู้ใหญ่ได้และเนื่องจากว่าเด็กในวัยนี้สามารถรับรู้และจดจำได้เร็ว ซึ่งภาษาเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการดำเนินชีวิต เพราะภาษาเป็นเครื่องมือติดต่อระหว่างมนุษย์ ถ้าขาดสิ่งสำคัญนี้แล้วมนุษย์คงไม่สามารถรวมกันเป็นสังคมได้ ภาษาเป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ เป็นสมบัติทางวัฒนธรรมอันก่อให้เกิดความเป็นเอกภาพและเสริมสร้างเอกบุคลิกภาพของคนในชาติให้มีความเป็นไทย นอกจากนี้ภาษายังเป็นรากฐานที่สำคัญยิ่งสำหรับการพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของเด็กในการพัฒนาสติปัญญา ความคิดต่าง ๆ จะถ่ายทอดผ่านทางภาษา การที่เด็กได้ใช้ภาษาในการสื่อความหมายจะทำให้ผู้ที่อยู่ใกล้ชิด ได้รับรู้ถึงความคิด ความรู้สึกและความต้องการของเด็ก (นภเนตร ธรรมบวร. ๒๕๔๐ : ๑๑๖) ดังนั้น การปลูกฝังหรือพัฒนาความรู้พร้อมในการใช้ภาษาสำหรับเด็กในระดับปฐมวัย ครูผู้สอนจึงควรตระหนักถึงความสำคัญ ทั้งนี้เนื่องจากว่ากระบวนการเรียนรู้ ทางภาษาของเด็กในวัยนี้ส่วนใหญ่เกิดจากกระบวนการเรียนรู้ต่าง ๆ เช่น การเลียนแบบ การเอาอย่างการเลียนแบบพฤติกรรมตอบสนอง การส่งเสริมความพร้อมในการใช้ภาษา โดยไม่ยึดพัฒนาการ การเรียนของเด็กเป็นสำคัญ อาจส่งผลให้เด็กเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ขาดทักษะการใช้ภาษา เป็นคนขาดคุณธรรม เป็นคนที่ขาดการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ จนกระทั่งในที่สุดก็ไม่สามารถที่จะดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้

ในความเป็นจริงเราต้องเข้าใจว่า เด็กๆ จำเป็นต้องได้รับความรู้สึกสำเร็จ และภูมิใจในการอ่านหรือเขียน ในขั้นแรกนี้การอ่านเขียน ยังไม่ควรเน้นเรื่องความถูกต้องหรือการสะกดคำ เด็กควรได้รับการกระตุ้นให้ลองอ่านและลองเขียนดูเมื่อเขาพร้อม ความบกพร่องในการอ่านและการเขียน เป็นเพียงพัฒนาการขั้นแรกๆเหมือนกับการหกล้มเมื่อหัดเดิน ครูต้องทุ่มเทเวลาอ่านให้เด็กฟังอย่างสม่ำเสมอ สิ่งทีอ่านนั้นควรมีหลากหลายชนิด ครอบคลุมตั้งแต่บทร้องเล่น นิทาน ตำนาน และเรื่องราวต่างๆ ครูและผู้ปกครองเป็นแบบอย่างด้านภาษาสำหรับเด็ก เมื่อเด็กสนใจอ่านและเขียนแล้วการสอนหลักภาษาจึงตามมาทีหลัง (พรพิไล,นายแพทย์อัครภูมิ. ๒๕๕๘:๑๓)

กิจกรรมพัฒนาภาษาหลังการอ่านที่ครูสามารถทำได้ เช่น ทำบัตรภาพตัวละครตามท้องเรื่อง เพื่อเป็นเกมจิ๊กซอว์ หรือทำหุ่นเพื่อประกอบการเล่านิทาน จัดกิจกรรมให้เด็กๆ แสดงละครตามที่ได้ฟัง ให้เด็กๆ จับคู่กันดูหนังสือเล่มที่ชอบบทหรือทำกิจกรรมตามล่าหาคำศัพท์ เช่น หาคำที่ขึ้นต้นด้วย ก ไก่ ในหนังสือที่ครูอ่านให้ฟัง เพื่อให้เกิดความสนใจคำบางคำเป็นพิเศษ (พรพิไล,นายแพทย์อัครภูมิ. ๒๕๕๘:๙๓) พัฒนาภาษาผ่านการเล่นละคร คือนำเด็กเข้าสู่การจำลองสถานการณ์ที่คล้ายจริงการเล่นละครเป็นช่วงเวลาที่สร้างสรรค์ และเปิดโอกาสให้เด็กได้สำรวจตรวจสอบความคิดของตัวเองอย่างจริงจังโดยเด็กไม่รู้ตัว การเล่นละครไม่จำเป็นต้องเป็นบนเวที ที่มีม่านหรือหน้าห้อง อย่างเดียว เด็กๆ อาจเล่นละครฉากเล็กๆ ที่มีม่านบล็อก หรือมู่ลี่อื่นๆ ก็ได้ อย่างเช่น ขณะเล่นตบถลอก เด็กบางคนอาจเล่นเป็นคนขับรถ ขับรถขึ้นสะพานอย่างเร็วจี๋ บางคนเป็นช่างซ่อมรถ บางคนเล่นเป็นสถาปนิกกำลังออกแบบตึก เป็น

ต้น บทสนทนาที่ได้ก่อกำเนิดขึ้น "สวมบท" เป็นคนอื่นนั้น น่าสนใจมาก เพราะมันจะสะท้อนว่า เด็กสื่อสารอย่างไร และเด็ก "คิด" อะไรเกี่ยวกับ "การเป็น" คนคนนั้น ประเด็นของการเล่นละครอยู่ที่ว่า ขณะ "เล่นละคร" เด็กสามารถทำได้อย่างเต็มที่ ไม่มีแรงกดดัน และไม่ต้องกลัวผิด (พรพิไล, นายแพทย์อัครภูมิ. ๒๕๕๘:๙๙)

จากที่กล่าวมาการจัดกิจกรรมทางภาษา หมายถึง การจัดการเรียน การสอน เพื่อพัฒนาให้เด็กเกิดการเรียนรู้ มีการพัฒนาความพร้อมทางสติปัญญาด้านภาษา ซึ่งการจัดกิจกรรมเน้นเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง ได้ลงมือปฏิบัติ สำรวจ ค้นคว้า ตามความสนใจ และความถนัดของผู้เรียนและส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ร่วมกับผู้อื่น สามารถวิเคราะห์ประสบการณ์การเรียนรู้ และสนทนาเพื่อให้สื่อสาร สรุปและสร้างความรู้ใหม่ด้วยตนเองและสามารถนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีความหมาย

บทบาทครูและเด็ก

๑. บทบาทครู

- ๑.๑ ผู้สอนมีหน้าที่จัดการให้ผู้เรียนขยายโครงสร้างทางปัญญา (สร้างความรู้)
- ๑.๒ จัดเนื้อหาและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน ยึดหยุ่นโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล
- ๑.๓ จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็นและใฝ่รู้ ใฝ่เรียนอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต
- ๑.๔ มีการฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้มาใช้เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม
- ๑.๕ ผู้สอนเปลี่ยนบทบาทจากผู้บอกความรู้มาเป็นผู้อำนวยความสะดวก โดยการวางแผน จัดกิจกรรม จัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน กระตุ้นผู้เรียน โดยการตั้งคำถาม ให้กำลังใจ ให้ความช่วยเหลือผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้และสร้างความรู้ ประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนให้ผลย้อนกลับ
- ๑.๖ ผู้สอนเรียนรู้ไปพร้อมกับผู้เรียนจากกิจกรรมการเรียนการสอน สื่อ และแหล่งวิทยาการต่าง ๆ
- ๑.๗ ใช้วิธีการที่หลากหลายในการประเมินผู้เรียนโดยเน้นการประเมินตามสภาพจริง

๒. บทบาทเด็ก

- ๒.๑ เข้าร่วมกิจกรรมที่ครูจัดขึ้นเป็นรายกลุ่มเล็ก ๆ
- ๒.๒ ผู้เรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรมทำการสืบเสาะหาความรู้และค้นพบความรู้ได้ด้วยตนเอง
- ๒.๓ สนทนาสรุปเนื้อเรื่องที่ได้เรียนในแต่ละวัน
- ๒.๔ ช่วยกันจัดเก็บสื่อและอุปกรณ์การเรียนต่าง ๆ เข้าที่ให้เรียบร้อย หลังจากปฏิบัติกิจกรรมเสร็จทุกกิจกรรมแล้ว

๗. วัตถุประสงค์ของนวัตกรรม

๑. เพื่อพัฒนาทักษะการฟัง สนทนาโต้ตอบและเล่าเรื่องให้ผู้อื่นเข้าใจได้
๒. เพื่อพัฒนาทักษะการอ่าน - เขียนภาพและสัญลักษณ์ได้
๓. เพื่อปลูกฝังเจตคติที่ดีทางด้านภาษาไทยของเด็ก

๘. กลุ่มเป้าหมาย

นักเรียนชั้นอนุบาล ๑ โรงเรียนบ้านขามใหญ่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต ๑ จำนวน ๘ คน

๙. หลักการ แนวคิด ทฤษฎีพื้นฐานที่ใช้ในการพัฒนานวัตกรรม

รูปแบบการสอนแบบ BBL คือ การสร้าง การฝึกสมอง ให้สมองเรียนรู้การแก้ปัญหาได้ถูกต้อง แม่นยำ เหมาะสม ทุกช่วงวัยของการเรียนรู้ และสามารถนำองค์ความรู้ไปใช้แก้ปัญหาในวิชาชีพได้จริง ในอนาคตการเรียนรู้ การแก้ปัญหาในเด็กเล็กต้องเริ่มจากปัญหาง่ายๆ ที่เด็กเล็กคนนั้นสามารถทำได้ก่อนทุกครั้งที่ได้ก็สามารถแก้ปัญหาได้ สำเร็จก็มีอาหารใจเกิดขึ้นทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้อย่างมีความสุข กระบวนการสอน ๕ ขั้น แบบ Brain-based Learning (BBL) เป็นกระบวนการเตรียมความพร้อมทางภาษาสำหรับเด็กปฐมวัยในแผนการจัดประสบการณ์เรียนรู้ที่ แบ่งออกเป็น ๕ ขั้น ดังนี้

๑. อุ่นเครื่อง (Warm-up) เป็นกิจกรรมที่ทำเพื่อให้สมองตื่นตัว เตรียมพร้อมที่จะเรียนรู้เนื้อหาต่อไป เพื่อ กระตุ้นสมอง การ Warm-up นั้นทำได้ ๓ วิธี คือ

๑) Brain Exercise

๒) การเคลื่อนไหวเป็นจังหวะ (Rhythm) อาจมีเสียงเพลงและคำกลอนประกอบ

๓) ยืดเส้นยืดสาย (Stretching)

๒. ขั้นนำเสนอความรู้ (Present) เด็กทุกคนมีความต่างกัน มีประสบการณ์ มีพื้นฐานเฉพาะตัว ดังนั้น การสอนจึงควรเปิดโอกาสให้เด็กทุกคนได้เรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยนำเสนอความรู้ ใหม่ ผ่านสื่อการเรียนรู้ที่ น่าสนใจ เช่น สื่อของจริง บัตรภาพ บัตรคำ บัตรตัวเลข ชาร์ตคำคล้องจอง บทเพลง กระดานเคลื่อนที่ เป็นต้น

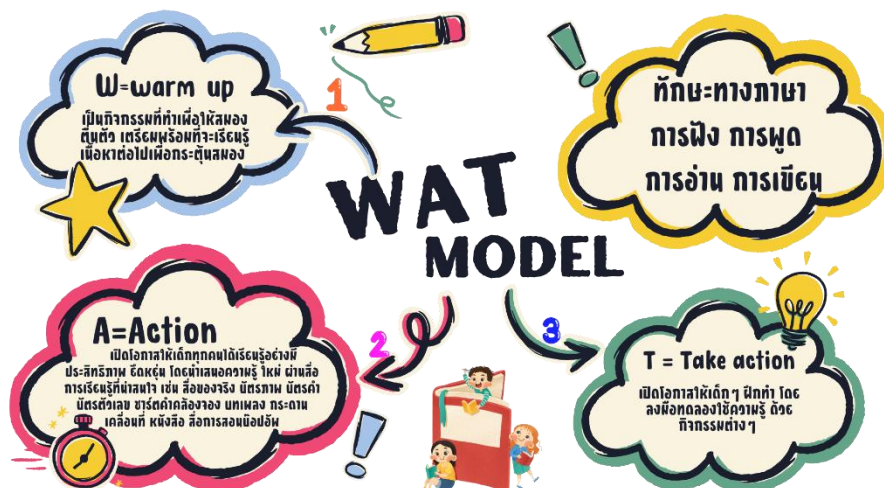
๓. ขั้นลงมือเรียนรู้-ฝึกทำ-ฝึกฝน (Learn-Practice) เปิดโอกาสให้เด็ก ๆ ฝึกทำ โดยลงมือทดลองใช้ความรู้ ด้วยกิจกรรมต่างๆ เช่น ฝึกทำโดยใช้สื่อจากมุมสื่อ BBL พาเด็ก ๆ ไปดูของจริง สำรวจและบันทึกจากสิ่งที่พบเห็น ทำ กิจกรรมจากใบงาน เช่น กิจกรรมตัดปะ เล่นเกมบิงโก ใช้อุปกรณ์เคาะลงบนข้อความ หรือคำศัพท์ ให้เด็กได้ เคลื่อนไหว เช่น ลูกขึ้นจากโต๊ะเพื่อไปทำกิจกรรม และควรมีใบงานที่ให้นักเรียนได้ประยุกต์ใช้ความรู้ และคิด สร้างสรรค์ด้วยตัวเอง

๔. ขั้นสรุปความรู้ (Summary) ต้องทำการสรุปความรู้ร่วมกับเด็ก ๆ

๕. ประยุกต์ใช้ความรู้ (Apply) ถ้าเป็นไปได้และมีเวลา กระบวนการเรียนรู้ควรทำไปถึงขั้นให้เด็กประยุกต์ใช้ ความรู้ในสถานการณ์ใหม่ๆ ในขั้นนี้ โดยมากนักเรียนจะเริ่มนำความรู้ไปสร้าง(make) หรือ ผลิต (produce) ชิ้นงาน ใหม่ๆ เช่น เล่านิทานตามจินตนาการ แสดงบทบาทสมมติเกี่ยวกับเรื่องที่ได้รับการจัดประสบการณ์ เล่าประสบการณ์ที่ ได้เรียนรู้ เป็นต้น (นางสาวนวกษมณ อูราโรจน์.๒๕๖๕,ออนไลน์)

จากรูปแบบการสอนแบบ BBL ดังกล่าวได้สรุปและนำขั้นตอนมาวิเคราะห์และออกแบบเพื่อให้สามารถนำไป พัฒนาทักษะทางภาษาสำหรับเด็กชั้นอนุบาลปีที่ ๑ เป็นรูปแบบ “WAT MODEL”

กรอบแนวคิดในการพัฒนานวัตกรรมการพัฒนาทักษะทางภาษาของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ ๑ ด้วยรูปแบบ “WAT MODEL”

๑๐. การออกแบบกระบวนการเรียนรู้

จากรูปแบบการสอนแบบ BBL ๕ ขั้นตอน ได้สรุปและนำขั้นตอนมาวิเคราะห์และออกแบบเพื่อให้สามารถนำไปพัฒนาทักษะทางภาษาสำหรับเด็กชั้นอนุบาลปีที่ ๑ เป็นรูปแบบ “WAT MODEL” ซึ่ง ๓ ขั้นตอนดังนี้

๑.อุ่นเครื่อง (W = Warm-up) เป็นกิจกรรมที่ทำเพื่อให้สมองตื่นตัว เตรียมพร้อมที่จะเรียนรู้เนื้อหาต่อไป เพื่อกระตุ้นสมอง การ Warm-up นั้นทำได้ ๓ วิธี คือ

- ๑) Brain Exercise
- ๒) การเคลื่อนไหวเป็นจังหวะ (Rhythm) อาจมีเสียงเพลงและคำกลอนประกอบ
- ๓) ยืดเส้นยืดสาย (Stretching)

๒. ขั้นเรียนรู้ (A = Active) เด็กทุกคนมีความต่างกัน มีประสบการณ์ มีพื้นฐานเฉพาะตัว ดังนั้น การสอนจึงควรเปิดโอกาสให้เด็กทุกคนได้เรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ยืดหยุ่น โดยนำเสนอความรู้ใหม่ ผ่านสื่อการเรียนรู้ที่น่าสนใจ เช่น สื่อของจริง บัตรภาพ บัตรคำ บัตรตัวเลข ชาร์ตคำคล้องจอง บทเพลง กระดานเคลื่อนที่ หนังสือ สื่อการสอนบ๊อปอัพ เป็นต้น

๓. ขั้นลงมือทำ (T = Take action) เปิดโอกาสให้เด็ก ๆ ฝึกทำ โดยลงมือทดลองใช้ความรู้ ด้วยกิจกรรมต่างๆ เช่น ฝึกทำโดยใช้สื่อจากมุมสื่อ BBL พาเด็ก ๆ ไปดูของจริง สืบค้นและบันทึกจากสิ่งที่พบเห็น ทำกิจกรรมจากใบงาน เช่น กิจกรรมตัดปะ เล่นเกมบิงโก ใช้อุปกรณ์เคาะลงบนข้อความ หรือหนังสือคำศัพท์ ให้เด็กได้เคลื่อนไหว เช่น ลูกขี้จิ้งจอกเพื่อไปทำกิจกรรม และควรมีใบงานที่ GO Graphic Organizer ให้นักเรียนได้ประยุกต์ใช้ความรู้ และคิดสร้างสรรค์ด้วยตัวเอง ร่วมกันสรุปความรู้ร่วมกับเด็ก ๆ และนำเสนอวิธีการประยุกต์ใช้ความรู้ตามจินตนาการ

๑๑. โครงสร้างและองค์ประกอบสื่อการเรียนรู้ของนวัตกรรม

ขั้นตอนการสร้างหรือพัฒนานวัตกรรมเรื่อง “การพัฒนาทักษะทางภาษาของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ ๑ ด้วยรูปแบบ “WAT MODEL” มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

๑. ศึกษาและวิเคราะห์หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช ๒๕๖๐ และหลักสูตรสถานศึกษาระดับปฐมวัยมาตรฐาน ตัวบ่งชี้ สภาพที่พึงประสงค์ คุณลักษณะพึงประสงค์ของหลักสูตร

๒. วิเคราะห์ผู้เรียนรายบุคคล สภาพการจัดการเรียนรู้เพื่อออกแบบการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับนักเรียน ให้ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ ภายใต้บรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้

๓. ศึกษา สังเคราะห์แนวการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะทางด้านภาษาสำหรับเด็กปฐมวัย เพื่อนำมาบูรณาการออกแบบแนวการจัดประสบการณ์ สื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมในการพัฒนาทักษะทางภาษาสำหรับเด็กปฐมวัย

๔. ออกแบบแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่พัฒนาทักษะทางภาษาของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ ๑ ด้วยรูปแบบ “WAT MODEL” จำนวน ๓ สัปดาห์ สัปดาห์ละ ๓ วัน คือวันจันทร์ วันพุธ และวันศุกร์

๕. สร้างสื่อนวัตกรรมให้มีความเหมาะสม ความสนใจของเด็กและสอดคล้องกับจุดประสงค์ โดยจัดทำสื่อและเตรียมกิจกรรม ได้แก่ เตรียมกิจกรรม Brain Gym กิจกรรมเข้าจังหวะเกี่ยวกับภาษา บัตรภาพ บัตรคำ และแบบฝึกเกี่ยวกับภาษา จำนวน ๘ ชุด

๑๒. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ ๑ โรงเรียนบ้านขามใหญ่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต ๑ จำนวน ๘ คน

๑. มีทักษะการฟัง สนทนาโต้ตอบและเล่าเรื่องให้ผู้อื่นเข้าใจได้
๒. มีทักษะการอ่าน - เขียนภาพและสัญลักษณ์ได้
๓. มีเจตคติที่ดีต่อภาษาไทย

๑๓. งบประมาณเงินอุดหนุนทั่วไปเพื่อพัฒนานวัตกรรมการศึกษา

๗๕๐ บาท (เจ็ดร้อยห้าสิบบาทถ้วน)

๑๔. การประเมินผล

การสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของเด็กจากการสนทนา ตอบคำถาม ลงมือปฏิบัติในการเล่นบัตรคำและจากการทำแบบประเมินทักษะทางภาษา มาประเมินผลจากการใช้นวัตกรรม การพัฒนาทักษะทางภาษาของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ ๑ ด้วยรูปแบบ “WAT MODEL”

แผนพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้
โรงเรียนบ้านขามใหญ่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา อุบลราชธานี เขต ๑

๑. ผู้จัดทำนวัตกรรม นางสาวอมรรัตน์ คำประไพ

๒. ชื่อนวัตกรรมการเรียนรู้ การพัฒนาทักษะการคิดสร้างสรรค์ ของเด็กชั้นอนุบาลปีที่ ๒
 ด้วยกิจกรรมศิลปะแบบผสมผสาน

๓. ระยะเวลาดำเนินการ ภาคเรียนที่ ๒ ประจำปีการศึกษา ๒๕๖๗

๔. แนวทางการคิดค้นนวัตกรรม

ข้าพเจ้าได้แสวงหานวัตกรรม/แบบอย่างที่ดีจากแหล่งต่างๆ ที่มีผู้เคยสร้างหรือ ทำไว้แล้ว แล้วนำมา ปรับปรุง หรือพัฒนาใหม่

๕. ประเภทของนวัตกรรม นวัตกรรมด้านการสอน

๖. หลักการและเหตุผล/ ความเป็นมา

กิจกรรมสร้างสรรค์เป็นกิจกรรมที่ช่วยเชื่อมโยงการทำงานของสมองและพัฒนาจินตนาการ ซึ่งสัมพันธ์กับประสบการณ์ของเด็ก เด็กจะแสดงออกมาเป็นภาพ รูปร่าง และรูปทรง จึงเป็นโอกาสที่เด็กได้ฝึกสมอง จากกิจกรรมสร้างสรรค์ที่มีหลายหลายรูปแบบ เป็นการให้เด็กกระทำและสังเกต ซึ่งเป็นการสร้างประสบการณ์ตรงให้ เด็ก เด็กจะเกิดความสามารถในการพัฒนาความคิดรวบยอด และสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับ กับสิ่งต่างๆ ได้ต่อไป อีกทั้งกิจกรรมสร้างสรรค์ยังพัฒนาจิตเด็กได้อย่างมีคุณภาพ คือให้เป็นผู้มีความอดทน เพราะต้อง สร้างสรรค์ผลงานของตนจนสำเร็จ จะสร้างความภูมิใจต่อตนเองหรือสร้างความรู้สึที่ดีต่อตนเองได้ เนื่องจากการเปิด โอกาสให้เด็กพึ่งตนเองในการทำสิ่งต่างๆ ตามความสามารถเป็นการกระตุ้นให้เด็กตระหนักถึงคุณค่า ในตนเอง เด็กจะเป็นผู้มีความมั่นใจและกล้าที่จะเผชิญปัญหา ในขณะเดียวกันเด็กจะได้รับการพัฒนาทางสังคมเพราะเด็กจะมี โอกาสทำงานร่วมกับเพื่อน เด็กจึงเรียนรู้การแก้ปัญหาการทำงาน รู้จักปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงตนเอง ซึ่งเป็นพื้นฐาน ของการอยู่ร่วมกันด้วยดีในสังคม กิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะ เป็นกิจกรรมที่เหมาะสมกับความ สนใจ ความสามารถและสอดคล้องกับหลักพัฒนาการของเด็กเป็นอย่างยิ่ง กิจกรรมสร้างสรรค์ไม่เพียงแต่ส่งเสริมการ ประสานความสัมพันธ์ระหว่างกล้ามเนื้อมือกับตา และการผ่อนคลายความเครียดทางอารมณ์ ที่อาจเกิดขึ้นเท่านั้นแต่ ยังเป็นการส่งเสริมความคิดอิสระ ความคิดจินตนาการ ฝึกการรู้จักทำงานด้วยตนเองและฝึกการแสดงออกอย่าง สร้างสรรค์ทั้งความคิดและการกระทำ ซึ่งถ่ายทอดออกมาเป็นผลงานทางศิลปะและนำไป สู่การเรียนรู้ เขียน อ่าน อย่าง สร้างสรรค์ต่อไป

ดังนั้น ดิฉันจึงต้องการพัฒนาการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เพื่อพัฒนากล้ามเนื้อมือเด็กปฐมวัย โดยการจัดกิจกรรมกิจกรรมศิลปะแบบผสมผสานพัฒนาทักษะการคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ ๒ ให้ เป็นไปตามมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และตัวบ่งชี้ ในหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยกำหนด

๗. วัตถุประสงค์ของนวัตกรรม

๗.๑. เพื่อศึกษาคุณภาพของแผนการจัดประสบการณ์โดยใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์

๗.๒. เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ทั้ง ๗ องค์ประกอบ

๘. กลุ่มเป้าหมาย

- เด็กอนุบาลปีที่ ๒ จำนวน ๑๔ คน

๙. หลักการ แนวคิด ทฤษฎีพื้นฐานที่ใช้ในการพัฒนานวัตกรรม

ความหมายการคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย

สุภาภรณ์ เลื่อมกุมาร (๒๐๑๒) กล่าวถึง ความหมายของความคิดสร้างสรรค์ว่า เป็นความคิดที่สามารถในการสังเคราะห์สามารถในวิเคราะห์และและมีความสามารถในการนำไปปฏิบัติได้มีลักษณะเป็นความรวมความคิดหลายทางและมีลักษณะคล้ายๆกับกระบวนการแก้ ปัญหาที่มีความแตกต่างเพียงกระบวนการแก้ปัญหานั้นจะมีวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้เด่นชัดเฉพาะเรื่องแต่กระบวนการคิดสร้างสรรค์ จำเป็นที่บุคคลจะต้องรู้จักจินตนาการและถ้าขาดจินตนาการก็ จะไม่สามารถแก้ปัญหาทางความคิดสร้างสรรค์ได้ความคิดสร้างสรรค์ประการสำคัญผู้คิดนั้นจะต้องไม่ทุกข์ไม่มีความรู้สึกทุกข์ ไม่รู้สึกบีบคั้น คิดตามความเป็นจริง คิดตรงกับสภาพแห่งตามที่เป็นจริงนั้น ในความคิดสร้างสรรค์ จะต้องสร้างความสุขด้วยจึงจะเป็นความสร้างสรรค์ เป็นความคิดสร้างสรรค์ โดยมีธรรมชาติเป็นตัวขับเคลื่อน กระบวนการคิด

รศ.ดร.จีระพันธุ์ พูลพัฒน์ (๒๕๔๙ อ้างถึงใน Harris.๑๙๙๘) อธิบายว่าการคิดสร้างสรรค์ก็คือความหมายของการสร้างสรรค์ที่นำไปสู่ความคิดสร้างสรรค์ และสรุปสาระไว้ ๓ ประเด็น ดังนี้

๑. ความสามารถ (An Ability) คือความสามารถในการจินตนาการ หรือประดิษฐ์คิดค้นสิ่งใหม่ เป็นความสามารถที่จะทำให้เกิดความคิดใหม่ด้วยการรวม เปลี่ยนแปลง หรือปรับมาใช้จากความคิดที่มีอยู่ทุกคน มีความสามารถในการสร้างสรรค์

๒. ทักษะ (An Attitude) การสร้างสรรค์เป็นทัศนคติ ความสามารถ ในการที่จะยอมรับความเปลี่ยนแปลงและสิ่งใหม่ ความเต็มใจที่จะเล่นกับความคิดและความเป็นไปได้ ความยืดหยุ่นในการมอง มีนิสัยที่จะสนุกกับสิ่งที่ดี ขณะเดียวกันก็หาแนวทางในการปรับปรุง

๓. กระบวนการ (A Process) คนที่สร้างสรรค์จะทำงานหนัก จะปรับปรุงความคิดและวิธีแก้ปัญหายู่ตลอด โดยการที่จะค่อยๆ ยกเลิกหรือปรับงานของตน

สมองกับการคิดของเด็กปฐมวัย

ดร. ดารารัตน์ อุทัยพยัคฆ์ (๒๐๐๘) กล่าวว่า สมองของเด็กพัฒนาตั้งแต่อยู่ในครรภ์และมีการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วมากในช่วง ๒-๓ ปีแรกหลังคลอด สมองของเด็กแรกคลอดจะหนักมีการสร้างเพิ่มเติมอีกหลังคลอด สมองของเด็กจะเติบโตขึ้นจนมีขนาดเกือบเท่ากับสมองของผู้ใหญ่ ในวัยเพียง ๓ ขวบ โดยมีน้ำหนักสมองประมาณ ๑,๑๐๐ กรัม หรือราวร้อยละ ๘๐ ของสมองผู้ใหญ่ (สมองผู้ใหญ่จะหนักประมาณ ๑.๓ ถึง ๑.๕ กิโลกรัม) เด็กวัยทารกจนถึงสามขวบเป็นช่วงวัยที่มีความสำคัญมากในการพัฒนาศักยภาพทางสมอง เพราะเป็นช่วงเวลาแห่งการเปิดรับข้อมูลการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในโลกอย่างรวดเร็ว กล่าวกันว่าสมองของเด็กทารกมีการเรียนรู้มากกว่าการเรียนรู้ของผู้ใหญ่เป็นพัน ๆ เท่า เด็กเรียนรู้ ทุกอย่างที่เขาปะทะล้วนเป็นข้อมูลเข้าไปกระตุ้นสมองเด็กทำให้เกิดเครือข่ายเส้นใยสมองและจุดเชื่อมต่อต่าง ๆ อย่างมากมายซึ่งจะทำให้เด็กเข้าใจและเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น นักวิทยาศาสตร์ เชื่อว่ายิ่งสมองเด็กมีเส้นใยสมองและจุดเชื่อมต่อมากเท่าไร เด็กจะยิ่งฉลาดมากขึ้นเท่านั้น สมองจะทำงานที่นี้ต่อไปจนถึงอายุ ๑๐ ปี จากนั้นสมองจะเริ่มกำจัดเครือข่ายเส้นใยสมองที่ไม่ได้ใช้ทิ้งไป เพื่อให้ส่วนที่เหลือมีความสามารถและมีประสิทธิภาพการทำงานสูงสุด

การทำงานของสมองที่มีประสิทธิภาพส่วนหนึ่งมาจากการฝึกฝน เช่นเดียวกับการป้อนข้อมูลต่างๆ ให้สมองก็เป็นการช่วยให้สมองเก็บข้อมูลได้มากขึ้น มีข้อมูลมากขึ้น แต่การฝึกสมองให้สามารถทำงานอย่างมี

ประสิทธิภาพสูงสุดไม่ใช่เรื่องของการจำอย่างเดียว เพราะถึงแม้การจำจะเป็นสิ่งที่จำเป็น เป็นสิ่งสำคัญและมีประโยชน์ แต่ก็เป็นเพียงขั้นพื้นฐานของสมองที่จะต้องมีการจำความรู้เพื่อนำไปใช้ในขั้นตอนต่อไป บางครั้งการจำไม่ได้ทำให้เกิดการเรียนรู้ แต่อาจไปสกัดกั้นการทำความเข้าใจเนื้อหาของความรู้ ความจริงแล้วการฝึกให้สมองสามารถทำงานอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดเป็นเรื่องของการคิด เพราะถ้าหากสมองคิดเป็นก็เรียกได้ว่าคน ๆ นั้นเป็นคนที่มีศักยภาพมีประสิทธิภาพ การคิดเป็นการทำงานของสมองที่เกิดขึ้นโดยอัตโนมัติ เพียงแต่ว่าเราจะต้องจัดการเรียนรู้หรือจัดสิ่งแวดล้อมให้มากพอที่สมองจะได้คิด การคิดสามารถพัฒนาและฝึกฝนได้ สมองแบ่งเป็น ๒ ส่วน แต่ละส่วนจะทำหน้าที่เฉพาะ สำหรับคนส่วนมากแล้ว สมองซีกขวาจะเป็นด้านที่รับรู้เรื่องที่ไม่เกี่ยวกับคำพูด โดยควบคุมการมองเห็นภาพและกระยะความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ ที่มองเห็น รวมทั้งเป็นส่วนที่มีความสามารถเกี่ยวกับดนตรี

การรับรู้ภาพ หมายถึง การที่คนเราสามารถมองเห็นสิ่งต่าง ๆ ได้ในขณะที่เดินอยู่พร้อมกันนั้น ก็จะคะเนและตัดสินใจจากข้อมูลที่ผ่านมาว่าตัวเราควรอยู่ตรงไหนในสภาพแวดล้อมที่มีคนหรือวัตถุอื่นเข้ามาเกี่ยวข้องด้วยสมองซีกซ้ายเป็นส่วนที่รับรู้ด้านภาษา และคำพูด สมองซีกนี้เองที่เป็นด้านซึ่งเกี่ยวข้องกับการอ่านหรือการเขียนของเด็ก เมื่อเราพูดว่าคนไหนอยู่ในกลุ่มสมองซีกซ้ายหรือสมองซีกขวาไม่ได้หมายถึงว่าสมองด้านนั้นจะครอบคลุมการทำงานทั้งหมด เดิมเราเคยเชื่อว่าสมองทั้ง ๒ ด้าน ทำงานเหมือนกัน จึงอาจเป็นไปได้ที่สมองซีกใดซีกหนึ่งจะครอบงำสมองอีกซีกหนึ่ง แต่ปัจจุบันเชื่อว่าสมองแต่ละด้านมีหน้าที่เฉพาะและถนัดในหน้าที่นั้นสมองทั้งสองด้านต้องทำงานร่วมกัน กระบวนการทำงานจะเกิดขึ้นทั้ง ๒ ด้านในเวลาเดียวกัน เด็กที่มีปัญหาเรื่องการเรียนรู้อาจจะมีความผิดปกติที่สมองด้านใดด้านหนึ่ง ยกตัวอย่างเช่น เด็กที่อ่านเขียนหนังสือไม่ได้หากมีการทำงานของสมองด้านขวาผิดปกติจะไม่สามารถรับรู้เรื่องคำเป็นคำเต็มได้ เขาจะเห็นคำที่แยกกัน เช่น “แจ” และ “กัน” แต่เขาไม่สามารถนำคำมารวมกันและอ่านเป็นคำเต็ม เช่น แจกันได้ในทางกลับกันถ้าสมองด้านซ้ายของเด็กทำงานผิดปกติ เด็กจะมองเห็นคำเป็นภาพรวม เวลาเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่หนึ่งและสองเขายังคงอ่านจากความจำได้ แต่เมื่อเด็กขึ้นไปเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่สาม สี่และห้า และต้องเรียนรู้คำซับซ้อนขึ้น เด็กจะไม่สามารถแยกคำเพื่อจะสะกดและประสมคำได้

ทฤษฎีการคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย

Davis (กรมวิชาการ. ๒๕๔๔ : ๖-๗ ; อ้างอิงจาก Davis. ๑๙๗๓) ได้รวบรวมแนวคิดเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์ของนักจิตวิทยาที่ได้กล่าวถึงทฤษฎีของความคิดสร้างสรรค์ โดยแบ่งเป็นกลุ่มใหญ่ๆ ได้ ๔ กลุ่ม

๑. ทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์เชิงจิตวิเคราะห์ นักจิตวิทยาทางจิตวิเคราะห์หลายคน เช่น ฟรอยด์ และคริส ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการเกิดความคิดสร้างสรรค์ว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นผลมาจากความขัดแย้งภายในจิตใต้สำนึกระหว่างแรงขับทางเพศ (Libido) กับความรู้สึกรับผิดชอบทางสังคม (Social conscience) ส่วน คูโบและรัค ซึ่งเป็นนักจิตวิทยาแนวใหม่ กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์นั้นเกิดขึ้นระหว่างความรู้สึกกับจิตใต้สำนึก ซึ่งอยู่ในขอบเขตของจิตส่วนที่เรียกว่า จิตก่อนสำนึก

๒. ทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์เชิงพฤติกรรมนิยม นักจิตวิทยากลุ่มนี้มีแนวความคิดเกี่ยวกับเรื่องความคิดสร้างสรรค์ว่า เป็นพฤติกรรมที่เกิดจากการเรียนรู้ โดยเน้นที่ความสำคัญของการเสริมแรง การตอบสนอง ที่ถูกต้องกับสิ่งเร้าเฉพาะหรือสถานการณ์ นอกจากนี้ยังเน้นความสัมพันธ์ทางปัญญา คือการโยงความสัมพันธ์จากสิ่งเร้าหนึ่งไปยังสิ่งเร้าต่างๆ ทำให้เกิดความคิดใหม่ หรือสิ่งใหม่เกิดขึ้น

๓. ทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์เชิงมนุษยนิยม นักจิตวิทยาในกลุ่มนี้มีแนวคิดว่าความคิดสร้างสรรค์เป็นสิ่งที่มนุษย์มีติดตัวมาตั้งแต่เกิด ผู้ที่สามารถนำความคิดสร้างสรรค์ออกมาใช้ได้คือผู้ที่มีสัจการแห่งตน คือรู้จักตนเอง พอใจตนเอง และใช้ตนเองเต็มตามศักยภาพของตนมนุษย์จะสามารถแสดงความคิดสร้างสรรค์ของตนเองมาได้อย่างเต็มที่นั้นขึ้นอยู่กับ การสร้างสภาวะหรือบรรยากาศที่เอื้ออำนวย ได้กล่าวถึงบรรยากาศที่สำคัญ ในการสร้างสรรค์ว่า ประกอบด้วยความปลอดภัยในเชิงจิตวิทยา ความมั่นคงของจิตใจ ความปรารถนาที่จะเล่นความคิดและการเปิดกว้างที่จะรับประสบการณ์ใหม่

๔. ทฤษฎีภูตดำ (AUTA) ทฤษฎีนี้เป็นรูปแบบของการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ให้เกิดขึ้นในบุคคล โดยมีแนวคิดว่าความคิดสร้างสรรค์นั้นมีอยู่ในมนุษย์ทุกคนและสามารถพัฒนาให้สูงขึ้นได้ การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ตามรูปแบบภูตดำประกอบด้วย

๔.๑ การตระหนัก (Awareness) คือ ตระหนักถึงความสำคัญของความคิดสร้างสรรค์ที่มีต่อตนเอง สังคม ทั้งในปัจจุบันและอนาคต และตระหนักถึงความคิดสร้างสรรค์ที่มีอยู่ในตนเองด้วย

๔.๒ ความเข้าใจ (Understanding) คือ มีความรู้ ความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในเรื่องราวต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์

๔.๓ เทคนิควิธี (Techniques) คือ การรู้เทคนิคในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ทั้งที่เป็นเทคนิคส่วนบุคคล และเทคนิคที่เป็นมาตรฐาน

๔.๔ การตระหนักในความจริงของสิ่งต่างๆ (Actualization) คือ การรู้จักหรือตระหนักในตนเอง พอใจในตนเอง และพยายามใช้ตนเองและพยายามใช้ตนเองเต็มศักยภาพ รวมทั้งการเปิดกว้างรับประสบการณ์ต่างๆ โดยมีการปรับตัวได้อย่างเหมาะสม การตระหนักถึงเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน การผลิตผลงานด้วยตนเอง และมีความคิดที่ยืดหยุ่นเข้ากับทุกรูปแบบของชีวิต

องค์ประกอบทั้ง ๔ นี้ จะผลักดันให้บุคคลสามารถดึงศักยภาพเชิงสร้างสรรค์ของตนเองออกมาใช้ได้ จากทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์ที่กล่าวมาแล้วทั้งหมด จะเห็นว่าความคิดสร้างสรรค์เป็นทักษะที่มีในตัวบุคคลทุกคน และสามารถที่จะพัฒนาให้สูงขึ้นได้โดยอาศัยการเรียนรู้และบรรยากาศที่เอื้ออำนวย

ความสำคัญสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย

สุภาภรณ์ เลื่อมกุมาร (๒๐๑๒) ได้ให้ข้อเสนอแนะว่า การคิดที่ดี ควรมีลักษณะ ลึก กว้างไกล และสร้างสรรค์ คำว่า ลึก หมายถึง สิ่งที่มีใช้เพียงสัมผัส มีความเป็นไปได้และความชัดเจน กว้าง เป็นการสร้างภาพที่มีมุมมองอันเกิด จากการวิเคราะห์ การสังเคราะห์ อย่างรอบครอบ ไกล เป็นการมองไปข้างหน้าในระยะยาว โดยคำนึงถึงสิ่งอันพึงปรารถนา ส่วนคำว่า สร้างสรรค์ นั้น เป็นการพิจารณาเพื่อสร้างสิ่งใหม่ๆ ให้เกิดขึ้นความสามารถในการคิดสร้างสรรค์เป็นเครื่องมือที่ต้องใช้อยู่เป็นประจำของมนุษย์และมีพลังอำนาจมากที่สุดเหนือสิ่งอื่นใดเสมอ ดังนั้นบุคคลจึงไม่เพียงแต่ต้องมีความเข้าใจในกระบวนการของความคิดสร้างสรรค์เท่านั้น แต่ยังต้องการใช้ความคิดสร้างสรรค์ของตนให้เป็นประโยชน์ รวมทั้งต้องการให้ได้ชื่อว่าเป็นผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์เพิ่มมากขึ้นด้วยความคิดสร้างสรรค์ มีลักษณะสำคัญ ๓ ประการ คือ

๑. เป็นความคิด ประดิษฐ์ หรือการทำให้แปลกใหม่ เป็นผลงานที่ริเริ่มเอง ไม่มีตัวอย่างไว้ให้มีประโยชน์มีคุณค่า

๒. เป็นความคิดหรือการกระทำที่แก้ปัญหาได้ โดยสามารถมองหาทางเลือกหลายทิศหลายทางในการแก้ปัญหา

๓. เป็นความคิดริเริ่มที่แสดงออกอย่างมีหลักเกณฑ์ มีความคงทน และสามารถดัดแปลงพัฒนาไปจนถึงจุดที่สมบูรณ์ได้

หลักการที่เกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์

๑. การใช้สมองซีกขวาเชื่อมโยงกับสมองซีกซ้าย

๒. การฝึกการคิดนอกกรอบ

๓. การฝึกการคิดทางบวก

๔. การฝึกการคิดแบบริเริ่ม คล่องตัว ยืดหยุ่น และละเอียดลออ

“การคิดนั้นอาจคิดได้หลายอย่าง จะคิดให้วิเศษ คือ คิดแล้วทำให้เจริญงอกงามก็ได้ จะคิดให้หายนะ คือ คิดแล้วทำให้พินาศเสียหายก็ได้ การคิดให้เจริญจึงต้องมีหลักอาศัย หมายความว่า เมื่อคิดเรื่องใด สิ่งใด ต้องตั้งใจให้มั่นคงในความเป็นกลางไม่ปล่อยให้ออคติอย่างหนึ่งอย่างใดครอบงำ ให้มีแต่ความจริงใจตามเหตุผล ที่ถูกต้องและเป็นธรรม

องค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์

จากที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ จะเห็นได้ว่า ความคิดสร้างสรรค์คือความคิดที่สามารถในการสังเคราะห์ สามารถในวิเคราะห์และและมีความสามารถในการนำไปปฏิบัติได้ มีลักษณะเป็นความรวม ความคิดหลายทาง และมีลักษณะคล้าย ๆ กับกระบวนการแก้ปัญหา มีความแตกต่างเพียงกระบวนการแก้ปัญหาหนึ่งจะมีวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้เด่นชัดเฉพาะเรื่อง แต่กระบวนการคิดสร้างสรรค์ จำเป็นที่บุคคลจะต้องรู้จักจินตนาการ และถ้าขาดจินตนาการ ก็จะไม่สามารถแก้ปัญหาทางความคิดสร้างสรรค์ได้หลายคนเข้าใจว่าความคิดสร้างสรรค์เป็นความสามารถเฉพาะตัว หรือเป็นพรสวรรค์ที่ติดตัวมาแต่กำเนิด แต่ความจริงแล้วทุกคนมีความคิดสร้างสรรค์อยู่ในตัวและสามารถพัฒนาได้ไม่ว่าจะเด็กหรือผู้ใหญ่ การฝึกคิดอย่างสร้างสรรค์ควรเริ่มตั้งแต่ช่วงปฐมวัยเพราะเป็นช่วงเวลาที่เซลล์สมองเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว ยิ่งเด็กได้ใช้ความคิดมากเท่าไร โยประสาทก็จะยิ่งเจริญเติบโตมากเท่านั้น กิลฟอร์ดนักจิตวิทยาชาวอเมริกาได้อธิบายว่า การคิดสร้างสรรค์ เป็นความสามารถทางสมองที่คิดได้กว้างไกลหลายทิศทาง ประกอบด้วย

๑. ความคิดริเริ่ม คือ มีความคิดที่แปลกใหม่ แตกต่างไปจากความคิดแบบเดิมๆ ชอบปรับปรุงเปลี่ยนแปลง กล้าคิดกล้าแสดงออก

๒. ความคิดคล่องตัวคือ ปริมาณความคิดที่มีหลากหลายคำตอบในเรื่องเดียวกัน และการแก้ไขปัญหาได้อย่างรวดเร็ว

๓. ความคิดยืดหยุ่น คือ รูปแบบการคิดที่ไม่ตายตัว คิดได้หลายประเภทหลายทิศทางและหลายแง่หลายมุมอย่างอิสระ

๔. ความคิดละเอียดลออ คือ การให้รายละเอียดต่อความคิดนั้นได้อย่างครบถ้วน รอบด้าน สามารถผสมผสานทำให้เกิดสิ่งใหม่ๆ ขึ้นมาได้

การพัฒนาการคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย

รายงานการวิจัยของ วิณา ประชากุล (๒๕๔๙) ซึ่งศึกษาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ได้ให้ แนวทางการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ว่า ต้องมีการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์อย่างต่อเนื่อง มีการปรับปรุงสภาพแวดล้อมต่างๆ ตลอดจนมีความเข้าใจในเรื่องพัฒนาการด้านความคิดสร้างสรรค์ของเด็กตามระดับและความสามารถในการแสดงออก เด็กควรได้รับการส่งเสริมให้แสดงออกได้อย่างอิสระเท่าที่โอกาส และสิ่งแวดล้อมจะอำนวย การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยต้องมาจากการประสบการณ์การเล่น การได้สัมผัสต่างๆ ด้วยตัวเด็กเอง เป็นสื่อการเรียนรู้ที่สำคัญของเด็ก ซึ่งการเรียนรู้สามารถเกิดขึ้นได้ทุกที่ ทุกเวลา โดยที่การเรียนรู้ของเด็กได้มาจาก

การเล่นเป็นสำคัญ การสร้างสถานการณ์และจัดหาสื่ออุปกรณ์การเรียนรู้ การส่งเสริมการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ สามารถทำได้วิธีการต่างๆ หลายวิธีด้วยกัน อาทิ การระดมพลังสมอง การคิดให้ได้ปริมาณมาก และมีคุณภาพ ในช่วงเวลาที่จำกัด การฝึกจินตนาการหรือการคิดฝัน คิดในสิ่งที่ยังไม่เกิดขึ้น การฝึกแก้ปัญหาสร้างบรรยากาศที่ปลอดภัยและอิสระ ช่วงแรกของชีวิตจนถึง ๕ ขวบ เป็นช่วงที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง ต่อพัฒนาการความคิดสร้างสรรค์และจะค่อยๆ ลดลงเมื่อเป็นผู้ใหญ่ การส่งเสริมและพัฒนาการความคิดสร้างสรรค์ ได้แก่ การส่งเสริมอิสรภาพในการทำงาน การหัดให้เด็กได้รู้จักชื่นชม และมีทัศนคติที่ดีต่อสิ่งต่างๆ ที่ควรได้รับการพัฒนาการจัดกิจกรรมให้เด็กได้กระทำตามที่เด็กพึงพอใจ การพักผ่อนเพื่อผ่อนคลายอารมณ์ การสร้างวินัยในการทำงานที่ดี การให้โอกาสเด็กเพื่อค้นพบการสำรวจ ตรวจสอบ ค้นหาและทดลองเพื่อค้นพบคำตอบด้วยตัวเอง และคำนึงถึงความสามารถในการเรียนรู้ที่แตกต่างกันของเด็กแต่ละคน

- สอนให้เด็กได้รู้จักคิด คิดเป็น คิดหลายๆ แง่ และสามารถคิดแก้ปัญหาได้สำเร็จ
- กระตุ้นให้เด็กกล้าแสดงความรู้สึกนึกคิดออกมาในวิธีที่สร้างสรรค์
- ส่งเสริมให้เด็กได้รู้จักใช้จินตนาการและความสามารถของตนเอง
- เปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้ ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง
- ส่งเสริมให้เด็กรู้จักการถาม และสนใจต่อคำถามของเด็ก
- นำวิธีการสอนที่กระตุ้นความคิดสร้างสรรค์อย่างต่อเนื่อง
- สนับสนุนให้เด็กแสดงออกทางความคิดในเชิงสร้างสรรค์
- สร้างบรรยากาศการเรียนรู้อย่างอิสระ
- จัดสภาพห้องเรียนให้ดูแปลกใหม่อยู่เสมอ
- ไม่ควรกำหนดรูปแบบความคิดและบุคลิกภาพของเด็กมากเกินไป

เมื่อเด็กเล่นจะแสดงพฤติกรรมอันเป็นความสามารถส่วนรวมในระดับที่มีอยู่ในตัวออกมาการคิดอย่างหลากหลายทิศทาง คิดริเริ่ม และคิดแก้ปัญหาต่างๆ จะเกิดขึ้นจากกิจกรรมการเล่นอย่างอิสระผ่านของเล่น เป็นเครื่องมือที่เด็กใช้ในการเล่น ซึ่งการเลือกของเล่นต้องใช้อายุเป็นเกณฑ์ ไม่จำเป็นต้องอุปกรณ์สำเร็จรูป เพียงแต่อุปกรณ์ของเล่นต้องเป็นอุปกรณ์ที่เปิดโอกาสให้เกิดการค้นพบตัวเองได้คิด ค้นหา พัฒนา และคิดสร้างสรรค์ เช่น แท่งไม้ เศษผ้า ซึ่งเด็กสามารถนำไปคิดเป็นของเล่นได้หลากหลายทิศทาง ภายหลังการเลือกของเล่นที่ใช้เป็นเครื่องมือในการเล่นเพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านความคิดสร้างสรรค์แล้ว ผู้ปกครองต้องพยายามทำความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาการความคิดสร้างสรรค์ มีใจกว้างที่จะยอมรับความคิดเห็นการกระทำและผลงานของเด็กส่งเสริมสนับสนุนให้กำลังใจแก่เด็กผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์

เด็กปฐมวัยพัฒนาสติปัญญาของตนเพื่อการเรียนรู้สิ่งที่อยู่รอบตัวจากการสังเกต การเล่น และการซักถามสิ่งที่เด็กอยากรู้อยากเห็น พฤติกรรมทางการจำแนก การมองเห็น ความสัมพันธ์ และการเรียงลำดับ โดยเด็กจะพยายามเรียนรู้ทุกสิ่งทุกอย่างที่อยู่รอบตัว การเรียนรู้สิ่งต่างๆ ของเด็กวัยนี้ต้องอาศัยประสบการณ์ตรงที่ได้รับการตอบสนองต่อสิ่งแวดล้อมที่เป็นรูปธรรม เด็กต้องเกิดความภูมิใจ และพอใจที่จะทำพฤติกรรมตอบสนองต่อสิ่งนั้นๆ การจัดหาและเลือกสื่อเพื่อพัฒนาสติปัญญาและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ควรคำนึงถึงลักษณะของสื่อ ดังนี้

- ความเหมาะสมของสื่อตามวัยของเด็ก วัยปฐมวัยนั้นควรเป็นสื่อที่ช่วยเร้าความสนใจของเด็กให้มีความอยากรู้อยากเห็น

- คุณภาพในแง่ความปลอดภัย ความคงทน และการออกแบบ สื่อที่ดีสำหรับเด็กปฐมวัยจะต้องทำด้วยวัสดุที่ไม่เป็นพิษเป็นภัยต่อเด็ก สีต้องไม่สะสมบนตะกั่ว ขนาดมุมไม่แหลมคม
- ประโยชน์ใช้สอย สื่อที่มีคุณภาพ ควรคำนึงถึงการใช้ประโยชน์ได้หลายๆ อย่าง หรือนำมาดัดแปลงให้ได้หลายโอกาส เล่นได้หลายคน และหลายวัตถุประสงค์
- ประหยัด สะดวกในการจัดหาให้มีความหลากหลายและจำนวนที่เพียงพอ สื่อที่จะให้ประสบการณ์ตรงกับเด็กนั้นควรจะหาซื้อง่าย หรืออาจทำขึ้นมาได้เอง

การจัดประสบการณ์เพื่อการพัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย ด้วยสื่อของเล่นจะต้องเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออกถึงความรู้สึกของตน การขีดเขียนด้วยเครื่องมือต่างๆ การสร้างด้วยวัสดุต่างๆ ให้เด็กมีโอกาสดำเนินกิจกรรมด้วย ดังนั้น เราจึงต้องรู้จักจัดหาและเลือกสื่อที่มีประโยชน์มีประสิทธิภาพและประหยัดมาจัดประสบการณ์ให้แก่เด็กด้วย

การจัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ระหว่างที่เด็กเกิดปฏิสัมพันธ์กับสื่อของเล่นต่างๆ เป็นสิ่งที่ครูและผู้ปกครองคำนึงถึงว่าจะขาดเสียไม่ได้ การสร้างบรรยากาศในการเล่น เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์สามารถจัดกระทำได้ ดังนี้

- เปิดโอกาสให้เด็กเล่นอย่างต่อเนื่อง โดยไม่มีบุคคลอื่น หรือสิ่งอื่นใดมารบกวนการเล่น
- เปิดโอกาสให้เด็กได้สำรวจ ค้นคว้า และสร้างสรรค์งานจากสื่อของเล่นด้วยตัวเอง
- ให้ความสนใจ และส่งเสริมให้เด็กใช้จินตนาการของตนอย่างเต็มที่ โดยพยายามจัดอุปสรรค หรือข้อจำกัดต่างๆ ที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็กให้น้อยลง
- สร้างบรรยากาศที่เต็มไปด้วยการยอมรับอีกทั้งกระตุ้นให้แสดงความคิดอย่างอิสระด้วยสถานการณ์การเรียนรู้แบบร่วมมือกันโดยไม่มีการแข่งขัน
- จัดห้องเรียนแบบยืดหยุ่น ให้มีพื้นที่กว้างๆ เพื่อสามารถทำกิจกรรมบนพื้น ละสามารถดัดแปลงให้ทำงานเป็นกลุ่ม จับคู่ หรือทำงานเดี่ยว อย่างคล่องตัว
- ให้ความสนใจและเห็นความสำคัญของความคิดเห็น และคำถามของเด็ก อีกทั้งพยายามตอบคำถามอย่างจริงจังเพื่อแสดงให้เห็นว่าความคิดเห็นและคำถามนั้นมีคุณค่า

บรรยากาศการเล่นเป็นปัจจัยเอื้อให้เด็กได้นำเสนอ และดึงความคิดสร้างสรรค์ที่แฝงเร้นภายในตัวเองออกมา เมื่อการเล่นไม่ใช่อุปสรรคที่ขวางกั้น การเกิดและปรับขยายให้กลายเป็นความคิดสร้างสรรค์ โอกาสที่พัฒนาความคิดจะงอกงามก็จะเป็นไปได้ ผู้ปกครองและนักการศึกษาควรเปิดโอกาสให้เด็กได้แสวงหาจินตนาการ กระตุ้นเพื่อส่งเสริมศักยภาพที่แท้จริงด้วยสื่อของเล่น การสร้างสภาวะไร้ขอบเขตจะช่วยให้เด็กไม่ติดตันทางความคิด ผลผลิตแห่งการคิดอย่างอิสระก็คือ ความคิดสร้างสรรค์ที่แปลกใหม่และเหมาะสมต่อการพัฒนาตนเองและสังคม เด็กปฐมวัยสามารถพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ได้มากกว่าผู้ใหญ่ ดังนั้น เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมทรัพยากรบุคคลของชาติให้เป็นบุคคลที่สร้างสรรค์ การส่งเสริมความงอกงามของความคิดสร้างสรรค์จึงต้องกระตุ้นและส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ให้เกิดเป็นทักษะตั้งแต่วัยแรก

๑๐. การออกแบบกระบวนการเรียนรู้

ข้าพเจ้ามีการออกแบบกระบวนการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการ PDCA ในการพัฒนานวัตกรรมเป็นลำดับขั้น ดังนี้

๑. ศึกษาและวิเคราะห์หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช ๒๕๖๐ และหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย เพื่อออกแบบกิจกรรมการใช้เกมการศึกษาตามหน่วยการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์และตัวบ่งชี้

๒. ศึกษาการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์โดยการพัฒนากล้ามเนื้อมือเด็กปฐมวัยจากเอกสารงาน งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๓. ใช้กระบวนการ Plc เข้ามาช่วยในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ โดยการพัฒนากล้ามเนื้อมือเด็กปฐมวัยจากกิจกรรมศิลปะแบบผสมผสานพัฒนาทักษะการคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย เพื่อนำสู่การจัดประสบการณ์ในชั้นเรียน

๔. นำสื่อไปทดลองใช้และนำผลที่ได้มาปรับปรุง พัฒนาสื่อให้มีความน่าสนใจ เข้าใจง่าย และเด็กสามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง

๕. ดำเนินการแผนการจัดประสบการณ์กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ โดยการจัดกิจกรรมศิลปะแบบผสมผสานพัฒนาทักษะการคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย สำหรับเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ ๒

๖. นำผลสะท้อนในการจัดกิจกรรมบันทึกข้อมูลลงระบบสารสนเทศผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ เพื่อประเมินการเรียนรู้ นำข้อมูลที่ได้พัฒนาการเรียนรู้ให้ผู้เรียนบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

๑๑. โครงสร้างและองค์ประกอบสื่อการเรียนรู้ของนวัตกรรม

ข้าพเจ้าได้ดำเนินการจัดกิจกรรมศิลปะแบบผสมผสานพัฒนาทักษะการคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย สำหรับเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ ๒ มีโครงสร้างและส่วนประกอบสื่อการเรียนรู้ของนวัตกรรม ดังนี้

๑) กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ๕ กิจกรรม

กิจกรรม ๑ การประดิษฐ์บ้านจากกล่องนม

กิจกรรม ๒ การพิมพ์ภาพจากถายนิ้วมือ

กิจกรรม ๓ การวาดภาพพระบารมีด้วยสีเทียน

กิจกรรม ๔ การฉีก - ประกอบดาซซี่

กิจกรรม ๕ การปั้นดินน้ำมัน

๒) แบบฝึกทักษะความคิดสร้างสรรค์ ๑๐ ใบงาน

๑๒. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

๑๒.๑ เด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ ๒ โรงเรียนขามใหญ่ ร้อยละ ๑๐๐ ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะแบบผสมผสานพัฒนาทักษะการคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย

๑๒.๒ เด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ ๒ โรงเรียนบ้านขามใหญ่ ร้อยละ ๘๐ ได้รับการพัฒนาทักษะการคิดสร้างสรรค์ ๗ องค์ประกอบดีขึ้น หลังจากการจัดกิจกรรม

๑๓. งบประมาณเงินอุดหนุนทั่วไปเพื่อพัฒนานวัตกรรมการศึกษา

- งบประมาณ ๗๕๐ บาท

๑๔. การประเมินผล

๑๔.๑ แบบประเมินพฤติกรรมเด็ก

๑๔.๒ แบบบันทึกคะแนนความสร้างสรรค์ทั้ง ๗ องค์ประกอบ

๑๔.๓ แบบประเมินการทำงาน

แผนพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้
โรงเรียนบ้านขามใหญ่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา อุบลราชธานี เขต ๑

๑. ผู้จัดทำนวัตกรรม นางประสพพร หัตถกิจ

๒. ชื่อนวัตกรรมการเรียนรู้ การพัฒนาทักษะการรู้หนังสือของเด็กระดับชั้นอนุบาล ๓ โรงเรียนบ้านขามใหญ่โดยใช้ชุดสื่อภาษาพาเพลิน

๓. ระยะเวลาดำเนินการ พฤศจิกายน ๒๕๖๗- มีนาคม ๒๕๖๘

๔. แนวทางการคิดค้นนวัตกรรม

การสร้างนวัตกรรมสื่อการเรียนการสอนขั้นใหม่

๕. ประเภทของนวัตกรรม ประเภทนวัตกรรมทางการเรียนการสอน

๖. หลักการและเหตุผล/ ความเป็นมา

เด็กปฐมวัย เป็นวัยเริ่มต้นแห่งชีวิตและการเรียนรู้ ซึ่งเด็กในวัยนี้จะรับรู้และจดจำสิ่งต่างๆ ได้ดีมีสนใจสภาพแวดล้อมและสิ่งต่างๆ รอบตัว อยากรู้ อยากเห็น ชอบซักถามและต้องการคำตอบจากผู้ใหญ่ แต่ยังไม่เข้าใจสิ่งที่เป็นนามธรรม เนื่องจากวัยนี้ยังไม่มีประสบการณ์มากพอและการเตรียมความพร้อมให้กับเด็กในวัยนี้ถือเป็นสิ่งที่สำคัญเป็นอย่างมากที่ต้องเตรียมให้มีความพร้อมในทุกด้านให้มีความสมดุลกัน ซึ่งทักษะทางภาษาถือเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการดำเนินชีวิต เพราะภาษาเป็นเครื่องมือติดต่อระหว่างมนุษย์ ถ้าขาดสิ่งสำคัญนี้แล้วมนุษย์คงไม่สามารถรวมกันเป็นสังคมได้ ภาษาเป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ เป็นสมบัติทางวัฒนธรรมอันก่อให้เกิดความเป็นเอกภาพและเสริมสร้างเอกบุคลิกภาพของคนในชาติให้มีความเป็นไทย นอกจากนี้ภาษายังเป็นรากฐานที่สำคัญยิ่งสำหรับการพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของเด็กในการพัฒนาสติปัญญา ความคิดต่าง ๆ จะถ่ายทอดผ่านทางภาษา การที่เด็กได้ใช้ภาษาในการสื่อความหมายจะทำให้ผู้ที่อยู่ใกล้ชิด ได้รับรู้ถึงความคิด ความรู้สึกและความต้องการของเด็ก (นภเนตร ธรรมบรร. ๒๕๕๐ : ๑๑๖) ดังนั้น การปลูกฝังหรือพัฒนาความพร้อมในการใช้ภาษาสำหรับเด็กในระดับปฐมวัยจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง

การเรียนรู้ภาษาเป็นเรื่องที่สัมพันธ์กับการรู้หนังสือ (Literacy) ซึ่งหมายถึงความสามารถในการจัดการกับงานที่มีความซับซ้อนเพื่อใช้การอ่านและการเขียนอย่างสัมพันธ์กับการดำเนินชีวิต และการรู้หนังสือของเด็กปฐมวัยเป็นการรู้หนังสือที่อยู่ในระยะเริ่มแรก(Emergent literacy) เป็นการเรียนรู้ของเด็กก่อนที่จะพัฒนาไปสู่ทักษะการรู้หนังสืออย่างเป็นทางการ

ภาษาไทยเป็นภาษาประจำชาติ เป็นสัญลักษณ์บ่งบอกความเป็นเอกราชและความภาคภูมิใจของชาติไทย ภาษาไทยจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการใช้ติดต่อสื่อสารกันในสังคมไทยของเรา นอกจากภาษาพูดแล้วยังรวมถึงภาษาเขียนอีกด้วย ซึ่งการเริ่มต้นของการรู้หนังสือจำเป็นต้องเรียนรู้และจดจำพยัญชนะไทย ตั้งแต่ ก - ฮ ทั้งหมด ๔๔ ให้ได้ เนื่องจากการเริ่มรู้จักตัวอักษรควรต้องให้เด็กรู้จักเรียนรู้ตั้งแต่ชั้นอนุบาลเพื่อให้เกิดการคุ้นเคยและสามารถจดจำให้ได้ ซึ่งเป็นพื้นฐานของการรู้หนังสือและการอ่านประสมคำภาษาไทยในอนาคตเมื่อเด็กโตและเรียนชั้นที่สูงขึ้นต่อไป

จากการที่ได้จัดประสบการณ์การเรียนการสอนเกี่ยวกับทักษะทางด้านภาษาเพื่อเตรียมความพร้อมให้มีความพื้นฐานในการเรียนรู้ในชั้น ป.๑ ของเด็กนักเรียนระดับชั้นอนุบาล ๓ พบว่าเด็กส่วนใหญ่ยังไม่สามารถจดจำตัวพยัญชนะไทยได้ทุกตัว และยังไม่สามารถชี้บอกตัวพยัญชนะไทยและอ่านออกเสียงได้ถูกต้อง จึงส่งผลให้การทำกิจกรรมที่เกี่ยวกับการพัฒนาทักษะด้านภาษาในการรู้หนังสือของเด็กปฐมวัยซึ่งเป็นพื้นฐานของการอ่าน การเขียนเพื่อเตรียมความพร้อมไม่ราบรื่นและประสบผลสำเร็จเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

ด้วยเหตุนี้ข้าพเจ้าในฐานะครูประจำชั้นจึงพยายามที่จะพัฒนาทักษะทางด้านภาษาด้านการรู้หนังสือของนักเรียนระดับชั้นอนุบาล ๓ โดยใช้สื่อภาษาพาเพลิน เพื่อส่งเสริมให้เด็กได้รู้จักพยัญชนะไทย และมีทักษะในการรู้หนังสือให้มีพัฒนาการที่ดีขึ้น เพื่อเป็นทักษะพื้นฐานทางด้านการรู้หนังสือในการเรียนรู้ในขั้นต่อไป

๗. วัตถุประสงค์ของนวัตกรรม

๑. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถบอกชื่อพยัญชนะไทยได้ถูกต้อง
๒. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถออกเสียงพยัญชนะไทยได้ถูกต้อง
๓. เพื่อให้ผู้เรียนมีทัศนคติที่ดีทางด้านการรู้หนังสือ

๘. กลุ่มเป้าหมาย

- นักเรียนระดับชั้นอนุบาลปีที่ ๓ ของโรงเรียนบ้านขามใหญ่ จำนวน ๙ คน

๙. หลักการ แนวคิด ทฤษฎีพื้นฐานที่ใช้ในการพัฒนานวัตกรรม

ทักษะทางภาษาสำหรับเด็กปฐมวัย เป็นวัยเริ่มต้นแห่งชีวิตและการเรียนรู้ ซึ่งจะเป็นกำลังสำคัญต่อการพัฒนาประเทศในอนาคต เด็กในวัยนี้จะรับรู้และจดจำได้ดีมักสนใจสภาพแวดล้อมรอบ ๆ ตัว ชอบซักถามและต้องการคำตอบจากผู้ใหญ่ แต่ความเข้าใจยังมีจำกัดเนื่องจากว่ายังไม่มีประสบการณ์มากพอและเด็กในวัยนี้ยังไม่เข้าใจสิ่งที่เป็นนามธรรม ยังคิดได้เพียงแง่มุมเดียว ไม่สามารถคิดย้อนกลับไปได้กลับมาเหมือนผู้ใหญ่ได้และเนื่องจากว่าเด็กในวัยนี้สามารถรับรู้และจดจำได้เร็ว ซึ่งภาษาเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการดำเนินชีวิต เพราะภาษาเป็นเครื่องมือติดต่อระหว่างมนุษย์ ถ้าขาดสิ่งสำคัญนี้แล้วมนุษย์คงไม่สามารถรวมกันเป็นสังคมได้ ภาษาเป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ เป็นสมบัติทางวัฒนธรรมอันก่อให้เกิดความเป็นเอกภาพและเสริมสร้างเอกบุคลิกภาพของคนในชาติให้มีความเป็นไทย นอกจากนี้ภาษายังเป็นรากฐานที่สำคัญยิ่งสำหรับการพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของเด็กในการพัฒนาสติปัญญา ความคิดต่าง ๆ จะถ่ายทอดผ่านทางภาษา การที่เด็กได้ใช้ภาษาในการสื่อความหมายจะทำให้ผู้ที่อยู่ใกล้ชิด ได้รับรู้ถึงความคิด ความรู้สึกและความต้องการของเด็ก (นภเนตร ธรรมบวร. ๒๕๔๐ : ๑๑๖)

ในความเป็นจริงเราต้องเข้าใจว่า เด็กๆ จำเป็นต้องได้รับความรู้สึกสำเร็จ และภูมิใจในการอ่านหรือเขียน ในขั้นแรกนี้การอ่านเขียน ยังไม่ควรเน้นเรื่องความถูกต้องหรือการสะกดคำ เด็กควรได้รับการกระตุ้นให้ลองอ่านและลองเขียนดูเมื่อเขาพร้อม ความบกพร่องในการอ่านและการเขียน เป็นเพียงพัฒนาการขั้นแรกๆเหมือนกับการหกล้มเมื่อหัดเดิน ครูต้องทุ่มเทเวลาอ่านให้เด็กฟังอย่างสม่ำเสมอ สิ่งทีอ่านนั้นควรมีหลากหลายชนิด ครอบคลุมตั้งแต่บทร้องเล่น นิทาน ตำนาน และเรื่องราวต่างๆ ครูและผู้ปกครองเป็นแบบอย่างด้านภาษาสำหรับเด็ก เมื่อเด็กสนใจอ่านและเขียนแล้วการสอนหลักภาษาจึงตามมาทีหลัง (พรพิไล,นายแพทย์อัศรัภูมิ. ๒๕๕๘:๑๓)

การเรียนรู้ภาษาเป็นเรื่องที่สัมพันธ์กับการรู้หนังสือ (Literacy) ซึ่งหมายถึงความสามารถในการจัดการกับงานที่มีความซับซ้อนเพื่อใช้การอ่านและการเขียนอย่างสัมพันธ์กับการดำเนินชีวิต และการรู้หนังสือของเด็กปฐมวัยเป็นการรู้หนังสือที่อยู่ในระยะเริ่มแรก(Emergent literacy) เป็นการเรียนรู้ของเด็กก่อนที่จะพัฒนาไปสู่ทักษะการรู้หนังสืออย่างเป็นทางการ

การสอนแบบภาษาธรรมชาติ (Whole Language Approace) มีวิวัฒนาการมาจากหลายศาสตร์และหลายแนวคิดในกลุ่มนักภาษาศาสตร์ นักสังคมวิทยา นักจิตวิทยาพัฒนาการและการเรียนรู้ แนวการสอนแบบภาษาธรรมชาติเป็นปรัชญาแนวคิด ไม่ใช่วิธีการสอนอย่างทีเข้าใจผิดกัน เพราะจากแนวคิดนี้ ครู พ่อแม่ หรือผู้ใหญ่สามารถนำไปสู่การสอนด้วยวิธีการต่างๆได้อย่างหลากหลาย ซึ่งรูปแบบรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแนวภาษาธรรมชาติมีการจัดการเรียนการสอนตามองค์ประกอบ ๓ ส่วน ดังนี้ การจัดสภาพแวดล้อม กระบวนการเรียนรู้แบบธรรมชาติตามวัยวุฒิของเด็ก และการจัดการเรียนการสอนของครู

เกมการศึกษา หมายถึง เกมการเล่นที่ช่วยพัฒนาสติปัญญา มีกฎเกณฑ์กติกาที่ง่าย ๆ เด็กสามารถเล่นคนเดียว หรือเล่นเป็นกลุ่มได้ ช่วยให้เด็กรู้จักสังเกต คิดหาเหตุผลและเกิดความคิด รวบรวมเกี่ยวกับสี รูปร่าง จำนวน ประเภท และความสัมพันธ์เกี่ยวกับพื้นที่/ ระยะ เกมการศึกษาที่เหมาะสมสำหรับเด็กวัย ๓-๕ ปี เช่น เกมจับคู่แยกประเภท จัดหมวดหมู่ เรียงลำดับ โดมิโน ลอตโต ภาพตัดต่อ ต่อตามแบบบิงโก ฯลฯ กรมวิชาการกระทรวงศึกษาธิการ (๒๕๕๖: ๖๖) การจัดการเรียนรู้โดยใช้เกม คือ กระบวนการเรียนรู้ที่ผู้สอนให้ผู้เรียนเล่นเกมที่มีกฎเกณฑ์กติกาเงื่อนไข หรือข้อตกลงร่วมกันที่ไม่ยุ่งยากซับซ้อน ทำให้เกิด ความสนุกสนานร่าเริง เป็นการออกกำลังกาย เพื่อพัฒนาความริเริ่มสร้างสรรค์มีโอกาสแลกเปลี่ยนความรู้และ ประสบการณ์การเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่นโดยมีการนำเนื้อหาข้อมูลของเกมพฤติกรรมการเล่น วิธีการเล่น และผล การเล่นเกมมาใช้ในการอภิปรายเพื่อสรุปผล การเรียนรู้จากความหมายเกมการศึกษาดังกล่าว จึงพอสรุป ความหมายของเกมการศึกษา ได้ว่า เกมการศึกษา หมายถึง กิจกรรมการเล่นที่ช่วยส่งเสริมและพัฒนากายด้าน ทักษะการคิด อย่างเป็นระบบซึ่งต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขที่กำหนดซึ่งเป็นการเตรียมความพร้อมให้เกิดการเรียนรู้ เกิดทักษะการคิดเพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางด้านสติปัญญา และตอบสนองความต้องการตามวัยของผู้เรียน สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ (๒๕๕๗: ๙๐)

๑๐. การออกแบบกระบวนการเรียนรู้

การออกแบบกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนานวัตกรรมเรื่อง การพัฒนาทักษะการรู้หนังสือของเด็กระดับชั้น อนุบาล ๓ โรงเรียนบ้านขามใหญ่โดยใช้ชุดสื่อภาษาพาเพลิน ตามขั้นตอน “LPR MODEL” ซึ่งอธิบายดังนี้

๑. การเรียนรู้ (L = learning) จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยการเรียนรู้จากบัตรภาพคำศัพท์ตามหน่วยการเรียนรู้ โดยให้เด็กทุกคนได้สนทนาเกี่ยวกับบัตรภาพคำศัพท์ พยัญชนะในคำศัพท์ การออกเสียงพยัญชนะ ออกเสียง คำศัพท์

๒. ลงมือปฏิบัติ (P = Playing) ให้เด็ก ๆ ได้เล่น ลงมือปฏิบัติโดยการให้เด็กได้เล่นเกมการศึกษาตาม หน่วยการเรียนรู้ เช่น เกมการจับคู่พยัญชนะกับภาพ เกมจับคู่คำศัพท์กับภาพ เกมประสมคำจากภาพ เป็นต้น การทำ ชุดแบบฝึก

๓. ทบทวนความรู้ (R = Review) ประเมินผลความรู้จากการทำกิจกรรม โดยการสนทนาตอบคำถาม การ สังเกต การตรวจสอบความถูกต้องของการเล่นเกมการทำแบบฝึก

๑๑. โครงสร้างและองค์ประกอบสื่อการเรียนรู้ของนวัตกรรม

๑. ศึกษาและวิเคราะห์หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช ๒๕๖๐ และหลักสูตรสถานศึกษาระดับปฐมวัย มาตรฐาน ตัวบ่งชี้ สภาพที่พึงประสงค์ คุณลักษณะพึงประสงค์ของหลักสูตร

๒. ศึกษาแนวการจัดประสบการณ์เสริมประสบการณ์และเกมการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะการรู้หนังสือ จาก เอกสารงาน งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาบูรณาการออกแบบแนวการจัดประสบการณ์ สื่อการเรียนการสอน

๓. วิเคราะห์ผู้เรียนรายบุคคลเพื่อออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมให้นักเรียนได้รับการพัฒนาอย่างเต็ม ศักยภาพ ภายใต้บรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้

๔. ออกแบบแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่พัฒนาทักษะการรู้หนังสือของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ ๓ โดย สื่อภาษาพาเพลิน จำนวน ๓ สัปดาห์ สัปดาห์ละ ๓ วัน คือวันจันทร์ วันพุธ และวันศุกร์

๕. สร้างสื่อนวัตกรรมให้มีความเหมาะสม ความสนใจของเด็กและสอดคล้องกับจุดประสงค์ โดยจัดทำสื่อภาษา พาเพลิน ซึ่งประกอบด้วย บัตรภาพคำศัพท์ เกมการศึกษา และแบบฝึก จำนวน ๙ ชุด

๖. นำมาจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยกิจกรรมเสริมประสบการณ์และเกมการศึกษา เพื่อให้กับนักเรียน ระดับชั้นอนุบาล ๓ จำนวน ๙ คน

๑๒. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

๑. นักเรียนระดับชั้นอนุบาล ๓ ร้อยละ ๘๙ สามารถบอกชื่อพยัญชนะไทยได้ถูกต้อง
๒. นักเรียนระดับชั้นอนุบาล ๓ ร้อยละ ๘๙ สามารถออกเสียงพยัญชนะไทยได้ถูกต้อง
๓. นักเรียนระดับชั้นอนุบาล ๓ ร้อยละ ๑๐๐ มีเจตคติที่ดีทางการรู้หนังสือ

๑๓. งบประมาณเงินอุดหนุนทั่วไปเพื่อพัฒนานวัตกรรมการศึกษา

- งบพัฒนานวัตกรรม ๗๕๐ บาท

๑๔. การประเมินผล

๑. แบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้
๒. ผลงานนักเรียน
๓. แบบประเมินผลการจัดกิจกรรม

แผนพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้
โรงเรียนบ้านขามใหญ่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา อุบลราชธานี เขต ๑

๑. ผู้จัดทำนวัตกรรม

นางพรรณศิริ สายใจ ตำแหน่ง ครู วิทยฐานะ ครูชำนาญการพิเศษ

๒. ชื่อนวัตกรรมการเรียนรู้

การพัฒนาการอ่านคำที่ประสมด้วยสระเปลี่ยนรูปและสระลดรูปของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ โดยใช้สื่อสระแปลงร่างและแบบฝึกทักษะ

๓. ระยะเวลาดำเนินการ

ตลอดปีการศึกษา ๒๕๖๗

๔. แนวทางการคิดค้นนวัตกรรม

การสร้างนวัตกรรมการเรียนการสอนขึ้นใหม่

๕. ประเภทของนวัตกรรม

นวัตกรรมด้านสื่อการสอน

๖. หลักการและเหตุผล/ ความเป็นมา

การอ่านและการเขียนเป็นทักษะที่มีความสำคัญในชีวิตประจำวัน เพราะเมื่ออ่านออกเขียนได้ก็จะเกิดความรู้ความเข้าใจ นำไปสู่การสร้างความคิด การตัดสินใจแก้ปัญหา และก้าวทันต่อเหตุการณ์ของโลกในยุคปัจจุบัน การจัดการเรียนรู้อ่านคำที่ประสมด้วยสระเปลี่ยนรูปและสระลดรูปของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนบ้านขามใหญ่ พบว่านักเรียนส่วนใหญ่อ่านและเขียนสะกดคำไม่ถูกต้อง ซึ่งมีสาเหตุมาจากนักเรียนส่วนใหญ่ไม่มีความรู้ความเข้าใจหลักภาษาไทยในเรื่อง การสะกดคำที่ประสมด้วยสระลดรูปและสระเปลี่ยนรูป ซึ่งการเรียนรู้เรื่อง คำที่ประสมด้วยสระเปลี่ยนรูปและสระลดรูปในภาษาไทยนั้น นับเป็นหลักภาษาอีกเรื่องหนึ่งที่จะนำไปสู่การใช้ภาษา ซึ่งครูผู้สอนต้องจัดการเรียนการสอนให้กับผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจอย่างลึกซึ้งและมีประสิทธิภาพสูงสุด

จากปัญหาดังกล่าวในฐานะของครูผู้สอนจึงได้ศึกษาเทคนิควิธีการสอนต่างๆที่เหมาะสมกับวัยของนักเรียน การจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning โดยใช้แบบฝึกทักษะการอ่าน การเขียน เป็นรูปแบบหนึ่งที่น่าสนใจและเหมาะสมกับวัยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างสนุกสนาน ไม่เบื่อหน่ายในการเรียน ช่วยให้นักเรียนจดจำเนื้อหาได้อย่างแม่นยำและคงทนเป็นเวลานาน ดังนั้นผู้สอนจึงได้นำนวัตกรรม “การพัฒนาการอ่านคำที่ประสมด้วยสระเปลี่ยนรูปและสระลดรูปโดยใช้สื่อสระแปลงร่างและแบบฝึกทักษะ” มาใช้ประกอบการเรียนการสอน เรื่อง คำที่ประสมด้วยสระลดรูปและสระเปลี่ยนรูป เพื่อให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนบ้านขามใหญ่ เกิดการเรียนรู้และมีความเข้าใจในเรื่อง การอ่านและการเขียนสะกดคำที่ประสมด้วยสระลดรูปและสระเปลี่ยนรูปได้อย่างถูกต้องและคล่องแคล่ว นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทยในระดับที่สูงขึ้น และสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้จริง

๗. วัตถุประสงค์ของนวัตกรรม

๑. เพื่อพัฒนาการอ่านคำที่ประสมสระเปลี่ยนรูปและสระลดรูปของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ของโรงเรียนบ้านขามใหญ่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต ๑

๒. เพื่อให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ของโรงเรียนบ้านขามใหญ่ สามารถอ่านออก เขียนได้และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาภาษาไทยสูงขึ้น

๘. กลุ่มเป้าหมาย

เป้าหมายเชิงปริมาณ

๑. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ปีการศึกษา ๒๕๖๗ ของโรงเรียนบ้านขามใหญ่ ร้อยละ ๙๐ สามารถอ่านคำที่ประสมสระเปลี่ยนรูปและสระลดรูปได้ถูกต้อง

๒. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ปีการศึกษา ๒๕๖๕ ของโรงเรียนบ้านขามใหญ่ ร้อยละ ๙๐ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาภาษาไทยเรื่องอ่านคำที่ประสมสระเปลี่ยนรูปและสระลดรูปก่อนเรียน สูงกว่าหลังเรียน

เป้าหมายเชิงคุณภาพ

๑. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ของโรงเรียนบ้านขามใหญ่ ทุกคนเจตคติที่ดีและมีความรักในการเรียนวิชาภาษาไทย

๒. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ของโรงเรียนบ้านขามใหญ่ ทุกคนมีนิสัยรักการอ่านและการเขียนอย่างยั่งยืน

๙. หลักการ แนวคิด ทฤษฎีพื้นฐานที่ใช้ในการพัฒนานวัตกรรม

ทฤษฎีการเรียนรู้ ๘ ขั้น ของกาเย่ (Gagne) ทฤษฎีของกาเย่นีจะให้ความสำคัญในการจัดลำดับขั้นการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยใช้สิ่งเร้า สิ่งแวดล้อมภายนอกกระตุ้นผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ และสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียน ว่ามีการตอบสนองอย่างไร เพื่อที่จะจัดลำดับขั้นของการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้ถูกต้อง

ทฤษฎีการเรียนรู้ ๘ ขั้น ประกอบด้วย

- การจูงใจ (Motivation Phase) การคาดหวังของผู้เรียนเป็นแรงจูงใจในการเรียนรู้
- การรับรู้ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ (Apprehending Phase) ผู้เรียนจะรับรู้สิ่งที่สอดคล้องกับความตั้งใจ
- การปรุงแต่งสิ่งที่รับรู้ไว้เป็นความจำ (Acquisition Phase) เพื่อให้เกิดความจำระยะสั้นและระยะยาว
- ความสามารถในการจำ (Retention Phase)
- ความสามารถในการระลึกถึงสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปแล้ว (Recall Phase)
- การนำไปประยุกต์ใช้กับสิ่งที่เรียนรู้ไปแล้ว (Generalization Phase)
- การแสดงออกพฤติกรรมที่เรียนรู้ (Performance Phase)
- การแสดงผลการเรียนรู้กลับไปยังผู้เรียน (Feedback Phase)ผู้เรียนได้รับทราบผลเร็ว จะทำให้มีผลดี และประสิทธิภาพสูง

องค์ประกอบที่สำคัญที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ คือ

- ผู้เรียน (Learner) มีระบบสัมผัสและระบบประสาทในการรับรู้
- สิ่งเร้า (Stimulus) คือ สถานการณ์ต่างๆ ที่เป็นสิ่งเร้าให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้
- การตอบสนอง (Response) คือ พฤติกรรมที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้

การสอนด้วยสื่อตามแนวคิดของกาเย่

- เร้าความสนใจ มีโปรแกรมที่กระตุ้นความสนใจของผู้เรียน เช่น ใช้ การ์ตูน หรือ กราฟิกที่ดึงดูดสายตา
- ความอยากรู้อยากเห็นจะเป็นแรงจูงใจให้ผู้เรียนสนใจในบทเรียน การตั้งคำถามก็เป็นอีกสิ่งหนึ่ง
- บอกวัตถุประสงค์ ผู้เรียนควรทราบถึงวัตถุประสงค์ ให้ผู้เรียนสนใจในบทเรียนเพื่อให้ทราบว่าบทเรียนเกี่ยวกับอะไร
- กระตุ้นความจำผู้เรียน สร้างความสัมพันธ์ในการโยงข้อมูลกับความรู้ที่มีอยู่ก่อน เพราะสิ่งนี้สามารถทำให้เกิดความทรงจำในระยะยาวได้เมื่อได้โยงถึงประสบการณ์ผู้เรียน โดยการตั้งคำถาม เกี่ยวกับแนวคิด หรือเนื้อหา นั้นๆ
- เสนอเนื้อหา ขั้นตอนนี้จะเป็นการอธิบายเนื้อหาให้กับผู้เรียน โดยใช้สื่อชนิดต่างๆ ในรูป กราฟิก หรือ เสียง วิดีโอ

- การยกตัวอย่าง การยกตัวอย่างสามารถทำได้โดยยกกรณีศึกษา การเปรียบเทียบ เพื่อให้เข้าใจได้ซาบซึ้ง
- การฝึกปฏิบัติ เพื่อให้เกิดทักษะหรือพฤติกรรม เป็นการวัดความเข้าใจว่าผู้เรียนได้เรียนถูกต้อง เพื่อให้เกิดการอธิบายซ้ำเมื่อรับสิ่งที่ผิด
- การให้คำแนะนำเพิ่มเติม เช่น การทำแบบฝึกหัด โดยมีคำแนะนำ
- การสอบ เพื่อวัดระดับความเข้าใจ
- การนำไปใช้ กับงานที่ทำในการทำสื่อควรมี เนื้อหาเพิ่มเติม หรือหัวข้อต่างๆ ที่ควรจะต้องรู้เพิ่มเติม

(ที่มา <http://teacher80std.blogspot.com/๒๐๑๒/๐๖/๑๐๑-learning-ecology.html> เขียนใน GotoKnow โดย นาง ปรารณา ชนะศักดิ์)

๑๐. การออกแบบกระบวนการเรียนรู้

๑. สํารวจสภาพปัญหาการเรียนรู้อาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนบ้านขามใหญ่ และจากประสบการณ์ของข้าพเจ้าเอง วิเคราะห์ถึงสาเหตุของปัญหาและแนวทางแก้ไข

๒. ศึกษาเอกสาร ขั้นตอนการจัดกิจกรรม สื่อการสอน การวัดผลประเมินผล นำหลักการมาใช้ในการจัดการเรียนรู้เรื่องสระเปลี่ยนรูปและสระลดรูป

๓. ผลิตสื่อวัตกรรมการสื่อสระแปลงร่างและแบบฝึกทักษะการอ่านสระเปลี่ยนรูปและสระลดรูป

๔. ดำเนินการสอน โดยใช้สื่อวัตกรรมการผลิตขึ้นโดยมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ ๑ ออกแบบกิจกรรม (P)

๑. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒. ประชุมวางแผนร่วมกับครูภาษาไทยในโรงเรียน

๓. จัดทำนวัตกรรมเพื่อใช้สำหรับการพัฒนาการอ่านสระเปลี่ยนรูปและสระลดรูป

ขั้นที่ ๒ การดำเนินกิจกรรม (D)

๑. ให้นักเรียนทำแบบวัดผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนเรื่องสระเปลี่ยนรูปและสระลดรูป

๑. นักเรียนเรียนรู้คำที่ประสมสระเปลี่ยนรูปและสระลดรูปเมื่อมีตัวสะกดโดยใช้สื่อสระแปลงร่างที่ละชุดโดยให้นักเรียนได้ออกมาเป็นผู้วางตำแหน่งพยัญชนะ สระ ตัวสะกดด้วยตนเอง โดยสระที่เปลี่ยนรูปเมื่อมีตัวสะกดได้แก่ สระอะ สระเอะ สระแอะ สระเออ และสระลดรูปเมื่อมีตัวสะกดได้แก่ สระโอะ สระอัว สระอือ

๒. ให้นักเรียนบันทึกคำลงในสมุดและครูเขียนคำเพิ่มเติมบนกระดานให้นักเรียนอ่านแล้วเขียนลงในสมุด

๓. ให้นักเรียนทำแบบฝึกทักษะสระเปลี่ยนรูปและสระลดรูป

๔. การจัดกิจกรรมให้ทำที่ละชุดจนครบแล้วครูตรวจและประเมินผล แก้ไข ซ่อมเสริมและทบทวนกับนักเรียนที่ทำแบบฝึกไม่ผ่านหรือยังไม่เข้าใจ

ขั้นที่ ๓ ประเมินและสรุปผล (C)

ประเมินผลการอ่านการเขียนของนักเรียนเพื่อดูพัฒนาการ การอ่านและการเขียนของนักเรียน

- นักเรียนมีพัฒนาการด้านการอ่านคำที่ประสมสระเปลี่ยนรูปและสระลดรูปดีขึ้นกว่าเดิม

- ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของนักเรียนพัฒนาขึ้น

ขั้นที่ ๔ การปรับปรุงและขยายผล (A)

นำผลการประเมินมาปรับปรุงแก้ไข โดยตรวจสอบกิจกรรมที่ควรปรับปรุง และพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น ได้แก่ ปรับวิธีการที่ให้ผู้พ่อแม่ช่วยเหลือการเรียนรู้ของลูก / จัดให้มีกิจกรรมที่ช่วยน้องในปีต่อไป ฯลฯ

๕. นักเรียนทำแบบวัดผลสัมฤทธิ์หลังเรียนเรื่องสระเปลี่ยนรูปและสระลดรูป

๖. สะท้อนผลการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง ประเมินผลการอ่านคำสระเปลี่ยนรูปและสระลดรูป ของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑

๑๑. โครงสร้างและองค์ประกอบสื่อการเรียนรู้ของนวัตกรรม

- สื่อสระแปลงร่าง จำนวน ๗ ชุด ประกอบด้วย สระอะ สระเอะ สระแอะ สระเออ สระโอะ สระอัว สระอือ
สระอี

- แบบฝึกทักษะ จำนวน ๗ ชุด ประกอบด้วย สระอะ สระเอะ สระแอะ สระเออ สระโอะ สระอัว สระอือ

๑๒. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

๑. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนบ้านขามใหญ่จำนวน ๒๑ คน สามารถอ่านคำที่ประสมสระเปลี่ยน
รูปและสระลดรูปได้ถูกต้องคิดเป็นร้อยละ ๘๐

๒. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ของโรงเรียนบ้านขามใหญ่ สามารถอ่านออก เขียนได้ มีผลสัมฤทธิ์ทางการ
เรียน วิชาภาษาไทยสูงขึ้น

๑๓. งบประมาณเงินอุดหนุนทั่วไปเพื่อพัฒนานวัตกรรมการศึกษา

งบประมาณ ๑,๐๐๐ บาท

- ค่าฟิวเจอร์บอร์ด ๒๐๐ บาท

- ค่าแผ่นเคลือบ ๓๐๐ บาท

- ค่ากระดาษ A ๔ ๕๐๐ บาท

๑๔. การประเมินผล

- แบบวัดผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนและหลังเรียนมีชุดละ ๒ ตอน ๓๐ ข้อ ใช้เวลาทำ ๕๐ นาที ดังนี้
ตอนที่ ๑ ข้อสอบวัดทักษะการอ่านโดยให้นักเรียนอ่านคำ จำนวน ๑๕ คำ

ตอนที่ ๒ ข้อสอบวัดทักษะการเขียนโดยให้นักเรียนเขียนตามคำบอก จำนวน ๑๕ คำ

เกณฑ์การตัดสิน

นักเรียนต้องผ่านเกณฑ์การประเมินร้อยละ ๘๐ ขึ้นไป (คะแนน ๒๔ คะแนนขึ้นไป)

แผนพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้
โรงเรียนบ้านขามใหญ่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา อุบลราชธานี เขต ๑

๑. ผู้จัดทำนวัตกรรม นางจีระพรรณ ทวีโคตร

๒. ชื่อนวัตกรรมการเรียนรู้ การพัฒนาทักษะกระบวนการทำงานด้วยการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) รูปแบบ Apar Model ในรายวิชาการงานอาชีพ
 กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒

๓. ระยะเวลาดำเนินการ ภาคเรียนที่ ๒ ประจำปีการศึกษา ๒๕๖๓

๔. แนวทางการคิดค้นนวัตกรรม

มีผู้เคยสร้างหรือ ทำไว้แล้ว แล้วนำมา ปรับปรุงพัฒนาใหม่

๕. ประเภทของนวัตกรรม นวัตกรรมด้านการสอน

๖. หลักการและเหตุผล/ ความเป็นมา

การเปลี่ยนแปลงของโลกเข้าสู่ศตวรรษที่ ๒๑ ถือเป็นช่วงที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เพราะอุตสาหกรรมในอดีตได้ถูกแทนที่ด้วยเศรษฐกิจและบริการที่ขับเคลื่อนด้วยข้อมูล ความรู้ และนวัตกรรม มีการนำเทคโนโลยีไปใช้ในการเพิ่มผลผลิต แทนการใช้แรงงานแบบเดิม จากสถานการณ์นี้สะท้อนให้เห็นว่าคนที่จะประสบความสำเร็จได้จะต้องมีทักษะในการเผชิญกับโลกที่ซับซ้อนขึ้น แต่ปัจจุบันระบบการศึกษาของรัฐยังไม่ได้ส่งเสริมให้นักเรียน มีความรู้ ความสามารถ และมีทักษะในการประยุกต์ให้เข้าถึงเทคโนโลยี และนวัตกรรมใหม่ๆ เพราะยังยึดติดอยู่กับการ ถ่ายทอดความรู้ป้อนสู่ผู้เรียนอันไม่เหมาะกับการสอน ในศตวรรษที่ ๒๑ ที่ไม่ได้เน้นที่ความรู้ แต่เน้นที่ทักษะ (Skill) การเรียนที่ทำให้ได้รู้สึกล้มเหลว มีกิจกรรมให้ทำเรียกว่าเป็นการเรียน แบบ Action Learning คือหาความรู้ด้วยตนเอง เป็นการเรียนรู้จากการได้ลงมือทำจริง ซึ่งจะทำให้เด็กไม่เบื่อหน่าย ในการเรียน แต่เวลานี้ การศึกษาไทยยังเดินไปไม่ถึงจุดนั้น ครูจะมีบทบาทสำคัญยิ่งกว่าเดิมแต่ไม่ใช่ในฐานะผู้สอนครูต้องเปลี่ยนความคิดต้อง ละทิ้งความยึดมั่นถือมั่นในเนื้อหาวิชา แล้วปรับตัวมาสู่การเป็นผู้ออกแบบการเรียนรู้ตั้งคำถามเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนได้ คิดและลงมือปฏิบัติ เพราะการลงมือทำจะช่วยสนับสนุนให้เด็กได้เกิดทักษะที่เกิดการเรียนรู้(Learning skill) เพื่อให้ เด็กสามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้กับชีวิตตนเอง (วิจารณ์ พานิช, ๒๕๕๕)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ โดยด้านการจัดศึกษาเน้น EDUCATION ๔.๐ สร้าง เด็กไทย ๔.๐ เน้นการขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม การจัดการเรียนรู้แบบการเรียนรู้เชิงรุกบูรณาการอาเซียน ตามปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง แนวการพัฒนาดังกล่าว มุ่งเตรียมเด็กและเยาวชนให้มีพื้นฐานจิตใจที่ดีงาม มีจิตสาธารณะ พร้อมทั้งมีสมรรถนะ ทักษะและความรู้พื้นฐานที่จำเป็นในการชีวิต อันจะส่งผลต่อการพัฒนาประเทศแบบยั่งยืน โดย แนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับของกระทรวงศึกษาธิการในการพัฒนาเยาวชน ของชาติเข้าสู่โลกยุคศตวรรษที่ ๒๑ ที่มุ่งส่งเสริมผู้เรียนให้มีคุณธรรม รักความเป็นไทย มีทักษะการคิดวิเคราะห์ สร้างสรรค์ มีทักษะด้าน เทคโนโลยี สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมโลกได้อย่างสันติ (กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๕๑)

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ๒๕๕๑ มีจุดมุ่งหมายพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติ ให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในเมืองไทยและเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้งเจตคติ

ที่จำเป็นต่อการศึกษา ต่อการประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, ๒๕๕๑) มุ่งให้เกิดสมรรถนะที่สำคัญทั้ง ๕ ประการ คือ ๑) ความสามารถในการสื่อสาร ๒) ความสามารถในการคิด ๓) ความสามารถในการแก้ปัญหา ๔) ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต ๕) ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ เป็นกลุ่มสาระหนึ่งที่ช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานอาชีพ มีทักษะการทำงาน ทักษะการจัดการสามารถนำเทคโนโลยีสารสนเทศ

การจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการงานอาชีพต้องการพัฒนาผู้เรียนตามที่จุดมุ่งหมายของหลักสูตรได้กำหนดไว้เพื่อให้นักเรียนได้เรียนเกี่ยวกับทักษะให้มากขึ้น โดยเฉพาะนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒ ที่เน้นการเรียนอย่างสนุกสนานและมีความสุขในการเรียนรู้ ควบคู่กับการมีทักษะการทำงาน เพื่อเป็นพื้นฐาน ในการใช้ทักษะชีวิต ทั้งนี้จากการวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคลของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒ โรงเรียนบ้านขามใหญ่ นักเรียนส่วนใหญ่มาจากครอบครัวที่มีอาชีพรับจ้าง การปฏิบัติกิจวัตรประจำวันของนักเรียนที่บ้านไม่มีเวลา ยังไม่ได้รับการปลูกฝังให้ช่วยเหลือตนเอง ที่ต้องใช้ทักษะการทำงานเพื่อช่วยเหลือตนเอง ซึ่งมีผลให้นักเรียนยังทำงานเพื่อช่วยเหลือตนเองไม่ได้ ดังนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องส่งเสริมผู้เรียนให้มีทักษะเกิดขึ้นได้ในรายวิชาการงานอาชีพ โดยการใช้เทคนิคการสอนที่มุ่งเน้นให้นักเรียนกระบวนการทำงานอย่างเป็นขั้นตอน เพื่อให้นักเรียนมีทักษะในการวางแผนการทำงาน ซึ่งส่งผลให้ปฏิบัติงานได้สำเร็จตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ และเป็นไปตามลำดับขั้นตอนของการทำงาน เพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจในผลงาน การจัดการเรียนการสอนโดยเน้นทักษะกระบวนการ จึงเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมสำหรับการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ การงานอาชีพ ในสาระที่ ๑ การดำรงชีวิตและครอบครัว ตามมาตรฐาน ดังนี้ ๑.๑ เข้าใจการทำงาน มีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะกระบวนการทำงาน ทักษะการจัดการทักษะกระบวนการแก้ปัญหา ทักษะการทำงานร่วมกันและทักษะการแสวงหาความรู้ มีคุณธรรมและลักษณะนิสัยในการทำงาน มีจิตสำนึกในการใช้พลังงาน ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม เพื่อการดำรงชีวิตและครอบครัว (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, ๒๕๕๑) และเมื่อพิจารณาจะพบว่า “ทักษะกระบวนการทำงาน” เป็นทักษะที่เน้นการจัดการกระบวนการทำงาน ให้เป็นไปตามลำดับขั้นตอน เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่ดีในการทำงาน สามารถคิดเป็นแก้ปัญหาเป็นปฏิบัติเป็นมีทักษะในการทำงานทั้งในการลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง หรือปฏิบัติเป็นกลุ่มเพื่อให้งานนั้นได้สำเร็จบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนต่างๆ ได้แก่ การวิเคราะห์งานการวางแผนในการทำงานการปฏิบัติงานและการประเมินผลการทำงาน (กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๕๑) อีกทั้งยังสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้นอกจากนี้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นทักษะกระบวนการโดยทั่วไปจะยึดทักษะ ๒ ประการ คือ ทักษะกระบวนการ และทักษะการแก้ปัญหา ซึ่งหากผู้เรียนเกิดทักษะทั้ง ๒ สิ่งนี้ได้ ก็จะทำให้การเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพเกิดประสิทธิภาพมากขึ้น

จากประสบการณ์การสอนของได้พบปัญหาที่เกิดขึ้น เช่น นักเรียนไม่เคยใช้อุปกรณ์ในการทำงานบ้านไม่เคยลงมือปฏิบัติงานด้วยตนเอง ทำให้ไม่มีทักษะในการใช้อุปกรณ์ และขาดโอกาสในการทำงานเพื่อช่วยเหลือตนเองที่เองที่บ้าน จึงเกิดความต้องการที่จะการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ในเรื่องของการปฏิบัติเพื่อนำไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน ดังนั้น ทักษะกระบวนการทำงาน จึงจำเป็นอย่างมากในการที่จะทำให้งานบรรลุตามวัตถุประสงค์ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นทักษะกระบวนการทำงานเพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะ กระบวนการจะนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนใน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒ สาระที่ ๑ การดำรงชีวิตและครอบครัว

ซึ่งเป็นงานที่ต้องอาศัยทักษะกระบวนการทำงานอย่างเป็นลำดับขั้นตอนทั้งสิ้น หากผู้เรียนได้เรียนรู้โดยผ่านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นทักษะกระบวนการทำงาน จะส่งผลให้เกิดทักษะและความชำนาญมากขึ้นและยังเป็นโอกาสในการวาง แนวทางพื้นฐานสำหรับการเลือกประกอบอาชีพในอนาคตอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ข้าพเจ้าจึงได้คิดค้นการพัฒนาทักษะกระบวนการทำงานด้วยการจัดการเรียนรู้เชิงรุก(Active Learning) รูปแบบ Apar Model ในรายวิชาการงานอาชีพ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒ ขึ้น

๗. วัตถุประสงค์ของนวัตกรรม

๗.๑ เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุก(Active Learning) รูปแบบ Apar Model ในรายวิชาการงานอาชีพ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒

๗.๒ เพื่อศึกษาผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุก(Active Learning) รูปแบบ Apar Model ในรายวิชาการงานอาชีพ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒

๗.๓ เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุก(Active Learning) รูปแบบ Apar Model ในรายวิชาการงานอาชีพ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒

๘. กลุ่มเป้าหมาย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากร คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒ ภาคเรียนที่ ๑ ปีการศึกษา ๒๕๖๖ โรงเรียนบ้านขามใหญ่ มีนักเรียนทั้งหมด ๑๕ คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒ ที่เรียนในภาคเรียนที่ ๑ ปีการศึกษา ๒๕๖๖ จำนวน ๑๕ คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling)

๓.๓.ระยะเวลา ประจำปีการศึกษา ๒๕๖๗

๙. หลักการ แนวคิด ทฤษฎีพื้นฐานที่ใช้ในการพัฒนานวัตกรรม

ทักษะกระบวนการทำงาน หมายถึง การลงมือทำงานต่าง ๆ โดยมุ่งเน้นการฝึกฝนวิธีการทำงานต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ ทั้งการทำงานเดี่ยว หรือทำงานกลุ่มร่วมกับผู้อื่น เพื่อให้ทำงานได้สำเร็จและบรรลุตรงตามเป้าหมายโดยมีขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้

๑. การวิเคราะห์งาน เป็นการมองภาพรวมของงานเมื่อได้รับมอบหมาย ว่าเป้าหมายของงานคืออะไร แล้วจะอย่างไรเพื่อให้งานนั้นบรรลุเป้าหมายและได้ผลลัพธ์ตามที่ต้องการ

๒. การวางแผนในการทำงาน เป็นการกำหนดเป้าหมายของงาน ระยะเวลาในการดำเนินงาน แรงงานที่ใช้ในการทำงาน ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน วัสดุอุปกรณ์หรือเครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินงานและวิธีการดำเนินงาน เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย

๓. การลงมือทำงาน เป็นการลงมือทำงานตามแผนการที่กำหนดไว้ด้วยความมุ่งมั่นอดทนและรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมายให้ประสบผลสำเร็จ หากพบปัญหาหรืออุปสรรคควรหาทางแก้ไข

๔. การประเมินผลการทำงาน เป็นการตรวจสอบ ทดสอบหรือทดลองใช้ตั้งแต่การวางแผนการทำงานว่ารอบคอบ รัดกุม ครบคลุม และสามารถปฏิบัติตามได้หรือไม่ รวมถึงการประเมินผลการทำงานว่าเกิดปัญหาและอุปสรรคอะไรขึ้นบ้าง นำข้อมูลต่าง ๆ ไปปรับปรุงแก้ไขแผนงาน การทำงาน และผลงานให้ได้ผลลัพธ์ที่ดีที่สุด

ทักษะกระบวนการแก้ปัญหา หมายถึง การลงมือทำงานต่าง ๆ โดยมุ่งเน้นการฝึกฝนวิธีการทำงานอย่างสม่ำเสมอ จะช่วยให้เกิดความคิดในการหาทางออกได้ เมื่อพบปัญหาในสถานการณ์การทำงานจริง โดยมีขั้นตอนดังนี้

๑. สังเกต นักเรียนควรฝึกตนเองให้เป็นคนช่างสังเกต ช่างศึกษาหาความรู้หรือรับรู้ข้อมูลต่าง ๆ และเข้าใจปัญหาที่เกิดขึ้น

๒. วิเคราะห์ เมื่อรู้ปัญหาที่เกิดขึ้นแล้วนำมาวิเคราะห์ ลำดับความสำคัญของปัญหา และวิเคราะห์หาสาเหตุของแต่ละปัญหา แล้วหาทางออกของปัญหาให้ได้อย่างเหมาะสม

๓. สร้างทางเลือก เมื่อวิเคราะห์ปัญหาและเรียงลำดับปัญหาได้แล้ว ควรสร้างทางเลือกในการแก้ไขปัญหาซึ่งอาจจะมีหลายทางเลือก อาจจะมาจากการศึกษาค้นคว้า การทดลอง การตรวจสอบ เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการแก้ปัญหา

๔. ประเมินทางเลือก ทางเลือกต่าง ๆ ที่สร้างขึ้น มา ควรพิจารณาดูให้ละเอียดว่าทางเลือกใดที่เหมาะสมกับการแก้ปัญหาที่สุด ให้ประเมินทางเลือกนั้น โดยการวางแผนและบันทึกกระบวนการปฏิบัติงาน ในรูปแบบรายงานและนำทางเลือกนั้นมาตรวจสอบความถูกต้องก่อนที่จะนำไปใช้

-การใช้ทรัพยากรในการทำงานอย่างคุ้มค่าและยั่งยืน

การใช้ทรัพยากรในการทำงานจะต้องคำนึงถึงสิ่งแวดล้อมเป็นหลัก มีคุณธรรมและจริยธรรมในการปฏิบัติงาน โดยการเลือกใช้ทรัพยากรที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม และเราควรช่วยกันใช้ทรัพยากรในการปฏิบัติงานให้คุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด โดยมีหลักการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ดังนี้

๑. การใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด คือ การใช้เท่าที่มีความจำเป็น เพื่อให้มีทรัพยากรไว้ใช้ได้นานและเกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่ามากที่สุด เช่น ปิดสวิตซ์ไฟฟ้าทุกครั้งหลังจากไม่ได้ใช้งาน ปิดก๊อกน้ำทุกครั้งหลังจากการใช้เสร็จ เป็นต้น

๒. การนำเอาทรัพยากรกลับมาใช้ซ้ำอีก เนื่องจากสิ่งของบางอย่างเมื่อมีการใช้แล้วครั้งหนึ่งสามารถที่จะนำมากลับใช้ซ้ำได้อีก เช่น กระดาษเมื่อใช้งานไปแล้ว ๑ หน้า จะสามารถนำกลับมาใช้ได้อีกหน้าหนึ่ง เป็นต้น หรือสามารถที่จะนำมาใช้ได้ใหม่โดยผ่านกระบวนการต่าง ๆ เช่น การนำกระดาษหรือขวดพลาสติก ขวดโลหะที่ใช้แล้วไปผ่านกระบวนการต่าง ๆ เพื่อทำเป็นกระดาษแข็ง ขวดพลาสติก เป็นต้น ซึ่งเป็นการลดปริมาณการใช้ทรัพยากรและการทำลายสิ่งแวดล้อมได้

๓. การใช้สิ่งอื่นทดแทน เป็นวิธีการที่จะช่วยให้มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติลดน้อยลงและไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม เช่น การใช้ถุงผ้าแทนถุงพลาสติก การใช้ใบตองใส่อาหารแทนการใช้โฟม การใช้พลังงานแสงแดดแทนแร่เชื้อเพลิง การใช้ปุ๋ยชีวภาพ ปุ๋ยคอกแทนปุ๋ยเคมี เป็นต้น

๔. การบูรณะซ่อมแซม สิ่งของบางอย่างเมื่อใช้เป็นเวลานานอาจเกิดการชำรุดเสียหายได้ ถ้ามีการบูรณะซ่อมแซม จะทำให้สามารถยืดอายุการใช้งานต่อไปได้

๕. การบำบัดและการฟื้นฟู เป็นวิธีการที่จะช่วยลดความเสื่อมโทรมของทรัพยากรด้วยการบำบัดก่อนที่จะนำไปใช้ เช่น การบำบัดน้ำเสียจากบ้านเรือนหรือโรงงานอุตสาหกรรม ก่อนที่จะปล่อยลงสู่แหล่งน้ำสาธารณะ การฟื้นฟูธรรมชาติให้กลับสู่สภาพเดิม เช่น การปลูกป่า การปลูกป่าชายเลน เพื่อฟื้นฟูความสมดุลของป่าชายเลนให้กลับมาอุดมสมบูรณ์

๑๐. กรอบแนวคิดในการพัฒนานวัตกรรม

ข้าพเจ้ามีกรอบแนวคิดในการพัฒนาทักษะกระบวนการทำงานด้วยการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) รูปแบบ Apar Model ในรายวิชาการงานอาชีพ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒ มีขั้นตอนในการดำเนินงาน ดังนี้

การจัดการเรียนรู้เชิงรุก(Active Learning) รูปแบบ Apar Model มีขั้นตอนการเรียนรู้ ดังนี้

ขั้นตอนที่ ๑ Analysis การวิเคราะห์งาน เป็นการวิเคราะห์ว่าม้งานอะไรบ้างที่ต้องทำ มีรายละเอียดอย่างไร ต้องทำอะไรบ้าง ขั้นตอนเป็นอย่างไร

ขั้นตอนที่ ๒ Planning การวางแผนการทำงาน เป็นการนำงานที่วิเคราะห์ไว้มาวางแผนการทำงานว่าจะทำอะไรบ้าง ควรทำอะไรก่อนหลัง ควรใช้เวลาใด มีระยะเวลาเท่าใด ใช้วัสดุอุปกรณ์อะไรบ้างในการทำงาน

ขั้นตอนที่ ๓ action การลงมือทำงานตามแผน เป็นขั้นการทำงานตามแผนที่วางไว้ตามขั้นตอนการทำงาน

ขั้นตอนที่ ๔ rate การประเมินผลการทำงาน เป็นการตรวจสอบผลการทำงานว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ถ้าไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ก็ต้องดูข้อบกพร่องนำมาปรับปรุงแก้ไข

๑๑. โครงสร้างและองค์ประกอบสื่อการเรียนรู้ของนวัตกรรม

ข้าพเจ้าได้ดำเนินพัฒนานวัตกรรม เรื่อง การพัฒนาทักษะกระบวนการทำงานด้วยการจัดการเรียนรู้เชิงรุก(Active Learning) รูปแบบ Apar Model ในรายวิชาการงานอาชีพ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒ ได้สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการพัฒนานวัตกรรม ได้ดำเนินการ ดังนี้

๑๑.๑ .แผนการจัดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก(Active Learning) รูปแบบ Apar Model ในรายวิชาการงานอาชีพ

แผนการเรียนรู้ที่ ๑ วิธีการกวาดบ้าน	จำนวน ๑ ชั่วโมง
แผนการเรียนรู้ที่ ๒ การล้างจาน ชาม ถ้วยและช้อนส้อม	จำนวน ๑ ชั่วโมง
แผนการเรียนรู้ที่ ๓ การล้างแก้วน้ำ	จำนวน ๑ ชั่วโมง
แผนการเรียนรู้ที่ ๔ การแต่งตัวไปโรงเรียน	จำนวน ๑ ชั่วโมง
แผนการเรียนรู้ที่ ๕ การซักเสื้อผ้า	จำนวน ๑ ชั่วโมง
แผนการเรียนรู้ที่ ๖ การจัดวางการเก็บของใช้ส่วนตัว	จำนวน ๑ ชั่วโมง

๑๑.๒. แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน ๒๐ ข้อ

๑๑.๓. แบบประเมินทักษะกระบวนการทำงาน

๑๑.๔. แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียน จำนวน ๑๒ ข้อ

๑๒. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

๑. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการงานอาชีพสูงขึ้น ร้อยละ ๘๐
๒. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒ มีทักษะกระบวนการทำงาน ร้อยละ ๙๐
๓. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒ มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ร้อยละ ๙๐

๑๓. งบประมาณเงินอุดหนุนทั่วไปเพื่อพัฒนานวัตกรรมการศึกษา

- งบประมาณ ๗๕๐ บาท

๑๔. การประเมินผล

๑๔.๑ แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน จำนวน ๒๐ ข้อ

๑๔.๒ แบบประเมินทักษะกระบวนการทำงานของนักเรียน จำนวน ๔ ข้อ

๑๔.๓ แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุก จำนวน ๑๒ ข้อ

แผนพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้
โรงเรียนบ้านขามใหญ่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา อุบลราชธานี เขต ๑

๑. ผู้จัดทำนวัตกรรม

นางสาวไพลิน เกษทอง

๒. ชื่อนวัตกรรมการเรียนรู้

การพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความสำคัญของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ โดยใช้แบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความจากหนังสือเล่มเล็ก โดยใช้เทคนิค ๕W๑H

๓. ระยะเวลาดำเนินการ

ปีการศึกษา ๒๕๖๘

๔. แนวทางการคิดค้นนวัตกรรม

การสร้างนวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนขึ้นใหม่

๕. ประเภทของนวัตกรรม

นวัตกรรมทางการเรียนการสอน

๖. หลักการและเหตุผล/ ความเป็นมา

การพัฒนาศักยภาพของนักเรียนให้ตระหนักในบทบาทหน้าที่ของตนเองด้านความรับผิดชอบของ นักเรียนในการสร้างเสริมคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียน โดยมีการจัดการเรียนการสอนใช้โครงงานคุณธรรม และการประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ความดีงามจากการลงมือปฏิบัติจริง โดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วม ด้วยโรงเรียนบ้านขามใหญ่ เป็นโรงเรียนที่มุ่งเน้น การส่งเสริมงานด้านคุณธรรมอีกทั้งหลักสูตรสถานศึกษาได้กำหนดให้นักเรียนทุกคนต้องมีความรับผิดชอบต่อ หน้าที่ และมีน้ำใจต่อกัน กลุ่มของพวกเราจึงพิจารณาว่าเมื่อการทำงานเป็นกลุ่ม นักเรียนทุกคนได้ตามหลักสูตรแล้ว จึงควรคิดบูรณาการนำคุณธรรมหลักธรรมอีกทั้งพระราชดำรัสของในหลวงรัชกาลที่ ๙ และ ๑๐ มาผนวกเป็นแนวทางในการทำกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ สู่การรับผิดชอบต่อหน้าที่ เพื่อสรรค์ คนดี ดังนั้นคุณครูและนักเรียนจึงได้สำรวจพฤติกรรมของนักเรียนเรียน และได้เลือกทำโครงงานเพื่อส่งเสริม การมีจิตสำนึกในการร่วมแก้ปัญหาการขาดคุณธรรมในสังคม โดยใช้สื่อเข้ามามีส่วนร่วม ซึ่งพบว่าในห้องเรียนมี นักเรียนที่เรียนดีรับผิดชอบต่อหน้าที่ และมีนักเรียนที่เรียนล้าหลังขาดความรับผิดชอบต่อหน้าที่ จึงมีความ สนใจที่จะทำให้ปัญหาดังกล่าวหมดสิ้นไป โดยจัดทำโครงงานคุณธรรมเรื่อง “หนังสือเล่มเล็กสร้างสรรค์ ขวนกันมาอ่าน” ขึ้นเพื่อทำให้นักเรียนที่เรียนดี มีจิตอาสาช่วยเพื่อนที่เรียนล้าหลัง ตามรอยเบื้องพระยุคลบาทของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ ๙ เกี่ยวกับนักเรียนและครูความว่า ครูต้องสอนให้เด็กนักเรียนมีน้ำใจ คนเรียนเก่งช่วยเพื่อนที่เรียนล้าหลัง มิใช่สอนให้เด็กคิดแต่จะแข่งขันกับเพื่อน ครูต้องมุ่งปลูกฝังความดีให้นักเรียน จะต้องอบรมในด้านจริยธรรมจรรยา และวัฒนธรรม รวมทั้งให้มี ความสำนึกรับผิดชอบต่อ ดั่งเช่น นพ.เกษม กล่าวว่า ตลอดรัชสมัย ๗๐ ปีในหลวงรัชกาลที่ ๙ ทรงเน้นย้ำเรื่อง ความซื่อสัตย์ สุจริต ยึดมั่นในหน้าที่ ในด้านการศึกษาได้พระราชทานพระราชดำรัส พระบรมราโชบายไว้ มากมาย ทรงย้ำว่า “ประเทศชาติของเราจะเจริญงอกงามหรือเสื่อมลงนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับการศึกษาของ ประชาชนแต่ละคนเป็นสำคัญ การศึกษาอบรมในวันนี้จะเป็นเครื่องกำหนดอนาคตของชาติในวันหน้า”

๗. วัตถุประสงค์ของนวัตกรรม

๑. เพื่อให้นักเรียนใช้หนังสือเล่มเล็ก สรุปลองค์ความรู้ได้
๒. เพื่อส่งเสริมการมีจิตสำนึกในการร่วมแก้ปัญหาการขาดคุณธรรมในสังคม โดยใช้สื่อเข้ามามีส่วนร่วม

๘. กลุ่มเป้าหมาย

เป้าหมายเชิงปริมาณ

๑. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ จำนวน ๑๒ คน มีความรับผิดชอบ มีความพอเพียงและมีจิตอาสา
๒. ผู้บริหาร คณะครู บุคลากรทางการศึกษา มีความรู้เกี่ยวกับโครงการ คุณธรรม และสามารถปฏิบัติกิจกรรมให้บรรลุเป้าหมายได้

เป้าหมายเชิงคุณภาพ

๑. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ มีความรับผิดชอบ มีความพอเพียงและมีจิตอาสา มีพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวกเพิ่มมากขึ้นและมีผลงานเป็นที่ประจักษ์

๙. หลักการ แนวคิด ทฤษฎีพื้นฐานที่ใช้ในการพัฒนานวัตกรรม

สมชาย หอมยก.(๒๕๕๐ : ๓๘) สรุปความสำคัญของการอ่านไว้ว่า การอ่านจะสัมฤทธิ์ผลหรือไม่อยู่ที่ผู้อ่านมีความสามารถหรือไม่ในด้านต่าง ๆ การอ่านช่วยพัฒนาความคิด และจิตใจ การอ่านมากจะทำให้รู้จักนำความรู้ ความคิด ประสบการณ์จากการอ่านมาพิจารณาสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันได้เป็นอย่างดี การอ่านเปรียบเสมือนสะพานเชื่อมความรู้ และความเข้าใจระหว่างมนุษย์ทุกชาติทุกภาษาความสำคัญของการอ่านมีดังนี้

๑. การอ่านช่วยเพิ่มเติมความรู้ ความคิด และประสบการณ์ ทำให้มีความองกามทั้งสติปัญญา อารมณ์ เป็นการพัฒนาจิตใจได้เป็นอย่างดี

๒. การอ่านช่วยส่งเสริมวิจารณ์ญาณในการรับสาร

๓. สามารถติดตามความเคลื่อนไหว และการเปลี่ยนแปลงสิ่งต่าง ๆ ของสังคมโลกได้

๔. ช่วยส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์เป็นการผ่อนคลายความตึงเครียด ได้รับความเพลิดเพลิน

๕. ช่วยส่งเสริมบุคลิกภาพ การอ่านมากทำให้มีโลกทัศน์ที่กว้างไกล การที่เรารู้จักรับข้อคิดเห็นจากผู้อื่นจะทำให้เรากลายเป็นผู้ที่มีเสน่ห์ คนรอบ ๆ ข้างก็อยากอยู่ใกล้

สมพร เพ่งพิพัฒน์. (๒๕๔๗ : ๑๒๔) ได้สรุปจุดมุ่งหมายของการอ่าน ดังนี้

๑. อ่านเพื่อต้องการศึกษาหาความรู้

๒. อ่านเพื่อค้นหาคำตอบในสิ่งที่ต้องการ

๓. อ่านเพื่อทดสอบความเข้าใจ

๔. อ่านเพื่อแสดงความคิดเห็น

๕. อ่านเพื่อปฏิบัติตามคำแนะนำ

๖. อ่านเพื่อความคิดสร้างสรรค์

๗. อ่านเพื่อวิพากษ์วิจารณ์

๘. อ่านเพื่อความบันเทิง

๙. อ่านเพื่อพัฒนาอาชีพและสร้างสรรค์สังคม

จะเห็นได้ว่าการอ่านนั้นมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตเป็นอย่างมาก ผู้อ่านสามารถอ่านเพื่อสืบค้นหา

ความรู้ได้ทั้งจากห้องสมุด โลกออนไลน์แต่ผู้อ่านต้องใช้วิจารณ์ญาณในการอ่านอย่างมาก เพราะปัจจุบันข่าวสาร

หรือการสื่อสารประเภทต่าง ๆ มีทั้งข้อเท็จจริงและข้อความที่เสริมเติมแต่งโดยปราศจากข้อความจริงก็มี

หนังสือเล่มเล็ก

กิจกรรมหนังสือเล่มเล็กสร้างเด็กอ่านเขียนจัดเป็นกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ซึ่งเป็นหัวใจของการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยกลยุทธ์สู่ความสำเร็จของหนังสือเล่มเล็กคือ “การมีส่วนร่วมในบทเรียน (Active anticipation)” ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีมารยาทมีวินัย ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณีของสังคมฝึกให้ผู้เรียนมีทักษะกระบวนการอ่านคิด วิเคราะห์ และเขียน ใช้กระบวนการ จากเรื่องที่อ่านมาแยกแยะข้อเท็จจริง และข้อคิดเห็นจากกระบวนการอ่าน โดยผ่านกระบวนการศึกษาค้นคว้า กระบวนการฝึกปฏิบัติ กระบวนการสร้างความคิดรวบยอด คิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ กระบวนการทางภาษา กระบวนการประชาธิปไตย และกระบวนการเขียนสามารถนำทุกกลุ่มสาระมาบูรณาการ เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนได้อย่างเป็นระบบ ทั้งด้านการอ่านและการเขียน รวมทั้งเป็นการบูรณาการทักษะการคิดสร้างสรรค์ การวาดภาพ การประดิษฐ์ภาพสามมิติ (pop-up)และการใช้สี โดยใช้กระบวนการอ่าน เลือกเรื่องที่ตนเองสนใจ ค้นคว้าความหมาย นำมาจัดทำหนังสือเล่มเล็ก ใช้ทักษะกระบวนการกลุ่ม การคิดวิเคราะห์ การแต่งเรื่อง โดยใช้กระบวนการทักษะทางภาษา การฝึกปฏิบัติกระบวนการสร้างความคิด ความเข้าใจ เพื่อให้เกิดความรู้ในเรื่องที่สนใจ สามารถนำไปสื่อสารได้อย่างถูกต้องรวมทั้งการส่งเสริมให้นักเรียนมีจินตนาการในการแต่งเรื่องสั้น และสอดแทรกข้อคิด เตือนใจเพื่อประยุกต์ใช้ใน

ชีวิตประจำวันต่อไป

๑๐. การออกแบบกระบวนการเรียนรู้

๑๐.๑ การออกแบบผลงานนวัตกรรม

การจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ ใช้เวลา ๕ ชั่วโมงต่อสัปดาห์

๑๐.๑.๑ ครูสอนเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาสาระการเรียนรู้ภาษาไทยสอดแทรกกับพื้นฐาน

วิธีการจัดทำหนังสือเล่มเล็ก

๑๐.๑.๒ ครูแบ่งกลุ่มให้นักเรียนกลุ่มละ ๔ คน โดยคณะเด็กเก่ง และเด็กอ่อนไว้ด้วยกัน

๑๐.๑.๓ นักเรียนร่วมกันวางแผนออกแบบการทำงาน สร้างความมีระเบียบวินัย ความสามัคคี

เกิดทักษะการทำงานด้านต่าง ๆ มีความรับผิดชอบ โดยมีครูคอยเป็นที่ปรึกษา

๑๐.๑.๔ การนำเสนอผลงานจะนำเสนอให้กับนักเรียนชั้นอื่น ๆ เพื่อเป็นการเผยแพร่ผลงาน

และส่งเสริมเจตคติที่ดีให้กับผู้ชมให้เกิดการยอมรับงานของผู้อื่นในงานกิจกรรมวิชาการของโรงเรียน

๑๐.๒ ประสิทธิภาพของการดำเนินงาน

นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติงาน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน นักเรียนเก่งช่วยเหลือนักเรียนที่เรียนล้าหลัง

เสียสละ สามัคคี มีจิตอาสา พัฒนาสติปัญญาไปพร้อม ๆ กับการมีคุณธรรม

๑๑. โครงสร้างและองค์ประกอบสื่อการเรียนรู้ของนวัตกรรม

๑. ชื่อโครงการ

๒. แนวคิด / ที่มา/ ความสำคัญ

๓. วัตถุประสงค์ของการศึกษาค้นคว้า

๔. สมมุติฐานของการศึกษาค้นคว้า(ถ้ามี)

๕. ขั้นตอนการดำเนินงาน

๖. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

๗. รายชื่อผู้รับผิดชอบโครงการ

๘. อาจารย์ที่ปรึกษา

๙. ความคิดเห็น / ข้อเสนอแนะของผู้อนุมัติโครงการ

๑๒. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

๑. นักเรียนสามารถนำความรู้ความเข้าใจ ไปสร้างชิ้นงาน และมีความสร้างสรรค์ในการดัดแปลงประยุกต์ให้เกิดองค์ความรู้

๒. นักเรียนมีทักษะกระบวนการใช้เครื่องมือจัดทำสื่อ และอุปกรณ์ในการสร้าง นำเสนอและเผยแพร่

๓. นักเรียนมีค่านิยม เจตคติที่ดีในการสร้างสรรค์ชิ้นงานโดยใช้เทคโนโลยี และทำงานโดยที่ครูไม่ต้องใช้วิธีบรรยายถึงควมมีคุณธรรมที่เกิดขึ้นจากการได้ลงมือกระทำทั้งสิ้น

๑๓. งบประมาณเงินอุดหนุนทั่วไปเพื่อพัฒนานวัตกรรมการศึกษา

งบประมาณ ๗๕๐ บาท

๑๔. การประเมินผล

๑. หนังสือเล่มเล็ก/ผลงานนักเรียน

๒. การสังเกตการทำงานเป็นกลุ่ม ความสามัคคี

๓. การสัมภาษณ์

แผนพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้
โรงเรียนบ้านขามใหญ่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา อุบลราชธานี เขต ๑

๑. ผู้จัดทำนวัตกรรม

นางสาวนวล สิมารักษ์

๒. ชื่อนวัตกรรมจัดการเรียนรู้

- การพัฒนาเรื่อง การบวก ลบ คูณ หารระคนสำหรับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ ๕ โดยใช้ชุดฝึกทักษะ

๓. ระยะเวลาดำเนินการ

- ตลอดปีการศึกษา ๒๕๖๗

๔. แนวทางการคิดค้นนวัตกรรม

- การสร้างนวัตกรรมจัดการเรียนการสอนขึ้นใหม่

๕. ประเภทของนวัตกรรม

- สื่อการสอน
- แผนการสอน
- ชุดฝึกทักษะ

๖. หลักการและเหตุผล/ ความเป็นมา

การบวก ลบ คูณ หารระคน เป็นพื้นฐานสำคัญของวิชาคณิตศาสตร์ และเป็นทักษะที่จำเป็นในการดำเนินชีวิตประจำวัน การที่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ สามารถทำโจทย์ประเภทนี้ได้คล่องแคล่ว จะเป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ในระดับที่สูงขึ้น และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้อย่างหลากหลาย เช่น การคำนวณเงินทอง การเปรียบเทียบราคา หรือการแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่างๆ

ปัญหาที่พบในการเรียนรู้แม้ว่าการบวก ลบ คูณ หาร จะเป็นเนื้อหาที่เรียนรู้กันมาตั้งแต่ระดับประถมศึกษาปีที่ ๑ แต่ก็ยังมีนักเรียนจำนวนไม่น้อยที่ยังคงมีปัญหาในการทำโจทย์ประเภทนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อมีการผสมโจทย์หลายขั้นตอน หรือมีการนำเศษส่วน ทศนิยม หรือหน่วยวัดมาเกี่ยวข้อง ปัญหาเหล่านี้อาจเกิดจากหลายสาเหตุ เช่น

- ขาดความเข้าใจในหลักการพื้นฐาน: นักเรียนอาจยังไม่เข้าใจหลักการของการบวก ลบ คูณ หาร หรือลำดับขั้นตอนในการแก้ปัญหา
- ขาดทักษะในการวิเคราะห์โจทย์: นักเรียนอาจไม่สามารถแยกแยะได้ว่าโจทย์ต้องการให้ทำอะไร หรือควรเริ่มต้นแก้ปัญหาจากตรงไหน
- ขาดการฝึกฝนอย่างเพียงพอ: การทำแบบฝึกหัดเป็นประจำอย่างสม่ำเสมอ จะช่วยให้นักเรียนเกิดความคล่องแคล่วและแม่นยำในการคำนวณ
-

เหตุผลในการพัฒนาชุดฝึกทักษะ

เพื่อแก้ไขปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น จึงมีความจำเป็นต้องพัฒนาชุดฝึกทักษะการบวก ลบ คูณ หารระคนสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ โดยมีวัตถุประสงค์หลักคือ

- เสริมสร้างความเข้าใจในหลักการพื้นฐาน: ชุดฝึกทักษะจะนำเสนอเนื้อหาในรูปแบบที่เข้าใจง่าย พร้อมทั้งมีตัวอย่างและแบบฝึกหัดที่หลากหลาย เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกฝนทำความเข้าใจในหลักการต่างๆ
- พัฒนาทักษะในการวิเคราะห์โจทย์: ชุดฝึกทักษะจะออกแบบโจทย์ให้มีความหลากหลาย ทั้งโจทย์ง่ายและโจทย์ยาก เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกฝนการวิเคราะห์โจทย์และเลือกวิธีการแก้ปัญหาที่เหมาะสม
- เพิ่มพูนความคล่องแคล่วในการคำนวณ: ชุดฝึกทักษะจะเน้นให้ให้นักเรียนได้ฝึกฝนทำโจทย์เป็นจำนวนมาก เพื่อให้เกิดความคล่องแคล่วและแม่นยำในการคำนวณ
- กระตุ้นความสนใจในการเรียนรู้คณิตศาสตร์: ชุดฝึกทักษะจะออกแบบให้มีความน่าสนใจและสนุกสนาน เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนอยากเรียนรู้และฝึกฝนทำโจทย์

๗. วัตถุประสงค์ของนวัตกรรม

- เสริมสร้างความเข้าใจในหลักการพื้นฐาน: ช่วยให้นักเรียนเข้าใจหลักการของการบวก ลบ คูณ หารได้อย่างชัดเจน รวมถึงความสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินการทางคณิตศาสตร์ต่างๆ
- พัฒนาทักษะการคำนวณ: ฝึกให้นักเรียนสามารถคำนวณได้อย่างรวดเร็วและถูกต้องทั้งแบบมีตัวเลขและไม่มีตัวเลข
- เพิ่มพูนทักษะการแก้ปัญหา: สอนให้นักเรียนวิเคราะห์โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ได้อย่างเป็นระบบ และเลือกวิธีการแก้ปัญหาที่เหมาะสม

๘. กลุ่มเป้าหมาย

- นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕

๙. หลักการ แนวคิด ทฤษฎีพื้นฐานที่ใช้ในการพัฒนานวัตกรรม

การพัฒนานวัตกรรมชุดฝึกทักษะการบวก ลบ คูณ หารระคนสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ นั้นอาศัยหลักการ แนวคิด และทฤษฎีทางการศึกษาและจิตวิทยาหลายแขนง เพื่อให้ชุดฝึกทักษะมีประสิทธิภาพและตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนได้อย่างตรงจุด

๑๐. การออกแบบกระบวนการเรียนรู้

กำหนดวัตถุประสงค์: กำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนว่าต้องการให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะและความสามารถอะไรบ้าง วิเคราะห์ผู้เรียน: ศึกษาความรู้ ทักษะ และความสนใจของผู้เรียน เพื่อออกแบบกิจกรรมที่เหมาะสม เลือกเนื้อหา: เลือกเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับนวัตกรรม และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง

ออกแบบกิจกรรม: ออกแบบกิจกรรมที่หลากหลายและน่าสนใจ เช่น การระดมสมอง การสร้างต้นแบบ การนำเสนอ ผลงาน

เลือกสื่อการเรียนรู้: เลือกสื่อการเรียนรู้ที่ทันสมัยและเหมาะสมกับเนื้อหา เช่น วิดีโอ เกมส์ สื่อสังคมออนไลน์ ประเมินผล: ประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง เพื่อปรับปรุงกระบวนการเรียนรู้ให้ดียิ่งขึ้น

๑๑. โครงสร้างและองค์ประกอบสื่อการเรียนรู้ของนวัตกรรม

โครงสร้างสื่อการเรียนรู้

๑. บทนำ:

- สร้างความสนใจด้วยตัวอย่างที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน
- ทบทวนความรู้พื้นฐานที่เกี่ยวข้อง เช่น การบวก ลบ คูณ หารจำนวนเต็ม
- กำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่ชัดเจน

๒. เนื้อหา:

- อธิบายหลักการของการบวก ลบ คูณ หารระคนอย่างละเอียด พร้อมตัวอย่างที่หลากหลาย
- แสดงวิธีการแก้โจทย์ปัญหาแบบทีละขั้นตอน
- ใช้ภาพประกอบ แผนภาพ หรือสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อช่วยให้เข้าใจง่ายขึ้น

๓. แบบฝึกหัด:

- ออกแบบแบบฝึกหัดให้มีความหลากหลาย ทั้งแบบเติมคำตอบ เลือกคำตอบ และแบบอธิบาย
- เริ่มจากแบบฝึกหัดง่ายๆ แล้วค่อยๆ เพิ่มระดับความยาก
- มีแบบฝึกหัดที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหา

๔. บทสรุป:

- สรุปเนื้อหาที่สำคัญ
- ทบทวนแนวคิดหลัก
- ให้โอกาสนักเรียนได้ถามคำถาม

องค์ประกอบของสื่อการเรียนรู้

- ภาษา: ภาษาที่ใช้ต้องเรียบง่าย เข้าใจง่าย และเหมาะสมกับระดับชั้น
- ภาพประกอบ: ภาพประกอบควรมีความชัดเจน สื่อความหมาย และน่าสนใจ
- สีสันท: การใช้สีสันทที่สดใสและตัดกันจะช่วยดึงดูดความสนใจของนักเรียน
- รูปแบบ: รูปแบบของสื่อควรมีความสวยงาม น่าสนใจ และสอดคล้องกับเนื้อหา
- เทคโนโลยี: สามารถนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ เช่น วิดีโอ อนิเมชัน เกมส์ หรือแอปพลิเคชัน เพื่อเพิ่มความน่าสนใจ
- การมีส่วนร่วม: สร้างกิจกรรมที่ให้นักเรียนได้มีส่วนร่วม เช่น การตอบคำถาม การอภิปราย หรือการทำโครงการ

ตัวอย่างสื่อการเรียนรู้

- วิดีโอสอน: สามารถนำเสนอเนื้อหาได้หลากหลายรูปแบบ เช่น การบรรยาย การสาธิต การ์ตูน
- เกมส์การศึกษา: สร้างความสนุกสนานในการเรียนรู้ เช่น เกมส์จับคู่ เกมส์ตอบคำถาม
- แบบฝึกหัดออนไลน์: สามารถตรวจคำตอบได้ทันที และมีฟีดแบคให้นักเรียน
- แอปพลิเคชันบนมือถือ: สะดวกต่อการเรียนรู้ทุกที่ทุกเวลา
- หนังสือแบบฝึกหัด: เป็นสื่อการเรียนรู้ที่คลาสสิกและสามารถนำไปใช้ได้ทุกที่

หลักการออกแบบสื่อการเรียนรู้

- เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง: ออกแบบสื่อให้ตอบสนองความต้องการและความสนใจของนักเรียน
- สร้างปฏิสัมพันธ์: สร้างโอกาสให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้
- ใช้เทคโนโลยีที่หลากหลาย: นำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้
- ประเมินผลอย่างต่อเนื่อง: ประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนเพื่อปรับปรุงสื่อให้ดียิ่งขึ้น

ตัวอย่างกิจกรรมเสริม:

- เกมบิงโกตัวเลข: ช่วยฝึกทักษะการบวก ลบ คูณ หารอย่างรวดเร็ว

- ปรัชญาคณิตศาสตร์: กระตุ้นให้เด็กคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหา
- โครงการกลุ่ม: ให้นักเรียนทำงานกลุ่มเพื่อสร้างสรรค์ผลงานที่เกี่ยวข้องกับการบวก ลบ คูณ หาร

สิ่งที่ควรคำนึงถึงเพิ่มเติม

- ความแตกต่างระหว่างบุคคล: สื่อการเรียนรู้ควรมีความหลากหลายเพื่อรองรับความแตกต่างระหว่างบุคคล
- ความสอดคล้องกับหลักสูตร: เนื้อหาของสื่อควรสอดคล้องกับหลักสูตรการเรียนการสอน
- การประเมินผล: มีการประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ เพื่อปรับปรุงสื่อให้ดียิ่งขึ้น

๑๒. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- ความเข้าใจที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น: นักเรียนจะมีความเข้าใจที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นเกี่ยวกับหลักการของการบวก ลบ คูณ หาร ระคน รวมถึงลำดับขั้นตอนในการคำนวณ
- ทักษะการคำนวณที่แม่นยำ: นักเรียนจะมีทักษะการคำนวณที่รวดเร็วและแม่นยำมากขึ้น
- ความมั่นใจในตนเอง: การฝึกฝนอย่างสม่ำเสมอจะให้นักเรียนมีความมั่นใจในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์มากขึ้น
- การเตรียมพร้อมสำหรับระดับขั้นที่สูงขึ้น: การฝึกทักษะพื้นฐานที่แข็งแกร่งจะช่วยให้นักเรียนพร้อมสำหรับการเรียนรู้เนื้อหาที่ซับซ้อนมากขึ้นในระดับขั้นที่สูงขึ้น

ผลที่คาดว่าจะได้รับในระยะยาว

- พื้นฐานทางคณิตศาสตร์ที่แข็งแกร่ง: การฝึกทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ตั้งแต่เด็กจะช่วยให้นักเรียนมีพื้นฐานที่แข็งแกร่งสำหรับการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ในระดับที่สูงขึ้น
- ทักษะการแก้ปัญหา: การฝึกแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์จะช่วยพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน
- ทักษะการคิดวิเคราะห์: การวิเคราะห์โจทย์ปัญหาและหาแนวทางในการแก้ไขจะช่วยพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์
- ความชอบวิชาคณิตศาสตร์: การได้ฝึกฝนและเห็นความสำเร็จในวิชาคณิตศาสตร์จะให้นักเรียนมีความชอบและสนใจในวิชานี้มากขึ้น

องค์ประกอบสำคัญของชุดฝึกทักษะ

- ความหลากหลายของโจทย์: โจทย์ปัญหาควรมีความหลากหลายทั้งในรูปแบบและระดับความยากง่าย เพื่อให้สอดคล้องกับความสามารถของแต่ละบุคคล
- คำอธิบายที่ชัดเจน: คำอธิบายและตัวอย่างควรมีความชัดเจน เข้าใจง่าย และสอดคล้องกับหลักสูตร
- ภาพประกอบที่น่าสนใจ: การใช้ภาพประกอบที่น่าสนใจจะช่วยดึงดูดความสนใจของนักเรียนและทำให้ง่ายต่อการเรียนรู้
- กิจกรรมที่หลากหลาย: การมีกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น เกมส์ ปรัชญา จะช่วยให้นักเรียนรู้สึกสนุกสนานและไม่เบื่อหน่าย
- การวัดผล: มีการวัดผลความก้าวหน้าของนักเรียนอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้ทราบถึงจุดแข็งจุดอ่อนและปรับปรุงการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม

๑๓. งบประมาณเงินอุดหนุนทั่วไปเพื่อพัฒนานวัตกรรมการศึกษา

- จำนวน ๗๕๐ บาท

๑๔. การประเมินผล

- ประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ.
- วิเคราะห์ผลการประเมินเพื่อหาจุดแข็งและจุดอ่อนของการจัดการเรียนรู้
- ปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้ให้ดียิ่งขึ้น

แผนพัฒนานวัตกรรมจัดการเรียนรู้ โรงเรียนบ้านขามใหญ่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา อุบลราชธานี เขต ๑

๑. ผู้จัดทำนวัตกรรม นางยุพิน ประเสริฐโส

๒. ชื่อนวัตกรรมจัดการเรียนรู้ การพัฒนาทักษะการสร้างสรรค์งานประดิษฐ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ด้วยรูปแบบโครงงานเป็นฐาน (Project-Based Learning)

๓. ระยะเวลาดำเนินการ ปีการศึกษา ๒๕๖๗

๔. แนวทางการคิดค้นนวัตกรรม การสร้างนวัตกรรมการเรียนการสอนขึ้นใหม่

๕. ประเภทของนวัตกรรม

- () นวัตกรรมทางด้านหลักสูตร
- (/) นวัตกรรมทางด้านการเรียนการสอน
- () นวัตกรรมทางด้านสื่อการสอน
- () นวัตกรรมการประเมินผล
- () นวัตกรรมการบริหารจัดการ

๖. หลักการและเหตุผล/ ความเป็นมา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๒ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๕ และ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๓ หมวดที่ ๔ มาตราที่ ๒๒ กำหนดไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ และมาตราที่ ๒๔ กำหนดไว้ว่า การจัดการกระบวนการเรียนรู้ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการ ดังต่อไปนี้

๑. จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

๒. ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา

๓. จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่าน และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง

การจัดการศึกษาดังกล่าวเป็นการส่งเสริมความสามารถของผู้เรียนที่ทำให้สามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต เป็นการส่งเสริมให้เรียนรู้ด้วยสมอง ด้วยกาย ด้วยใจ สามารถสร้างองค์ความรู้ฝ่ายกระบวนการคิดด้วยตนเอง ผู้เรียนรู้จักเรียนรู้ในเรื่องที่สอดคล้องกับความสามารถและความต้องการของตนเอง และได้พัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างเต็มศักยภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๕๕, หน้า ๙๗)

ครูผู้สอนได้ศึกษาวิเคราะห์สภาพปัญหาในการจัดการเรียนรู้อุปสรรคภาระงานอาชีพ พบว่า นักเรียนไม่ให้ความสนใจและขาดการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้และไม่มีทักษะในการทำงาน ศึกษาวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของโรงเรียนบ้านขามใหญ่พบว่าทรัพยากรธรรมชาติที่มีคุณค่าและพบมากที่สุดในห้องเรียน คือ ไม้ไผ่ และจากการที่ได้ศึกษาคุณสมบัติของไม้ไผ่ แต่ละประเภท มีผลทำให้รู้ข้อมูลของไม้ไผ่ว่า ไม้ไผ่เป็นไม้ยืนต้นและมีคุณสมบัติเป็นไม้ที่เหนียวและมีความ แข็งแรง กิ่งไม้ไผ่มีสมบัติที่เหนียว ซึ่งสามารถนำไปประดิษฐ์เป็นของใช้และของตกแต่งบ้านได้ ครูผู้สอนจึงได้คิด นำทรัพยากรธรรมชาติภายในท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์และทำให้มีคุณค่ามากขึ้น

ครูผู้สอนจึงได้นำรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบโครงงาน (Project-Based Learning) ซึ่งเป็นการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ซึ่งการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) หมายถึง การเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับการเรียนการสอน กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดขั้นสูง (Higher-Order Thinking) ด้วยการวิเคราะห์สังเคราะห์และประเมินค่า ไม่เพียงแต่เป็นผู้ฟัง ผู้เรียนต้องอ่าน เขียน ตั้งคำถามและถาม อภิปรายร่วมกัน ผู้เรียนลงมือปฏิบัติจริง โดยต้องคำนึงถึงความรู้เดิมและความต้องการของผู้เรียนเป็นสำคัญ ทั้งนี้ ผู้เรียนจะถูกเปลี่ยนบทบาทจากผู้รับความรู้ไปสู่การมีส่วนร่วมในการสร้างความรู้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, ๒๕๖๒, หน้า ๔) มาพัฒนานวัตกรรม “การพัฒนาทักษะการสร้างสร้งงานประดิษฐ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ด้วยรูปแบบโครงงานเป็นฐาน (Project-Based Learning)” ขึ้นเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และอนุรักษ์งานจักสานภูมิปัญญาท้องถิ่น มีทักษะในการทำงาน และใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์

๗. วัตถุประสงค์ของนวัตกรรม

๑. เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้การสร้างสร้งงานประดิษฐ์จากวัสดุธรรมชาติในท้องถิ่น
๒. เพื่อให้นักเรียนสามารถประดิษฐ์โคมไฟเป็นของตกแต่งบ้านได้
๓. เพื่อให้นักเรียนมีทักษะในการทำงาน มีความรับผิดชอบ

๘. กลุ่มเป้าหมาย

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ปีการศึกษา ๒๕๖๗ โรงเรียนบ้านขามใหญ่

๙. หลักการ แนวคิด ทฤษฎีพื้นฐานที่ใช้ในการพัฒนานวัตกรรม

รูปแบบการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน (Project-Based Learning)

การเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน (Project-Based Learning) หมายถึง การเรียนรู้ที่จัดประสบการณ์ในการปฏิบัติงานให้แก่ผู้เรียนเหมือนกับการทำงานในชีวิตจริงอย่างมีระบบ เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีประสบการณ์ตรง ได้เรียนรู้วิธีการแก้ปัญหา วิธีการหาความรู้ความจริงอย่างมีเหตุผล ได้ทำการทดลอง ได้พิสูจน์สิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง รู้จักการวางแผนการทำงาน ฝึกการเป็นผู้นำ ผู้ตาม ตลอดจนได้พัฒนากระบวนการคิดโดยเฉพาะการคิดขั้นสูงและการประเมินตนเอง โดยมีครูเป็นผู้กระตุ้นเพื่อนำความสนใจที่เกิดจากตัวผู้เรียนมาใช้ในการทำกิจกรรมค้นคว้าหาความรู้ด้วยตัวเอง นำไปสู่การเพิ่มความรู้ที่ได้จากการลงมือปฏิบัติ การฟัง และการสังเกตจากผู้รู้ โดยผู้เรียนมีการเรียนรู้ผ่านกระบวนการทำงานเป็นกลุ่มที่จะนำมาสู่การสรุปความรู้ใหม่ มีการเขียนกระบวนการจัดทำโครงงาน และได้ผลการจัดกิจกรรมเป็นผลงานแบบรูปธรรม นอกจากนี้ การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน ยังเน้นการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ชีวิตขณะที่เรียน ได้พัฒนาทักษะต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับหลักพัฒนาการตามลำดับขั้นความรู้ ความคิดของบลูมทั้ง ๖ ขั้น คือ ความรู้ความจำ ความเข้าใจ การประยุกต์ใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ การประเมินค่าและการคิดสร้างสรรค์ การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน ถือได้ว่าเป็น การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เนื่องจากผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติเพื่อฝึกทักษะต่าง ๆ ด้วยตนเองทุกขั้นตอน โดยมีครูเป็นผู้ให้การส่งเสริม สนับสนุน

ลักษณะสำคัญของจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน

๑. ยึดหลักการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ทำงานตามระดับทักษะที่ตนเองมีอยู่

๒. เป็นรูปแบบหนึ่งของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นบทบาทและการมีส่วนร่วมของผู้เรียน (Active Learning)

๓. เป็นเรื่องที่ผู้เรียนสนใจและรู้สึกสบายใจที่จะทำ

๔. ผู้เรียนได้รับสิทธิในการเลือกที่จะตั้งคำถามอะไร และต้องการผลผลิตอะไรจากการทำโครงการ

๕. ครูทำหน้าที่เป็นผู้สนับสนุนอุปกรณ์และจัดประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียน สนับสนุนการแก้ไขปัญหาและสร้างแรงจูงใจให้แก่ผู้เรียน

๖. ผู้เรียนกำหนดการเรียนรู้ของตนเอง

๗. เชื่อมโยงกับชีวิตจริงสิ่งแวดล้อมจริง

๘. มีฐานจากการวิจัย ศึกษา ค้นคว้า หรือองค์ความรู้ที่เคยมี

๙. ใช้แหล่งข้อมูล หลายแหล่ง

๑๐. ฝึกสร้างด้วยความรู้และทักษะต่าง ๆ

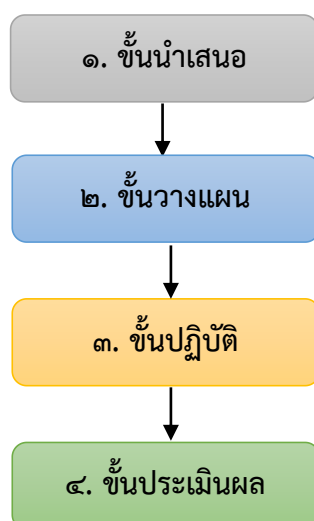
๑๑. สามารถใช้เวลามากพอเพียงในการสร้างผลงาน

๑๒. มีผลผลิต

กระบวนการและขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้โครงงานเป็นฐาน

การจัดการเรียนรู้แบบใช้โครงงานเป็นฐาน มีกระบวนการและขั้นตอนแตกต่างกันไปตามแต่ละทฤษฎี ในที่นี้ ขอนำเสนอแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบใช้โครงงานเป็นงาน ที่เหมาะสมกับบริบทการจัดการศึกษาของไทย คือ แนวคิดที่ ๑ การจัดการเรียนรู้แบบใช้โครงงาน ของ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาและกระทรวงศึกษาธิการ (๒๕๕๐) แนวคิดที่ ๒ การจัดการเรียนรู้ตามโมเดลจักรยานแห่งการเรียนรู้แบบ PBL ของ นายแพทย์วิจารณ์ พานิช (๒๕๕๕) และ แนวคิดที่ ๓ การจัดการเรียนรู้แบบใช้โครงงานเป็นฐานที่ได้จากโครงการสร้างชุดความรู้เพื่อสร้างเสริมทักษะแห่งศตวรรษที่ ๒๑ ของเด็กและเยาวชน : จากประสบการณ์ความสำเร็จของโรงเรียนไทย ของคุณวิทย์ โยเหลาและคณะ (๒๕๕๗) มีรายละเอียด ดังนี้

แนวคิดที่ ๑ การจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน ของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาและกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งได้นำเสนอขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานไว้ ๔ ขั้นตอน ดังนี้

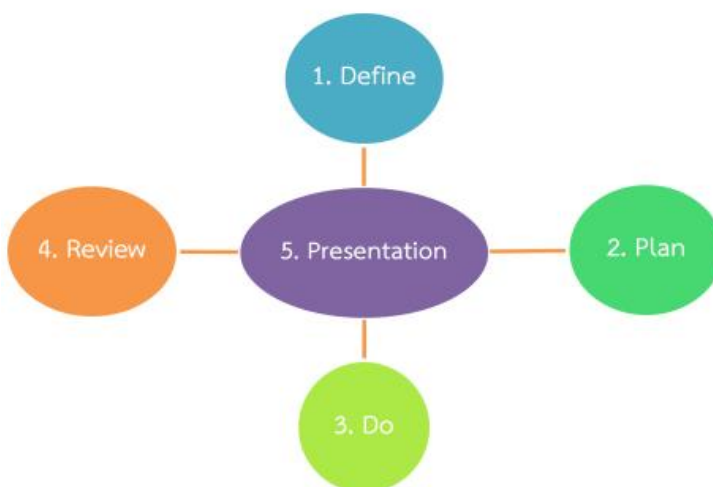
ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาและกระทรวงศึกษาธิการ

๑. ขั้นนำเสนอ หมายถึง ขั้นที่ผู้สอนให้ผู้เรียนศึกษาใบความรู้ กำหนดสถานการณ์ ศึกษาสถานการณ์ เล่นเกม ดูรูปภาพ หรือผู้สอนใช้เทคนิคการตั้งคำถามเกี่ยวกับสาระการเรียนรู้ ที่กำหนดในแผนการจัดการเรียนรู้แต่ละแผน เช่น สาระการเรียนรู้ตามหลักสูตรและสาระการเรียนรู้ที่เป็นขั้นตอนของโครงการเพื่อใช้เป็นแนวทางในการวางแผนการเรียนรู้

๒. ขั้นวางแผน หมายถึง ขั้นที่ผู้เรียนร่วมกันวางแผน โดยการระดมความคิด อภิปรายหาข้อสรุปของกลุ่ม เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติ

๓. ขั้นปฏิบัติ หมายถึง ขั้นที่ผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรม เขียนสรุปรายงานผลที่เกิดขึ้นจากการวางแผนร่วมกัน

๔. ขั้นประเมินผล หมายถึง ขั้นการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง โดยให้บรรลจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในแผนการจัดการเรียนรู้ โดยมีผู้สอน ผู้เรียนและเพื่อนร่วมกันประเมินแนวคิดที่ ๒ การจัดการเรียนรู้ ตามรูปแบบจรรยาแห่งการเรียนรู้แบบ PBL ของ วิจารณ์พินิช (๒๕๕๕ : ๗๑-๗๕) ซึ่งแนวคิดนี้ มีความเชื่อว่าหากต้องการให้การเรียนรู้มีพลังและฝังในตัวผู้เรียนได้ต้องเป็นการเรียนรู้โดยการลงมือทำเป็นโครงการ (Project) ร่วมมือกันทำเป็นทีม และทำกับปัญหาที่มีอยู่ในชีวิตจริง ซึ่งส่วนของวงล้อมี ๕ ส่วน ประกอบด้วย Define Plan Do Review และ Presentation ดังรูป

๑. Define คือ ขั้นตอนการระบุปัญหา ขอบข่าย ประเด็นที่จะทำโครงการ เป็นการสร้างความเข้าใจระหว่างสมาชิกของทีมงานร่วมกับครู เกี่ยวกับคำถาม ปัญหา ประเด็น ความท้าทายของโครงการคืออะไร และเพื่อให้เกิดการเรียนรู้อะไร

๒. Plan คือ การวางแผนการทำโครงการ ครูก็ต้องวางแผนในการทำหน้าที่โค้ช รวมทั้งเตรียมเครื่องอำนวยความสะดวกในการทำโครงการของผู้เรียน เตรียมคำถามเพื่อกระตุ้นให้คิดถึงประเด็นสำคัญบางประเด็นที่ผู้เรียนอาจมองข้าม โดยถือหลักว่าครูต้องไม่เข้าไปช่วยเหลือจนทีมงานขาดโอกาสคิดเองแก้ปัญหาเอง ผู้เรียนที่เป็นทีมงานก็ต้องวางแผนงานของตน แบ่งหน้าที่กันรับผิดชอบ การประชุมพบปะระหว่างทีมงาน การแลกเปลี่ยนข้อค้นพบแลกเปลี่ยนคำถาม แลกเปลี่ยนวิธีการ ยิ่งทำความเข้าใจร่วมกันไว้ชัดเจนเพียงใด งานในขั้นต่อไป (Do) ก็จะสะดวกเลื่อนไหลดีเพียงนั้น

๓. Do คือ การลงมือทำ ผู้เรียนจะได้เรียนรู้ทักษะในการแก้ปัญหา การประสานงาน การทำงานร่วมกันเป็นทีม การจัดการความขัดแย้ง ทักษะในการทำงานภายใต้ทรัพยากรจำกัด ทักษะในการค้นหาความรู้เพิ่มเติม ทักษะในการทำงานในสภาพที่ทีมงานมีความแตกต่างหลากหลาย ทักษะการทำงานในสภาพกดดัน ทักษะการบันทึกผลงาน ทักษะในการวิเคราะห์ผล และแลกเปลี่ยนข้อวิเคราะห์กับเพื่อนร่วมทีม เป็นต้น ในขั้นตอน Do นี้

ครูจะได้มีโอกาสสังเกตทำความเข้าใจและเข้าใจผู้เรียนเป็นรายคน และเรียนรู้หรือฝึกทำหน้าที่เป็นผู้ดูแล สนับสนุน กำกับ และโค้ชด้วย

๔. Review คือ ผู้เรียนจะทบทวนการเรียนรู้ ว่าโครงการได้ผลตามความมุ่งหมายหรือไม่ รวมถึงทบทวนว่างานหรือกิจกรรม หรือพฤติกรรมแต่ละขั้นตอนได้ให้บทเรียนอะไรบ้าง ทั้งขั้นตอนที่เป็นความสำเร็จ และความล้มเหลว เพื่อนำมาทำความเข้าใจ และกำหนดวิธีทำงานใหม่ที่ถูกต้องเหมาะสมรวมทั้งเอาเหตุการณ์ระทึกใจ หรือเหตุการณ์ที่ภาคภูมิใจ ประทับใจ มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน ขั้นตอนนี้เป็นการเรียนรู้แบบทบทวนไตร่ตรอง (reflection) หรือ เรียกว่า AAR (After Action Review)

๕. Presentation ผู้เรียนนำเสนอโครงการต่อชั้นเรียน เป็นขั้นตอนที่ให้การเรียนรู้ทักษะอีกชุดหนึ่งต่อเนื่องกับขั้นตอน Review เป็นขั้นตอนที่ทำให้เกิดการทบทวนขั้นตอนของงานและการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นอย่างเข้มข้น แล้วเอามานำเสนอในรูปแบบที่เราใจ ให้อารมณ์และให้ความรู้ ทีมงานอาจสร้างนวัตกรรมในการนำเสนอก็ได้ โดยอาจเขียนเป็นรายงาน และนำเสนอเป็นการรายงานหน้าชั้น มีสื่อประกอบ หรือจัดทำวีดิทัศน์หรือนำเสนอเป็นละคร เป็นต้น การจัดการเรียนรู้แบบใช้โครงการเป็นฐาน ที่ได้จากโครงการสร้างชุดความรู้เพื่อสร้างเสริมทักษะแห่งศตวรรษที่ ๒๑ ของเด็กและเยาวชน : จากประสบการณ์ความสำเร็จของโรงเรียนไทย ของดุสิตโยธาและคณะ

แนวคิดที่ ๓ การจัดการเรียนรู้แบบใช้โครงการเป็นฐาน ที่ได้จากโครงการสร้างชุดความรู้เพื่อสร้างเสริมทักษะแห่งศตวรรษที่ ๒๑ ของเด็กและเยาวชน : จาก ประสบการณ์ความสำเร็จของโรงเรียนไทย ของดุสิตโยธา และคณะ (๒๕๕๗) มี ๖ ขั้นตอน ดังนี้

๑. ขั้นให้ความรู้พื้นฐานครูให้ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการทำโครงการก่อนการเรียนรู้ เนื่องจากการทำโครงการมีรูปแบบและขั้นตอนที่ชัดเจนและรัดกุม ดังนั้น ผู้เรียนจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีความรู้เกี่ยวกับโครงการไว้เป็นพื้นฐาน เพื่อใช้ในการปฏิบัติขณะทำงานโครงการจริง ในขั้นแสวงหาความรู้แนวทางการนิเทศ เพื่อพัฒนาและส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ตามนโยบายลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้

๒. ขั้นกระตุ้นความสนใจ ครูเตรียมกิจกรรมที่จะกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน โดยต้องคิดหรือเตรียมกิจกรรมที่ดึงดูดให้ผู้เรียนสนใจใคร่รู้ ถึงความสนุกสนานในการทำโครงการ หรือกิจกรรมร่วมกันโดยกิจกรรมนั้นอาจเป็นกิจกรรมที่ครูกำหนดขึ้น หรืออาจเป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนมีความสนใจต้องการจะทำอยู่แล้ว ทั้งนี้ ในการ

กระตุ้นของครูจะต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเสนอ จากกิจกรรมที่ได้เรียนรู้ผ่านการจัดการเรียนรู้ของครูที่เกี่ยวข้องกับชุมชนที่ผู้เรียนอาศัยอยู่ หรือเป็นเรื่องใกล้ตัวที่สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง

๓. ขั้นจัดกลุ่มร่วมมือ ครูให้ผู้เรียนแบ่งกลุ่มกันแสวงหาความรู้ ใช้กระบวนการกลุ่มในการวางแผนดำเนินกิจกรรม โดยนักเรียนเป็นผู้ร่วมกันวางแผนกิจกรรมการเรียนรู้ของตนเอง โดยระดมความคิดและหารื้อแบ่งหน้าที่เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติร่วมกัน หลังจากที่ได้ทราบหัวข้อสิ่งที่ตนเองต้องเรียนรู้ในภาคเรียน นั้น ๆ เรียบร้อยแล้ว

๔. ขั้นแสวงหาความรู้ ในขั้นแสวงหาความรู้มีแนวทางปฏิบัติสำหรับผู้เรียนในการทำกิจกรรม ดังนี้

๔.๑ นักเรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรมโครงงานตามหัวข้อที่กลุ่มสนใจผู้เรียนปฏิบัติหน้าที่ของตนตามข้อตกลงของกลุ่ม พร้อมทั้งร่วมมือกันปฏิบัติกิจกรรม โดยขอคำปรึกษาจากครูเป็นระยะ เมื่อมีข้อสงสัยหรือปัญหาเกิดขึ้น

๔.๒ ผู้เรียนร่วมกันเขียนรูปเล่ม สรุปรายงานจากโครงงานที่ตนปฏิบัติ

๕. ขั้นสรุปสิ่งที่เรียนรู้ ครูให้ผู้เรียนสรุปสิ่งที่เรียนรู้จากการทำกิจกรรม โดยครูใช้คำถาม ถามผู้เรียนนำไปสู่การสรุปสิ่งที่เรียนรู้

๖. ขั้นนำเสนอผลงาน ครูให้ผู้เรียนนำเสนอผลการเรียนรู้ โดยครูออกแบบกิจกรรม หรือจัดเวลาให้ผู้เรียนได้เสนอสิ่งที่ตนเองได้เรียนรู้ เพื่อให้เพื่อนร่วมชั้นและผู้เรียนอื่น ๆ ในโรงเรียนได้ชมผลงานและเรียนรู้กิจกรรมที่ผู้เรียนปฏิบัติในการทำโครงงาน

การประเมินผล

๑. ประเมินตามสภาพจริง โดยผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันประเมินผลว่ากิจกรรมที่ทำไปนั้นบรรลุตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ อย่างไร ปัญหาและอุปสรรคที่พบคืออะไรบ้าง ได้ใช้วิธีการแก้ไขอย่างไร ผู้เรียนได้เรียนรู้อะไรบ้างจากการทำโครงงานนั้น ๆ

๒. ประเมินโดยผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้เรียนประเมินตนเอง เพื่อนช่วยประเมิน ผู้สอนหรือครูที่ปรึกษาประเมิน ผู้ปกครองประเมิน บุคคลอื่น ๆ ที่สนใจและมีส่วนเกี่ยวข้อง

๑๐. การออกแบบกระบวนการเรียนรู้

ครูผู้สอนได้ออกแบบและพัฒนานวัตกรรม การพัฒนาทักษะการสร้างสรรค์งานประดิษฐ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ด้วยรูปแบบโครงงานเป็นฐาน (Project-Based Learning) โดยใช้กระบวนการ PDCA อธิบายได้ ดังนี้

๑๐.๑ P : Plan (การวางแผน) มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

๑) ศึกษาสภาพที่ปัญหาในการจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระการงานอาชีพ

๒) กำหนดกิจกรรม จากการระดมความคิด (Brainstorm) พบว่า กิจกรรมที่สามารถแก้ปัญหาการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการงานอาชีพ (นักเรียนขาดทักษะในการทำงาน) และสามารถพัฒนาทักษะอาชีพ และต่อยอดเป็นอาชีพสุจริตให้กับนักเรียนได้อย่างยั่งยืน คือ กิจกรรมการโคมไฟจากการสานไม้ไผ่เป็นวอลเลย์ที่สวยงาม ซึ่งมีปัจจัยเอื้อที่จะส่งผลให้การดำเนินงานสำเร็จได้ นั่นก็คือ มีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถด้านงานจักสาน ในชุมชนมีต้นไผ่อยู่เป็นจำนวนมาก ถือเป็นการประยุกต์ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างเหมาะสมคุ้มค่า

๓) ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบโครงงาน (Project-Based Learning) คือ การพัฒนาทักษะการสร้างสรรค์งานประดิษฐ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ด้วยรูปแบบโครงงานเป็นฐาน (Project-Based Learning) ซึ่งเป็นการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) นักเรียนได้เรียนรู้และลงมือปฏิบัติจริงทุกขั้นตอน”

๑๐.๒ D : Do (การปฏิบัติตามแผน)

ดำเนินงานตามแผนเพื่อการพัฒนาทักษะการสร้างสรรค์งานประดิษฐ์ของนักเรียนด้วยรูปแบบ
โครงการเป็นฐาน (Project-Based Learning)

๑๐.๓ C : Check (การตรวจสอบ)

ขั้นตอนนี้เป็นการตรวจสอบและประเมินผลประเมินการปฏิบัติกิจกรรมโครงการ ว่าประสบ
ผลสำเร็จมากน้อยเพียงใด บรรลุตามวัตถุประสงค์หรือไม่ โดยดำเนินการดังต่อไปนี้

๑) ประเมินผลโครงการ ดำเนินการประเมินผลก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์
โดยใช้เครื่องมือ คือ แบบประเมินผลโครงการ

๒) ประเมินความพึงพอใจ ในการจัดกิจกรรมของผู้ที่เกี่ยวข้อง

๑๐.๔ A : Action (การปรับปรุงการดำเนินงาน)

ดำเนินการวิเคราะห์ผลสำเร็จของการดำเนินงานโครงการ หากพบว่าไม่ประสบผลสำเร็จก็จะมี
จะร่วมกันหาสาเหตุและปรับปรุงแก้ไขพัฒนา และเผยแพร่ผลการดำเนินต่อไป

๑๑. โครงสร้างและองค์ประกอบสื่อการเรียนรู้ของนวัตกรรม

๑. ออกแบบหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง การสร้างสรรค์งานประดิษฐ์จากวัสดุธรรมชาติในท้องถิ่น เวลา ๑๐ ชั่วโมง

๒. ออกแบบการจัดการเรียนรู้การจัดทำโครงการสร้างสรรค์งานประดิษฐ์จากวัสดุธรรมชาติในท้องถิ่น ดังนี้

แผนที่ ๑ เรื่อง งานจักสานจากวัสดุธรรมชาติในท้องถิ่น จำนวน ๑ ชั่วโมง

แผนที่ ๒ เรื่อง การสร้างสรรค์งานประดิษฐ์จากวัสดุธรรมชาติในท้องถิ่น จำนวน ๑ ชั่วโมง

แผนที่ ๓ เรื่อง โครงการสร้างสรรค์งานประดิษฐ์จากวัสดุธรรมชาติในท้องถิ่น จำนวน ๘

ชั่วโมง

๓. ออกแบบวิธีการวัดและประเมินผล

- แบบประเมินชิ้นงาน

- การสังเกตพฤติกรรมการทำงาน

๑๒. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

๑. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ร้อยละ ๑๐๐ ได้เรียนรู้วิธีการสร้างสรรค์งานประดิษฐ์จากวัสดุธรรมชาติ
ในท้องถิ่น

๒. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ร้อยละ ๘๐ สามารถประดิษฐ์โคมไฟเป็นของตกแต่งบ้านได้

๓. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ร้อยละ ๑๐๐ มีทักษะในการทำงาน มีความรับผิดชอบ

๑๓. งบประมาณเงินอุดหนุนทั่วไปเพื่อพัฒนานวัตกรรมการศึกษา

จำนวน ๗๕๐ บาท

๑๔. การประเมินผล

รายการประเมิน	วิธีการวัดและประเมินผล	เครื่องมือวัดและประเมินผล	เกณฑ์การประเมิน
ด้านความรู้ (K) ๑. นักเรียนได้วิธีการสร้างสรรค์งานประดิษฐ์จากวัสดุธรรมชาติในท้องถิ่น	การตรวจใบงานเรื่องวิธีการสร้างสรรค์งานประดิษฐ์จากวัสดุธรรมชาติในท้องถิ่น	แบบประเมินชิ้นงาน	นักเรียนได้ระดับ คุณภาพ พอใช้ขึ้นไป ถือว่าผ่าน
ด้านทักษะ/กระบวนการ (P) ๑. มีทักษะการคิดสร้างสรรค์และสามารถประดิษฐ์คอมพิวเตอร์เป็นของตกแต่งบ้านได้	ประเมินชิ้นงาน	แบบประเมินชิ้นงาน	คะแนน ๙-๑๒ หมายถึง ดี คะแนน ๕-๘ หมายถึง พอใช้ คะแนน ๑-๔ หมายถึง ปรับปรุง ผู้เรียนได้ระดับ คุณภาพ พอใช้ ถือว่าผ่าน
ด้านคุณลักษณะ (A) ๑. มีทักษะในการทำงาน มีความรับผิดชอบ	การสังเกตพฤติกรรมการทำงาน	แบบสังเกตพฤติกรรม	นักเรียนได้ระดับ คุณภาพ พอใช้ขึ้นไป ถือว่าผ่าน

แผนพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ โรงเรียนบ้านขามใหญ่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา อุบลราชธานี เขต ๑

๑. ผู้จัดทำนวัตกรรม

นายนิติพงษ์ ยืนสุข ตำแหน่ง ครูชำนาญการพิเศษ

๒. ชื่อนวัตกรรมการเรียนรู้

โครงการงานถังขยะอัจฉริยะ

๓. ระยะเวลาดำเนินการ

๑ ตุลาคม ๒๕๖๗ ถึง ๓๐ กันยายน ๒๕๖๘

๔. แนวทางการคิดค้นนวัตกรรม

จากกิจกรรมนักเรียนทำความสะอาดบริเวณโรงเรียน การสร้างนวัตกรรมการเรียนการสอนขึ้นใหม่

๕. ประเภทของนวัตกรรม

นวัตกรรมด้านสื่อการสอน และ เทคโนโลยีทางการศึกษา

๖. หลักการและเหตุผล/ ความเป็นมา

การเปลี่ยนแปลงของโลกเข้าสู่ศตวรรษที่ ๒๑ ถือเป็นช่วงที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วเพราะอุตสาหกรรมในอดีตได้ถูกแทนที่ด้วยเศรษฐกิจและบริการที่ขับเคลื่อนด้วยข้อมูล ความรู้ และนวัตกรรม มีการนำเทคโนโลยีไปใช้ในการเพิ่มผลผลิต แทนการใช้แรงงานแบบเดิม จากสถานการณ์นี้สะท้อนให้เห็นว่าคนที่จะประสบความสำเร็จจะต้องมีทักษะในการเผชิญกับโลกที่ซับซ้อนขึ้น แต่ปัจจุบันระบบการศึกษา ของรัฐยังไม่ได้ส่งเสริมให้นักเรียน มีความรู้ ความสามารถ และมีทักษะในการประยุกต์ให้เข้าถึงเทคโนโลยี และนวัตกรรมใหม่ๆ เพราะยังยึดติดอยู่กับการ ถ่ายทอดความรู้ป้อนสู่ผู้เรียนอันไม่เหมาะกับการสอนในศตวรรษที่ ๒๑ ที่ไม่ได้เน้นที่ความรู้ แต่เน้นที่ทักษะ (Skill) การเรียนที่ทำให้เด็กรู้สึกท้าทาย มีกิจกรรมให้ทำเรียกว่าเป็นการเรียน แบบ Action Learning คือหาความรู้ด้วยตนเอง เป็นการเรียนรู้จากการได้ลงมือทำจริง ซึ่งจะทำให้เด็กไม่เบื่อหน่าย ในการเรียน แต่เวลานี้การศึกษาไทยยังเดินไปไม่ถึงจุดนั้น ครูจะมีบทบาทสำคัญยิ่งกว่าเดิมแต่ไม่ใช่ในฐานะผู้สอนครูต้องเปลี่ยนความคิดต้องละทิ้งความยึดมั่นถือมั่นในเนื้อหาวิชา แล้วปรับตัวมาสู่การเป็นผู้ออกแบบการเรียนรู้ตั้งคำถามเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนได้คิดและลงมือปฏิบัติ เพราะการลงมือทำจะช่วยสนับสนุนให้เด็กได้เกิดทักษะที่เกิดการเรียนรู้ (Learning skill) เพื่อให้เด็กสามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้กับชีวิตตนเอง (วิจารณ์ พานิช, ๒๕๕๕)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ โดยด้านการจัดศึกษาเน้น EDUCATION ๔.๐ สร้างเด็กไทย ๔.๐ เน้นการขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม การจัดการเรียนรู้แบบการเรียนรู้เชิงรุกบูรณาการอาเซียน ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง แนวการพัฒนาคนดังกล่าว มุ่งเตรียมเด็กและเยาวชนให้มีพื้นฐานจิตใจที่ดีงาม มีจิตสาธารณะพร้อมทั้งมีสมรรถนะ ทักษะและความรู้พื้นฐานที่จำเป็นในการชีวิต อันจะส่งผลต่อการพัฒนาประเทศแบบยั่งยืน โดยแนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับของกระทรวงศึกษาธิการในการพัฒนาเยาวชนของชาติเข้าสู่โลกยุคศตวรรษที่ ๒๑ ที่มุ่งส่งเสริมผู้เรียนให้มีคุณธรรม รักความเป็นไทย มีทักษะการคิดวิเคราะห์ สร้างสรรค์ มีทักษะด้านเทคโนโลยี สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมโลกได้อย่างสันติ (กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๕๑)

ในปี พ.ศ. ๒๕๕๑ กระทรวงศึกษาธิการประกาศใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดขั้นปี ตัวชี้วัดช่วงชั้น และสาระการเรียนรู้แกนกลางให้สถานศึกษาและท้องถิ่น นำไปใช้เป็นแนวทางในการจัดทำหลักสูตร โดยสาระเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เป็นสาระที่ ๓ ในกลุ่มสาระการ

เรียนรู้การทำงานอาชีพและเทคโนโลยีการจัดทำตัวชี้วัดชั้นปีและตัวชี้วัดช่วงชั้นสำหรับสาระนี้ได้นำมาตรฐานการเรียนรู้ ช่วงชั้นเดิมจากหลักสูตร ปี พ.ศ. ๒๕๔๔ มาพิจารณาและจัดแบ่งเนื้อหาแต่ละชั้นปี ตามความยากง่ายและศักยภาพของเด็กในแต่ละช่วงวัย เน้นให้ผู้เรียนนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน สามารถ ค้นหาข้อมูลและสร้างชิ้นงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมีจริยธรรม และมีความรู้พื้นฐานด้านการเขียนโปรแกรมเพื่อ การศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นซึ่งสอดคล้องกับสถานการณ์ที่เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเริ่มเข้ามามีบทบาท กับการทำงานและการดำเนินชีวิตประจำวันมากขึ้นปัจจุบันเศรษฐกิจ สังคมโลก เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมาก มีการนำ เทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน และใช้ในด้านอุตสาหกรรมการผลิต การบริการ เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต ให้ดีขึ้น ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต สังคม มีการทำธุรกรรมออนไลน์ การเข้าถึงติดต่อสื่อสาร นำเสนอข้อมูล ข่าวสาร ผ่านสื่อต่าง ๆ ส่วนการพัฒนาด้านเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์

และการสื่อสารก็ได้รับการนำไปใช้เป็นเครื่องมือ ช่วยในการทำงาน การศึกษา การเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพและ สะดวกสบายมากขึ้นเพื่อการพัฒนาประเทศให้ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงนี้ รัฐจึงได้วางนโยบาย ประเทศไทย ๔.๐ ที่ เน้นขีดความสามารถการแข่งขันของประเทศ เป็นโมเดลเศรษฐกิจที่จะนำพาประเทศไทยให้เปลี่ยนผ่านไปสู่ “ประเทศ ในโลกที่หนึ่ง” ที่มีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ในบริบทของการปฏิวัติอุตสาหกรรมยุคที่ ๔ อย่างเป็นรูปธรรม ตาม แนวทางแผนยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปีด้วยการสร้างความเข้มแข็งจากภายใน ควบคู่ไปกับการเชื่อมโยงกับประชาคมโลก ตามแนวคิด “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง”

ทิศทางการพัฒนาของประเทศเน้นแนวทางจากการได้เปรียบของประเทศไทยที่มีอยู่ ๒ ด้านคือ “ความ หลากหลายเชิงชีวภาพ” (Biodiversity) และ “ความหลากหลายเชิงวัฒนธรรม”(Cultural Diversity) ให้เป็น “ความ ได้เปรียบในเชิงแข่งขัน” (Competitive Advantage) โดยการเติมเต็มด้วยวิทยาการ ความคิดสร้างสรรค์ นวัตกรรม วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและการวิจัยและพัฒนา แล้วต่อยอดความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบเป็น ๕ กลุ่มเทคโนโลยี และอุตสาหกรรมเป้าหมาย ประกอบด้วยกลุ่มอาหาร เกษตร และเทคโนโลยีชีวภาพกลุ่มสาธารณสุข สุขภาพ และ เทคโนโลยีทางการแพทย์กลุ่มเครื่องมืออุปกรณ์อัจฉริยะ หุ่นยนต์ และระบบเครื่องกลที่ใช้ระบบอิเล็กทรอนิกส์ควบคุม กลุ่มดิจิทัล เทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตที่เชื่อมต่อและบังคับอุปกรณ์ต่าง ๆ ปัญญาประดิษฐ์และเทคโนโลยีสมองกลฝังตัว กลุ่มอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ หุ่นยนต์และนวัตกรรมและบริการที่มีมูลค่าสูงซึ่งทุกกลุ่มนี้มีฐานจากการสนับสนุนด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลทั้งสิ้นการเรียนรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารจึงอาจไม่เพียงพอสำหรับการดำเนินชีวิตในยุค เศรษฐกิจดิจิทัล ที่ต้องมีพื้นฐานความรู้และทักษะเพื่อแก้ปัญหาในชีวิตจริงหรือพัฒนานวัตกรรม และใช้ทรัพยากรด้าน เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการสร้างองค์ความรู้หรือสร้างมูลค่าให้เกิดขึ้นได้อย่างสร้างสรรค์สถาบัน ส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.) ได้ตระหนักถึงความสำคัญ

ของการพัฒนาทักษะของผู้เรียนให้ดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีคุณภาพในศตวรรษที่ ๒๑ รวมถึงสร้างความรู้ ความเข้าใจ และส่งเสริมทักษะขั้นพื้นฐานในการนำเทคโนโลยีไปสร้างนวัตกรรมอย่างมีความคิดสร้างสรรค์เพื่อตอบสนองต่อโมเดล ประเทศไทย ๔.๐ ที่ใช้เป็นเครื่องมือในการก้าวไปสู่ประเทศที่ มีความมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืนจึงได้ปรับเปลี่ยนหลักสูตร เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารไปสู่หลักสูตรวิทยาการคำนวณ ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการคิด วิเคราะห์ แก้ปัญหาอย่างเป็นขั้นตอนและเป็นระบบ มีทักษะการคิดเชิงคำนวณ ซึ่งผู้เรียนสามารถนำทักษะนี้ไป ประยุกต์ใช้เพื่อแก้ปัญหาในชีวิตจริงได้ด้วย เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้พัฒนาแอปพลิเคชันและหรือโครงการด้าน คอมพิวเตอร์ที่สนับสนุนงานในกลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมาย ของประเทศ สร้างทักษะในการรวบรวม ประมวลผล ประเมินผล นำเสนอสารสนเทศ ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการทำงาน ให้สามารถออกแบบวิธีการที่ เหมาะสมและสร้างสารสนเทศที่เป็นประโยชน์หรือเกิดมูลค่าได้ รวมถึงให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปกป้องข้อมูล ส่วนตัวและรู้เท่าทันต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร จะเห็นได้ว่าความรู้และทักษะดังกล่าวนี้ล้วนมี ความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตในศตวรรษที่ ๒๑ อีกทั้งยังเป็นการเตรียมเยาวชนให้เป็นพลเมืองที่มีความพร้อมในยุค เศรษฐกิจดิจิทัล ซึ่งจะเป็กำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศต่อไปได้

การจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้เทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ) มุ่งหวังให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และมีทักษะการคิดเชิงคำนวณ การคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหาเป็นขั้นตอนและเป็นระบบ ประยุกต์ใช้ความรู้ด้านวิทยาการคอมพิวเตอร์ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ในการแก้ปัญหาที่พบในชีวิตจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยได้กำหนดสาระสำคัญดังนี้ วิทยาการคอมพิวเตอร์ การแก้ปัญหาอย่างเป็นขั้นตอนและเป็นระบบ การใช้แนวคิดเชิงคำนวณในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน การบูรณาการกับวิชาอื่น การเขียนโปรแกรมการคาดการณ์ผลลัพธ์ การตรวจหาข้อผิดพลาด การพัฒนาแอปพลิเคชันหรือพัฒนาโครงงานอย่างสร้างสรรค์เพื่อแก้ปัญหาในชีวิตจริง เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร การรวบรวมข้อมูล การประมวลผล การประเมินผลการนำเสนอข้อมูลหรือสารสนเทศเพื่อแก้ปัญหาในชีวิตจริง การค้นหาข้อมูลและแสวงหาความรู้บนอินเทอร์เน็ต การประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูล การเลือกใช้ซอฟต์แวร์หรือบริการบนอินเทอร์เน็ต ข้อตกลงและข้อกำหนดในการใช้สื่อหรือแหล่งข้อมูลต่าง ๆ หลักการทำงานของคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีการสื่อสารการรู้ดิจิทัล การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารอย่างปลอดภัย การจัดการอัตลักษณ์ การรู้เท่าทันสื่อ กฎหมายเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ การใช้ลิขสิทธิ์ของผู้อื่นโดยชอบธรรม นวัตกรรมและผลกระทบของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารต่อการดำเนินชีวิต อาชีพ สังคม และวัฒนธรรม (สาระการเรียนรู้เทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ) , สสวท,๒๕๖๐)

จากประสบการณ์การสอนของได้พบปัญหาที่เกิดขึ้น เช่น นักเรียนไม่เคยใช้อุปกรณ์หรือชุดการเรียนรู้ประกอบการเรียนในรายวิชาคอมพิวเตอร์ ในการเรียนในวิชานี้ ไม่เคยลงมือปฏิบัติงานด้วยตนเอง ทำให้ไม่มีทักษะในการใช้อุปกรณ์ และขาดโอกาสในการเรียนรู้ จึงได้การเรียนรู้โครงงานถึงขยะอัจฉริยะ เพื่อใช้ในการฝึกเขียนโปรแกรมทดสอบ การลงมือทำ และใช้งานได้จริง โดยผ่านอุปกรณ์ บอร์ดสมองกล ไมโครบิต และโปรแกรม CiRA Core ในการประมวลผล AI ในการเรียนในช่วงการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ เกิดความต้องการที่จะพัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้จากการเรียนนำไปพัฒนา ปรับปรุง และเขียนโปรแกรมควบคุม งานหรือกิจกรรมที่นักเรียนสามารถลดการทำงานและใช้นวัตกรรมจากการเรียนรู้ในวิชานี้ไปปฏิบัติเพื่อนำไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน ดังนั้นทักษะกระบวนการทำงาน จึงจำเป็นอย่างมากในสิ่งที่จะทำให้งานบรรลุตาม วัตถุประสงค์ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นทักษะกระบวนการทำงานเพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะ กระบวนการจะนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาคอมพิวเตอร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ผ่านกิจกรรมโครงงานถึงขยะอัจฉริยะ ซึ่งเป็นงานที่ต้องอาศัยทักษะการเขียนโปรแกรมกระบวนการทำงานอย่างเป็นลำดับขั้นตอนทั้งสิ้น หากผู้เรียนได้เรียนรู้โดยผ่านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นทักษะ กระบวนการทำงาน จะส่งผลให้เกิดทักษะและความชำนาญมากขึ้นและยังเป็นโอกาสในการวาง แนวทางพื้นฐานสำหรับการเลือกประกอบอาชีพในอนาคตอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ข้าพเจ้าจึงได้คิดค้นการพัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมโครงงานถึงขยะอัจฉริยะ ใน การเรียน ใน รายวิชาคอมพิวเตอร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ขึ้น

๗. วัตถุประสงค์ของนวัตกรรม

๑. เพื่อพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ รายวิชาคอมพิวเตอร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โดยใช้กิจกรรมโครงงานถึงขยะอัจฉริยะ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
๒. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนรู้รายวิชาคอมพิวเตอร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โดยใช้กิจกรรมโครงงานถึงขยะอัจฉริยะ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
๓. ได้ผลงานคือ ถึงขยะอัจฉริยะ เพื่อใช้งานห้องเรียน โรงเรียน ชุมชน เผยแพร่ความรู้ให้กับผู้สนใจได้

๘. กลุ่มเป้าหมาย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากร คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ภาคเรียนที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๖๗
โรงเรียนบ้านขามใหญ่ มีนักเรียนทั้งหมด ๑๘ คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ภาคเรียนที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๖๗
โรงเรียนบ้านขามใหญ่ มีนักเรียนทั้งหมด ๑๘ คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling)

๙. หลักการ แนวคิด ทฤษฎีพื้นฐานที่ใช้ในการพัฒนานวัตกรรม

ทักษะกระบวนการทำงาน หมายถึง การลงมือทำงานต่าง ๆ โดยมุ่งเน้นการฝึกฝนวิธีการทำงานต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ ทั้งการทำงานเดี่ยว หรือทำงานกลุ่มร่วมกับผู้อื่น เพื่อให้ทำงานได้สำเร็จและบรรลุตรงตามเป้าหมายโดยมีขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้

๑. การวิเคราะห์งาน เป็นการมองภาพรวมของงานเมื่อได้รับมอบหมาย ว่าเป้าหมายของงานคืออะไร แล้วจะอย่างไรเพื่อให้งานนั้นบรรลุเป้าหมายและได้ผลลัพธ์ตามที่ต้องการ

๒. การวางแผนในการทำงาน เป็นการกำหนดเป้าหมายของงาน ระยะเวลาในการดำเนินงาน แรงงานที่ใช้ในการทำงาน ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน วัสดุอุปกรณ์หรือเครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินงานและวิธีการดำเนินงาน เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย

๓. การลงมือทำงาน เป็นการลงมือทำงานตามแผนการที่กำหนดไว้ด้วยความมุ่งมั่นอดทนและรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมายให้ประสบผลสำเร็จ หากพบปัญหาหรืออุปสรรคควรหาทางแก้ไข

๔. การประเมินผลการทำงาน เป็นการตรวจสอบ ทดสอบหรือทดลองใช้ถึงขั้นระยะจริงจัง ตั้งแต่การวางแผนการทำงานว่ารอบคอบ รัดกุม ครบคลุม และสามารถปฏิบัติตามได้หรือไม่ รวมถึงการประเมินผลการทำงานว่าเกิดปัญหาและอุปสรรคอะไรขึ้นบ้าง นำข้อมูลต่าง ๆ ไปปรับปรุงแก้ไขแผนงาน การทำงาน และผลงานให้ได้ผลลัพธ์ที่ดีที่สุดทักษะกระบวนการแก้ปัญหา หมายถึง การลงมือทำงานต่าง ๆ โดยมุ่งเน้นการฝึกฝนวิธีการทำงานอย่างสม่ำเสมอ จะช่วยให้เกิดความคิดในการหาทางออกได้ เมื่อพบปัญหาในสถานการณ์การทำงานจริง โดยมีขั้นตอนดังนี้

๔.๑ สังเกต นักเรียนควรฝึกตนเองให้เป็นคนช่างสังเกต ช่างศึกษาหาความรู้หรือรับรู้ข้อมูลต่าง ๆ และเข้าใจปัญหาที่เกิดขึ้น

๔.๒ วิเคราะห์ เมื่อรู้ปัญหาที่เกิดขึ้นแล้วนำมาวิเคราะห์ ลำดับความสำคัญของปัญหา และวิเคราะห์หาสาเหตุของแต่ละปัญหา แล้วหาทางออกของปัญหาให้ได้อย่างเหมาะสม

๔.๓ สร้างทางเลือก เมื่อวิเคราะห์ปัญหาและเรียงลำดับปัญหาได้แล้ว ควรสร้างทางเลือกในการแก้ไขปัญหา ซึ่งอาจจะมีหลายทางเลือก อาจจะมาจากการศึกษาค้นคว้า การทดลอง การตรวจสอบ เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการแก้ปัญหา

๔.๔ ประเมินทางเลือก ทางเลือกต่าง ๆ ที่สร้างขึ้นมาก ควรพิจารณาดูให้ละเอียดว่าทางเลือกใดที่เหมาะสมกับการแก้ปัญหาที่สุด ให้ประเมินทางเลือกนั้น โดยการวางแผนและบันทึกกระบวนการปฏิบัติงาน ในรูปแบบรายงาน และนำทางเลือกนั้นมาตรวจสอบความถูกต้องก่อนที่จะนำไปใช้

รูปแบบการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน (Project-Based Learning)

การเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน (Project-Based Learning) หมายถึง การเรียนรู้ที่จัดประสบการณ์ในการปฏิบัติงานให้แก่ผู้เรียนเหมือนกับการทำงานในชีวิตจริงอย่างมีระบบ เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีประสบการณ์

ตรง ได้เรียนรู้วิธีการแก้ปัญหา วิธีการหาความรู้ความจริงอย่างมีเหตุผล ได้ทำการทดลอง ได้พิสูจน์สิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง รู้จักการวางแผนการทำงาน ฝึกการเป็นผู้นำ ผู้ตาม ตลอดจนได้พัฒนากระบวนการคิดโดยเฉพาะการคิดขั้นสูงและการประเมินตนเอง โดยมีครูเป็นผู้กระตุ้นเพื่อนำความสนใจที่เกิดจากตัวผู้เรียนมาใช้ในการทำกิจกรรมค้นคว้าหาความรู้ด้วยตัวเอง นำไปสู่การเพิ่มความรู้ที่ได้จากการลงมือปฏิบัติ การฟัง และการสังเกตจากผู้รู้ โดยผู้เรียนมีการเรียนรู้ผ่านกระบวนการทำงานเป็นกลุ่มที่จะนำมาสู่การสรุปความรู้ใหม่ มีการเขียนกระบวนการจัดทำโครงงาน และได้ผลการจัดกิจกรรมเป็นผลงานแบบรูปธรรม นอกจากนี้ การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน ยังเน้นการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ชีวิตขณะที่เรียน ได้พัฒนาทักษะต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับหลักพัฒนาการตามลำดับขั้นความรู้ ความคิดของบลูมทั้ง ๖ ขั้น คือ ความรู้ความจำ ความเข้าใจ การประยุกต์ใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ การประเมินค่าและการคิดสร้างสรรค์ การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน ถือได้ว่าเป็น การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เนื่องจากผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติเพื่อฝึกทักษะต่าง ๆ ด้วยตนเองทุกขั้นตอน โดยมีครูเป็นผู้ให้การส่งเสริม สนับสนุน

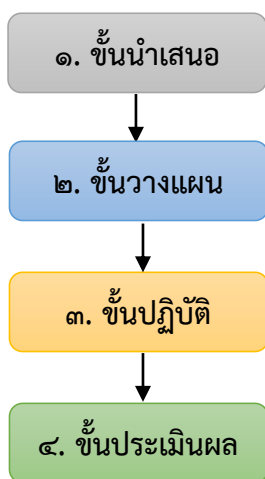
ลักษณะสำคัญของจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน

๑. ยึดหลักการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ทำงานตามระดับทักษะที่ตนเองมีอยู่
๒. เป็นรูปแบบหนึ่งของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นบทบาทและการมีส่วนร่วมของผู้เรียน (Active Learning)
๓. เป็นเรื่องที่ผู้เรียนสนใจและรู้สึกสบายใจที่จะทำ
๔. ผู้เรียนได้รับสิทธิในการเลือกที่จะตั้งคำถามอะไร และต้องการผลผลิตอะไรจากการทำโครงงาน
๕. ครูทำหน้าที่เป็นผู้สนับสนุนอุปกรณ์และจัดประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียน สนับสนุนการแก้ไขปัญหาและสร้างแรงจูงใจให้แก่ผู้เรียน
๖. ผู้เรียนกำหนดการเรียนรู้ของตนเอง
๗. เชื่อมโยงกับชีวิตจริงสิ่งแวดล้อมจริง
๘. มีฐานจากการวิจัย ศึกษา ค้นคว้า หรือองค์ความรู้ที่เคยมี
๙. ใช้แหล่งข้อมูล หลายแหล่ง
๑๐. ผังตรึงด้วยความรู้และทักษะต่าง ๆ
๑๑. สามารถใช้เวลาพอเพียงในการสร้างผลงาน
๑๒. มีผลผลิต

กระบวนการและขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้โครงงานเป็นฐาน

การจัดการเรียนรู้แบบใช้โครงงานเป็นฐาน มีกระบวนการและขั้นตอนแตกต่างกันไปตามแต่ละทฤษฎี ในที่นี้ ขอเสนอแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบใช้โครงงานเป็นงาน ที่เหมาะสมกับบริบทการจัดการศึกษาของไทย คือ แนวคิดที่ ๑ การจัดการเรียนรู้แบบใช้โครงงาน ของ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาและกระทรวงศึกษาธิการ (๒๕๕๐) แนวคิดที่ ๒ การจัดการเรียนรู้ตามโมเดลจักรยานแห่งการเรียนรู้แบบ PBL ของ นายแพทย์วิจารณ์ พานิช (๒๕๕๕) และ แนวคิดที่ ๓ การจัดการเรียนรู้แบบใช้โครงงานเป็นฐานที่ได้จากโครงการสร้างชุดความรู้เพื่อสร้างเสริมทักษะแห่งศตวรรษที่ ๒๑ ของเด็กและเยาวชน : จากประสบการณ์ความสำเร็จของโรงเรียนไทย ของดุสิต โยเหลาและคณะ (๒๕๕๗) มีรายละเอียด ดังนี้

แนวคิดที่ ๑ การจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน ของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาและกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งได้นำเสนอขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานไว้ ๔ ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาและกระทรวงศึกษาธิการ

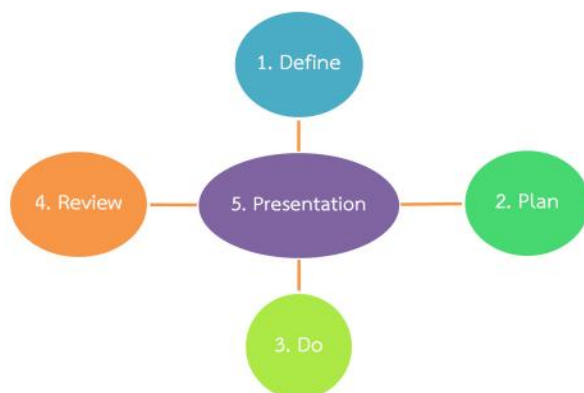
๑. ชี้นำเสนอ หมายถึง ขั้นที่ผู้สอนให้ผู้เรียนศึกษาใบความรู้ กำหนดสถานการณ์ ศึกษาสถานการณ์ เล่นเกม ดูรูปภาพ หรือผู้สอนใช้เทคนิคการตั้งคำถามเกี่ยวกับสาระการเรียนรู้ ที่กำหนดในแผนการจัดการเรียนรู้แต่ละแผน เช่น สาระการเรียนรู้ตามหลักสูตรและสาระการเรียนรู้ที่เป็นขั้นตอนของโครงงานเพื่อใช้เป็นแนวทางในการวางแผนการเรียนรู้

๒. ชี้นวางแผน หมายถึง ขั้นที่ผู้เรียนร่วมกันวางแผน โดยการระดมความคิด อภิปรายหาหรือข้อสรุปของกลุ่ม เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติ

๓. ชี้นปฏิบัติ หมายถึง ขั้นที่ผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรม เขียนสรุปรายงานผลที่เกิดขึ้นจากการวางแผนร่วมกัน

๔. ชี้นประเมินผล หมายถึง ขั้นการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง โดยให้บรรลุลจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในแผนการจัดการเรียนรู้ โดยมีผู้สอน ผู้เรียนและเพื่อนร่วมกันประเมิน

แนวคิดที่ ๒ การจัดการเรียนรู้ ตามรูปแบบจรรยาแห่งการเรียนรู้แบบ PBL ของ วิจารณ์พาดิช (๒๕๕๕ : ๗๑-๗๕) ซึ่งแนวคิดนี้ มีความเชื่อว่าหากต้องการให้การเรียนรู้มีพลังและฝังในตัวผู้เรียนได้ต้องเป็นการเรียนรู้โดยการลงมือทำเป็นโครงการ (Project) ร่วมมือกันทำเป็นทีม และทำกับปัญหาที่มีอยู่ในชีวิตจริง ซึ่งส่วนของวงล้อมี ๕ ส่วน ประกอบด้วย Define Plan Do Review และ Presentation ดังรูป

โมเดล จักรยานแห่งการเรียนรู้แบบ PBL

๑. Define คือ ขั้นตอนการระบุปัญหา ขอบข่าย ประเด็นที่จะทำโครงการ เป็นการสร้างความเข้าใจระหว่างสมาชิกของทีมงานร่วมกับครู เกี่ยวกับคำถาม ปัญหา ประเด็น ความท้าทายของโครงการคืออะไร และเพื่อให้เกิดการเรียนรู้อะไร

๒. Plan คือ การวางแผนการทำโครงการ ครูก็ต้องวางแผนในการทำหน้าที่โค้ช รวมทั้งเตรียมเครื่องอำนวยความสะดวกในการทำโครงการของผู้เรียน เตรียมคำถามเพื่อกระตุ้นให้คิดถึงประเด็นสำคัญบางประเด็นที่ผู้เรียนอาจมองข้าม โดยถือหลักว่าครูต้องไม่เข้าไปช่วยเหลือจนทีมงานขาดโอกาสคิดเองแก้ปัญหาเอง ผู้เรียนที่เป็นทีมงานก็ต้องวางแผนงานของตน แบ่งหน้าที่กันรับผิดชอบ การประชุมพบปะระหว่างทีมงาน การแลกเปลี่ยนข้อค้นพบแลกเปลี่ยนคำถาม แลกเปลี่ยนวิธีการ ยิ่งทำความเข้าใจร่วมกันไว้ชัดเจนเพียงใด งานในขั้นต่อไป (Do) ก็จะสะดวกเลื่อนไหลดีเพียงนั้น

๓. Do คือ การลงมือทำ ผู้เรียนจะได้เรียนรู้ทักษะในการแก้ปัญหา การประสานงาน การทำงานร่วมกันเป็นทีม การจัดการความขัดแย้ง ทักษะในการทำงานภายใต้ทรัพยากรจำกัด ทักษะในการค้นหาความรู้เพิ่มเติม ทักษะในการทำงานในสภาพที่ทีมงานมีความแตกต่างหลากหลาย ทักษะการทำงานในสภาพกดดัน ทักษะการบันทึกผลงาน ทักษะในการวิเคราะห์ผล และแลกเปลี่ยนข้อวิเคราะห์กับเพื่อนร่วมทีม เป็นต้น ในขั้นตอน Do นี้ครูจะได้มีโอกาสสังเกตทำความเข้าใจและเข้าใจผู้เรียนเป็นรายคน และเรียนรู้หรือฝึกทำหน้าที่เป็นผู้ดูแล สนับสนุน กำกับ และโค้ชด้วย

๔. Review คือ ผู้เรียนจะทบทวนการเรียนรู้ ว่าโครงการได้ผลตามความมุ่งหมายหรือไม่รวมถึงทบทวนว่างานหรือกิจกรรม หรือพฤติกรรมแต่ละขั้นตอนได้ให้บทเรียนอะไรบ้าง ทั้งขั้นตอนที่เป็นความสำเร็จและความล้มเหลว เพื่อนำมาทำความเข้าใจ และกำหนดวิธีทำงานใหม่ที่ถูกต้องเหมาะสมรวมทั้งเอาเหตุการณ์ระทึกใจหรือเหตุการณ์ที่ภาคภูมิใจ ประทับใจ มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน ขั้นตอนนี้เป็นการเรียนรู้แบบทบทวนไตร่ตรอง (reflection) หรือ เรียกว่า AAR (After Action Review)

๕. Presentation ผู้เรียนนำเสนอโครงการต่อชั้นเรียน เป็นขั้นตอนที่ให้การเรียนรู้ทักษะอีกชุดหนึ่งต่อเนื่องกับขั้นตอน Review เป็นขั้นตอนที่ทำให้เกิดการทบทวนขั้นตอนของงานและการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นอย่างเข้มข้นแล้วเอามานำเสนอในรูปแบบที่เร้าใจ ให้อารมณ์และให้ความรู้ ทีมงานอาจสร้างนวัตกรรมในการนำเสนอก็ได้ โดยอาจเขียนเป็นรายงาน และนำเสนอเป็นการรายงานหน้าชั้น มีสื่อประกอบ หรือจัดทำวีดิทัศน์หรือนำเสนอเป็นละคร เป็นต้น การจัดการเรียนรู้แบบใช้โครงการเป็นฐาน ที่ได้จากโครงการสร้างชุดความรู้เพื่อสร้างเสริมทักษะแห่งศตวรรษที่ ๒๑ ของเด็กและเยาวชน : จากประสบการณ์ความสำเร็จของโรงเรียนไทย ของคุณวิไลและคณะ

แนวคิดที่ ๓ การจัดการเรียนรู้แบบใช้โครงการเป็นฐาน ที่ได้จากโครงการสร้างชุดความรู้เพื่อสร้างเสริมทักษะแห่งศตวรรษที่ ๒๑ ของเด็กและเยาวชน : จาก ประสบการณ์ความสำเร็จของโรงเรียนไทย ของคุณวิไลและคณะ (๒๕๕๗) มี ๖ ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบใช้โครงงานเป็นฐาน

๑. ขั้นให้ความรู้พื้นฐานครูให้ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการทำโครงงานก่อนการเรียนรู้ เนื่องจากการทำโครงงานมีรูปแบบและขั้นตอนที่ชัดเจนและรัดกุม ดังนั้น ผู้เรียนจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีความรู้เกี่ยวกับโครงงานไว้เป็นพื้นฐาน เพื่อใช้ในการปฏิบัติขณะทำงานโครงงานจริง ในขั้นแสวงหาความรู้แนวทางการนิเทศ เพื่อพัฒนาและส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ตามนโยบายลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้

๒. ขั้นกระตุ้นความสนใจ ครูเตรียมกิจกรรมที่จะกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน โดยต้องคิดหรือเตรียมกิจกรรมที่ดึงดูดให้ผู้เรียนสนใจใคร่รู้ ถึงความสนุกสนานในการทำโครงงาน หรือกิจกรรมร่วมกันโดยกิจกรรมนั้นอาจเป็นกิจกรรมที่ครูกำหนดขึ้น หรืออาจเป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนมีความสนใจต้องการจะทำอยู่แล้ว ทั้งนี้ ในการกระตุ้นของครูจะต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเสนอ จากกิจกรรมที่ได้เรียนรู้ผ่านการจัดการเรียนรู้ของครูที่เกี่ยวข้องกับชุมชนที่ผู้เรียนอาศัยอยู่ หรือเป็นเรื่องใกล้ตัวที่สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง

๓. ขั้นจัดกลุ่มร่วมมือ ครูให้ผู้เรียนแบ่งกลุ่มกันแสวงหาความรู้ ใช้กระบวนการกลุ่มในการวางแผนดำเนินกิจกรรม โดยนักเรียนเป็นผู้ร่วมกันวางแผนกิจกรรมการเรียนรู้ของตนเอง โดยระดมความคิดและหารื้อแบ่งหน้าที่เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติร่วมกัน หลังจากที่ได้ทราบหัวข้อสิ่งที่ตนเองต้องเรียนรู้ในภาคเรียน นั้น ๆ เรียบร้อยแล้ว

๔. ขั้นแสวงหาความรู้ ในขั้นแสวงหาความรู้มีแนวทางปฏิบัติสำหรับผู้เรียนในการทำกิจกรรม ดังนี้

๔.๑ นักเรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรมโครงงานตามหัวข้อที่กลุ่มสนใจผู้เรียนปฏิบัติหน้าที่ของตนตามข้อตกลงของกลุ่ม พร้อมทั้งร่วมมือกันปฏิบัติกิจกรรม โดยขอคำปรึกษาจากครูเป็นระยะ เมื่อมีข้อสงสัยหรือปัญหาเกิดขึ้น

๔.๒ ผู้เรียนร่วมกันเขียนรูปเล่ม สรุปรายงานจากโครงงานที่ตนปฏิบัติ

๕. ขั้นสรุปสิ่งที่เรียนรู้ ครูให้ผู้เรียนสรุปสิ่งที่เรียนรู้จากการทำกิจกรรม โดยครูใช้คำถาม ถามผู้เรียนนำไปสู่การสรุปสิ่งที่เรียนรู้

๖. ขั้นนำเสนอผลงาน ครูให้ผู้เรียนนำเสนอผลการเรียนรู้ โดยครูออกแบบกิจกรรม หรือจัดเวลาให้ผู้เรียนได้เสนอสิ่งที่ตนเองได้เรียนรู้ เพื่อให้เพื่อนร่วมชั้นและผู้เรียนอื่น ๆ ในโรงเรียนได้ชมผลงานและเรียนรู้กิจกรรมที่ผู้เรียนปฏิบัติในการทำโครงงาน

การประเมินผล

๑. ประเมินตามสภาพจริง โดยผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันประเมินผลว่ากิจกรรมที่ทำไปนั้นบรรลุตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ อย่างไร ปัญหาและอุปสรรคที่พบคืออะไรบ้าง ได้ใช้วิธีการแก้ไขอย่างไร ผู้เรียนได้เรียนรู้อะไรบ้างจากการทำโครงงานนั้น ๆ

๒. ประเมินโดยผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้เรียนประเมินตนเอง เพื่อนช่วยประเมิน ผู้สอนหรือครูที่ปรึกษาประเมิน ผู้ปกครองประเมิน บุคคลอื่น ๆ ที่สนใจและมีส่วนเกี่ยวข้อง

๑๐. การออกแบบกระบวนการเรียนรู้

ครูผู้สอนได้ออกแบบและพัฒนานวัตกรรม การพัฒนากิจกรรมโครงงานถึงระยะอัจฉริยะนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ ๖ ด้วยรูปแบบโครงงานเป็นฐาน (Project-Based Learning) โดยใช้กระบวนการ PDCA อธิบายได้ ดังนี้

๑๐.๑ P : Plan (การวางแผน) มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

๑) ศึกษาสภาพที่ปัญหาในการจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระการงานอาชีพ

๒) กำหนดกิจกรรม จากการประชุมระดมความคิด (Brainstorm) พบว่า กิจกรรมที่สามารถแก้ปัญหการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการงานอาชีพ (นักเรียนขาดทักษะในการทำงาน) และสามารถพัฒนาทักษะอาชีพและต่อยอดเป็นอาชีพสุจริตให้กับนักเรียนได้อย่างยั่งยืน คือ กิจกรรมการโคม่ไฟจากการสานไม้ไผ่เป็นวลายที่

สวยงาม ซึ่งมีปัจจัยเอื้อที่จะส่งผลให้การดำเนินงานสำเร็จได้ นั่นก็คือ มีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถด้านงานจักสาน ในชุมชนมีต้นไผ่อยู่เป็นจำนวนมาก ถือเป็นการประยุกต์ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างเหมาะสมคุ้มค่า

๓) ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบโครงงาน (Project-Based Learning) คือ การพัฒนาทักษะการสร้างสรรค์งานประดิษฐ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ด้วยรูปแบบโครงงานเป็นฐาน (Project-Based Learning) ซึ่งเป็นการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) นักเรียนได้เรียนรู้และลงมือปฏิบัติจริงทุกขั้นตอน”

๑๐.๒ D : Do (การปฏิบัติตามแผน)

ดำเนินงานตามแผนเพื่อการพัฒนาทักษะการสร้างสรรค์งานประดิษฐ์ของนักเรียนด้วยรูปแบบโครงงานเป็นฐาน (Project-Based Learning)

๑๐.๓ C : Check (การตรวจสอบ)

ขั้นตอนนี้เป็นการตรวจสอบและประเมินผลประเมินการปฏิบัติกิจกรรมโครงงาน ว่าประสบผลสำเร็จมากน้อยเพียงใด บรรลุตามวัตถุประสงค์หรือไม่ โดยดำเนินการดังต่อไปนี้

- ๑) ประเมินผลโครงงาน ดำเนินการประเมินผลก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ โดยใช้เครื่องมือ คือ แบบประเมินผลโครงงาน
- ๒) ประเมินความพึงพอใจ ในการจัดกิจกรรมของผู้ที่เกี่ยวข้อง

๑๐.๔ A : Action (การปรับปรุงการดำเนินงาน)

ดำเนินการวิเคราะห์ผลสำเร็จของการดำเนินงานโครงงาน หากพบว่าไม่ประสบผลสำเร็จก็จะมีภาระร่วมกันหาสาเหตุและปรับปรุงแก้ไขพัฒนา และเผยแพร่ผลการดำเนินต่อไป

๑๑. โครงสร้างและองค์ประกอบสื่อการเรียนรู้ของนวัตกรรม

๑. ออกแบบหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง การถึงขยะอัจฉริยะ เวลา ๑๐ ชั่วโมง

๒. ออกแบบการจัดการเรียนรู้การจัดทำโครงงานการถึงขยะอัจฉริยะ ดังนี้

แผนที่ ๑ เรื่อง เครื่องมือและอุปกรณ์ การใช้งาน	จำนวน ๑ ชั่วโมง
แผนที่ ๒ เรื่อง วงจรและโปรแกรมที่เกี่ยวข้อง	จำนวน ๑ ชั่วโมง
แผนที่ ๓ เรื่อง โครงงานการสร้างถึงขยะอัจฉริยะ	จำนวน ๘ ชั่วโมง

๓. ออกแบบวิธีการวัดและประเมินผล

- แบบประเมินชิ้นงาน
- การสังเกตพฤติกรรมการทำงาน

๑๒. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

๑๒.๑ ผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียน

นักเรียนได้รับการพัฒนาทักษะการคิด วิเคราะห์การแก้ไขปัญหา เฉพาะหน้าในการลงมือปฏิบัติงานฝึกนักเรียนให้มี จิตอาสา มีวินัย รับผิดชอบ ซื่อสัตย์ มีทัศนคติ วิธีคิด และการประพฤติตามค่านิยมที่เหมาะสม นักเรียนสามารถถ่ายทอดความรู้กับผู้อื่นที่สนใจได้อย่างเข้าใจและสามารถแก้ไขปัญหา และนักเรียนสามารถนำนวัตกรรมไป

ประยุกต์ใช้งานในครอบครัว ชุมชนของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล นักเรียนนำเสนอ ประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข้อมูล กล้าพูด กล้าแสดงออกในการทักทาย พูดกับผู้สนใจ อย่างเป็นกัลยาณมิตร มีความภาคภูมิใจในตนเอง

๑๒.๒ ผลที่เกิดขึ้นกับครู

ครูมีนวัตกรรมการจัดการเรียนการสอน รายวิชาคอมพิวเตอร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โดยใช้กิจกรรมโครงงาน ถึงขยะอัจฉริยะ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งสามารถนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีคุณภาพสามารถนำมาใช้เป็นแบบอย่างการเรียนการสอนในอนาคตได้ และสามารถนำมาใช้ในชีวิตประจำวันได้

๑๒.๓ ผลที่เกิดขึ้นกับโรงเรียน

จากการเรียนรู้ นักเรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเชิงบวกในโรงเรียน มีผลงาน ชิ้นงานที่น่าสนใจ และมีเทคโนโลยีที่ทันสมัย ส่งผลต่อความเชื่อมั่นและความไว้วางใจต่อชุมชนในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนต่อและทำให้นักเรียนเป็นผู้ที่มีคุณธรรม มีวินัย เสียสละ อดทนตามคุณธรรมเป้าหมายของโรงเรียน จนทำให้ชุมชนและภาคีเครือข่าย/ภาคประชาสังคมมาร่วมพัฒนาและสนับสนุนทรัพยากรเพื่อประโยชน์ทางการศึกษาและส่งผลกระทบต่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยได้รับการสนับสนุน งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และความร่วมมือจากหลายภาคส่วนเพิ่มขึ้น

๑๒.๔ ผลที่เกิดขึ้นกับชุมชน

ชุมชนและสังคม เห็นและตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนาทักษะการทำงานให้กับนักเรียนเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะในการช่วยเหลือตนเองและครอบครัว โรงเรียนบ้านขามใหญ่จึงได้รับการสนับสนุนและส่งเสริมการทำกิจกรรมเพื่อส่งเสริมนักเรียนสามารถนำนวัตกรรมที่ได้เรียนไปปรับประยุกต์ใช้งานในครอบครัว และสังคม ต่อไป

๑๓. งบประมาณเงินอุดหนุนทั่วไปเพื่อพัฒนานวัตกรรมการศึกษา

- งบประมาณ ๓๕๐ บาท (งบจัดสรรจากโครงการ)

๑๔. การประเมินผล

รายการประเมิน	วิธีการวัดและประเมินผล	เครื่องมือวัดและประเมินผล	เกณฑ์การประเมิน
ด้านความรู้ (K) ๑. นักเรียนได้วิธีการสร้างถังขยะอัจฉริยะ	การตรวจใบงานเรื่องวิธีการสร้างถังขยะอัจฉริยะ	แบบประเมินชิ้นงาน	นักเรียนได้ระดับ คุณภาพพอใช้ขึ้นไป ถือว่า ผ่าน
ด้านทักษะ/กระบวนการ (P) ๑. มีทักษะการคิดสร้างสรรค์และสามารถสร้างถังขยะอัจฉริยะเพื่อใช้งาน	ประเมินชิ้นงาน	แบบประเมินชิ้นงาน	คะแนน ๙-๑๒ หมายถึง ดี คะแนน ๕-๘ หมายถึง พอใช้ คะแนน ๑-๔ หมายถึง ปรับปรุง ผู้เรียนได้ระดับคุณภาพ พอใช้ ถือว่า ผ่าน

ด้านคุณลักษณะ (A) ๑.มีทักษะในการทำงาน มีความ รับผิดชอบ	การสังเกตพฤติกรรมการทำงาน	แบบสังเกต พฤติกรรม	นักเรียนได้ระดับ คุณภาพ พอใช้ขึ้นไป ถือว่า ผ่าน
---	---------------------------	-----------------------	--

แผนพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ โรงเรียนบ้านขามใหญ่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา อุบลราชธานี เขต ๑

๑. ผู้จัดทำนวัตกรรม

นางสาวประภาพรพันธ์ เกตุไพบูลย์

๒. ชื่อนวัตกรรมการเรียนรู้

การพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหา เรื่อง ปัญหาท้องถิ่นของไทย ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓

๓. ระยะเวลาดำเนินการ

ปีการศึกษา ๒๕๖๗

๔. แนวทางการคิดค้นนวัตกรรม

การสร้างนวัตกรรมการเรียนการสอนขึ้นใหม่

๕. ประเภทของนวัตกรรม

- () นวัตกรรมทางด้านหลักสูตร
- (/) นวัตกรรมทางด้านการเรียนการสอน
- () นวัตกรรมทางด้านสื่อการสอน
- () นวัตกรรมการประเมินผล
- () นวัตกรรมการบริหารจัดการ

๖. หลักการและเหตุผล/ ความเป็นมา

ปัจจุบันประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากหลายด้าน เพื่อให้สามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงของโลก ในยุคศตวรรษที่ ๒๑ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และการปรับตัวของชุมชนต่างๆทั่วประเทศ โดยปัจจัยสำคัญที่สามารถรองรับและตอบสนองได้ดีต่อการผลักดันให้ประเทศเดินหน้าคือการศึกษาเพราะการศึกษาจะช่วยพัฒนาพลเมืองในประเทศให้เกิดความรู้ความสามารถและมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ดังนั้นก็จะเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาสังคมและชุมชนให้เป็นไปตามต้องการ ทั้งในส่วนของการพัฒนาความเจริญก้าวหน้าทางด้านเศรษฐกิจ วิทยาศาสตร์ สังคม การเมืองการปกครอง แต่ในทางกลับกันตามสภาพความเป็นจริงของการศึกษาไทยในปัจจุบัน ถูกวิพากษ์วิจารณ์ว่าเป็นการศึกษาที่แปลกแยกจากสังคม ศาสนา และวัฒนธรรมไม่สอดคล้องกับการดำรงชีวิตของคนในสังคมและชุมชน (มนตรี ยางอิสาร ๒๕๕๓, หน้า ๑๒) ทำให้นักเรียนไม่สามารถนำความรู้ที่ได้จากการเรียนนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตจริงได้ ซึ่งสาเหตุของปัญหาดังกล่าวเป็นผลเนื่องมาจากการจัดการศึกษาในระบบโรงเรียนมีลักษณะที่ไม่ตรงตามเป้าหมายของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติและแผนการศึกษาแห่งชาติเพราะไม่ได้คำนึงถึงความต้องการของผู้เรียนและชุมชนก่อให้เกิดความด้อยประสิทธิภาพและไม่ตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนการจัดการเรียนการสอนต้องดำเนินการตามการศึกษาหลักสูตรและการเรียนการสอนจนถึงตัวผู้เรียนในระดับต่างๆได้เกิดการเปลี่ยนแปลงพัฒนาตามเป้าประสงค์ที่ต้องการ (เยาวภา ประคองศิลป์ ๒๕๕๖, หน้า ๔๓)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๒ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๕ และ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๓ หมวดที่ ๔ มาตราที่ ๒๒ ระบุไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด การจัดการกระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ ในมาตราที่ ๒๓ ระบุว่าการจัดการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบการศึกษา

นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้คุณธรรมกระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสม (ข้อ ๓) มีความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทยและการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา มาตรา ๒๔ การจัดกระบวนการเรียนรู้ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการดังนี้ (ข้อ ๑) จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล (ข้อ ๒) ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา (ข้อ ๔) จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ต่างๆอย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดี และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา (ข้อ ๕) ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อม สื่อการเรียนและอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่างๆ (ข้อ ๖) จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกที่ทุกสถานที่มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดาผู้ปกครองและบุคคลในชุมชนทุกฝ่ายเพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพในมาตราที่ ๒๙ ได้กำหนดแนวทางการจัดการศึกษาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้ว่า “ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนโดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชนเพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรม มีการแสวงหาความรู้ข้อมูลข่าวสารและรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่างๆเพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการรวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การพัฒนาระหว่างชุมชน” ครูจึงเป็นบุคคลสำคัญที่สุดในการเชื่อมโยงหลักการเข้าสู่การมีส่วนร่วมในท้องถิ่นของสถานศึกษา (ดวงกมล สีนเพ็ง, ๒๕๕๑, บทนำ)

การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเป็นที่รู้จักในประเทศสหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย ทวีป แอฟริกา และเอเชีย ในชื่อว่า การเรียนรู้โดยการบริการสังคม (Service Learning : SL) เป็นรูปแบบของการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ที่ออกแบบมาเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม ในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับบุคคลและความต้องการของชุมชน การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เป็นกลยุทธ์หรือรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการเนื้อหา ตามหลักสูตรให้เชื่อมโยงกับชุมชนโดยใช้การปฏิบัติงานเป็นฐาน ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติงานจากสถานการณ์จริงในชุมชนภายใต้การมีส่วนร่วมระหว่างครูผู้เรียน และกลุ่มคนในชุมชน เช่น การไปศึกษาเรื่องประวัติศาสตร์วัฒนธรรม การทำมาหากิน หัตถกรรม การศึกษาพยาบาลแบบพื้นบ้าน จากบุคคล และองค์กรในชุมชนนอกเหนือไปจากการเรียนรู้ในห้องเรียน กระบวนการสำคัญของการเรียนรู้ใช้การ สะท้อนคิดเชิงวิพากษ์ซึ่งจะช่วยให้เกิดความรู้ในเนื้อหาตามหลักสูตรและเข้าใจชุมชนมากขึ้น โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อ ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาผู้เรียนด้านความรู้และทักษะอย่างหลากหลาย เช่น การคิด วิเคราะห์สังเคราะห์การ คิดเชิงวิพากษ์ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นในศตวรรษ ๒๑ มีคุณธรรมจริยธรรม เจตคติที่พึงประสงค์ ตระหนักในความ รับผิดชอบ ในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน รวมทั้งเพื่อตอบสนอง ความต้องการที่แท้จริงของชุมชน ชุมชนและ ผู้เรียนจะได้รับประโยชน์ร่วมกัน ทั้งโดยการบรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตรและตามเป้าหมายที่กำหนดโดยชุมชน และสร้างการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในเชิงบวก อันเป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนอย่างยั่งยืน (วิไลภรณ์ ฤทธิคุปต์, ๒๕๖๑ : ๑๘๒)

จากหลักการและเหตุผลดังกล่าว ครูผู้สอนจึงได้คิดพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เรื่อง ปัญหาท้องถิ่นของไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะการแก้ปัญหาผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ การเรียนรู้ เกิดการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริง จากสถานการณ์จริง

๗. วัตถุประสงค์ของนวัตกรรม

๑. เพื่อให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง ปัญหาท้องถิ่นของไทย หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน
๒. เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะการคิดแก้ไขปัญหา รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ปัญหาท้องถิ่นของไทย หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ ๗๕
๓. เพื่อประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนการสอนด้วยการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง ปัญหาท้องถิ่นของไทย

๘. กลุ่มเป้าหมาย

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนบ้านขามใหญ่ จำนวน ๑๖ คน

๙. หลักการ แนวคิด ทฤษฎีพื้นฐานที่ใช้ในการพัฒนานวัตกรรม

การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน (Community-Based Learning) เป็นแนวคิดที่มุ่ง ส่งเสริมให้ผู้เรียน เกิดการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริง จากสถานการณ์จริงในชุมชน ภายใต้การมีส่วนร่วมระหว่างผู้เรียน ผู้สอน และ กลุ่มคนในชุมชน กระบวนการสำคัญคือการสะท้อนคิดเชิงวิพากษ์ ซึ่งช่วยให้เกิดความรู้ความเข้าใจภายในชุมชนมากขึ้น ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาในด้านทักษะ ความรู้ที่หลากหลาย เช่น การสังเคราะห์ การคิดวิเคราะห์อย่าง มีคุณธรรมและจริยธรรม ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งในศตวรรษที่ ๒๑ (Panich, ๒๐๑๔) โดยมีหลักการพื้นฐานสำคัญ ๕ ประการด้วยกัน คือ ๑) สถานการณ์แก้ปัญหา (Problem Based) ๒) แหล่งเรียนรู้ (Resource) ๓) ฐานการช่วยเหลือ (Scaffolding) ๔) การโค้ช (Coaching) ๕) การร่วมมือกันแก้ปัญหา (Collaboration) (Chaicharoen, ๒๐๑๔)

๑๐. การออกแบบกระบวนการเรียนรู้

กระบวนการเรียนรู้แบบชุมชนเป็นฐาน มีขั้นตอน ๔ ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นที่ ๑ Preparation เตรียมการ ผู้สอยระบุเป้าหมายในการศึกษา โดยนำเสนอสถานการณ์ปัญหาภายใน ชุมชน กระตุ้นความสนใจเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความอยากรู้อยากเห็นปัญหา

ขั้นที่ ๒ Action ดำเนินการ ผู้เรียน กำหนดแนวทางในการแก้ไขปัญหาชุมชน จากข้อมูลที่ได้รับในการสำรวจ ชุมชน วางแผนแก้ไขปัญหาชุมชน ร่วมกับผู้ที่เกี่ยวข้องในชุมชน นำเสนอแลกเปลี่ยนความคิดเห็นแนวทางแก้ไขปัญหา ชุมชน กับสมาชิกกลุ่มอื่นๆ ผู้เรียนดำเนินการแก้ไขปัญหาชุมชนตามที่วางแผน

ขั้นที่ ๓ Reflection สะท้อนกลับ ผู้เรียนนำความรู้และผลการแก้ปัญหาที่ได้หมายอภิปรายผลเพื่อ แลกเปลี่ยนเรียนรู้สังเคราะห์ความรู้และประเมินผลการดำเนินงานร่วมกันบอกความรู้สึกและประสบการณ์ที่ได้จาก การแก้ปัญหาชุมชนโดยใช้ชุมชนเป็นฐานและสรุปองค์ความรู้

ขั้นที่ ๔ Demonstration and celebration เผยแพร่ผลงานสู่สาธารณะผู้เรียนประชาสัมพันธ์ความสำเร็จ ของการแก้ปัญหาชุมชนและจัดแสดงผลงานการแก้ไขปัญหาชุมชนให้เพื่อนนักเรียนและคนในชุมชนรับทราบเพื่อ ถ่ายทอดแนวทางการแก้ปัญหาที่สามารถนำไปใช้เพื่อแก้ปัญหาแก้ไขและพัฒนาชุมชนได้ในอนาคต

๑๑. โครงสร้างและองค์ประกอบสื่อการเรียนรู้ของนวัตกรรม

กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน วั ๖ กลยุทธ์ โดยผู้สอนได้นำมาปรับใช้ใน การจัดการเรียน การสอน ดังนี้ (Melaville, Berg and Blank, ๒๐๐๖ : ๘)

๑. การให้บริการชุมชนเชิงวิชาการ (Academically Based Community Service : ABCS) เป็นการเชื่อมต่อการกิจด้านการศึกษาศึกษาของสถานศึกษากับชุมชนที่ล้อมรอบทั้งสถาบันอุดมศึกษาและโรงเรียน ซึ่งถูก ออกแบบมาเพื่อมุ่งเน้นในการฟื้นฟูชุมชน หลักการสำคัญของการให้บริการชุมชนเชิงวิชาการ คือ การร่วมกัน แก้ปัญหาที่เกิดขึ้น ช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาความเป็นพลเมืองในสังคมประชาธิปไตยโดยการให้บริการแก่ชุมชน รูปแบบนี้เริ่มต้นจากการที่ผู้เรียนศึกษาความต้องการของชุมชน และเข้าไปในพื้นที่เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ ด้วยการลงพื้นที่จริง

๒. การศึกษาความเป็นพลเมือง (Civic Education) มีจุดมุ่งหมายเพื่อเตรียมความเป็นพลเมืองที่มีพลัง และรับผิดชอบ สนับสนุนการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยให้ประสบการณ์การเรียนรู้ที่เชื่อมโยงการเรียนรู้ทาง วิชาการของผู้เรียนกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งมีความสำคัญต่อประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญ มีหลักการ สำคัญคือ ๑) สนับสนุนการมีส่วนร่วมของผู้เรียนในบทบาทของพลเมืองอย่างชัดเจน ๒) สะท้อนถึงเจตนาและความ พยายามมุ่งเน้นที่ผลลัพธ์ของความเป็นพลเมือง ๓) ให้ประสบการณ์การเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงการ เรียนรู้ในห้องเรียน และการมีส่วนร่วมของประชาชน ๔) เน้นแนวคิดที่จำเป็นต่อระบอบประชาธิปไตยและ ๕) ช่วย ให้ผู้เรียนเห็นความเชื่อมโยงระหว่างแนวความคิดประชาธิปไตยกับ ชีวิตของตนเอง

๓. การศึกษาด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Education) เป็นการใช้ประโยชน์จากความอยากรู้อยากเห็นของผู้เรียนในประเด็นที่เกี่ยวกับโลกธรรมชาติและความสัมพันธ์ทางสังคมโดยใช้สภาพแวดล้อม ของโรงเรียน และชุมชนเป็นกรอบให้ผู้เรียนสร้างการเรียนรู้ของตนเองกลยุทธ์นี้ไม่ได้มุ่งเน้นการเรียนรู้เกี่ยวกับสภาพแวดล้อม เป็นหลัก แต่จะใช้สิ่งแวดล้อมสร้างความสนใจของผู้เรียนก่อน โดยมีหลักการสำคัญ คือ จะต้องสอนแนวคิดทาง นิเวศวิทยาที่สำคัญและความสัมพันธ์ในระบบนิเวศ เสริมสร้างความรู้ที่ลุ่มลึกเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมให้ผู้เรียน ลงพื้นที่จริงเพื่อศึกษาสภาพแวดล้อมในชุมชนอย่างเหมาะสมเพื่อกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมส่วนบุคคลในเชิงบวกฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์และการสืบเสาะเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติรวมทั้งปลูกฝังทักษะความ เป็นพลเมืองในการมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหามุมชุมชน

๔. การเรียนรู้โดยใช้สถานที่เป็นฐาน (Place-Based Learning) หรือ “การเรียนรู้เชิงประสบการณ์” จะใช้ประวัติศาสตร์สภาพแวดล้อม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน เป็นบริบทในการเรียนรู้การทำงานของผู้เรียนตามความต้องการและความสนใจของสมาชิกชุมชน โดยชุมชนทำหน้าที่เป็นแหล่งข้อมูลและให้ความร่วมมือในทุก ๆ ด้าน โรงเรียนและชุมชนมีส่วนร่วมในการทำงาน เพื่อทำให้ท้องถิ่นเป็นแหล่งเรียนรู้การทำงานและการใช้ชีวิตที่ดีโดยชุมชนมีบทบาทเป็นที่ปรึกษาให้กับผู้เรียน มีการเรียนรู้และทำงานร่วมกันระหว่าง วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มจร วิทยาเขตอีสาน ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๓ กันยายน – ธันวาคม ๒๕๖๔ ๘๒ ผู้เรียน ครู ผู้บริหารโรงเรียน และคนในชุมชนรวมทั้งมีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียนของผู้เรียนโดยใช้วิธีการ และเครื่องมือที่หลากหลาย

๕. การเรียนรู้โดยการบริการ (Service Learning) เป็นการบูรณาการระหว่างการให้บริการชุมชน กับ การศึกษาเนื้อหาสาระตามหลักสูตร เพื่อเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อประชาสังคมและชุมชน กิจกรรม การให้บริการที่ผู้เรียนกำหนดขึ้นต้องตอบสนองความต้องการของชุมชน และเชื่อมโยงกับเป้าหมายของการ เรียนรู้ตามหลักสูตรโดยมีหลักการสำคัญ คือ ๑) เป็นการเรียนรู้แบบบูรณาการที่มีเป้าหมายด้านความรู้ความสามารถ ทักษะ ที่ชัดเจน ๒) การบริการตอบสนองความต้องการของชุมชนที่แท้จริง มีช่วงเวลาการปฏิบัติอย่างเหมาะสม เกิด ประโยชน์ทั้งต่อผู้เรียนและชุมชน ๓) มีการร่วมมือระหว่างผู้เกี่ยวข้องเป็นจำนวนมาก โดยผู้เกี่ยวข้องทั้งหมดมีส่วนร่วม ร่วมในการวางแผนการให้บริการและทุกฝ่ายได้รับประโยชน์ร่วมกัน ๔) ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนโครงการ และดำเนินการ

ในตามภาระงานที่ได้รับมอบหมาย ๕) การสะท้อนคิดซึ่งเกิดขึ้นก่อน ระหว่าง และหลังการเรียนรู้ และ ๖) ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียนรู้โดยมีเป้าหมายเพื่อวัดความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของตน

๖. การเรียนรู้โดยการใช้การทำงานเป็นฐาน (Work-Based Learning) เป็นกลยุทธ์ที่จะช่วยให้ผู้เรียนใช้เวลา กับผู้ที่มีประสบการณ์เพื่อขอคำปรึกษา หรือการให้ข้อมูลเพื่อเรียนรู้เกี่ยวกับอาชีพ และซึมซับ แบบอย่างที่ดี จากผู้มีประสบการณ์ (วิไลภรณ์ ฤทธิคุปต์, ๒๕๖๑ : ๑๘๖)

๑๒. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

๑. ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง ปัญหาท้องถิ่นของไทย หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

๒. ผู้เรียนมีทักษะการคิดแก้ไขปัญหา รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ปัญหาท้องถิ่นของไทย หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ ๗๕

๓. เพื่อประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนการสอนด้วยการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง ปัญหาชุมชนและสังคม

๑๓. งบประมาณเงินอุดหนุนทั่วไปเพื่อพัฒนานวัตกรรมการศึกษา

จำนวน ๗๕๐ บาท

๑๔. การประเมินผล

รายการประเมิน	วิธีการวัดและประเมินผล	เครื่องมือวัดและประเมินผล	เกณฑ์การประเมิน
ด้านความรู้ (K) ๑. วิเคราะห์ปัญหาท้องถิ่นของไทย ทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมได้	การตรวจใบงานเรื่องวิธีการสร้างถังขยะอัจฉริยะ	แบบประเมินชิ้นงาน	นักเรียนได้ระดับ คุณภาพพอใช้ขึ้นไป ถือว่า ผ่าน
ด้านทักษะ/กระบวนการ (P) ๒. มีทักษะการแก้ไขและพัฒนาท้องถิ่นตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	ประเมินชิ้นงาน	แบบประเมินชิ้นงาน	คะแนน ๗-๑๐ หมายถึง ดี คะแนน ๔-๖ หมายถึง พอใช้ คะแนน ๑-๓ หมายถึง ปรับปรุง ผู้เรียนได้ระดับ คุณภาพ พอใช้ ถือว่า ผ่าน
ด้านคุณลักษณะ (A) ๓. มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ และมุ่งมั่นในการทำงาน	การสังเกตพฤติกรรมการทำงาน	แบบสังเกตพฤติกรรม	นักเรียนได้ระดับ คุณภาพพอใช้ขึ้นไป ถือว่า ผ่าน

แผนพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้

โรงเรียนบ้านขามใหญ่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา อุบลราชธานี เขต ๑

๑. ผู้จัดทำนวัตกรรม

นางกัญญา เนืองเฉลิม ตำแหน่ง ครู วิทยฐานะครูชำนาญการพิเศษ

๒. ชื่อนวัตกรรมการเรียนรู้

การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) วิชาวิทยาศาสตร์ เรื่องมลพิษทางอากาศ เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

๓. ระยะเวลาดำเนินการ

ภาคเรียนที่ ๒/๒๕๖๗

๔. แนวทางการคิดค้นนวัตกรรม

๑. การวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการ

เริ่มต้นด้วยการสำรวจและระบุปัญหาที่เกิดขึ้นในกระบวนการเรียนการสอน เช่น:

- **ปัญหา:** นักเรียนขาดความเชื่อมโยงระหว่างเนื้อหาทฤษฎีวิทยาศาสตร์กับชีวิตจริง
- **ความต้องการ:** นักเรียนต้องพัฒนาทักษะคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหา พร้อมเสริมสร้างความตระหนักรู้ทางสิ่งแวดล้อม

วิธีการดำเนินการ:

- ใช้แบบสอบถามหรือสัมภาษณ์ครูและนักเรียน
- วิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ผ่านมา

๒. ศึกษาแนวคิดและรูปแบบการสอนที่เหมาะสม

ศึกษาทฤษฎีการเรียนรู้และแนวทางการสอน เช่น:

- **Problem-Based Learning (PBL):** การใช้ปัญหาในชีวิตจริงเป็นตัวขับเคลื่อนการเรียนรู้
- **Active Learning:** กระบวนการเรียนรู้เชิงรุกที่นักเรียนมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่

๓. การออกแบบนวัตกรรม

กำหนดกรอบแนวทางสำหรับการออกแบบนวัตกรรมการสอน

ขั้นตอน:

๑. เลือกหัวข้อ:

เลือกหัวข้อที่ใกล้ตัว เช่น "มลพิษทางอากาศ" ซึ่งสอดคล้องกับเนื้อหาวิทยาศาสตร์ระดับ ม.๑ และปัญหาสิ่งแวดล้อมในปัจจุบัน

๒. กำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้ (Learning Outcomes):

ระบุสิ่งที่นักเรียนควรรู้และสามารถทำได้หลังจากจบกิจกรรม เช่น

- อธิบายสาเหตุและผลกระทบของมลพิษ
- เสนอแนวทางแก้ปัญหาด้วยเหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์

๓. ออกแบบกิจกรรม:

- แบ่งกิจกรรมเป็น ๕ ขั้น (ตั้งปัญหา ค้นคว้า พัฒนาแนวทาง นำเสนอ สะท้อนผล)
- เพิ่มเครื่องมือเสริม เช่น เทคโนโลยี AR/VR, ใบงาน, วิดีโอแนะนำ

๔. ทดลองใช้นวัตกรรม

นำรูปแบบการสอนที่ออกแบบมาทดลองใช้ในห้องเรียน

ตัวอย่างการทดลอง:

- เริ่มใช้กับกลุ่มนักเรียนย่อยเพื่อเก็บข้อมูลเบื้องต้น
- ปรับปรุงกิจกรรมตามความคิดเห็นของนักเรียนและครูผู้สอน

๕. ประเมินและปรับปรุง

ประเมินผลใน ๓ ด้าน:

๑. ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน:

วัดผลด้วยแบบทดสอบก่อนและหลังเรียน

๒. ด้านทักษะ:

ประเมินทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการทำงานเป็นทีม

๓. ด้านความพึงพอใจ:

ใช้แบบสอบถามหรือการสัมภาษณ์

ปรับปรุงนวัตกรรม:

- แก้ไขเนื้อหาหรือกิจกรรมที่ไม่เหมาะสม
- เพิ่มสื่อการเรียนรู้หรืออุปกรณ์สนับสนุน

๖. การเผยแพร่และประยุกต์ใช้

- นำเสนอนวัตกรรมในการประชุมวิชาการหรือเผยแพร่ในบทความวิจัย
- ขยายการใช้นวัตกรรมไปยังชั้นเรียนอื่นหรือวิชาอื่น

ปัจจัยที่ต้องพิจารณา

๑. **ทรัพยากร:** มีสื่อการสอนที่เพียงพอ เช่น หนังสือ AR/VR หรือแหล่งข้อมูลออนไลน์
๒. **ความพร้อมของครู:** ครูต้องเข้าใจและสามารถนำรูปแบบ PBL ไปปรับใช้ได้
๓. **นักเรียน:** นักเรียนต้องมีพื้นฐานการคิดวิเคราะห์ในระดับที่เหมาะสม

สรุป

แนวทางการคิดค้นนวัตกรรมนี้เน้นการบูรณาการปัญหาจริงเข้ากับการเรียนการสอน เพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ที่กระตุ้นความสนใจ พัฒนาทักษะ และสร้างผลกระทบเชิงบวกต่อผู้เรียนและชุมชน

๕. ประเภทของนวัตกรรม

นวัตกรรมการสอน

๖. หลักการและเหตุผล/ ความเป็นมา

๑. หลักการ

การเรียนรู้วิทยาศาสตร์ในระดับมัธยมศึกษามีเป้าหมายสำคัญในการพัฒนาความรู้ ความเข้าใจ และทักษะเชิงวิทยาศาสตร์ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม การเรียนการสอนในปัจจุบันมักเน้นการท่องจำเนื้อหาทฤษฎี ซึ่งทำให้นักเรียนขาดความเชื่อมโยงระหว่างวิทยาศาสตร์กับปัญหาจริงในชีวิตประจำวัน อีกทั้งยังขาดโอกาสในการฝึกทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการทำงานเป็นทีม การเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning: PBL) เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นการแก้ปัญหาจริง โดยให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ ผ่านการค้นคว้า วิเคราะห์ และนำเสนอแนวทางแก้ปัญหา ซึ่งช่วยกระตุ้นความสนใจ เพิ่มความเข้าใจเชิงลึก และพัฒนาทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ ๒๑

เหตุผล

๑. ส่งเสริมการเชื่อมโยงระหว่างวิทยาศาสตร์และชีวิตจริง

นักเรียนมักมองว่าวิทยาศาสตร์เป็นวิชาที่ซับซ้อนและไกลตัว การใช้ปัญหาจริง เช่น มลพิษทางอากาศ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ หรือการใช้พลังงานทดแทน จะช่วยให้นักเรียนเห็นความสำคัญของวิทยาศาสตร์ในชีวิตประจำวัน

๒. พัฒนาทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ ๒๑

- **ทักษะการคิดวิเคราะห์:** นักเรียนได้ฝึกการรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ปัญหา
- **ทักษะการแก้ปัญหา:** นักเรียนได้ออกแบบแนวทางแก้ไขปัญหอย่างสร้างสรรค์
- **ทักษะการทำงานร่วมกัน:** นักเรียนเรียนรู้การทำงานเป็นทีมและการสื่อสาร

๓. สร้างความตระหนักรู้ด้านสิ่งแวดล้อม

ในยุคปัจจุบัน ปัญหาสิ่งแวดล้อม เช่น มลพิษทางอากาศและภาวะโลกร้อน ส่งผลกระทบต่อสังคมในวงกว้าง การเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการแก้ปัญหาเหล่านี้จะช่วยปลูกฝังจิตสำนึกในการดูแลสิ่งแวดล้อม

๔. ส่งเสริมการเรียนรู้แบบ Active Learning

รูปแบบ PBL ทำให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้อย่างกระตือรือร้น ไม่ใช่เพียงรับฟังความรู้จากครู แต่เป็นการค้นคว้าและสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง

๕. การเตรียมตัวสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิต

นักเรียนจะได้ฝึกกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งเป็นทักษะที่สำคัญสำหรับการเรียนรู้ในอนาคต

ด้วยหลักการและเหตุผลดังกล่าว การพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน จึงเป็นแนวทางที่เหมาะสมในการยกระดับการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นให้มีคุณภาพและตอบโจทย์สังคมยุคใหม่

๗. วัตถุประสงค์ของนวัตกรรมการ

๑. ด้านความรู้ (Cognitive Objective)

- เพื่อให้ นักเรียนสามารถอธิบายแนวคิดหลักทางวิทยาศาสตร์ เช่น สาเหตุและผลกระทบของมลพิษทางอากาศ ได้อย่างถูกต้อง
- เพื่อให้ นักเรียนสามารถวิเคราะห์และเชื่อมโยงปัญหาจริงกับหลักการทางวิทยาศาสตร์

๒. ด้านทักษะ (Skill Objective)

- เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหาเชิงวิทยาศาสตร์
- เพื่อให้ นักเรียนสามารถรวบรวมข้อมูล ค้นคว้า และสังเคราะห์ความรู้จากแหล่งข้อมูลต่างๆ
- เพื่อพัฒนาทักษะการทำงานร่วมกันและการสื่อสารผ่านการทำงานกลุ่ม

๓. ด้านเจตคติ (Affective Objective)

- เพื่อปลูกฝังจิตสำนึกและความตระหนักถึงความสำคัญของสิ่งแวดล้อมและผลกระทบของมลพิษ
- เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นและสนุกกับการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ผ่านปัญหาที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน

๔. ด้านการประยุกต์ใช้ (Application Objective)

- เพื่อให้นักเรียนสามารถนำความรู้และแนวทางการแก้ปัญหาที่เรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริง
- เพื่อสร้างความสามารถในการออกแบบแนวทางการแก้ปัญหาที่สร้างสรรค์และเป็นไปได้ในบริบทชีวิตจริง

๘. กลุ่มเป้าหมาย

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนบ้านขามใหญ่ สพป.อบ.๑

๙. หลักการ แนวคิด ทฤษฎีพื้นฐานที่ใช้ในการพัฒนานวัตกรรม

๑. แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning: PBL)

PBL เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ใช้ปัญหาในชีวิตจริงเป็นตัวกระตุ้นให้นักเรียนเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านการคิดวิเคราะห์ การค้นคว้า และการแก้ปัญหา โดยผู้เรียนจะเป็นศูนย์กลาง (Learner-Centered) และครูมีบทบาทเป็นผู้ชี้แนะ (Facilitator)

๒. ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

๒.๑ ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism)

- ผู้เสนอ: Jean Piaget, Lev Vygotsky
- แนวคิด:
ผู้เรียนสร้างความรู้ใหม่โดยเชื่อมโยงกับประสบการณ์เดิมผ่านการลงมือปฏิบัติ การทำงานกลุ่ม และการแก้ปัญหา
- การประยุกต์ใช้ใน PBL:
 - การให้ผู้เรียนตั้งคำถามเกี่ยวกับปัญหา
 - การค้นคว้าและสังเคราะห์ความรู้ด้วยตนเอง

๒.๒ ทฤษฎีการเรียนรู้แบบสังคม (Social Constructivism)

- ผู้เสนอ: Lev Vygotsky
- แนวคิด:
การเรียนรู้เกิดขึ้นผ่านการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เช่น การทำงานร่วมกันในกลุ่ม การสนทนา และการแบ่งปันความรู้

- การประยุกต์ใช้ใน PBL:
 - การทำงานกลุ่มเพื่อแก้ปัญหา
 - การใช้บทบาทของครูเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการสนทนา

๒.๓ ทฤษฎีการเรียนรู้จากประสบการณ์ (Experiential Learning)

- ผู้เสนอ: David Kolb
- แนวคิด:

การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพเกิดจากประสบการณ์ตรงและการสะท้อนกลับ

 - วงจรการเรียนรู้ ๔ ขั้นตอน:
 ๑. ประสบการณ์จริง (Concrete Experience)
 ๒. การสะท้อนคิด (Reflective Observation)
 ๓. การวิเคราะห์เชิงทฤษฎี (Abstract Conceptualization)
 ๔. การนำไปทดลองใช้ (Active Experimentation)
- การประยุกต์ใช้ใน PBL:
 - ให้นักเรียนแก้ปัญหาจริง เช่น ปัญหาสิ่งแวดล้อม
 - การสะท้อนผลการเรียนรู้หลังจากการนำเสนอผลงาน

๒.๔ ทฤษฎีการเรียนรู้โดยการค้นพบ (Discovery Learning)

- ผู้เสนอ: Jerome Bruner
- แนวคิด:

การเรียนรู้ที่ดีเกิดจากการที่ผู้เรียนค้นพบความรู้ด้วยตนเองผ่านกระบวนการสำรวจและตั้งคำถาม
- การประยุกต์ใช้ใน PBL:
 - ให้นักเรียนค้นคว้าข้อมูลและสังเคราะห์คำตอบ
 - การส่งเสริมให้นักเรียนตั้งสมมติฐานและทดลอง

๓. หลักการและแนวคิดการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ ๒๑ (๒๑st Century Skills)

การเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ เน้นการพัฒนาทักษะสำคัญ ได้แก่:

๑. การคิดวิเคราะห์ (Critical Thinking): การวิเคราะห์ปัญหาและหาแนวทางแก้ไขอย่างสร้างสรรค์
๒. การสื่อสาร (Communication): การถ่ายทอดความรู้และแนวคิดผ่านการนำเสนอ
๓. การทำงานร่วมกัน (Collaboration): การทำงานเป็นทีมเพื่อแก้ปัญหา
๔. ความคิดสร้างสรรค์ (Creativity): การพัฒนาแนวทางแก้ปัญหาใหม่ๆ

PBL ช่วยเสริมสร้างทักษะเหล่านี้ผ่านการตั้งโจทย์ปัญหา การแก้ปัญหาร่วมกันในกลุ่ม และการนำเสนอผลงาน

๔. แนวคิดด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา (Environmental Education)

- การปลูกฝังความตระหนักรู้เกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อม เช่น มลพิษทางอากาศ
- การส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชน

สรุป:

PBL มีพื้นฐานจากหลายทฤษฎีที่ส่งเสริมการเรียนรู้แบบกระตือรือร้น การคิดเชิงวิพากษ์ และการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง โดยผสมผสานการเรียนรู้จากประสบการณ์ การค้นพบ และการทำงานร่วมกัน เพื่อพัฒนานักเรียนให้พร้อมสำหรับความท้าทายในชีวิตจริงและในศตวรรษที่ ๒๑

๑๐. การออกแบบกระบวนการเรียนรู้

หลักการออกแบบ

กระบวนการเรียนรู้ต้องเน้นการแก้ปัญหาระหว่างในชีวิตประจำวัน โดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ ครูทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้

ขั้นตอนการออกแบบกระบวนการเรียนรู้

๑. ขั้นเตรียมความพร้อม

- กำหนดปัญหาที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริง:
เลือกหัวข้อที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาและชีวิต เช่น "มลพิษทางอากาศในชุมชน" หรือ "การเปลี่ยนแปลงของสิ่งมีชีวิตในระบบนิเวศ"
- กำหนดเป้าหมายการเรียนรู้:
 - นักเรียนสามารถอธิบายสาเหตุและผลกระทบของปัญหา
 - นักเรียนเสนอแนวทางแก้ปัญหาที่สร้างสรรค์และเป็นไปได้

๒. ขั้นสร้างแรงจูงใจ (Engage)

- กิจกรรมเปิดประเด็น:

- ใช้ภาพ วิดีโอ หรือสถานการณ์จำลองที่เกี่ยวข้องกับปัญหา เช่น คลิปเกี่ยวกับหมอกควันในเมือง
- ตั้งคำถามเพื่อกระตุ้นความสนใจ เช่น
 - "ทำไมเมืองนี้ถึงมีหมอกควันมากในช่วงนี้?"
 - "เราจะช่วยลดมลพิษทางอากาศได้อย่างไร?"
- กำหนดโจทย์ปัญหา:
เช่น "ออกแบบแนวทางแก้ไขปัญหามลพิษในโรงเรียนหรือชุมชน"

๓. ขั้นสำรวจและค้นคว้า (Explore)

- แบ่งกลุ่มนักเรียน:
นักเรียนทำงานเป็นทีม โดยแต่ละทีมรับผิดชอบแง่มุมต่างๆ ของปัญหา เช่น
 - ทีมที่ ๑: สาเหตุของมลพิษ
 - ทีมที่ ๒: ผลกระทบต่อสิ่งมีชีวิต
 - ทีมที่ ๓: วิธีลดมลพิษ
- กิจกรรมค้นคว้า:
 - ให้นักเรียนค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งต่างๆ เช่น อินเทอร์เน็ต หนังสือ หรือสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ
 - ใช้ใบงานหรือคำถามชี้นแนะเพื่อช่วยในการเก็บข้อมูล

๔. ขั้นพัฒนาแนวทางแก้ปัญหา (Explain)

- การสรุปข้อมูล:
 - ให้นักเรียนสรุปข้อมูลที่ค้นพบในกลุ่ม
 - จัดทำแผนภาพหรือแผนผังเพื่อแสดงความเชื่อมโยงของปัญหา
- พัฒนาแนวทางแก้ปัญหา:
 - แต่ละกลุ่มออกแบบแนวทางแก้ปัญหาพร้อมเหตุผล เช่น การปลูกต้นไม้ในพื้นที่โรงเรียนเพื่อลดคาร์บอนไดออกไซด์
 - ใช้เครื่องมือช่วย เช่น โปรแกรมคอมพิวเตอร์ หรือสื่อการเรียนรู้ AR/VR

๕. ขั้นนำเสนอและอภิปราย (Elaborate)

- การนำเสนอผลงาน:
 - แต่ละกลุ่มนำเสนอแนวทางแก้ปัญหา เช่น ผ่านโปสเตอร์ วิดีโอ หรือโมเดลจำลอง

- เพื่อนในชั้นร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น
- การอภิปราย:
ครูตั้งคำถามเพื่อกระตุ้นให้เกิดการคิดวิเคราะห์ เช่น
 - "ข้อดีและข้อจำกัดของแนวทางที่เสนอคืออะไร?"
 - "เราสามารถปรับปรุงแนวทางนี้ได้อย่างไร?"

๖. ขั้นสะท้อนและประเมินผล (Evaluate)

- การสะท้อนผลการเรียนรู้:
 - นักเรียนเขียนบันทึกสะท้อนการเรียนรู้เกี่ยวกับสิ่งที่ได้เรียนรู้และสิ่งที่ควรปรับปรุง
 - ถามนักเรียนว่า “อะไรคือสิ่งที่คุณค้นพบเกี่ยวกับตัวเอง?”
- การประเมินผล:
 - ใช้เกณฑ์การประเมินที่หลากหลาย เช่น
 - แบบทดสอบวัดความรู้
 - การประเมินผลงานกลุ่ม
 - การประเมินทักษะการทำงานร่วมกัน

สรุป:

กระบวนการเรียนรู้ PBL นี้ออกแบบให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ตั้งแต่การตั้งคำถาม การค้นคว้า การแก้ปัญหา ไปจนถึงการสะท้อนผลการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาความรู้ ทักษะ และเจตคติที่เหมาะสมอย่างยั่งยืน

๑๑. โครงสร้างและองค์ประกอบสื่อการเรียนรู้ของนวัตกรรม

๑. ใบงานหรือแบบฟอร์มสำหรับรวบรวมข้อมูล
๒. วิดีโอสั้นหรือภาพที่เกี่ยวข้องกับปัญหา
๓. เทคโนโลยีเสริม เช่น AR/VR สำหรับการจำลองสถานการณ์
๔. โปรแกรมสร้างสื่อนำเสนอ เช่น Canva หรือ PowerPoint

๑๒. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

๑. ด้านความรู้ (Knowledge)

- **นักเรียนสามารถอธิบายและเข้าใจเนื้อหาวิทยาศาสตร์:**
นักเรียนจะสามารถเข้าใจและอธิบายทฤษฎีหลักที่เกี่ยวข้องกับปัญหาที่ศึกษา เช่น สาเหตุและผลกระทบของมลพิษทางอากาศในชุมชน รวมถึงแนวทางแก้ไขที่สามารถนำไปใช้ได้จริง
- **การเชื่อมโยงทฤษฎีกับสถานการณ์จริง:**
นักเรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้ทางวิทยาศาสตร์กับปัญหาจริงที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน เช่น การเชื่อมโยงปัญหามลพิษกับผลกระทบต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อม

๒. ด้านทักษะ (Skills)

- **ทักษะการคิดวิเคราะห์ (Critical Thinking):**
นักเรียนจะพัฒนาทักษะในการวิเคราะห์ปัญหา วิเคราะห์ข้อมูล และสังเคราะห์ผลลัพธ์จากการศึกษาค้นคว้า
- **ทักษะการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์:**
นักเรียนจะเรียนรู้วิธีการคิดแก้ปัญหาโดยใช้ข้อมูลและหลักการทางวิทยาศาสตร์ เช่น การลดมลพิษทางอากาศ หรือการเพิ่มพื้นที่สีเขียวในโรงเรียน
- **ทักษะการทำงานร่วมกัน (Collaboration):**
นักเรียนจะได้ฝึกทำงานเป็นทีม โดยแบ่งหน้าที่กันและร่วมกันแก้ปัญหา ซึ่งช่วยพัฒนาทักษะในการสื่อสารและการทำงานร่วมกับผู้อื่น
- **ทักษะการสื่อสาร (Communication):**
นักเรียนจะสามารถนำเสนอผลงานและแนวทางแก้ปัญหาของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยใช้สื่อที่เหมาะสมและการพูดในที่สาธารณะ

๓. ด้านเจตคติ (Attitudes)

- **ความตระหนักรู้ด้านสิ่งแวดล้อม:**
นักเรียนจะมีความเข้าใจและตระหนักถึงปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชนและโลก เช่น มลพิษทางอากาศ หรือการใช้พลังงานอย่างยั่งยืน
- **ความกระตือรือร้นในการเรียนรู้:**
นักเรียนจะรู้สึกตื่นเต้นและมีความสนใจในการเรียนรู้วิทยาศาสตร์มากขึ้น เนื่องจากการนำปัญหาจริงมาใช้ในการเรียนการสอนทำให้เนื้อหามีความหมายและเป็นประโยชน์ในชีวิตจริง
- **ทัศนคติในการทำงานร่วมกัน:**
นักเรียนจะมีทัศนคติที่ดีต่อการทำงานเป็นทีม สามารถเคารพความคิดเห็นของผู้อื่นและร่วมมือกันในกลุ่มเพื่อหาทางออกที่ดีที่สุด

๔. ด้านการประยุกต์ใช้ (Application)

- **การนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน:**
นักเรียนจะสามารถนำความรู้และทักษะที่ได้เรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาจริงในชุมชน เช่น การรณรงค์ลดมลพิษในโรงเรียนหรือชุมชน หรือการดำเนินโครงการรักษาสิ่งแวดล้อม
- **การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในการแก้ปัญหา:**
นักเรียนจะมีความคิดสร้างสรรค์ในการหาแนวทางแก้ปัญหาใหม่ๆ เช่น การออกแบบโครงการหรือกิจกรรมที่ช่วยลดมลพิษในชุมชน

๕. ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (Academic Achievement)

- **ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้น:**
นักเรียนจะมีผลการเรียนที่ดีขึ้นเนื่องจากการเรียนรู้ที่กระตุ้นความสนใจและความเข้าใจที่ลึกซึ้งในการศึกษาหัวข้อวิทยาศาสตร์
- **การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต:**
นักเรียนจะได้รับทักษะในการเรียนรู้ด้วยตนเอง และสามารถหาคำตอบสำหรับปัญหาต่างๆ ในอนาคตโดยไม่ต้องพึ่งพาครูหรือแหล่งข้อมูลที่จำกัด

สรุปผลที่คาดว่าจะได้รับ:

กระบวนการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) จะช่วยให้นักเรียนไม่เพียงแต่เข้าใจเนื้อหาวิทยาศาสตร์เท่านั้น แต่ยังสามารถพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การทำงานร่วมกัน การสื่อสาร และการแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยสามารถนำไปใช้แก้ปัญหาจริงในชีวิตประจำวันได้อย่างยั่งยืน พร้อมทั้งส่งเสริมทัศนคติที่ดีต่อสิ่งแวดล้อมและการเรียนรู้ในอนาคต

๑๓. งบประมาณเงินอุดหนุนทั่วไปเพื่อพัฒนานวัตกรรมการศึกษา

งบประมาณจากพื้นที่นวัตกรรม จำนวน ๗๕๐ บาท

๑๔. การประเมินผล

๑. การประเมินผลการเรียนรู้ตามขั้นตอนการทำงาน (Process Assessment)

การประเมินในขั้นตอนนี้เน้นที่กระบวนการที่นักเรียนใช้ในการเรียนรู้และการแก้ปัญหา รวมถึงการทำงานในกลุ่ม การค้นคว้าข้อมูล และการใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ในการวิเคราะห์ปัญหา

- **เครื่องมือการประเมิน:**
 - **บันทึกสะท้อนผล (Reflection Journals):** ให้นักเรียนเขียนบันทึกเกี่ยวกับประสบการณ์การทำงานร่วมกันในกลุ่ม และความรู้ที่ได้จากการค้นคว้า
 - **แบบประเมินการทำงานกลุ่ม (Group Work Rubric):** การประเมินการทำงานร่วมกัน เช่น ความร่วมมือ การแบ่งงาน และการสื่อสารระหว่างสมาชิกในทีม

- **แบบประเมินการค้นคว้าข้อมูล (Research Checklist):** ประเมินกระบวนการค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งที่เชื่อถือได้และการสังเคราะห์ข้อมูล

๒. การประเมินผลการเรียนรู้ด้านเนื้อหา (Content Knowledge Assessment)

การประเมินผลในด้านนี้จะวัดความรู้ที่นักเรียนได้รับจากการศึกษาปัญหาทางวิทยาศาสตร์ รวมถึงการเชื่อมโยงความรู้กับสถานการณ์จริง

- **เครื่องมือการประเมิน:**
 - **แบบทดสอบความรู้ (Knowledge Test):** การทดสอบความเข้าใจในหลักการทางวิทยาศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาที่ศึกษา
 - **การสัมภาษณ์หรือการสอบปากเปล่า (Oral Examination):** สอบถามนักเรียนเพื่อประเมินความเข้าใจในการใช้ทฤษฎีและข้อมูลในการแก้ปัญหา

๓. การประเมินผลการนำเสนอผลงาน (Presentation Assessment)

การประเมินในการนำเสนอผลงานจะประเมินการสื่อสารและการนำเสนอแนวทางแก้ปัญหาที่นักเรียนพัฒนาขึ้น

- **เครื่องมือการประเมิน:**
 - **แบบประเมินการนำเสนอ (Presentation Rubric):** ประเมินทักษะการสื่อสารของนักเรียนในระหว่างการนำเสนอ เช่น ความชัดเจน ความมั่นใจ การใช้สื่อประกอบ และการตอบคำถาม
 - **การประเมินจากเพื่อน (Peer Evaluation):** นักเรียนประเมินการทำงานของกลุ่มเพื่อน ๆ โดยใช้เกณฑ์ที่กำหนดร่วมกัน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันและการพัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีม

๔. การประเมินผลการแก้ปัญหาจริง (Problem-Solving Assessment)

การประเมินในด้านนี้จะเน้นไปที่การวิเคราะห์ปัญหาจริงและการพัฒนาแนวทางแก้ปัญหาที่ใช้ได้จริง โดยคำนึงถึงความสามารถในการคิดเชิงวิทยาศาสตร์และการเสนอทางออกที่มีประสิทธิภาพ

- **เครื่องมือการประเมิน:**
 - **แบบประเมินการแก้ปัญหาที่เสนอ (Solution Proposal Rubric):** การประเมินคุณภาพของแนวทางแก้ปัญหาที่นักเรียนเสนอ เช่น ความเหมาะสม ความคิดสร้างสรรค์ และความเป็นไปได้ในการนำไปใช้
 - **การประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ (Expert Review):** นักวิทยาศาสตร์หรือผู้เชี่ยวชาญในด้านสิ่งแวดล้อมอาจเข้ามาให้คำแนะนำและประเมินผลงานของนักเรียน

การใช้เกณฑ์การประเมิน (Rubric)

การใช้เกณฑ์การประเมินที่ชัดเจนและมีความเป็นมาตรฐานจะช่วยให้การประเมินผลมีความโปร่งใสและสามารถเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ของนักเรียนได้อย่างยุติธรรม

- ตัวอย่างเกณฑ์การประเมิน:
 - **ความรู้และความเข้าใจ:** วัดความเข้าใจของนักเรียนต่อเนื้อหาวิทยาศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง
 - **ทักษะการทำงานร่วมกัน:** การประเมินการทำงานเป็นทีมและการแบ่งงานอย่างมีประสิทธิภาพ
 - **การใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการแก้ปัญหา:** การนำเสนอแนวทางที่สร้างสรรค์และเป็นไปได้ในการแก้ปัญหาจริง

การประเมินผลท้ายกระบวนการ (Summative Assessment)

การประเมินนี้จะดำเนินการหลังจากการสิ้นสุดของกระบวนการเรียนรู้ เช่น หลังจากการนำเสนอผลงาน โดยจะเป็นการประเมินผลรวมของการเรียนรู้ทั้งหมด

- **เครื่องมือการประเมิน:**
 - **แบบทดสอบสรุป (Final Test/Quiz):** เพื่อวัดความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาปัญหา
 - **การประเมินผลงานการทำโครงการ (Project Evaluation):** ประเมินผลงานที่เกิดขึ้นจากการทำโครงการของนักเรียน เช่น โครงการลดมลพิษในโรงเรียน

สรุปการประเมินผล:

การประเมินผลในกระบวนการ PBL เน้นการประเมินทั้งกระบวนการเรียนรู้และผลลัพธ์ที่ได้จากการทำงานกลุ่ม การค้นคว้า การคิดวิเคราะห์ และการนำเสนอผลงาน โดยการใช้เครื่องมือการประเมินที่หลากหลาย เช่น แบบประเมินจากเพื่อน แบบทดสอบความรู้ การสัมภาษณ์ และการประเมินผลงานที่เกิดจากการแก้ปัญหาจริง ซึ่งจะช่วยให้ครูสามารถประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนได้อย่างครบถ้วนและแม่นยำ

แผนพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้
โรงเรียนบ้านขามใหญ่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา อุบลราชธานี เขต ๑

๑. ผู้จัดทำนวัตกรรม

นางสาวภรณ์ภา นามกาศรี

๒. ชื่อนวัตกรรมการเรียนรู้

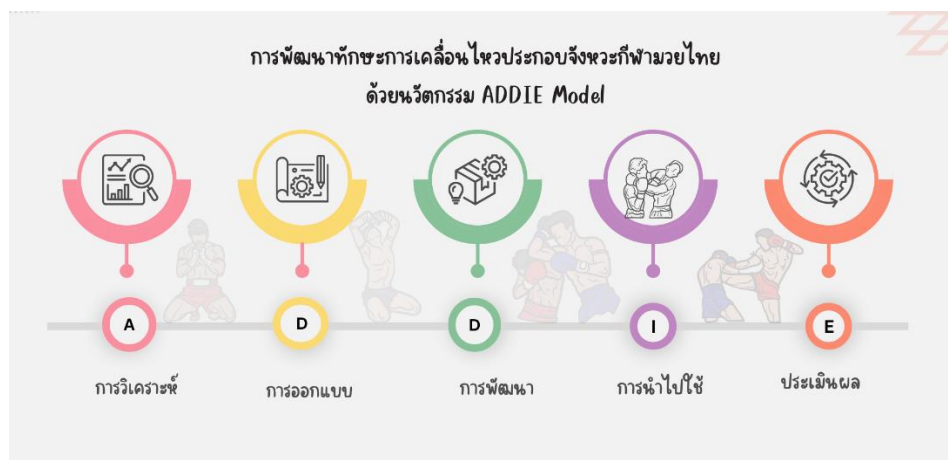
การพัฒนาทักษะการเคลื่อนไหวประกอบจังหวะกีฬามวยไทยด้วยนวัตกรรม ADDIE Model

๓. ระยะเวลาดำเนินการ

พฤศจิกายน - มีนาคม

๔. แนวทางการคิดค้นนวัตกรรม

ประกอบด้วย ๕ ขั้นตอน ๑. Analysis (การวิเคราะห์) ๒. Design (การออกแบบ) ๓. Development (การพัฒนา) ๔. Implement (การดำเนินการ) ๕. Evaluation (การประเมินผล)

๕. ประเภทของนวัตกรรม

ด้านการสอน

๖. หลักการและเหตุผล/ ความเป็นมา

ในยุคดิจิทัลที่เทคโนโลยีเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตและการทำงานก็เปลี่ยนแปลงไปเช่นกัน การเรียนรู้แบบเดิมที่เน้นการถ่ายทอดความรู้จากครูสู่ผู้เรียนเพียงอย่างเดียว ไม่เพียงพอต่อการพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ ๒๑ อีกต่อไป พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๖๒ หมวดที่ ๔ แนวการจัดการศึกษา มาตรา ๒๒ ระบุว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ ส่วนมาตรา ๒๔ ระบุว่า การจัด

กระบวนการเรียนรู้ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการจัดเนื้อหา สาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับ ความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมสนับสนุน ให้ครูสามารถจัดบรรยายภาค สภาพแวดล้อม สื่อการเรียนและสื่ออำนวยความสะดวก เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และ มีความรอบรู้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, ๒๕๔๕)

พลศึกษาเป็นหนึ่งในกระบวนการศึกษาที่สำคัญ เพราะเป็นพื้นฐานที่สำคัญของการพัฒนาทรัพยากร มนุษย์ให้ เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต มุ่งเน้นการดูแล การส่งเสริม การพัฒนาและการบริหารจัดการชีวิตเพื่อ สุขภาพ และ สามารถใช้ชีวิตอยู่ในสังคมร่วมกับผู้อื่นได้ อันเป็นรากฐานที่สำคัญยิ่งต่อการดำเนินชีวิตที่สมดุลทั้ง ด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและจิตวิญญาณ ซึ่งเป็นองค์รวมของความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์โดยอาศัย กิจกรรมพลศึกษาที่เลือกสรร แล้วว่ามีคุณค่าโดยการลงมือปฏิบัติจริง (วรศักดิ์ เพียรชอบ, ๒๕๒๗)

มวยไทย หมายถึง ศิลปะการต่อสู้ด้วยมือเปล่าของชนชาติไทย ที่สามารถใช้ศอก เข่า เท้า และ หมัด เป็น อาวุธ (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน. ๒๕๑๗ : ๖๙๘) มวยไทยเกิดขึ้นในสมัยใดไม่แน่ชัด เท่าที่มีหลักฐานพบว่า มวยไทยเกิดขึ้นมานานแล้ว อาจจะ เกิดขึ้นพร้อมๆ กับชาติไทย เพราะถือกันว่ามวยไทยเป็นศิลปะประจำชาติของไทย เราจริงๆ ยากที่ชาติอื่นจะ เลียนแบบได้ (จรัสเดช อุลิต. ๒๕๔๒ : ๒๖) มวยไทยเป็นศาสตร์และศิลปะ ที่เป็นศาสตร์ เพราะเป็นวิชาการที่ทุกคน อาจจะศึกษาหาความรู้ได้เหมือนวิชาแขนงอื่นๆ ส่วนที่ว่าเป็นศิลปะเพราะประกอบด้วยกล ยุทธ์ และลวดลายต่างๆ มากมาย ซึ่งยากที่จะเรียนรู้และปฏิบัติได้อย่างครบถ้วน จึงแตกต่างกันไปตามลักษณะ หรือ แบบของการต่อสู้ป้องกันตัว ปัจจุบันมีมวยอยู่ ๒ ชนิด คือมวยปล้ำและมวยชก มวยชกก็ยังแบ่งออกเป็น ๒ แบบ ชก ด้วยหมัด บวกการต่อสู้ด้วย เท้า เข่า ศอก ตามแบบของมวยไทย หรือ ชกด้วยหมัดอย่างเดียว เรียกว่า มวยสากล (แสวง ศิริปัล ๒๕๒๐ : ๑)

มวยไทยในสมัยก่อนเท่าที่ทราบจะมีการฝึกฝนอยู่ในหมู่ของทหาร เพราะในสมัยก่อนไทยเราได้ มีการสู้รบกับ ประเทศเพื่อนบ้านบ่อยครั้ง การสู้รบในสมัยนั้นก็ยังไม่มีปืนยิงสู้กัน มีแต่ดาบสองมือ และดาบมือเดียว เมื่อเป็นเช่นนี้ก็ ต้องมีการประชิดตัวกัน คนไทยเห็นว่าการรบด้วยดาบเป็นการรบที่ประชิดตัวมาก คนไทยจึงฝึกหัด การถีบและเตะคู่ ต่อสู้ไว้ เพื่อให้คู่ต่อสู้เสียหลัก แล้วจะได้เลือกฟันได้ง่ายทำให้ชนะคู่ต่อสู้ มวยไทยมีมาแต่ดึกดำบรรพ์ ตั้งแต่สมัยที่ไทยเริ่มสร้างอาณาจักรตนเองขึ้นเป็นชาติ เพราะสมัยนั้น ไทยมีการรบอยู่ เรื่อยๆ จึงต้องมีศิลปะการต่อสู้ทั้งแบบใช้อาวุธและใช้ส่วนต่างๆ มวยไทยมีลักษณะพิเศษตามแบบ ของคนไทยที่ เรียกว่า “ครบเครื่อง” สามารถใช้อวัยวะเกือบทุกส่วน (สมบัติ จำปาเงิน ๒๕๒๒ : ๑๘) บรรพบุรุษ ของชาติไทย ได้ ฝึกฝนอบรมสั่งสอนกุลบุตรไว้เพื่อป้องกันตัว และป้องกันชาติ บรรดาชายฉกรรจ์ของไทย จึงได้รับ การฝึกฝนวิชามวย ไทยแทบทุกคน นักรบผู้รื่องนามทุกคนต้องได้รับการฝึกฝนอบรมศิลปะประเภทนี้อย่างชัดเจน ทั้งสิ้น เพราะการใช้ อาวุธในสมัยโบราณ เช่น กระบี่ พลอง ดาบ ง้าว ทวน ฯลฯ ถ้ามีความรู้วิชามวยไทย ประกอบด้วยแล้วจะทำให้เกิด ประโยชน์มากที่สุด แต่เดิมศิลปะมวยไทยที่มีชั้นเชิงสูงมักจะฝึกสอนกันในบรรดา เจ้านายชั้นผู้ใหญ่ หรือเฉพาะ พระมหากษัตริย์ และขุนนางฝ่ายทหารเท่านั้น ต่อมาจึงได้แพร่หลายไปถึงสามัญชนซึ่งได้รับ การถ่ายทอดจากบรรดา อาจารย์ วิทยากร ซึ่งเดิมเป็นยอดขุนพลหรือนักรบมาแล้ว (จรวาย แก่นวงศ์คำ. ๒๕๓๐ : ๕)

พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา ได้กล่าวถึงพวกไทยซึ่งมีอยู่หลายพวกและเรียกเป็น หลายชื่อว่า โท ไทย ผู้ไทย พวน ฉาน เขมร เขี้ยว ลื้อ เขิน เป็นต้น คนไทยทุกพวกเหล่านี้ส่วน ใหญ่พูดภาษาไทย มีภูมิลำเนาอยู่ทาง ใต้ของจีน ในขณะเดียวกันคนไทยที่มีภูมิลำเนาทางตอนใต้เริ่มรื้ออำนาจขึ้น สามารถแย่งชิง แผ่นดินจากขอม และตั้ง

เมืองฝางขึ้นเป็นเมืองของไทยทางฝั่งใต้แม่น้ำโขงเป็นเมืองแรก รว พ.ศ. ๑๔๐๐ จากนั้นไทยก็ขยายอำนาจลงมาในลุ่มน้ำเจ้าพระยาลงไปตลอดแหลมมลายู คนไทยที่อพยพ ลงมาทางลุ่มแม่น้ำโขง ลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา และลุ่มแม่น้ำอิรวดี ล้วนนับถือพระพุทธศาสนาทั้งสิ้น ต่อมาคงได้รับอิทธิพลศาสนาพราหมณ์ จากชนพื้นเมืองเดิม ในยุคต้นๆ ก่อนสมัยกรุงสุโขทัยเป็นราชธานีนั้น จะเห็นได้ว่าชุมชนเชื้อสายต่างๆ ยังคงต้องทำ สงครามรบกันมาโดยตลอด เพื่อแย่งอำนาจ การปกครอง จึงมีการอพยพหนีภัยสงคราม ถูกกวาดต้อนเป็นเชลยบ้าง หนีอพยพหนีภัยธรรมชาติ หาแหล่งที่ทำกิน และเพื่อการติดต่อการค้าขาย การผสมกลมกลืนทางเชื้อสายเผ่าพันธุ์ต่างๆ จึงมีมาโดยตลอด ภูมิปัญญาและศิลปะวิทยาการต่างๆ ปรับเปลี่ยนกันไปตลอดเวลา เช่นเดียวกันศิลปะการต่อสู้ เพื่อป้องกันตนเองในระยะเริ่มแรก คงมีลักษณะคล้ายกัน โดยเฉพาะในแถบเอเชีย ซึ่งเป็นการต่อสู้ด้วยส่วนต่างๆ ของร่างกายมนุษย์ เช่น การจับ หมัด ทุบ ทับ หัก ต่อย ตี โขก ถีบ เตะ เป็นต้น

แอดดี โมเดล (ADDIE Model) คือ แบบจำลองที่คิดขึ้นมาโดยศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา มหาวิทยาลัยแห่งรัฐฟลอริดา เมื่อปี ๒๕๑๘ เพื่อใช้ภายในกองทัพของสหรัฐอเมริกาเพื่อการออกแบบ และพัฒนา นวัตกรรม สื่อการสอนที่ได้รับความนิยมเนื่องจากมีรูปแบบที่ง่าย และมีขั้นตอนการปฏิบัติ ที่ชัดเจน สามารถนำไปปรับใช้กับการออกแบบและพัฒนาสื่อได้หลายรูปแบบ โดยเฉพาะการพัฒนาสื่อด้านการเรียนการสอน (Branson, R.K. , ๑๙๗๕) และได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (Department of the Army, ๒๐๑๑) นิยมนำไปใช้อย่างกว้างขวางในสถานศึกษา มีจุดประสงค์เพื่อออกแบบการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดเนล คราร์ก (Donald Clark, ๒๐๐๓) กล่าวไว้ว่า คือ กระบวนการออกแบบพัฒนาที่เป็นระบบ สามารถนำมาเป็นแนวทาง พัฒนาการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย ๕ ขั้นตอน ดังนี้ Analysis (การวิเคราะห์), Design (การออกแบบ), Development (การพัฒนา), Implementation (การนำไปใช้), และEvaluation (การประเมินผล)

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.๒๕๕๑ ตัวชี้วัดและกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและ พลศึกษา สาระที่ ๓ การเคลื่อนไหว การออกกำลังกาย การเล่นเกม กีฬาไทย และกีฬาสากล มาตรฐาน พ. ๓.๑ มาตรฐาน พ. ๓.๒ คือ เข้าใจ มีทักษะในการเคลื่อนไหว กิจกรรมทางกาย การเล่นเกม และกีฬา มีตัวชี้วัดและสาระการ เรียนรู้ แกนกลาง คือ นักเรียนสามารถที่จะเล่นกีฬาไทย สากลประเภทบุคคลและประเภททีม อย่างละ ๑ ชนิด นำผลการ ปฏิบัติตน เกี่ยวกับทักษะกลไกและทักษะการเคลื่อนไหวในการเล่นกีฬาจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลายมาสรุปเป็นวิธีที่ เหมาะสม ในบริบทของตนเองในการเล่นกีฬา กีฬาประเภททีมที่เป็นกีฬาไทยซึ่งนิยมจัดการเรียนรู้พลศึกษาใน รายวิชาเพิ่มเติมของโรงเรียนคือกีฬามวยไทย

๗. วัตถุประสงค์ของนวัตกรรม

๑. เพื่อให้นักเรียนได้พัฒนาทักษะด้านการเคลื่อนไหวประกอบจังหวะในรูปแบบมวยไทย .
๒. เพื่อสร้างเจตคติที่ดีในการเป็นผู้อนุรักษ์สืบสานศิลปะมวยไทยของไทย .
๓. เพื่อให้ให้นักเรียนได้พัฒนาต่อยอดสู่ความเป็นเลิศในระดับต่างๆ ตามโอกาส .

๘. กลุ่มเป้าหมาย

เชิงปริมาณ

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ – ๓ เข้าร่วมพัฒนาทักษะด้านการเคลื่อนไหวประกอบจังหวะในรูปแบบมวยไทย ๑๐๐% .

เชิงคุณภาพ

นักเรียนมีเจตคติที่ดีในการเป็นผู้อนุรักษ์สืบสานศิลปะมวยไทยของไทย .

๙. หลักการ แนวคิด ทฤษฎีพื้นฐานที่ใช้ในการพัฒนานวัตกรรม

แอดดี โมเดล (ADDIE Model) คือ แบบจำลองที่คิดขึ้นมาโดยศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา มหาวิทยาลัยแห่งรัฐฟลอริดา เมื่อปี ๒๕๑๘ เพื่อใช้ภายในกองทัพของสหรัฐอเมริกาเพื่อการออกแบบ และพัฒนานวัตกรรม สื่อการสอนที่ได้รับความนิยมเนื่องจากมีรูปแบบที่ง่าย และมีขั้นตอนการปฏิบัติ ที่ชัดเจน สามารถนำไปปรับใช้กับการออกแบบและพัฒนาสื่อได้หลายรูปแบบ โดยเฉพาะการพัฒนาสื่อด้านการเรียนการสอน (Branson, R.K. , ๑๙๗๕) และได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (Department of the Army, ๒๐๑๑) นิยมนำไปใช้อย่างกว้างขวางในสถานศึกษา มีจุดประสงค์เพื่อออกแบบการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดเนล คราร์ก (Donald Clark, ๒๐๐๓) กล่าวไว้ว่า คือ กระบวนการออกแบบพัฒนาที่เป็นระบบ สามารถนำมาเป็นแนวทางพัฒนาการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย ๕ ขั้นตอน ดังนี้ Analysis (การวิเคราะห์), Design (การออกแบบ), Development (การพัฒนา), Implementation (การนำไปใช้), และEvaluation (การประเมินผล)

๑๐. การออกแบบกระบวนการเรียนรู้

ขั้นตอนการสร้างและพัฒนานวัตกรรม ครูผู้สอนได้ดำเนินการ ออกเป็นขั้นตอนดังนี้
การพัฒนาทักษะการเคลื่อนไหวประกอบจังหวะกีฬามวยไทยด้วยนวัตกรรม ADDIE Model
ผู้สอนได้ศึกษาค้นคว้าแนวคิด นวัตกรรมจากหนังสือ เอกสาร ตำรา เว็บไซต์ที่เกี่ยวข้อง กับ กีฬามวยไทยโดยสืบค้นข้อมูลต่างๆพบว่า การดำเนินการใช้รูปแบบการพัฒนาแบบฝึกทักษะ เหมาะสำหรับการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ ๒๑ ครูผู้สอนจึงได้สร้างนวัตกรรมการเคลื่อนไหวประกอบจังหวะกีฬามวยไทย โดยใช้ ADDIE MODEL

๑ . A- Analysis (การวิเคราะห์):

ครูผู้สอนได้ทำการวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล วิเคราะห์หลักสูตร สารและมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดตามหลักสูตรการศึกษา พ.ศ.๒๕๕๑ วิเคราะห์ปัญหาการจัดการจัดประสบการณ์การเรียนรู้รายวิชาพลศึกษา(กีฬามวยไทย) ศึกษาเอกสาร หลักการ ทฤษฎีและแนวคิด

๒.D-Design (การออกแบบ)

การออกแบบแผนการสอน การกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ เลือกเนื้อหา

ขั้นเตรียมและอบอุ่นร่างกาย

๑ ให้นักเรียนเข้าแถวตอน

๒. ให้นักเรียนนั่งลงกับพื้นฟังรายละเอียดกิจกรรม

๓. ครูผู้สอนสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับ และความยืดหยุ่น พร้อมสาธิตและชี้ให้เห็นถึงทักษะการเคลื่อนไหวท่าทางทักษะมวยไทยต่อไป

๔. ให้นักเรียนทำท่ากายบริหารและยืดเหยียดกล้ามเนื้อ

ขั้นอธิบายและสาธิต

๑. แบ่งกลุ่มให้นักเรียน

๒. ครูสาธิตทักษะการเคลื่อนไหวประกอบจังหวะแม่ไม้มวยไทย

ขั้นฝึกปฏิบัติ

แบบฝึกที่ ๑ ทำยืนเตรียมพร้อมในการเคลื่อนไหว

แบบฝึกที่ ๒ การนับจังหวะ ๑,๒,๓,๔

แบบฝึกที่ ๓ การออกสเต็ปท่าทางตามจังหวะ

๓) D-Development (การพัฒนา)

- นำแบบฝึกทักษะ ปรับปรุงให้เหมาะสมกับผู้เรียน

๔) I-Implementation (การนำไปใช้)

- ให้นักเรียนเข้าแถวเป็นแถวหน้ากระดาน เมื่อครูสั่งเริ่มให้นักเรียนเริ่มนักเรียนเริ่มออกสตั๊ปการเคลื่อนไหวตามจังหวะ

๕) E-Evaluation (การประเมินผล)

-สรุปผลการพัฒนาของนักเรียนหลังจากทำแบบฝึก

๑๑. โครงสร้างและองค์ประกอบสื่อการเรียนรู้ของนวัตกรรม

แบบฝึกที่ ๑ ทำยืนเตรียมพร้อมในการเคลื่อนไหว

แบบฝึกที่ ๒ การนับจังหวะ ๑,๒,๓,๔

แบบฝึกที่ ๓ การออกสตั๊ปท่าทางตามจังหวะ

๑๒. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

๑.นักเรียนได้พัฒนาทักษะด้านการเคลื่อนไหวประกอบจังหวะในรูปแบบมวยไทย

๒.นักเรียนได้สร้างเจตคติที่ดีในการเป็นผู้นุรักษ์สืบสานศิลปมวยไทยของไทย

๓.นักเรียนได้พัฒนาต่อยอดสู่ความเป็นเลิศในระดับต่างๆ ตามโอกาส

๑๓. งบประมาณเงินอุดหนุนทั่วไปเพื่อพัฒนานวัตกรรมการศึกษา

- ๗๕๐ บาท

๑๔. การประเมินผล

ผลการพัฒนาจากการนำนวัตกรรมไปใช้ในการพัฒนาแบบฝึกก่อนเรียนและหลังเรียนผลปรากฏว่า ผลการพัฒนาของผู้เรียนมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้นจากเดิม ตามวัตถุประสงค์ทั้ง ๓ ข้อ นักเรียนได้พัฒนาทักษะด้านการเคลื่อนไหวประกอบจังหวะในรูปแบบมวยไทย ได้สร้างเจตคติที่ดีในการเป็นผู้นุรักษ์สืบสานศิลปมวยไทยของไทยและได้พัฒนาต่อยอดสู่ความเป็นเลิศในระดับต่างๆ ตามโอกาสต่างๆ

แสดงให้เห็นว่านวัตกรรมพัฒนาทักษะการพัฒนาทักษะการเคลื่อนไหวประกอบจังหวะกีฬามวยไทยด้วยนวัตกรรม ADDIE Model ทำให้ทักษะเกิดการพัฒนาเพิ่มมากขึ้น

แผนพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้

โรงเรียนบ้านขามใหญ่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา อุบลราชธานี เขต ๑

๑. ผู้จัดทำนวัตกรรม

นางอนงค์ พ้องเสียง

๒. ชื่อนวัตกรรมการเรียนรู้

เรื่อง การพัฒนาการอ่านจับใจความสำคัญ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ โดยใช้แบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความ

๓. ระยะเวลาดำเนินการ

๑ ตุลาคม ๒๕๖๗ – ๓๐ กันยายน ๒๕๖๘

๔. แนวทางการคิดค้นนวัตกรรม

- การสร้างนวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนขึ้นใหม่

๕. ประเภทของนวัตกรรม

- สื่อการสอน
- แผนการสอน
- ชุดฝึกทักษะ

๖. หลักการและเหตุผล/ ความเป็นมา

หลักการ

การพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความสำคัญเป็นพื้นฐานสำคัญในการเรียนรู้และพัฒนาทักษะอื่นๆ ทั้งด้านวิชาการและชีวิตประจำวัน โดยมีหลักการสำคัญดังนี้

- **การสร้างนักอ่านที่คิดวิเคราะห์:** การฝึกให้นักเรียนสามารถอ่านและเข้าใจเนื้อหาได้อย่างลึกซึ้ง ไม่เพียงแค่จำคำศัพท์หรือประโยค แต่ยังสามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินข้อมูลที่ได้จากการอ่าน
- **การเชื่อมโยงความรู้:** การฝึกให้นักเรียนเชื่อมโยงความรู้ที่ได้จากการอ่านกับความรู้เดิมที่มีอยู่ และประสบการณ์ชีวิตจริง เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น
- **การพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ:** การฝึกให้นักเรียนสามารถประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูลที่อ่านได้ และสามารถแยกแยะข้อเท็จจริงจากความคิดเห็นได้
- **การเตรียมความพร้อมสำหรับการเรียนรู้ตลอดชีวิต:** การพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความสำคัญเป็นการเตรียมความพร้อมให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้ตลอดชีวิต

เหตุผล

- **ความสำคัญของการอ่าน:** การอ่านเป็นทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ในทุกวิชา และเป็นเครื่องมือในการค้นคว้าหาความรู้ใหม่ๆ
- **ปัญหาของนักเรียน:** นักเรียนหลายคนยังขาดทักษะการอ่านจับใจความสำคัญ ทำให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างยากลำบาก
- **บทบาทของแบบฝึก:** แบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความสามารถช่วยให้นักเรียนได้ฝึกฝนทักษะการอ่านอย่างสม่ำเสมอและมีประสิทธิภาพ
- **การตอบสนองต่อนโยบาย:** การพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความสำคัญสอดคล้องกับนโยบายการศึกษาที่มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะแห่งศตวรรษที่ ๒๑

ความเป็นมา

การพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความสำคัญเป็นประเด็นที่ได้รับความสนใจจากนักการศึกษาและผู้เกี่ยวข้องมาอย่างยาวนาน มีการพัฒนาแบบฝึกทักษะการอ่านหลากหลายรูปแบบ เพื่อตอบสนองความต้องการของนักเรียนในแต่ละช่วงวัยและระดับชั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่นักเรียนต้องเผชิญกับปริมาณการอ่านที่เพิ่มขึ้นและความซับซ้อนของเนื้อหาที่มากขึ้น

สรุป

การพัฒนาการอ่านจับใจความสำคัญของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ โดยใช้แบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความ เป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาทักษะการเรียนรู้และการดำรงชีวิตของนักเรียน โดยมีหลักการและเหตุผลที่ชัดเจน และสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาการศึกษาในปัจจุบัน

๗. วัตถุประสงค์ของนวัตกรรม

- เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความสำคัญ
- เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์
- เพื่อให้ผู้เรียนมีนิสัยรักการอ่าน

๘. กลุ่มเป้าหมาย

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒

๙. หลักการ แนวคิด ทฤษฎีพื้นฐานที่ใช้ในการพัฒนานวัตกรรม

การอ่านจับใจความสำคัญ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ โดยใช้แบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความ

๑๐. การออกแบบกระบวนการเรียนรู้

ขั้นตอนการออกแบบ

๑. วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน และความต้องการของนักเรียน:
 - ประเมินระดับความรู้พื้นฐานด้านการอ่านและทักษะการจับใจความของนักเรียนแต่ละคน
 - จัดทำแบบประเมินเพื่อสำรวจความสนใจและความชอบในการอ่านของนักเรียน
 - พิจารณาปัจจัยส่วนบุคคล เช่น สภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ และสไตล์การเรียนรู้ที่แตกต่างกัน
๒. กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ชัดเจน:
 - กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ที่สอดคล้องกับหลักสูตรและระดับชั้น
 - เช่น นักเรียนจะสามารถระบุประเด็นหลักของบทความได้, วิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เขียนได้, หรือสรุปเนื้อหาสำคัญได้
๓. เลือกเนื้อหาที่หลากหลายและน่าสนใจ:
 - เลือกเนื้อหาที่หลากหลายทั้งด้านวิชาการและทั่วไป
 - คำนึงถึงความสนใจของนักเรียน และความเหมาะสมกับวัย
 - ใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย และมีการใช้ภาพประกอบหรือสื่ออื่นๆ เพื่อเพิ่มความน่าสนใจ
๔. ออกแบบแบบฝึกทักษะที่หลากหลาย:
 - แบบฝึกที่เน้นการฝึกทักษะพื้นฐาน: เช่น การหาคำศัพท์ใหม่, การระบุประโยคสำคัญ
 - แบบฝึกที่เน้นการวิเคราะห์: เช่น การเปรียบเทียบข้อเท็จจริงและความคิดเห็น, การหาเหตุผลสนับสนุน
 - แบบฝึกที่เน้นการสังเคราะห์: เช่น การสรุปเนื้อหา, การสร้างความคิดเห็นของตนเอง
 - แบบฝึกที่เน้นการประเมิน: เช่น การประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูล, การวิเคราะห์ข้อดีข้อเสียของแนวคิด
๕. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย:
 - การอภิปรายกลุ่ม: ช่วยให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและฝึกการนำเสนอ
 - การทำงานกลุ่ม: ส่งเสริมการทำงานร่วมกันและการเรียนรู้จากเพื่อน
 - การนำเสนอผลงาน: ช่วยให้นักเรียนได้แสดงความรู้ความสามารถและฝึกทักษะการสื่อสาร
 - การใช้เทคโนโลยี: เช่น การใช้โปรแกรมนำเสนอ, การสร้างบล็อก หรือการทำวิดีโอ
๖. ประเมินผลการเรียนรู้:
 - ประเมินผลอย่างต่อเนื่อง: ใช้แบบทดสอบ, การสังเกตพฤติกรรม, และผลงานของนักเรียนในการประเมินผล
 - ให้ข้อเสนอแนะ: ให้ข้อเสนอแนะแก่ผู้เรียนเป็นรายบุคคล เพื่อช่วยให้ผู้เรียนปรับปรุงการเรียนรู้ของตนเอง
 - ปรับปรุงกระบวนการเรียนรู้: นำผลการประเมินมาปรับปรุงกระบวนการเรียนรู้ให้ดียิ่งขึ้น

๑๑. โครงสร้างและองค์ประกอบสื่อการเรียนรู้ของนวัตกรรม

การพัฒนาสื่อการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความสำคัญสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ โดยใช้แบบฝึกหัดนั้น จำเป็นต้องคำนึงถึงโครงสร้างและองค์ประกอบที่เหมาะสม เพื่อให้สื่อการเรียนรู้มีประสิทธิภาพสูงสุดในการส่งเสริมทักษะการอ่านของนักเรียน

โครงสร้างสื่อการเรียนรู้

- บทนำ: อธิบายวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ในบทนั้นๆ สร้างความสนใจและความอยากรู้อยากเห็นให้นักเรียน
- เนื้อหา: แบ่งเนื้อหาออกเป็นย่อๆ พร้อมตัวอย่างและแบบฝึกหัดที่หลากหลาย ครอบคลุมทักษะการอ่านจับใจความสำคัญในทุกมิติ เช่น การระบุประเด็นสำคัญ การสรุปความ การวิเคราะห์ และการประเมิน
- แบบฝึกหัด: ออกแบบแบบฝึกหัดให้มีความหลากหลาย ทั้งแบบเลือกตอบ แบบเติมคำ แบบจับคู่ และแบบตอบคำถามปลายเปิด เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกฝนทักษะในรูปแบบต่างๆ
- บทสรุป: สรุปเนื้อหาที่สำคัญ ย้ำประเด็นหลัก และให้ข้อคิดเพิ่มเติมแก่นักเรียน
- กิจกรรมเสริม: อาจมีกิจกรรมเสริม เช่น การอภิปรายกลุ่ม การนำเสนอผลงาน หรือการทำโครงการ เพื่อให้ นักเรียนได้นำความรู้ที่ได้ไปใช้ประโยชน์

องค์ประกอบของสื่อการเรียนรู้

- ภาษาที่ใช้: ภาษาที่ใช้ต้องเหมาะสมกับระดับชั้นและวัยของนักเรียน ชัดเจน เข้าใจง่าย และหลีกเลี่ยงคำศัพท์ที่ซับซ้อนเกินไป
- ภาพประกอบ: ใช้ภาพประกอบที่สวยงาม สื่อความหมายตรงกับเนื้อหา และช่วยให้นักเรียนเกิดความเข้าใจได้ง่ายขึ้น
- ตัวอักษร: ตัวอักษรต้องชัดเจน อ่านง่าย และมีขนาดที่เหมาะสม
- รูปแบบ: รูปแบบของสื่อการเรียนรู้ควรมีความน่าสนใจ ดึงดูดความสนใจของนักเรียน และสอดคล้องกับเนื้อหา
- ความสอดคล้องกับหลักสูตร: สื่อการเรียนรู้ต้องสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้มั่นใจว่านักเรียนได้รับความรู้ที่ครบถ้วน

ตัวอย่างแบบฝึกหัดพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความสำคัญ

- แบบฝึกหัดระบุประเด็นสำคัญ: ให้ข้อความหนึ่งตอน แล้วให้นักเรียนระบุประเด็นสำคัญ ๓-๕ ประเด็น
- แบบฝึกหัดสรุปความ: ให้บทความหนึ่งบท แล้วให้นักเรียนสรุปความเป็นข้อๆ
- แบบฝึกหัดวิเคราะห์: ให้ข้อความที่สื่อถึงความคิดเห็นหรือทัศนคติ แล้วให้นักเรียนวิเคราะห์ว่าผู้เขียนต้องการสื่ออะไร
- แบบฝึกหัดประเมิน: ให้ข้อความที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์จริง แล้วให้นักเรียนวิเคราะห์ว่าข้อมูลนั้นน่าเชื่อถือหรือไม่ และให้เหตุผลประกอบ

เทคนิคการสร้างแบบฝึกหัดที่มีประสิทธิภาพ

- ความหลากหลาย: สร้างแบบฝึกหัดที่หลากหลาย เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกฝนทักษะในทุกมิติ
- ความน่าสนใจ: ออกแบบแบบฝึกหัดให้น่าสนใจ เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนอยากทำ
- ความเกี่ยวข้อง: สร้างแบบฝึกหัดที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของนักเรียน เพื่อให้นักเรียนเห็นประโยชน์ของการอ่าน
- ความค่อยเป็นค่อยไป: เริ่มจากแบบฝึกหัดที่ง่าย แล้วค่อยๆ เพิ่มระดับความยากขึ้นเรื่อยๆ

การพัฒนาสื่อการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความสำคัญนั้นเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในการช่วยให้นักเรียนสามารถอ่านและเข้าใจเนื้อหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ สื่อการเรียนรู้ที่ดีจะต้องมีโครงสร้างที่ชัดเจน องค์ประกอบที่ครบถ้วน และแบบฝึกหัดที่หลากหลายและน่าสนใจ โดยครูผู้สอนควรเลือกใช้สื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับระดับชั้นและความสนใจของนักเรียน เพื่อให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

๑๒. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- นักเรียนเกิดการพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความสำคัญ
- นักเรียนเกิดการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์
- นักเรียนมีนิสัยรักการอ่าน

๑๓. งบประมาณเงินอุดหนุนทั่วไปเพื่อพัฒนานวัตกรรมการศึกษา

๗๕๐ บาท

๑๔. การประเมินผล

การทำงานชุดแบบฝึก เรื่อง “การพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ โดยใช้แบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความ”

ด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบ Active learning เพื่อการพัฒนาให้อ่านจับใจความได้

แผนพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้

โรงเรียนบ้านขามใหญ่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา อุบลราชธานี เขต ๑

๑. ผู้จัดทำนวัตกรรม

ชื่อ-นามสกุล (เจ้าของนวัตกรรม) นางบุศรา ศรีชะคำ

ตำแหน่ง ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียน บ้านขามใหญ่ สังกัด สพป.อุบลราชธานี เขต ๑

หมายเลขโทรศัพท์ ๐๙๙- ๒๐๖๗๑๓๕

๒. ชื่อนวัตกรรมการเรียนรู้

การพัฒนาทักษะทางคณิตศาสตร์ด้านการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ด้วยชุดกิจกรรม
เส้นด้าย

๓. ระยะเวลาดำเนินการ

ภาคเรียนที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๖๗

๔. แนวทางการคิดค้นนวัตกรรม

สร้างนวัตกรรมขึ้น เพื่อพัฒนาทักษะทางคณิตศาสตร์ด้านการคิดสร้างสรรค์ โดยใช้ชุดกิจกรรม

๕. ประเภทของนวัตกรรม

- () นวัตกรรมทางด้านหลักสูตร
- () นวัตกรรมทางการเรียนการสอน
- (/) นวัตกรรมทางด้านการสื่อสาร
- () นวัตกรรมประเมินผล
- () นวัตกรรมบริหารจัดการ

๖. หลักการและเหตุผล/ ความเป็นมา

ความคิดสร้างสรรค์เป็นทักษะที่สำคัญของการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ให้กับบุคลากร องค์กร นักเรียน นักศึกษา หรือบุคคลในทุกๆระดับ จึงถือเป็นเรื่องที่สำคัญในการพัฒนาประเทศ จากความสำคัญของการพัฒนาการศึกษาเพื่อให้ทันต่อการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ ๒๑ ประเทศไทยจำเป็นต้องวางแนวทางใหม่ในการพัฒนาระบบการศึกษาที่ต้องเรียนให้บรรลุทักษะทั้ง ๓ ทักษะ คือ ทักษะชีวิตและการทำงาน ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม และทักษะด้านสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยี (วิจารณ์ พานิชย์, ๒๕๕๖, หน้า ๑๑)

คณิตศาสตร์เป็นวิชาที่ด้วยเหตุผล กระบวนการคิด และการแก้ปัญหา สามารถ คาดการณ์ วางแผนและตัดสินใจได้อย่างเหมาะสม และเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์เป็นอีกทักษะหนึ่งที่ควรส่งเสริมผ่านกระบวนการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ (สถาบันส่งเสริมการ

สอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, ๒๕๕๐) ทั้งนี้ จากรายงานผลการทดสอบคุณภาพผู้เรียนระดับชาติขั้นพื้นฐาน (Ordinary National Educational Testing: O-NET) ปีการศึกษา ๒๕๖๖ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนบ้านขามใหญ่ โดยสำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จากรายงานการทดสอบดังกล่าว พบว่า กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์มีคะแนนต่ำสุด และแนวทางในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาคณิตศาสตร์คือ การพัฒนาวิธีการจัดการเรียนรู้ที่เน้น กระบวนการคิด เสริมสร้างทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์ซึ่งประกอบด้วย การแก้ปัญหา การให้เหตุผล การสื่อสาร การเชื่อมโยง และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ซึ่งต้องพัฒนาให้นักเรียนมี ทักษะให้ครบทุกด้าน (สำนักงานทดสอบทางการศึกษา, ๒๕๕๙)

ด้วยเหตุผลที่กล่าวมา ข้างพเจ้าจึงสนใจ พัฒนาทักษะทางคณิตศาสตร์ด้านการคิดสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โดยใช้ชุดกิจกรรมคณิตศาสตร์เส้นด้าย เพื่อเสริมสร้างทักษะกระบวนการและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ผ่านการแก้ปัญหา เพื่อให้ผู้เรียนได้มีประสบการณ์การแก้ปัญหาด้วยตนเองอย่างเป็นขั้นตอน โดยบูรณาการกับกิจกรรมทางศิลปะ

๗. วัตถุประสงค์ของนวัตกรรม

๑. เพื่อพัฒนาทักษะการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑
๒. เพื่อนำความรู้ทางคณิตศาสตร์ เรื่องรูปเรขาคณิต กราฟ คู่อันดับ และการแปลงค่าทางเรขาคณิต : การสะท้อนมาประยุกต์ใช้ในการประดิษฐ์ศิลปะเส้นด้าย

๘. กลุ่มเป้าหมาย

ด้านปริมาณ

- นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนบ้านขามใหญ่ ปีการศึกษา ๒๕๖๗ จำนวน ๒๓ คน

ด้านคุณภาพ

- นักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ๑ โรงเรียนบ้านขามใหญ่ มีทักษะกระบวนการคิดสร้างสรรค์ด้านคณิตศาสตร์ ผ่านศิลปะเส้นด้าย

๙. หลักการ แนวคิด ทฤษฎีพื้นฐานที่ใช้ในการพัฒนานวัตกรรม

หลักการ

๑. หลักการทางคณิตศาสตร์

๑.๑ รูปเรขาคณิต

๑.๒ คู่อันดับและกราฟ

๑.๓ รูปเรขาคณิตสองมิติ และสามมิติ

๒. ทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์

๓. ชุดกิจกรรม

๔. ความคิดสร้างสรรค์

๕. คณิตศิลป์เส้นด้าย (String Art)

แนวคิด ทฤษฎี

ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (Creative Thinking) หมายถึง กระบวนการคิดที่อาศัยความรู้พื้นฐาน

จินตนาการ และวิจารณ์ญาณ ในการพัฒนาความคิดค้นองค์ความรู้หรือสิ่งประดิษฐ์ใหม่ ๆ ที่มีคุณค่าและเป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม

องค์ประกอบของความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (Guilford, J.P. (๑๙๖๗).)

๑) ความคิดคล่อง (Fluency) : ความสามารถในการคิดเพื่อให้ได้คำตอบจำนวนมากที่แตกต่างกัน หรือ หลากหลายวิธี

๒) ความคิดยืดหยุ่น (Flexibility) : ความสามารถในการคิดปรับเปลี่ยนตามสถานการณ์ สามารถคิดแล้วเลือกนำไปใช้ให้ตรงกับสถานการณ์หรือเงื่อนไขที่กำหนด

๓) ความคิดริเริ่ม (Originality) : ความสามารถในการคิดเพื่อให้ได้ความคิดที่มีลักษณะแปลกใหม่

๔) ความคิดละเอียดลออ (Elaboration) : ความสามารถในการคิดที่มีรายละเอียดลุ่มลึกหลายแง่มุม ในแต่ละคำตอบ

ลักษณะสำคัญของผู้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (Guilford, J.P. (๑๙๖๗).)

๑) มีความอยากรู้อยากเห็น

๒) มีความไวต่อปัญหา

๓) มีความคิดแหวกแนว

๔) ชอบทำสิ่งท้าทาย

๕) ชอบการเปลี่ยนแปลง

๖) ทำงานเพื่อความพอใจ

๗) มีอารมณ์ขัน

๑๐. การออกแบบกระบวนการเรียนรู้

๑. สำรวจสภาพปัญหาการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนบ้านขามใหญ่ วิเคราะห์ถึงสาเหตุของปัญหาและแนวทางแก้ไข

๒. วิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.๒๕๕๑ หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์

๓. ศึกษาเอกสาร ขั้นตอนการจัดกิจกรรม สื่อการสอน การวัดผลประเมินผล และการนำหลักการทางคณิตศาสตร์มาใช้

๔. ผลิตสื่อนวัตกรรม ชุดกิจกรรมคณิตศาสตร์เส้นด้าย

๕. ดำเนินการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมที่ผลิตขึ้น

๖. ทดสอบ ประเมินผลงาน

๗. แก้ไข ปรับปรุง รายงาน

๑๑. โครงสร้างและองค์ประกอบสื่อการเรียนรู้ของนวัตกรรม

ชุดกิจกรรมคณิตศาสตร์เส้นด้าย จำนวน ๖ ชุด

ชุดที่ ๑ เส้นด้ายใครๆ ก็โยงได้

ชุดที่ ๒ เส้นด้ายกับการเขียนกราฟ

ชุดที่ ๓ เส้นตรงสวยงามได้ด้วยเส้นด้าย

ชุดที่ ๔ มุมสวยๆกับประติมากรรมเส้นด้าย

ชุดที่ ๕ เส้นด้ายกับรูปสองมิติ

ชุดที่ ๖ เส้นด้ายกับรูปสามมิติ

๑๒. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

๑. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนบ้านขามใหญ่ จำนวน ๒๓ คน มีทักษะทางคณิตศาสตร์ด้านการคิดสร้างสรรค์ คิดเป็นร้อยละ ๘๐

๒. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนบ้านขามใหญ่ นำความรู้ทางคณิตศาสตร์ เรื่องรูปเรขาคณิต กราฟ คู่อันดับ รูปเรขาคณิตสองมิติ สามมิติ มาประยุกต์ใช้ในการประดิษฐ์ศิลปะเส้นด้าย

๑๓. งบประมาณเงินอุดหนุนทั่วไปเพื่อพัฒนานวัตกรรมการศึกษา

งบประมาณ ๗๕๐ บาท

๑๔. การประเมินผล

ประเมินผลงานนักเรียน จากการให้คะแนนแบบรูบริก

เกณฑ์การให้คะแนนแบบรูบริก (Rubric scoring) : เป็นการให้คะแนนทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ของผู้เรียน ประเมินผลจากผลงานที่นักเรียนทำ โดยการกำหนดระดับคะแนน พร้อมระบุรายละเอียดของผลงานไว้อย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรม ใน ๒ รูปแบบ

แบบที่ ๑ แบบวิเคราะห์ กำหนดระดับคะแนนพร้อมระบุรายละเอียดของผลงานมี “การแยกแยะ” ลงไปเป็นขั้น ๆ ของการทำงาน

แบบที่ ๒ แบบองค์รวม กำหนดระดับคะแนนพร้อมระบุรายละเอียดของผลงานเป็นภาพรวมของการทำงานทั้งหมด “ไม่ต้องแยกแยะ” ลงไปเป็นขั้น ๆ ของการทำงาน

แผนพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้
โรงเรียนบ้านขามใหญ่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา อุบลราชธานี เขต ๑

๑. ผู้จัดทำนวัตกรรม

นางสาวสุภาพร พิมพ์โพธิ์ ตำแหน่ง ครู วิทยฐานะ ครูชำนาญการ

๒. ชื่อนวัตกรรมการเรียนรู้

การพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ สำหรับผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โดยใช้ชุดการสอน การอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ

๓. ระยะเวลาดำเนินการ

ปีการศึกษา ๒๕๖๘

๔. แนวทางการคิดค้นนวัตกรรม

การสร้างนวัตกรรมการเรียนการสอนขึ้นใหม่

๕. ประเภทของนวัตกรรม

นวัตกรรมด้านวิธีการจัดการเรียนการสอน

๖. หลักการและเหตุผล/ ความเป็นมา

ภาษาเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการติดต่อสื่อสารและเป็นสื่อในการสร้างความเข้าใจต่อกันระหว่างมวลมนุษยใน ทุก ๆ ด้าน ภาษาเป็นเครื่องมือแสดงความรู้ ความคิดและวัฒนธรรม เป็นเครื่องมือแสดงความเป็นชาติสำหรับยุค โลกาวัดนี้ ภาษาอังกฤษจึงเป็นเครื่องมือที่จำเป็นอย่างยิ่งสำหรับชาวไทยในฐานะเป็นภาษากลางภาษาหนึ่งที่ใช้ใน การติดต่อสื่อสารระหว่างชาติต่างๆทั่วโลกในยุคปัจจุบัน ดังนั้น การเรียนรู้ภาษาอังกฤษจึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับคนไทย ภาษาอังกฤษถือเป็นกุญแจดอกสำคัญที่จะไขเข้าสู่คลังแห่งความรู้ในทุก ๆ ด้าน เป็นประตูสู่ชุมทรัพย์ทางปัญญาและ การเรียนรู้แนวคิดใหม่ ๆ และใบเบิกทางสำหรับอาชีพการงานที่ดี (ฤชณา สิกขมาน. ๒๕๔๘ : ๗๐-๗๒) นอกจากนี้ จากคำพูดที่ได้กล่าวว่าการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับคนไทย เพราะในปัจจุบันนี้ตำราส่วนใหญ่ในโลก เขียนเป็นภาษาอังกฤษผู้ที่มีทักษะทางภาษาอังกฤษย่อมเป็นผู้ได้เปรียบในยุคโลกาวัดนี้ เพราะสามารถรับแนวคิด ใหม่ ๆ จากต่างประเทศแล้ว ยังสามารถติดต่อสื่อสารเพื่อถ่ายทอดวัฒนธรรมของประเทศไทยอันดีงามสู่สังคมโลกได้ อย่างมีประสิทธิภาพ (กรมวิชาการ. ๒๕๔๕ : ๑) สังคมโลกในปัจจุบันเป็นสังคมแห่งข้อมูลและข่าวสาร การเรียนการ สอนภาษาอังกฤษมีความสำคัญเป็นอย่างมากต่อการสื่อสาร และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีทำให้ประเทศต่างๆ หลายประเทศต้องติดต่อสื่อสารถึงกันด้วยความสะดวกและรวดเร็ว เพื่อสร้างความสัมพันธ์ พึ่งพาหรือเจรจาตกลงใน ด้านธุรกิจ อุตสาหกรรม วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี ภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่นิยมมากที่สุด ประเทศต่าง ๆ จึง จำเป็นที่จะต้องใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อกลางในการติดต่อกันในด้านต่าง ๆ รวมถึงการศึกษาระดับสูง เพราะตำรา วิชาการขั้นสูงได้จัดพิมพ์ด้วยภาษาอังกฤษเป็นส่วนใหญ่ ผู้ที่รู้ภาษาอังกฤษจึงสามารถเข้าใจความคิด ทศนคติ วัฒนธรรมของชนชาติอื่น และสามารถรับรู้ความก้าวหน้าทางวิทยาการ และความเคลื่อนไหวของโลกทั้งการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและอื่น ๆ (สุมิตรา อังวัฒนกุล. ๒๕๔๐ : ๑)

อนึ่ง ทักษะการอ่านภาษาอังกฤษ ถือว่ามีความสำคัญและเป็นประโยชน์อย่างมากในการแสวงหาความรู้ของ ผู้เรียน นักเรียน นิสิต นักศึกษา ต้องอ่านหนังสือเรียน ตำรา หรือวารสารภาษาอังกฤษ เพื่อให้มีความรู้ในสาขาวิชา ของตนให้กว้างขวาง และลึกซึ้ง สำหรับนักธุรกิจ ข้าราชการต้องใช้ภาษาอังกฤษเพื่อประโยชน์ในความก้าวหน้าของตน (วิสาข์ จิตติวัตร. ๒๕๔๓ : ๑)สอดคล้องกับ สุภัทรา อักษรานุเคราะห์ (๒๕๔๒ : ๕๐) ที่ให้แนวคิดว่าการอ่านเป็น ทักษะที่สำคัญและจำเป็นต้องใช้มากกว่าทักษะอื่น ๆ โดยเฉพาะสำหรับผู้เรียนที่เรียนภาษาอังกฤษเป็น ภาษาต่างประเทศ นอกจากนี้ ฉวีวรรณ คูหาภินันท์ (๒๕๔๒ : ๓) สนับสนุนว่า การอ่านมีความสำคัญและจำเป็นต่อทุก

คน ทุกอาชีพ ทุกเพศทุกวัย การอ่านช่วยให้คนเรารอบรู้ ฉลาดทันโลก ทันเหตุการณ์และเป็นกุญแจไขไปสู่ความสำเร็จ

การที่ผู้เรียนจะมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการเรียนรู้ และผลการเรียนรู้ที่คาดหวังแล้ว ครูผู้สอนภาษาอังกฤษจะต้องมีความรู้ภาษาอังกฤษเป็นอย่างดี ต้องสามารถเป็นผู้นำในการใช้สื่อและนวัตกรรมการเรียนการสอน สื่อการสอนเป็นองค์ประกอบที่สำคัญประการหนึ่ง ในการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ (พูนทรัพย์ นาคานาคา. ๒๕๓๙ : ๓) โดยเฉพาะในสังคมที่เรียนรู้ภาษาต่างประเทศในสภาพแวดล้อมส่วนใหญ่ที่ไม่ได้ใช้ภาษานั้น เป็นภาษาแม่ และไม่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษากลางในการสื่อสารในชีวิตประจำวัน ดังเช่นในประเทศไทย จึงเป็นสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยในการใช้ภาษาน้อยที่สุด (กิตติพงษ์ ทวีวงศ์. ๒๕๔๓ : ๓) รวมทั้งการขาดสื่ออุปกรณ์การเรียนการสอน ในการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สอง นอกจากครูสอนภาษาอังกฤษจะต้องรู้ภาษาอังกฤษเป็นอย่างดีแล้ว เครื่องมือที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งก็คือสื่อการเรียนที่ดี และการมีตำราอย่างเพียงพอซึ่งจะเป็นคู่มือที่ช่วยในการสอน สื่อการเรียนจะเป็นตัวกำหนดส่วนสำคัญของการเรียนการสอนในห้องเรียน เพราะสื่อการเรียนนั้นผู้สอนจะกำหนดไว้เรียบร้อยแล้วจะทำให้ผู้เรียนทำอะไร เรียนอะไร และตอนใดที่ควรเน้นเป็นพิเศษ เพื่อสอนเนื้อหาให้เกิดผลสัมฤทธิ์ตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้

จากการศึกษาผลการจัดการเรียนการสอนในกลุ่มสาระภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) โรงเรียนบ้านขามใหญ่ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ที่ผ่านมา พบว่า นักเรียนควรได้รับการพัฒนาทักษะการอ่านและทักษะการเขียน ซึ่งในการพัฒนาครั้งนี้ผู้รายงานได้ดำเนินการพัฒนาเฉพาะทักษะการอ่าน เนื่องจากทักษะการอ่านและทักษะการเขียนเป็นทักษะที่มีความสัมพันธ์กันอย่างยิ่ง หากนักเรียนมีทักษะการอ่านที่ดีย่อมจะมีทักษะการเขียนที่ดีด้วย ซึ่งส่วนใหญ่ปัญหาที่นักเรียนไม่สามารถจะเขียนได้มักจะมีสาเหตุมาจากนักเรียนมีปัญหาทางด้าน การอ่าน คือ ไม่เข้าใจบทอ่าน และไม่สามารถเดาคำศัพท์หรือข้อความข้างเคียงได้ จากเหตุผลดังกล่าว ผู้รายงานจึงได้จัดกลุ่มนักเรียนในความรับผิดชอบตามระดับความสามารถทางการอ่าน โดยทำการพัฒนาเฉพาะนักเรียนที่มีผลการประเมินทักษะการอ่านและการเขียนต่ำ ในการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษของนักเรียนในความรับผิดชอบ ผู้รายงานจึงสนใจที่จะนำแนวทางการสอนภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจไปจัดทำเป็นชุดการสอนการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ โดยมีเหตุผลในการเลือกพัฒนาทักษะการอ่าน (Reading) เนื่องจากนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ ๓ เป็นนักเรียนที่ต้องได้รับการประเมินคุณภาพในระดับประเทศด้วยเช่นกัน ทักษะการอ่านเป็นทักษะที่จำเป็นในการทำแบบทดสอบ (Paper Test) เพราะถ้าผู้เรียน ไม่สามารถตีความเรื่องที่อ่านหรือความหมายของประโยคคำถามได้ ผู้เรียนย่อมไม่ทราบว่าจะตอบคำถามนั้นต้องการถามอะไร และคำตอบของแต่ละข้อกล่าวไว้ว่าอย่างไรและจากการศึกษาข้อดีและประโยชน์ของชุดการสอนพบว่า ชุดการสอนช่วยแก้ปัญหาความแตกต่างระหว่างบุคคลและส่งเสริมการศึกษารายบุคคล ทำให้ผู้เรียนได้เรียนตามความสามารถ ความถนัด และความสนใจช่วยลดปัญหาการขาดแคลนครู เนื่องจากสื่อทั้ง ๒ ชนิด เป็นสื่อที่นักเรียนสามารถศึกษา ได้ส่วนตัวเอง หรือต้องการความช่วยเหลือจากครูเพียงบางส่วนช่วยลดเวลาการสอนของครู และลดภาระในการจัดการเรียนการสอน เมื่อมีสื่อครูผู้สอนเพียงดำเนินการตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ในสื่อ ไม่ต้องเสียเวลาทำสื่อการสอนใหม่ ถ้าไม่มีเวลาในการเตรียมการทดลอง ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม และมีประสบการณ์กว้างขวาง ซึ่งมีผลต่อประสิทธิภาพการสอน ของครู ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการศึกษานอกระบบ และสื่อดังกล่าวสามารถนำไปสอนผู้เรียน ได้ทุกสถานที่และทุกเวลา และสามารถช่วยเสริมได้เป็นอย่างดี และ ช่วยให้ผู้เรียนได้รับความรู้ในแนวเดียวกัน เนื่องจากทั้งบทเรียนสำเร็จรูปและชุดการสอนมีจุดประสงค์ที่ชัดเจน มีคำแนะนำในการทำกิจกรรม และข้อสอบประเมินพฤติกรรมผู้เรียนไว้อย่างพร้อมมูล (กรมวิชาการ. ๒๕๔๕ : ๑๔๖) สอดคล้องกับ ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (๒๕๓๗ : ๑๑๗ ; อ้างถึงใน บุญเกื้อ ควรหาเวช. ๒๕๔๒ : ๑๑๐-๑๑๑) ที่ได้กล่าวถึงชุดการสอนไว้ว่า ช่วยส่งเสริมการเรียนแบบรายบุคคล ผู้เรียนได้เรียนตามความสามารถ และความสนใจ ตามเวลา และโอกาสที่เหมาะสมของแต่ละบุคคล ช่วยขจัดปัญหาการขาดแคลนครู เพราะชุดการสอนช่วยให้นักเรียนเรียนได้ด้วยตนเอง หรือต้องการความช่วยเหลือ จากผู้สอนเพียงเล็กน้อย ช่วยในการศึกษานอกระบบโรงเรียน เพราะผู้เรียนสามารถนำเอาชุด

การสอนไปใช้ได้ในทุกสถานที่และทุกเวลาช่วยลดภาวะและช่วยสร้างความพร้อมและความมั่นใจให้แก่ครู เพราะชุดการสอนผลิตไว้เป็นหมวดหมู่ สามารถนำไปใช้ได้ทันที ช่วยให้ผู้รู้วัดผลผู้เรียนได้ตรงตามความมุ่งหมาย เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็น ฝึกการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง และมีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม ช่วยให้ผู้เรียนจำนวนมาก ได้รับความรู้แนวเดียวกันอย่างมีประสิทธิภาพช่วยให้ผู้สอนถ่ายทอดเนื้อหาและประสบการณ์ที่สลับซับซ้อน และมีลักษณะเป็นนามธรรมสูง และทำให้การเรียนการสอนของผู้เรียนเป็นอิสระ จากอารมณ์ของผู้สอน ชุดการสอนทำให้ผู้เรียนเรียนได้ตลอดเวลาไม่ว่าครูผู้สอนจะมีสภาพ หรือมีความขัดข้องทางอารมณ์มากน้อยเพียงใด

จากเหตุและผลดังกล่าวข้างต้น จึงเป็นแรงบันดาลใจให้ ผู้รายงานสนใจที่จะสร้างและพัฒนาชุดการสอนการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ ชุด General English กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ขึ้นมา เพื่อใช้แก้ปัญหาผู้เรียนที่ผู้รายงานรับผิดชอบโดยมุ่งหวังที่จะสร้างชุดการสอนที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด และพัฒนาให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น

๗. วัตถุประสงค์ของนวัตกรรม

๑. เพื่อสร้างและพัฒนาชุดการสอนการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ ชุด General English กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์
๒. เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้น ด้วยชุดการสอนการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ ชุด General English กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

๘. กลุ่มเป้าหมาย

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

๙. หลักการ แนวคิด ทฤษฎีพื้นฐานที่ใช้ในการพัฒนานวัตกรรม

การสร้างและการใช้ชุดการสอนการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ ชุด General English กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ของโรงเรียนบ้านขามใหญ่ ผู้รายงานได้ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

๑. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑
กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ
๒. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการอ่าน
๓. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสอนภาษาอังกฤษ
๔. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับชุดการสอน
๕. เอกสารเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
๖. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๑.หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ
สาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ

๑. ความสำคัญ

ทำไมต้องเรียนภาษาต่างประเทศ

ในสังคมโลกปัจจุบัน การเรียนรู้ภาษาต่างประเทศมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในชีวิตประจำวัน เนื่องจากเป็นเครื่องมือสำคัญในการติดต่อสื่อสาร การศึกษา การแสวงหาความรู้ การประกอบอาชีพ การสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมและวิถีทัศน์ของชุมชนโลก และตระหนักถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรมและมุมมองของสังคมโลก นำมาซึ่งมิตรไมตรีและความร่วมมือกับประเทศต่างๆ ช่วยพัฒนาผู้เรียนให้มีความเข้าใจตนเองและผู้อื่นดีขึ้น เรียนรู้และเข้าใจความแตกต่างของภาษาและวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณี การคิด สังคม เศรษฐกิจ การเมือง

การปกครอง มีเจตคติที่ดีต่อการใช้ภาษาต่างประเทศ และใช้ภาษาต่างประเทศเพื่อการสื่อสารได้ รวมทั้งเข้าถึงองค์ความรู้ต่างๆ ได้ง่ายและกว้างขึ้น และมีวิสัยทัศน์ในการดำเนินชีวิต

ภาษาต่างประเทศที่เป็นสาระการเรียนรู้พื้นฐาน ซึ่งกำหนดให้เรียนตลอดหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ ภาษาอังกฤษ ส่วนภาษาต่างประเทศอื่น เช่น ภาษาฝรั่งเศส เยอรมัน จีน ญี่ปุ่น อาหรับ บาลี และภาษา กลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน หรือภาษาอื่นๆ ให้อยู่ในดุลยพินิจของสถานศึกษาที่จะจัดทำรายวิชาและจัดการเรียนรู้ตามความเหมาะสม

เรียนรู้อะไรในภาษาต่างประเทศ

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ มุ่งหวังให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อภาษาต่างประเทศ สามารถใช้ภาษาต่างประเทศสื่อสารในสถานการณ์ต่างๆ แสวงหาความรู้ ประกอบอาชีพ และศึกษาต่อ ในระดับที่สูงขึ้น รวมทั้งมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องราวและวัฒนธรรมอันหลากหลายของประชาคมโลก และสามารถถ่ายทอดความคิดและวัฒนธรรมไทยไปยังสังคมโลกได้อย่างสร้างสรรค์ ประกอบด้วยสาระสำคัญ ดังนี้

- **ภาษาเพื่อการสื่อสาร** การใช้ภาษาต่างประเทศในการฟัง-พูด-อ่าน-เขียน แลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสาร แสดงความรู้สึกและความคิดเห็น ตีความ นำเสนอข้อมูล ความคิดรวบยอดและความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ และสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลอย่างเหมาะสม
- **ภาษาและวัฒนธรรม** การใช้ภาษาต่างประเทศตามวัฒนธรรมของเจ้าของภาษาความสัมพันธ์ ความเหมือนและความแตกต่างระหว่างภาษากับวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา ภาษาและวัฒนธรรมของเจ้าของภาษากับวัฒนธรรมไทย และนำไปใช้อย่างเหมาะสม
- **ภาษากับความสัมพันธ์กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น** การใช้ภาษาต่างประเทศในการเชื่อมโยงความรู้กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น เป็นพื้นฐานในการพัฒนา แสวงหาความรู้ และเปิดโลกทัศน์ของตน
- **ภาษากับความสัมพันธ์กับชุมชนและโลก** การใช้ภาษาต่างประเทศในสถานการณ์ต่าง ทั้งในห้องเรียน และนอกห้องเรียน ชุมชน และสังคมโลก เป็นเครื่องมือพื้นฐานในการศึกษาต่อ ประกอบอาชีพ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับสังคมโลก

๒. สาระและมาตรฐานการเรียนรู้

สาระที่ ๑ ภาษาเพื่อการสื่อสาร

มาตรฐาน ต ๑.๑ เข้าใจและตีความเรื่องที่ฟังและอ่านจากสื่อประเภทต่างๆ และแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล

มาตรฐาน ต ๑.๒ มีทักษะการสื่อสารทางภาษาในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร แสดงความรู้สึก และความคิดเห็นอย่างมีประสิทธิภาพ

มาตรฐาน ต ๑.๓ นำเสนอข้อมูลข่าวสาร ความคิดรวบยอด และความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ โดยการพูด และการเขียน

สาระที่ ๒ ภาษาและวัฒนธรรม

มาตรฐาน ต ๒.๑ เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา และนำไปใช้ได้อย่างเหมาะสมกับกาลเทศะ

มาตรฐาน ต ๒.๒ เข้าใจความเหมือนและความแตกต่างระหว่างภาษาและวัฒนธรรมของเจ้าของภาษากับภาษาและวัฒนธรรมไทย และนำมาใช้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

สาระที่ ๓ ภาษากับความสัมพันธ์กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น

มาตรฐาน ต ๓.๑ ใช้ภาษาต่างประเทศในการเชื่อมโยงความรู้กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น และเป็นพื้นฐานในการพัฒนา แสวงหาความรู้ และเปิดโลกทัศน์ของตน

สาระที่ ๔ ภาษาด้วยความสัมพันธ์กับชุมชนและโลก

มาตรฐาน ต ๔.๑ ใช้ภาษาต่างประเทศในสถานการณ์ต่างๆ ทั้งในสถานศึกษา ชุมชน และสังคม

มาตรฐาน ต ๔.๒ ใช้ภาษาต่างประเทศเป็นเครื่องมือพื้นฐานในการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับสังคมโลก

๓. คุณภาพผู้เรียน

๑. จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓

- ปฏิบัติตามคำขอร้อง คำแนะนำ คำชี้แจง และคำอธิบายที่ฟังและอ่าน อ่านออกเสียงข้อความ ข่าว โฆษณานิทาน และบทร้อยกรองสั้นๆ ถูกต้องตามหลักการอ่าน ระบุ/เขียนสื่อที่ไม่ใช่ความเรียงรูปแบบต่างๆ สัมพันธ์กับประโยคและข้อความที่ฟังหรืออ่าน เลือก/ระบุหัวข้อเรื่อง ใจความสำคัญ รายละเอียดสนับสนุน และแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่ฟังและอ่านจากสื่อประเภทต่างๆ พร้อมทั้งให้เหตุผลและยกตัวอย่างประกอบ

- สนทนาและเขียนโต้ตอบข้อมูลเกี่ยวกับตนเองและเรื่องต่างๆ ใกล้ตัว สถานการณ์ ข่าว เรื่องที่อยู่ในความสนใจของสังคมและสื่อสารอย่างต่อเนื่องและเหมาะสม ใช้คำขอร้อง คำชี้แจง และคำอธิบาย ให้คำแนะนำอย่างเหมาะสม พูดและเขียนแสดงความต้องการ เสนอและให้ความช่วยเหลือ ตอบรับและปฏิเสธการให้ความช่วยเหลือ พูดและเขียนเพื่อขอและให้ข้อมูล บรรยาย อธิบาย เปรียบเทียบ และแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่ฟังหรืออ่านอย่างเหมาะสม พูดและเขียนบรรยายความรู้สึกและความคิดเห็นของตนเองเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ กิจกรรมประสบการณ์ และข่าว/เหตุการณ์ พร้อมทั้งให้เหตุผลประกอบอย่างเหมาะสม

- พูดและเขียนบรรยายเกี่ยวกับตนเอง ประสบการณ์ ข่าว/เหตุการณ์/เรื่อง/ประเด็นต่างๆ ที่อยู่ในความสนใจของสังคม พูดและเขียนสรุปใจความสำคัญ/แก่นสาระ หัวข้อเรื่องที่ได้จากการวิเคราะห์เรื่อง/ข่าว/เหตุการณ์/สถานการณ์ที่อยู่ในความสนใจ พูดและเขียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรม ประสบการณ์ และเหตุการณ์ พร้อมทั้งให้เหตุผลประกอบ

- เลือกใช้ภาษา น้ำเสียง และกิริยาท่าทางเหมาะกับบุคคลและโอกาส ตามมารยาทสังคม และวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา อธิบายเกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่ ขนบธรรมเนียมและประเพณีของเจ้าของภาษา เข้าร่วม/จัดกิจกรรมทางภาษาและวัฒนธรรมตามความสนใจ

- เปรียบเทียบ และอธิบายความเหมือนและความแตกต่างระหว่างการออกเสียงประโยคชนิดต่างๆ และการลำดับคำตามโครงสร้างประโยคของภาษาต่างประเทศและภาษาไทย เปรียบเทียบและ อธิบายความเหมือนและความแตกต่างระหว่างชีวิตความเป็นอยู่และวัฒนธรรมของเจ้าของภาษากับของไทย และนำไปใช้อย่างเหมาะสม

- ค้นคว้า รวบรวม และสรุปข้อมูล/ข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มสาระการเรียนรู้จากแหล่งการเรียนรู้ และนำเสนอด้วยการพูดและการเขียน

- ใช้ภาษาสื่อสารในสถานการณ์จริง/สถานการณ์จำลองที่เกิดขึ้นในห้องเรียน สถานศึกษา ชุมชน และสังคม

- ใช้ภาษาต่างประเทศในการสืบค้น/ค้นคว้า รวบรวม และสรุปความรู้/ข้อมูลต่างๆ จากสื่อและแหล่งการเรียนรู้ต่างๆ ในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ เผยแพร่/ประชาสัมพันธ์ข้อมูล ข่าวสารของโรงเรียน ชุมชน และท้องถิ่น เป็นภาษาต่างประเทศ

- มีทักษะการใช้ภาษาต่างประเทศ (เน้นการฟัง-พูด-อ่าน-เขียน) สื่อสารตามหัวเรื่องเกี่ยวกับตนเอง ครอบครัว โรงเรียน สิ่งแวดล้อม อาหาร เครื่องดื่ม เวลาว่างและนันทนาการ สุขภาพและสวัสดิการ การซื้อ-ขาย ลมฟ้าอากาศ การศึกษาและอาชีพ การเดินทางท่องเที่ยว การบริการ สถานที่ ภาษา และวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ภายในวงคำศัพท์ประมาณ ๒,๑๐๐-๒,๒๕๐ คำ (คำศัพท์ที่เป็นนามธรรมมากขึ้น)

- ใช้ประโยคผสมและประโยคซับซ้อน (Complex Sentences) สื่อความหมายตามบริบทต่างๆ ในการสนทนาทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

สาระที่ ๑ ภาษาเพื่อการสื่อสาร

กลุ่มที่	ตัวชี้วัดระหว่างทาง	ตัวชี้วัดปลายทาง
มาตรฐาน ต ๑.๑ เข้าใจและตีความเรื่องที่ฟังและอ่านจากสื่อประเภทต่าง ๆ และแสดงความคิดเห็น อย่างมีเหตุผล มาตรฐาน ต ๑.๒ มีทักษะการสื่อสารทางภาษาในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร แสดงความรู้สึกและความคิดเห็นอย่างมีประสิทธิภาพ มาตรฐาน ต ๒.๑ เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา และนำไปใช้ได้ อย่างเหมาะสมกับกาลเทศะ		
๑	ต ๑.๑ ม.๑/๑ ปฏิบัติตามคำสั่ง คำขอร้อง คำแนะนำ และคำชี้แจงง่าย ๆ ที่ฟังและอ่าน (ข้อ ๑)	ต ๑.๒ ม.๑/๓ พูดและเขียนแสดงความต้องการขอความช่วยเหลือ ตอบรับและปฏิเสธการ ให้ความช่วยเหลือในสถานการณ์ ต่าง ๆ อย่างเหมาะสม
	ต ๑.๑ ม.๑/๓ เลือก/ระบุประโยคและข้อความให้สัมพันธ์กับสื่อที่ไม่ใช่ความเรียง (non-text information) ที่อ่าน	
	ต ๑.๒ ม.๑/๒ ใช้คำขอร้อง ให้คำแนะนำ และคำชี้แจงตามสถานการณ์	
	ต ๒.๑ ม.๑/๑ ใช้ภาษา น้ำเสียง และกิริยาท่าทางสุภาพเหมาะสมตามมารยาทสังคม และวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา	
มาตรฐาน ต ๑.๒ มีทักษะการสื่อสารทางภาษาในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร แสดงความรู้สึก และความคิดเห็นอย่างมีประสิทธิภาพ มาตรฐาน ต ๑.๓ นำเสนอข้อมูลข่าวสาร ความคิดรวบยอด และความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ โดยการพูด และการเขียน มาตรฐาน ต ๒.๒ เข้าใจความเหมือนและความแตกต่างระหว่างภาษาและวัฒนธรรม ของเจ้าของภาษา กับภาษาและวัฒนธรรมไทย และนำมาใช้อย่างถูกต้องและเหมาะสม		
๒	ต ๑.๒ ม.๑/๔ พูดและเขียนเพื่อขอและให้ข้อมูลและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่ฟังหรืออ่านอย่างเหมาะสม	ต ๑.๒ ม.๑/๕ พูดและเขียนแสดงความรู้สึกและความคิดเห็นของตนเองเกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ ใกล้ตัว กิจกรรมต่าง ๆ พร้อมทั้งให้เหตุผลสั้น ๆ ประกอบอย่างเหมาะสม
	ต ๑.๓ ม.๑/๑ พูดและเขียนบรรยายเกี่ยวกับตนเอง กิจวัตรประจำวัน ประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมใกล้ตัว	
	ต ๑.๓ ม.๑/๓ พูด/เขียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมหรือเรื่องต่าง ๆ ใกล้ตัว พร้อมทั้งให้เหตุผลสั้น ๆ ประกอบ	
	ต ๒.๒ ม.๑/๑ บอกความเหมือนและความแตกต่างระหว่างการออกเสียงประโยคชนิดต่าง ๆ การใช้เครื่องหมายวรรคตอนและการลำดับคำตามโครงสร้างประโยคของภาษาต่างประเทศและภาษาไทย	

กลุ่มที่	ตัวชี้วัดระหว่างทาง	ตัวชี้วัดปลายทาง
	มาตรฐาน ต ๑.๑ เข้าใจและตีความเรื่องที่ฟังและอ่านจากสื่อประเภทต่าง ๆ และแสดงความคิดเห็น อย่างมีเหตุผล มาตรฐาน ต ๑.๓ นำเสนอข้อมูลข่าวสาร ความคิดรวบยอด และความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ โดยการพูด และการเขียน มาตรฐาน ต ๒.๑ เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา และนำไปใช้ได้ อย่างเหมาะสมกับกาลเทศะ มาตรฐาน ต ๒.๒ เข้าใจความเหมือนและความแตกต่างระหว่างภาษาและวัฒนธรรม ของเจ้าของภาษา กับภาษาและวัฒนธรรมไทย และนำมาใช้อย่างถูกต้องและเหมาะสม	
๓	ต ๑.๑ ม.๑/๒ อ่านออกเสียงข้อความ นิทานและบทร้อยกรอง (poem) สั้น ๆ ถูกต้องตาม หลักการอ่าน ต ๑.๑ ม.๑/๔ ระบุหัวข้อเรื่อง (topic) ใจความสำคัญ (main idea) และตอบคำถามจากการฟังและอ่านบทสนทนา นิทาน และเรื่องสั้น ต ๒.๑ ม.๑/๒ บรรยายเกี่ยวกับเทศกาล วันสำคัญ ชีวิตความเป็นอยู่ และประเพณีของเจ้าของภาษา ต ๒.๒ ม.๑/๒ เปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่าง ระหว่างเทศกาล งานฉลอง วันสำคัญ และชีวิตความเป็นอยู่ ของเจ้าของภาษากับของไทย	ต ๑.๓ ม.๑/๒ พูด/เขียนสรุป ใจความสำคัญ/ แก่นสาระ (theme) ที่ได้จากการวิเคราะห์ เรื่อง/ เหตุการณ์ที่อยู่ในความสนใจ ของสังคม

สาระที่ ๔ ภาษากับความสัมพันธ์กับชุมชนและโลก

กลุ่มที่	ตัวชี้วัดระหว่างทาง	ตัวชี้วัดปลายทาง
มาตรฐาน ต ๑.๒ มีทักษะการสื่อสารทางภาษาในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร แสดงความรู้สึก และความคิดเห็นอย่างมีประสิทธิภาพ มาตรฐาน ต ๒.๑ เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา และนำไปใช้ได้ อย่างเหมาะสมกับกาลเทศะ มาตรฐาน ต ๓.๑ ใช้ภาษาต่างประเทศในการเชื่อมโยงความรู้กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นและเป็นพื้นฐาน ในการพัฒนา แสวงหาความรู้ และเปิดโลกทัศน์ของตน มาตรฐาน ต ๔.๑ ใช้ภาษาต่างประเทศในสถานการณ์ต่าง ๆ ทั้งในสถานศึกษา ชุมชน และสังคม มาตรฐาน ต ๔.๒ ใช้ภาษาต่างประเทศเป็นเครื่องมือพื้นฐานในการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพ และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับสังคมโลก		
๔	ต ๑.๒ ม.๑/๑ สนทนา แลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง กิจกรรม และสถานการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน	ต ๔.๑ ม.๑/๑ ใช้ภาษาสื่อสาร ในสถานการณ์จริง/สถานการณ์

กลุ่มที่	ตัวชี้วัดระหว่างทาง	ตัวชี้วัดปลายทาง
	ด ๒.๑ ม.๑/๓ เข้าร่วม/จัดกิจกรรมทางภาษาและวัฒนธรรมตามความสนใจ	จำลองที่เกิดขึ้นในห้องเรียน และสถานศึกษา
	ด ๓.๑ ม.๑/๑ ค้นคว้า รวบรวม และสรุปข้อมูล/ข้อเท็จจริง ที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มสาระการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ และนำเสนอด้วยการพูด/การเขียน	
	ด ๔.๒ ม.๑/๑ ใช้ภาษาต่างประเทศในการสืบค้น/ค้นคว้าความรู้/ข้อมูลต่าง ๆ จากสื่อและแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ ในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ	

รวม ๒๐ ตัวชี้วัด ๑๖ ตัวชี้วัดระหว่างทาง ๔ ตัวชี้วัดปลายทาง

๒. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการอ่าน

การอ่านเป็นการสื่อสารที่มีคุณค่ามาก เพราะแหล่งความรู้ที่พบ ส่วนใหญ่อยู่ในรูปของหนังสือ เอกสารหรือสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ที่เป็นแหล่งข้อมูลความรู้ เป็นการฝึกให้นักเรียนรู้จักศึกษาค้นคว้าหาข้อสรุปด้วยตนเองมากกว่าที่จะเป็นผู้คอยรับความรู้จากครูเท่านั้น ซึ่งผู้รายงานได้ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการอ่าน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

๒.๑ ความหมายของการอ่าน

ทัศนีย์ ศุภเมธี (๒๕๔๒ : ๒๔) กล่าวว่า การอ่าน เป็นการแปลสัญลักษณ์ที่เขียนหรือพิมพ์ให้มีความหมายออกมา สัญลักษณ์ในภาษาไทย คือ คำ ข้อความ

ฉวีวรรณ คูหาภินันท์ (๒๕๔๒ : ๑) การอ่านเป็นความสามารถของมนุษย์ ที่เข้าใจการสื่อความหมายของสัญลักษณ์ต่าง ๆ เข้าใจในเนื้อหาและแนวความคิดจากสิ่งที่อ่าน ไม่ว่าจะเป็นจดหมาย หนังสือ บทความต่าง ๆ หรือจากภาพยนตร์ โทรทัศน์ วิทยุทัศน์ สิ่งที่ปรากฏบนท้องถนน รูปภาพ โฆษณาต่าง ๆ ภาพวาด ภาพเขียน แผนที่ แผนที่ และแสดงท่าทางต่าง ๆ เป็นต้น

วัชร บวรณสิงห์ และนิรมล ศตวุฒิ (๒๕๔๙ : ๒) กล่าวว่า การอ่าน หมายถึง การอ่านตามการออกเสียงหรือความเข้าใจตามตัวหนังสือ การค้นหาความหมาย หรือสัญลักษณ์ใด ๆ ที่สามารถตีความ สื่อความหมายให้เกิดความเข้าใจในสิ่งนั้น ๆ ได้

วรรณิ โสมประยูร (๒๕๔๔ : ๑๒๑) กล่าวว่า การอ่านเป็นกระบวนการทางสมอง ที่ต้องใช้สายตาสัมผัส ตังอักษรหรือสิ่งพิมพ์อื่น ๆ รับรู้และเข้าใจความหมายของคำหรือสัญลักษณ์ โดยแปลออกมาเป็นความหมายที่ใช้สื่อความคิด และความรู้ระหว่างผู้เขียนกับผู้อ่านให้เข้าใจตรงกัน และผู้อ่านสามารถนำเอาความหมายนั้น ๆ ไปใช้เป็นประโยชน์ได้

สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ (๒๕๔๙ : ๕-๗) กล่าวว่า การอ่านที่เน้นปฏิสัมพันธ์ ระหว่างผู้เขียนกับผู้อ่าน กล่าวคือ ผู้อ่านต้องรับรู้ แปลความ คาดคะเน และประเมินค่าเรื่องที่อ่าน ผู้อ่านต้องใช้กระบวนการคิดบวกกับประสบการณ์เกี่ยวข้องกับเรื่องที่อ่าน เพื่อสร้างความหมายให้เกิดความเข้าใจ อาจกล่าวได้ว่า นิยามของการอ่านที่เน้นปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เขียนกับผู้อ่าน จะครอบคลุมนิยามที่เน้นทักษะ และเน้นความหมายของคำด้วย

สรุปได้ว่า การอ่านมีความหมายหรือมีนิยามในลักษณะต่างกัน ขึ้นอยู่กับมุมมองของผู้ให้ความหมาย แต่เราสามารถศึกษาในหลากหลายความหมายของแต่ละนัยการศึกษาแล้วสรุปเป็นความคิดของตนเองเพื่อใช้เป็นแนวทางในการนำมาปรับใช้กับการเรียนการสอนได้

๒.๒ ความสำคัญของการอ่าน

การอ่านหนังสือนั้นมีความสำคัญและเป็นประโยชน์ต่อชีวิตคนเราอย่างยิ่ง จินตนา ใบกาซูยี (๒๕๔๓ : ๒๓, ออนไลน์) ได้สรุปบทบรรยายของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ถึงความสำคัญของการอ่านหนังสือว่า

- ๑) การอ่านหนังสือทำให้ได้เนื้อหาสาระความรู้มากกว่าการศึกษาหาความรู้ด้วยวิธีอื่นๆ อาทิ การฟัง
- ๒) การอ่านสามารถอ่านหนังสือได้ โดยไม่มีการจำกัดเวลาและสถานที่ สามารถนำไปไหนมาไหนได้
- ๓) หนังสือเก็บได้นานกว่าสื่ออื่น ๆ ซึ่งมักมีอายุการใช้งานโดยจำกัด
- ๔) ผู้อ่านสามารถฝึกการมคิด และสร้างจินตนาการได้เองในขณะที่อ่าน
- ๕) การอ่านส่งเสริมให้มีสมมติ มีสมาธิมากกว่า มากกว่าสื่ออย่างอื่น ทั้งนี้เพราะขณะอ่านจิตใจต้องมุ่งมั่นอยู่กับข้อความ พินิจพิเคราะห์ข้อความ

๖) ผู้อ่านเป็นผู้กำหนดการอ่านได้ด้วยตนเอง จะอ่านคร่าว ๆ อ่านละเอียด อ่านข้ามหรืออ่านตัวอักษร เป็นไปตามใจของผู้อ่าน หรือจะเลือกอ่านเล่มใดก็ได้ เพราะหนังสือมีมาก สามารถเลือกอ่านได้

๗) หนังสือมีหลากหลายรูปแบบ และราคาถูกกว่าสื่ออย่างอื่น จึงทำให้สมองผู้อ่าน เปิดกว้างสร้างแนวคิด และทัศนคติได้มากกว่า ทำให้ผู้อ่านไม่ติดอยู่กับแนวคิดเพียงแนวคิดเดียว

๘) ผู้อ่านเกิดความคิดเป็นได้ด้วยตนเอง วินิจฉัยเนื้อหาสาระได้ด้วยตนเอง รวมทั้งหนังสือบางเล่มสามารถนำไปปฏิบัติได้ด้วย เมื่อปฏิบัติแล้วก็เกิดผลดี

วรรณิ โสมประยูร (๒๕๔๔ : ๑๒๑-๑๒๒) กล่าวว่า การอ่านมีความสำคัญต่อคนทุกเพศ ทุกวัย และทุกสายอาชีพ ซึ่งอาจสรุปได้ ดังนี้

- ๑) เป็นเครื่องมือสำคัญในการศึกษาเล่าเรียนทุกระดับ ผู้เรียนจำเป็นต้องอาศัยทักษะ การอ่านทำความเข้าใจเนื้อหาสาระของวิชาการต่าง ๆ เพื่อให้ตนเองได้รับความรู้และประสบการณ์ตามที่ต้องการ
- ๒) เพื่อติดต่อสื่อสาร ทำความเข้าใจกับบุคคลอื่น ทั้งในด้านการกิจส่วนตัว และการประกอบอาชีพการงานต่าง ๆ ในสังคม
- ๓) ช่วยให้ผู้บุคคลสามารถนำความรู้และประสบการณ์จากสิ่งที่อ่าน ไปปรับปรุงและพัฒนาอาชีพหรือธุรกิจ การงานที่ตนเองกระทำอยู่ ให้เจริญก้าวหน้าและประสบความสำเร็จได้
- ๔)สนองความต้องการพื้นฐานของบุคคลในด้านต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี เช่น ช่วยให้มีมั่นคง ปลอดภัย ช่วย ให้ได้รับประสบการณ์ใหม่ ๆ ช่วยให้เป็นที่ยอมรับของสังคม ช่วยให้มีเกียรติยศ และชื่อเสียง เป็นต้น
- ๕) ส่งเสริมให้ผู้บุคคลได้ขยายความรู้และประสบการณ์เพิ่มขึ้นอย่างลึกซึ้งและกว้างขวาง ทำให้เป็นผู้รอบรู้ เกิดความเข้าใจในการพูดปราศรัย การบรรยายหรือการอภิปรายปัญหาต่าง ๆ นับว่าเป็นการเพิ่มบุคลิกภาพและความ น่าเชื่อถือให้แก่ตนเอง
- ๖) เป็นกิจกรรมนันทนาการ เป็นการช่วยให้บุคคลรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ และเกิดความ เพลิดเพลินสนุกสนานได้เป็นอย่างดี
- ๗) การอ่านเป็นเรื่องราวในอดีต เช่น ประวัติศาสตร์ จะช่วยให้อนุชนรุ่นหลังรู้จักอนุรักษมรดกทาง วัฒนธรรมของคนไทยเอาไว้ และสามารถพัฒนาให้เจริญรุ่งเรืองต่อไปได้

กรมวิชาการ (๒๕๔๕ ข : ๗) ได้สรุปความสำคัญของการอ่านไว้ดังนี้

๑) การอ่าน เป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ โดยเฉพาะผู้อยู่ในวัยศึกษาเล่าเรียนจำเป็นต้องอ่านหนังสือเพื่อการศึกษาหาความรู้ด้านต่าง ๆ

๒) การอ่านเป็นเครื่องมือให้ประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพ เพราะสามารถนำความรู้ที่ได้จากการอ่านไปพัฒนาตนและพัฒนางาน

๓) การอ่านเป็นเครื่องมือสืบทอดวัฒนธรรมของคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนรุ่นต่อ ๆ ไป

๔) การอ่านเป็นวิธีการส่งเสริมให้คนมีความคิดและฉลาดรอบรู้ เพราะประสบการณ์ ที่ได้จากการอ่านเมื่อเก็บสะสมเพิ่มพูนนานวันเข้า ก็จะทำให้เกิดความคิด เกิดสติปัญญาเป็นคนฉลาดรอบรู้ได้

๕) การอ่านเป็นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดความเพลิดเพลินบันเทิงใจ เป็นวิธีหนึ่งในการแสวงหาความสุขให้แก่ตนเองที่ง่ายที่สุด และได้ประโยชน์คุ้มค่าที่สุด

๖) การอ่านเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิต ทำให้เป็นคนสมบูรณ์ทั้งทางด้านจิตใจและบุคลิกภาพ เพราะเมื่ออ่านมากย่อมรู้มาก สามารถนำความรู้ไปใช้ในการดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข

๗) การอ่านเป็นเครื่องมือหนึ่งในการพัฒนาระบบการเมือง การปกครอง ศาสนา ประวัติศาสตร์และสังคม

๘) การอ่านเป็นวิธีหนึ่งในการพัฒนาระบบการสื่อสาร และการใช้เครื่องมือทางอิเล็กทรอนิกส์

สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ (๒๕๔๙ : ๗) กล่าวว่า การอ่านมีความสำคัญซึ่งให้คุณค่าหลายประการต่อผู้อ่าน ดังนี้

๑) จะช่วยให้สร้างความคิดให้เกิดขึ้นกับผู้อ่าน ทั้งนี้เพราะสารแต่ละประเภท ผู้เขียนได้สอดแทรกเรื่องราวต่าง ๆ ที่ต้องการนำเสนอให้ผู้อ่านรู้จัก นอกจากนั้นยังได้สอดแทรกความคิดเห็นของผู้เขียนลงไปในเนื้อหา นอกจากจะได้รับความรู้และความคิดเห็นของผู้เขียนแล้ว ยังทำให้ผู้อ่านเกิดความคิดใหม่ที่เป็นของตนเองโดยอาศัยแนวทางความคิดของผู้เขียนเป็นพื้นฐาน

๒) จะช่วยส่งเสริมและพัฒนาความรู้ให้กับผู้อ่าน สารแต่ละประเภทจะสอดแทรกความรู้ที่แตกต่างกัน บางเรื่องอาจเกี่ยวข้องกับการเรียน บางเรื่องอาจเกี่ยวข้องกับการชีวิตประจำวัน รวมทั้งอาจมีความรู้ใหม่ที่ช่วยให้ผู้อ่านเป็นผู้รอบรู้ทันต่อเหตุการณ์เกิดขึ้นในสังคมที่อยู่ใกล้ตัวหรือสังคมที่อยู่ไกลตัวออกไปแล้วแต่มีความสำคัญด้วยกันทั้งสิ้น

๓) จะช่วยทำให้เกิดทักษะการสรุปข้อมูลที่ได้จากการอ่าน กล่าวคือ ข้อมูลที่ปรากฏ ในสารมักจะกระจัดกระจาย ดังนั้นการอ่านจะช่วยให้ผู้อ่านจัดข้อมูลเป็นหมู่พวก แล้วสรุปแต่ละพวกให้เหลือแต่แก่นหรือแนวคิด เพื่อสะดวกต่อการนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป

๔) จะช่วยให้เข้าใจสังคมเพราะสารแต่ละยุคสมัยเปรียบเทียบกับตัวแทนของสังคม ดังนั้นการอ่านจึงมีคุณค่าที่ช่วยทำให้เห็นฉากของสังคมในอดีต ปัจจุบัน และรวมถึงอนาคตซึ่งต้องการบุคคลที่มีความสามารถช่วยตัดสินความถูกต้องในเหตุการณ์เหล่านั้น ทั้งนี้ โดยอาศัยข้อมูลที่ได้จากการอ่านเป็นพื้นฐานในการตัดสินใจตัดสินนั่นเอง

๕) จะช่วยให้เห็นรูปแบบของสารประเภทต่าง ๆ สารแต่ละประเภทย่อมมีรูปแบบของการนำเสนอที่แตกต่างกัน เช่นการนำเสนอสารวิชาการให้ความรู้ย่อมมีรูปแบบของการนำเสนอที่แตกต่างจากสารบันเทิง ซึ่งมีรูปแบบของการนำเสนอที่แตกต่างออกไป การอ่านสารหลายประเภทย่อมเห็นข้อที่แตกต่างกันอันจะนำไปสู่การพัฒนาอัตราเร็วในการอ่านให้สูงขึ้น

จากความสำคัญของการอ่านที่กล่าวมานั้น สรุปได้ว่า การอ่านเป็นเครื่องมือสำคัญในการติดต่อสื่อสารของมนุษย์ การแสวงหาความรู้ การพัฒนาสิ่งต่าง ๆ และการนำไปใช้ในการประกอบอาชีพ ดังนั้นการอ่านจึงมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ และดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

๒.๓ ประเภทของการอ่าน

บัณฑิต ฉัตรวิโรจน์ (๒๕๔๙ : ๑๑) ได้แบ่งประเภทของการอ่านไว้ดังต่อไปนี้

๑) แบ่งตามลักษณะสถานที่อ่าน มีอยู่ ๒ ประเภท

(๑) การอ่านในชั้นเรียน (Intensive Reading) คือการอ่านโดยละเอียดเพื่อความเข้าใจเนื้อเรื่องโดยตลอด มีการเรียนรู้คำศัพท์และโครงสร้างของประโยคต่าง ๆ สามารถนำคำศัพท์และโครงสร้างไปใช้ได้ โดยมีครูเป็นผู้ช่วยแนะแนวในการอ่าน

(๒) การอ่านนอกชั้นเรียน (Extensive Reading) เป็นการอ่านที่นำเอาหลักและวิธีการอ่านที่เรียนรู้จากชั้นเรียนมาใช้จริง ๆ โดยไม่มีครูช่วยแนะนำอย่างใกล้ชิด

๒) แบ่งตามวิธีการอ่านมีอยู่ ๒ ประเภท คือ

(๑) การอ่านในใจ (Silent Reading) คือ การอ่านโดยไม่มีการออกเสียง ซึ่งมุ่งเน้นให้เข้าใจเรื่องและความคิดสำคัญ ๆ ในเรื่องที่อ่านเป็นสำคัญ และการอ่านในใจต้องได้รับการฝึกฝนเป็นอย่างดี จึงจะเกิดทักษะและกระบวนการที่นำไปสู่ความเข้าใจในสาระที่อ่าน

(๒) การอ่านออกเสียง (Oral Reading) คือ การอ่านออกเสียงให้ถูกต้องในเรื่องเสียงต่าง ๆ การออกเสียงหนัก จังหวะ ระดับเสียงสูงต่ำ การอ่านออกเสียงนี้แม้จะมุ่งที่การออกเสียงให้ถูกต้องชัดเจน เพื่อให้ผู้ฟังได้รับทราบเรื่องราวได้อย่างสะดวกและถูกต้อง แต่ก็ต้องอาศัยความรู้ความเข้าใจเรื่องราว ซึ่งเกิดจากการอ่านในใจเสียก่อน ฉะนั้น จึงจำเป็นต้องคำนึงถึงเรื่องคำศัพท์ โครงสร้างประโยค และความเข้าใจในเรื่องที่อ่าน

๓) แบ่งตามความสำคัญและจุดมุ่งหมายในการอ่าน คือ

(๑) การอ่านสิ่งต่าง ๆ เพื่อเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ (Reading for practical purposes) การอ่านประเภทนี้อาจจะต้องมีการเปรียบเทียบไปด้วย จึงทำให้เข้าใจและเห็นภาพได้ดียิ่งขึ้น หากเรื่องที่อ่านเป็นเหตุการณ์หรือเรื่องราวต่าง ๆ ของบุคคล สังคมและการเมือง ผู้อ่านควรทำความเข้าใจให้เป็นกลางไม่เอนเอียงไปตามที่ผู้เขียนเสนอ ควรตระหนักเสมอว่าการอ่านชนิดนี้เป็นการอ่านเพื่อที่ผู้อ่านจะได้รู้อะไรจากผู้ที่เขียนได้นำเสนอ และมีความเข้าใจอย่างไรบ้าง จึงจะทำให้การอ่านประเภทนี้ประสบผลสำเร็จมากขึ้น

(๒) การอ่านเพื่อการศึกษาค้นคว้าที่มีจุดมุ่งหมายสำคัญ (Reading for academic purposes) คือ ต้องการที่จะอ่านให้ครอบคลุมเนื้อหาให้ได้มากที่สุด เก็บรายละเอียดปลีกย่อยเนื้อหาอย่างละเอียด ด้วยความระมัดระวัง ในขณะที่อ่านพิจารณาคำศัพท์และความหมายของคำที่พบ

โดยละเอียดถี่ถ้วน นอกจากนั้นผู้อ่านต้องเข้าใจถึงความหมายที่ผู้เขียนต้องการแสดงถึงนัยตรงนัยประหวัด ของคำอธิบายบริบทนั้น ๆ

(๓) การอ่านเพื่อความบันเทิงและพักผ่อน (Reading for pleasure) ซึ่งอาจไม่ต้องอาศัยความลึกซึ้งในการอ่าน อารมณ์และความเร็วในการอ่านขึ้นอยู่กับความพึงพอใจของผู้อ่าน เป็นหลัก จะพบในการอ่าน นวนิยาย เรื่องสั้น หนังสือพิมพ์ สารคดี การ์ตูน เป็นต้น

๔) แบ่งตามจุดมุ่งหมายเฉพาะแต่ละครั้งมี ๖ ประเภท

(๑) การอ่านแบบคร่าว ๆ (Skimming) คือ การอ่านแบบเปิดผ่านไปเร็ว ๆ ผู้อ่านต้องมีจุดมุ่งหมายหรือคำถามที่ต้องการคำตอบที่เฉพาะเจาะจงสำหรับเรื่องใดเรื่องหนึ่งในใจแล้ว การอ่านในลักษณะนี้ผู้อ่านต้องรู้จักใช้

ชื่อเรื่อง หัวข้อใหญ่ หัวข้อย่อยให้เป็นประโยชน์ การอ่านแบบนี้จะช่วยให้รู้จักการคาดคะเน การเลือกจับใจความ และทำให้สามารถอ่านได้รวดเร็วขึ้น

(๒) การอ่านแบบรวดเร็ว เพื่อเก็บความคิดสำคัญ(Scanning) คือ การอ่านที่จะจับใจความให้ได้รวดเร็ว จุดประสงค์ของการอ่านต้องการข้อมูลที่เฉพาะเจาะจงกว่าแบบแรก เช่น ตัวเลข หรือสถานที่ เป็นต้น การอ่านแบบนี้จะใช้ตัวเลข ตัวอักษรที่เป็นตัวใหญ่ หรือวลีสั้น ๆ ที่มีความสำคัญอยู่ด้วยให้เป็นประโยชน์

(๓) การอ่านแบบค้นคว้ารายละเอียด (Reading for detail) คือ การอ่านเพื่อค้นหาความคิดที่สำคัญ ๆ ของเรื่องนั้นโดยตลอดและเพื่อศึกษารายละเอียดรวมทั้งเพิ่มพูนความรู้ ซึ่งต้องอ่านแบบระมัดระวัง หนังสือหรือบทความที่จะต้องอ่านแบบนี้มักจะไม่มีหัวข้อเรื่องที่จะแนะให้ผู้อ่านทราบแนวทางของหนังสือ

(๔) การอ่านแบบศึกษา(Study reading) คือ การอ่านที่จะต้องเข้าใจความคิดที่สำคัญ ๆ และเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างความคิด เมื่ออ่านเข้าใจในปัจจุบันแล้วต้องสามารถจดจำไปใช้ในเวลาต่อไปอีกด้วย วิธีอ่านแบบนี้ต้องอ่านแบบคร่าว ๆ เสียก่อน แล้วใช้ความคิดพร้อมตั้งคำถามไว้ หลังจากนั้นจึงอ่านอย่างตั้งใจ

(๕) การอ่านแบบวิเคราะห์ (Analytical reading) คือ การอ่านเรื่องราวเกี่ยวกับกฎหมายวิทยาศาสตร์ ทฤษฎีทางคณิตศาสตร์ บทความสำคัญและปัญหาต่าง ๆ จึงต้องอ่านด้วยความระมัดระวังทุก ๆ คำที่ผ่าน ผู้อ่านจะต้องตั้งปัญหาไว้ในใจ ขณะที่อ่านและหาทางแก้ปัญหาเหล่านั้นให้แจ่มแจ้ง

(๖) การอ่านแบบวิจารณ์ (Critical reading) การอ่านแบบนี้ถือว่าเป็นการอ่านที่ต้องใช้ทักษะการอ่านระดับสูงสุด คือ ผู้อ่านสามารถแสดงความคิดเห็นต่อสิ่งที่ตนอ่านไปแล้วได้สามารถใช้เหตุผลต่อรองกับสิ่งที่ปรากฏในข้อเขียนนั้นว่า ผู้อ่านเห็นด้วยหรือไม่ การอ่านแบบนี้ผู้อ่านต้องเฉลียวฉลาด มีความระมัดระวังในการอ่าน ที่สำคัญต้องระมัดระวังในเรื่องความไม่สมเหตุสมผล และพยายามจับจุดสำคัญที่ผู้เขียนต้องการพูดหรือต้องการให้ผู้อ่านเชื่อ

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ประเภทของการอ่านสามารถแบ่งได้หลายประเภทและหลายแบบซึ่งนักการศึกษาหรือครูผู้สอนสามารถนำประเภทต่าง ๆ ของการอ่านไปปรับใช้ให้ตรงกับความรู้ความสามารถของผู้เรียนและระดับชั้นที่สอน

๒.๔ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอ่าน

กาเย, บริกส์ และวอตเตอร์ (Gagne, Briggs and Watter. ๑๙๙๒ : ๑๘๙-๑๙๙ : อ้างถึงในแววมยุราเหมือนนิล. ๒๕๔๑ : ๒๔-๓๒) ได้เสนอแนวทางในการจัดลำดับขั้นตอนในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอ่านเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนทำกิจกรรมต่าง ๆ ไว้ ๙ ขั้น ดังนี้

๑) สร้างความสนใจ คือ การทำให้ผู้เรียนมีใจจดจ่อต่อบทเรียน โดยครูใช้วิธีสนทนาซักถามหรือใช้วัสดุต่าง ๆ

๒) แจ้งจุดประสงค์ คือ การบอกให้นักเรียนทราบถึงจุดมุ่งหมายของบทเรียน

๓) ทบทวนความรู้เดิม เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และกระตุ้นให้ผู้เรียนสามารถ นำความรู้เดิมไปใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อบทเรียนใหม่

๔) ใช้สื่อกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ โดยเสนอสิ่งที่ใช้ประกอบการสอน

๕) ให้แนวทางการเรียนรู้ โดยครูแนะแนวทางให้นักเรียนสามารถทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง

๖) ให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติ ให้ผู้เรียนอ่านในใจเรื่อง และทำแบบฝึกหัดได้ด้วยตนเอง

๗) ให้ข้อมูลย้อนกลับ ด้วยการตรวจสอบแก้ไขสิ่งที่ผิดพลาดของนักเรียน ให้คำชมเชยและแสดงความยินดีในผลงานของนักเรียน

๘) ประเมินค่าการปฏิบัติ เป็นการวัดและประเมินว่าผู้เรียนสามารถปฏิบัติตามจุดประสงค์ของบทเรียนนั้น ๆ ได้หรือไม่

๙) ส่งเสริมความแม่นยำและการถ่ายโอนโดยการสรุปย่อ ทบทวนบทเรียนที่ผ่านมา เพื่อให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมที่คงทน

ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอ่านนั้น ผู้รายงานได้นำกิจกรรมการสอนดังกล่าวคือการจัดการเรียนการสอนโดยมีการชี้แนะ เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจจนสามารถที่จะปฏิบัติได้ ด้วยตนเอง และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นการเรียนรู้ร่วมกัน โดยนำมาประยุกต์

เป็น ๕ ขั้นตอน คือ ขั้นสร้างความสนใจ ขั้นให้แนวการเรียนรู้ ขั้นให้นักเรียนลงมือปฏิบัติ

ขั้นแจ้งผลการปฏิบัติและให้ข้อมูลย้อนกลับ และขั้นส่งเสริมความแม่นยำและการถ่ายโอนความรู้

๒.๕ ทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการอ่าน

กลวิธีการสอนอ่านในปัจจุบันและนำไปใช้เป็นแนวทางในการสอนอ่านอย่างเป็นระบบต่อไป

๑) ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการอ่าน

(๑) ทฤษฎีโครงสร้างความรู้เดิม (Schema Theory)

บาร์เลทท์ (Bartlett. ๑๙๓๒ : ๔๕ ; อ้างถึงใน Scovel. ๒๐๐๑ : ๙๒) กล่าวว่า มนุษย์จะเข้าใจเหตุการณ์รอบข้างตนได้ก็ต่อเมื่อเหตุการณ์เหล่านั้น สอดคล้องกับแนวความคิดหรือความรู้เดิม ซึ่งมนุษย์มีอยู่แล้วในสมอง ขาวสาร ความคิด หรือข้อมูลใด ๆ ก็ตาม จะมีความหมายได้ก็ต่อเมื่อผู้รับสารเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของข้อมูลเหล่านั้นเข้ากับสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่ตัวเขามีความรู้ หรือรู้จักอยู่แล้วโดยได้อธิบายเกี่ยวกับแนวคิดของทฤษฎีนี้ว่า Schema หมายถึง โครงสร้างของความคิดในสมอง ซึ่งมีการจัดกลุ่มข้อมูลเกี่ยวกับความรู้ และประสบการณ์ที่มีอยู่ โดยจะมีการเรียงลำดับขั้นตอนคุณสมบัติที่คล้ายคลึงกัน และมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ข้อมูลเหล่านี้จะมีประโยชน์ในการคาดคะเน ตีความข้อมูลใหม่ และปรับข้อมูลใหม่ให้เข้ากับข้อมูลเดิมที่มีอยู่แล้วเพื่อเก็บข้อมูลนั้นไว้ใช้ต่อไป การที่ผู้อ่านสามารถนำข้อมูลความรู้ที่มีอยู่มาคาดคะเน และตีความข้อมูลใหม่ได้ จะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ได้รวดเร็วยิ่งขึ้น

แมนเดอร์ (Mandler. ๑๙๘๓ : ๙๗-๑๑๓ ; อ้างถึงใน พรรณนา เพิ่มพูล. ๒๕๔๙ : ๓๕) ได้สรุปไว้ดังนี้

๑. โครงสร้างความรู้เดิมที่บุคคลมีอยู่จะมีความสมบูรณ์ลึกซึ้ง และละเอียดรอบคอบยิ่งขึ้น ถ้าบุคคลนั้นมีโอกาสปะทะสัมพันธ์กับสิ่งเร้าภายนอกมากขึ้น ทำให้รู้จักมโนทัศน์ (concept) ในระดับสูงที่มีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น ดังนั้นนักเรียนหรือผู้อ่านจะเรียนรู้หรืออ่านอย่างมีความหมาย หรือเข้าใจยิ่งขึ้น

๒. การที่บุคคลใช้โครงสร้างความรู้เดิมในการอ่าน จะทำให้เกิดความเข้าใจ เนื้อเรื่องที่อ่านได้ดียิ่งขึ้น เพราะผู้อ่านที่จะเกิดความเข้าใจเนื้อเรื่องที่อ่าน ไม่ได้เกิดจากการรู้เฉพาะความหมายของคำ หรือประโยคที่ประกอบกันเป็นข้อความหรือเนื้อเรื่องเท่านั้น ผู้อ่านจะต้องทำความเข้าใจกับข่าวสารใหม่ด้วยการอนุมาน (inference) ของผู้อ่านเอง โดยการใช้โครงสร้างความรู้เดิมเป็นพื้นฐานในการให้ความหมายที่สอดคล้อง และตรงกับข้อความหรือเนื้อเรื่องนั้น ๆ

๓. ผู้อ่านจะใช้โครงสร้างความรู้เดิมเป็นตัวชี้้นำในการตัดสินใจว่า ควรจะต้องจดจำอะไรบ้างในข้อความนั้น ผู้อ่านจะเลือกให้ความใส่ใจต่อข้อมูลที่ทำให้โครงสร้างความรู้เดิมมีความหมายขึ้นมา ในทางตรงกันข้าม ข้อมูลที่รับเข้ามาแล้วไม่สามารถทำให้โครงสร้างความรู้เดิมมีความสมบูรณ์ขึ้น จะเป็นข้อมูลที่ไม่มีความสำคัญ และไม่มีความเกี่ยวข้องผู้อ่านก็จะไม่สนใจข้อมูลนั้น

๔. โครงสร้างความรู้เดิมที่ไม่สมบูรณ์ และผู้อ่านยังไม่พบข้อมูลใหม่ที่จะต่อเติมให้สมบูรณ์ได้ในเนื้อเรื่อง ในกรณีเช่นนี้ผู้อ่านจะต้องต่อเติมข่าวสารที่หายไปให้ตรงกับสถานการณ์ของเนื้อเรื่องที่อ่านโดยใช้การอนุมาน

๕. ความสามารถในการตีความขึ้นอยู่กับโครงสร้างความรู้เดิมของผู้อ่านซึ่งจะมีมากน้อยแตกต่างกันและมีผลทำให้ความสามารถในการจดจำแตกต่างกันไปในการตีความเรื่อง ที่อ่านรับเข้าไปยังสมอง จะต้องสร้างความสัมพันธ์กับโครงสร้างความรู้เดิม ลักษณะโครงสร้างความรู้เดิมความรู้เดิมนั้นจะต้องมีความสอดคล้องกับเนื้อเรื่องที่ผู้อ่านรับผ่านเข้าไปถ้าเนื้อเรื่อง ที่อ่านไม่มีความแจ่มชัด หรืออาจตีความหมายได้หลายทาง ผู้อ่านจะใช้โครงสร้างความรู้เดิมที่ จดจำไว้มาช่วยในการตีความ

สรุปได้ว่า ทฤษฎีโครงสร้างความรู้เดิม (Schema theory) เป็นทฤษฎีที่ให้ความสำคัญต่อพื้นความรู้ ว่าเป็นองค์ประกอบสำคัญที่มีผลต่อการเรียนรู้เป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการสร้างความเข้าใจในการอ่าน เพราะตัวอักษร คำหรือข้อความที่ปรากฏในบทอ่านนั้นมีความหมายหลากหลาย ซึ่งผู้อ่านจะเข้าใจความหมายได้โดยใช้ความรู้เกี่ยวกับภาษา ใช้บริบทของความหมายที่คำนั้น ๆ ปรากฏอยู่ และใช้ประสบการณ์เดิมของผู้อ่านประกอบกัน กล่าวคือ ผู้อ่านจะเข้าใจความหมายของสิ่งที่อ่านก็ต่อเมื่อได้นำความรู้เดิมที่มีอยู่เกี่ยวกับเรื่องนั้นมาปฏิสัมพันธ์กับข้อมูลที่ปรากฏอยู่ในบทอ่านได้อย่างเหมาะสม ถ้าปราศจากพื้นความรู้เดิมเกี่ยวกับสิ่งที่อ่านแล้ว การเรียนรู้และทำความเข้าใจกับสิ่งต่าง ๆ จะเต็มไปด้วยความยากลำบาก

(๒) ทฤษฎีอภิปัญญา (Metacognition Theory)

ทฤษฎีอภิปัญญา เป็นทฤษฎีหนึ่งของจิตวิทยา โดยกล่าวถึงการเรียนรู้ของคนเราว่าเป็นกระบวนการประมวลผลข้อมูลอย่างต่อเนื่อง (Information processing) ภายในสมองซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่เกี่ยวข้องกับความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการเรียนรู้ของตนเอง และการตัดสินใจของผู้เรียนในการใช้วิธีจัดการกับระบบข้อมูลที่เข้ามาสู่ระบบการเรียนรู้ของตนเองโดยมีการควบคุมความคิด มีความเข้าใจเกี่ยวกับความคิด ตลอดจนการประเมินวางแผนและจัดระบบความคิดของตนได้

แนวคิดของทฤษฎีอภิปัญญาข้างต้น เมื่อนำมาใช้ประยุกต์ใช้ในการอ่านจึงหมายถึง วิธีการหรือขั้นตอนที่ทำให้การอ่านบรรลุผลตามเป้าหมาย ซึ่งมีการดำเนินการตามขั้นตอนของการควบคุมกระบวนการอ่าน โดยผู้อ่านมีความตระหนักรู้ (Awareness) และมีความเข้าใจเกี่ยวกับกลวิธีในการอ่านและสามารถควบคุมการใช้วิธีเหล่านั้นจนบรรลุวัตถุประสงค์ของการอ่าน และตรวจสอบความเข้าใจของตนเองได้

๒) แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการอ่านเพื่อความเข้าใจ

การศึกษาแนวคิดที่สำคัญเกี่ยวกับกระบวนการอ่านเพื่อความเข้าใจ ผู้สอนพบว่านักการศึกษาและผู้เชี่ยวชาญด้านการอ่านส่วนมาก ต่างกล่าวถึงแนวคิดที่สำคัญ คือ กระบวนการอ่านแบบล่างสู่บน (Bottom-up process) กระบวนการอ่านแบบบนสู่ล่าง (Top-down process) และกระบวนการอ่านแบบปฏิสัมพันธ์ (Interactive process) ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

(๑) กระบวนการอ่านแบบล่างสู่บน (Bottom-up process)

นักการศึกษาที่เสนอแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการอ่านแบบล่างสู่บนมีความเชื่อว่าการอ่านเป็นกระบวนการวิเคราะห์จากบทอ่านสู่สมอง โดยที่ผู้อ่านจะได้รับความหมายจากการวิเคราะห์ตัวอักษร หรือข้อมูลที่ปรากฏ

รับรู้และจำแนกคำ กลุ่มคำ ประโยค แล้วถอดรหัส (Decode) ข้อความที่อ่าน โดยอาศัยความรู้ด้านคำศัพท์ และความสัมพันธ์ระหว่างประโยค ซึ่งจะทำให้เกิดความเข้าใจบทอ่านนั้น ในกระบวนการอ่านแบบล่างสู่บนนี้ ความเข้าใจของผู้อ่านขึ้นอยู่กับสิ่งที่ปรากฏในบทอ่านเท่านั้น ข้อมูลที่ปรากฏในบทอ่านจะเป็นตัวชี้แนะให้ผู้อ่านเข้าใจเรื่องราวที่ผู้เขียนเสนอไว้ ดังนั้น ถ้าเกิดปัญหาในการอ่าน คือ ไม่สามารถทำความเข้าใจสิ่งที่อ่านได้ ก็อาจจะเป็นเพราะผู้อ่านยังไม่มีความสามารถทางภาษาเพียงพอ จึงไม่สามารถถอดรหัสข้อความที่เขียนไว้ในบทอ่านได้

แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการอ่านแบบล่างสู่บนนี้ยังมีข้อจำกัดบางประการในการอธิบายถึงกระบวนการอ่านเพื่อความเข้าใจ เพราะมีผู้อ่านจำนวนไม่น้อยที่มีความสามารถทางภาษาอยู่ในระดับดี คือ รู้ความหมายของศัพท์ โครงสร้างประโยค ตลอดจนสัมพันธ์ภาพระหว่างประโยคในข้อความที่อ่าน แต่ก็ยังไม่สามารถเข้าใจสิ่งที่อ่านได้ แสดงว่าในกระบวนการอ่านนั้น ความรู้ ความสามารถทางภาษาเป็นสิ่งที่ช่วยให้การอ่านประสบความสำเร็จเพียงส่วนหนึ่งเท่านั้น ดังนั้น กระบวนการอ่านแบบล่างสู่บน จึงยังไม่สามารถอธิบายถึงกระบวนการอ่านเพื่อความเข้าใจได้อย่างครอบคลุมเท่าที่ควร

(๒) กระบวนการอ่านแบบบนสู่ล่าง (Top-down process)

แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการอ่านแบบบนสู่ล่าง เป็นแนวคิดที่แนะให้ผู้อ่านใช้ความรู้และประสบการณ์เดิม โดยอธิบายว่า การอ่านเป็นกระบวนการวิเคราะห์จากสมองสู่บทอ่านโดยที่ผู้อ่านจะทำความเข้าใจจากการรับรู้คำ ประโยคและข้อความ และพยายามทำความเข้าใจ บทอ่านโดยการวิเคราะห์จากความรู้และประสบการณ์เดิมที่เกี่ยวข้องกับบทอ่านตลอดจนความรู้รอบตัวในเรื่องทั่ว ๆ ไปที่สะสมไว้ เป็นตัวชี้แนะให้เกิดความเข้าใจในสิ่งที่อ่าน ในกระบวนการอ่านแบบบนสู่ล่างนี้ ผู้อ่านได้ข้อมูลทางภาษาจากบทอ่านเป็นเพียงพื้นฐานในการคาดเดาเรื่องราวที่อ่านเท่านั้น และอาศัยพื้นความรู้ของตนเองเป็นส่วนสำคัญในการสร้างความหมายและทำความเข้าใจในสิ่งที่อ่าน

แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการอ่านแบบบนสู่ล่างนี้ เห็นได้ชัดว่าเป็นแนวคิดที่ใช้ทฤษฎีโครงสร้างความรู้เป็นพื้นฐาน คือ เชื่อว่า พื้นความรู้ของผู้อ่านที่เกี่ยวข้องกับเรื่องราวใน บทอ่านเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดที่จะก่อให้เกิดความเข้าใจในการคาดเดาและสร้างความหมายขึ้นมาเท่านั้น อย่างไรก็ตาม แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการอ่านแบบบนสู่ล่างก็ยังมีข้อจำกัดอยู่บางประการในการอธิบายถึงกระบวนการอ่านเพื่อความเข้าใจ จากผลการศึกษาและวิจัยของนักการศึกษาหลายท่าน พบว่า ผู้อ่านที่มีประสิทธิภาพไม่ได้อาศัยแต่เพียงพื้นความรู้ของตนในการทำความเข้าใจสิ่งที่อ่านเท่านั้น แต่ได้อาศัยความรู้ในด้านภาษามาก

(๓) กระบวนการอ่านแบบปฏิสัมพันธ์ (Interactive process)

นักการศึกษาที่เสนอแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการอ่านแบบนี้เชื่อว่าการอ่านเป็นกระบวนการปฏิสัมพันธ์ (Interactive process) โดยที่ผู้อ่านจะใช้ความรู้ทางภาษาในการวิเคราะห์ตั้งแต่ระดับตัวอักษร ความหมายของคำศัพท์ จนถึงระดับความสัมพันธ์ระหว่างประโยค และข้อความทั้งหมดที่อ่าน ซึ่งเป็นกระบวนการอ่านแบบล่างสู่บน (Bottom-up process) โดยที่อาศัยข้อมูลในบทอ่านเป็นตัวชี้แนะให้เกิดความเข้าใจในสิ่งที่อ่าน ในขณะเดียวกันผู้อ่านก็ใช้พื้นความรู้และประสบการณ์ที่สะสมไว้เป็นตัวชี้แนะแนวทางในการทำความเข้าใจเนื้อเรื่องที่อ่านด้วยเช่นกันซึ่งเป็นกระบวนการอ่านแบบบนสู่ล่าง (Top-down process) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หากผู้อ่านมีพื้นความรู้ในเรื่องที่อ่านเป็นอย่างดี จะสามารถนำไปใช้ช่วยให้เกิดความเข้าใจในการอ่านได้มากขึ้น

แนวคิดกระบวนการอ่านแบบปฏิสัมพันธ์นี้ ผู้อ่านจะใช้กระบวนการอ่านแบบล่างสู่บน และกระบวนการอ่านแบบบนสู่ล่างไปพร้อม ๆ กันโดยไม่รู้ตัว เมื่อใดที่กระบวนการอ่านแบบล่างสู่บนเกิดปัญหาขึ้น โดย

อาจเป็นความกำกวมของภาษาในบทอ่าน หรือความบกพร่องทางภาษาของผู้อ่าน กระบวนการอ่านแบบบนสู่ล่างก็จะช่วยแก้ปัญหาดังกล่าว เพราะผู้อ่านสามารถใช้พื้นความรู้มาคาดคะเนเรื่องที่อ่าน เพื่อช่วยให้เกิดความเข้าใจได้มากขึ้นโดยที่ไม่ได้ละเลยความสำคัญของภาษาและตัวบทอ่านแต่อย่างใด

๓. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสอนภาษาอังกฤษ

ผู้รายงานขอเสนอแนวคิดที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

๓.๑ การสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (Communicative Language Teaching) (กระทรวงศึกษาธิการ.

๒๕๔๕ : ๑๐๙)

การสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร เป็นการจัดการเรียนการสอนตามทฤษฎีการเรียนรู้ ซึ่งมุ่งเน้นความสำคัญของตัวผู้เรียน มีการจัด ลำดับการเรียนรู้เป็นขั้นตอนตามกระบวนการใช้ความคิดของผู้เรียน โดยเริ่มจากการฟังไปสู่การพูด การอ่านการจับใจความสำคัญ ทำความเข้าใจ จดจำแล้วนำสิ่งที่เรียนรู้ไปใช้

การสอนภาษาต่างประเทศในปัจจุบัน นิยมใช้แนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร มากขึ้น มีการจัดกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้ผู้เรียนเรียนรู้อย่างมีความหมาย ได้ฝึกใช้ภาษาในสถานการณ์ที่มีโอกาสพบในชีวิตประจำวัน โดยยังคงความสำคัญกับโครงสร้างไวยากรณ์ตาม ที่ปรากฏอยู่ในเนื้อหาที่ใช้สื่อความหมาย และสนับสนุนให้ผู้เรียนได้มีการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาในทุกทักษะ แนว การสอนภาษาเพื่อการสื่อสารมีลักษณะที่เชื่อมโยงสัมพันธ์กัน ๔ ประการ คือ

๑) เป้าหมายของการสอนเน้นไปที่องค์ประกอบทั้งหมดของทักษะการสื่อสารและไม่จำกัดอยู่ภายใน กรอบของเนื้อหาภาษาหรือไวยากรณ์

๒) เทคนิคทางภาษาได้รับการออกแบบมา เพื่อนำผู้เรียนไปสู่การใช้ภาษาอย่างแท้จริงตามหน้าที่ ภาษาและปฏิบัติจริงโดยมีจุดมุ่งหมาย ทั้งนี้ รูปแบบโครงสร้างภาษามีใช้เป้าหมายหลักแต่ตัวรูปแบบเฉพาะของภาษา จะทำให้ผู้เรียนสามารถสื่อสารจนสำเร็จตามเป้าหมาย

๓) ความคล่องแคล่วและความถูกต้อง เป็นหลักการเสริมที่อยู่ภายใต้เทคนิคการสื่อสารซึ่งบางครั้ง ความคล่องแคล่วอาจมีความสำคัญมากกว่าความถูกต้อง เพื่อที่จะทำให้ ผู้เรียนสามารถนำภาษาไปใช้ได้อย่างมี ความหมาย

๔) การเรียนการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร ในขั้นตอนสุดท้าย (Production) ผู้เรียนต้องใช้ภาษา อย่างเข้าใจและสร้างสรรค์ ภายในบริบทที่ไม่เคยฝึกมาก่อน

๓.๒ ขั้นตอนการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (กระทรวงศึกษาธิการ. ๒๕๔๕ : ๑๑๑)

การสอนภาษาเพื่อการสื่อสารมีขั้นตอนการสอนที่สำคัญ ๓ ขั้นตอน ซึ่งนิยมใช้กันทั่วไปในปัจจุบัน และขั้นตอนการสอนนี้มีผลเชื่อมโยงต่อไปถึงสถานการณ์การสอน เทคนิค การสอน สื่ออุปกรณ์ และหน่วยการ สอนด้วย ได้กำหนดขั้นตอนการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร ๓ ขั้นตอน ดังนี้

๑) ขั้นการนำเสนอเนื้อหา (Presentation)

ขั้นการนำเสนอเนื้อหาใหม่ เป็นขั้นการสอนที่ครูผู้สอนจะให้ข้อมูลทางภาษาแก่ผู้เรียนซึ่งถือ ว่าเป็นการเริ่มต้นการเรียนรู้ มีการนำเสนอเนื้อหาใหม่ โดยจะมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้รับรู้และทำความเข้าใจเกี่ยวกับ ความหมายและรูปแบบภาษาที่ใช้กันจริงโดยทั่วไป รวมทั้งวิธีการใช้ภาษาไม่ว่าจะเป็นด้านการออกเสียง ความหมาย คำศัพท์ และโครงสร้างไวยากรณ์ที่เหมาะสมในสถานการณ์ต่าง ๆ ควบคู่ไปกับการเรียนรู้กฎเกณฑ์

๒) ขั้นการฝึกปฏิบัติ (Practice)

ขั้นการฝึกปฏิบัติ เป็นขั้นตอนที่ให้ผู้เรียนได้ฝึกใช้ภาษาที่เพิ่งจะเรียนรู้ใหม่จากขั้นการนำเสนอเนื้อหาในลักษณะของการฝึกแบบควบคุมหรือชี้แนะ (Controlled Practice /Directed Activities) โดยมีครูผู้สอนเป็นผู้นำในการฝึกจากง่ายไปหายาก และให้นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมเองเป็นแบบกึ่งควบคุม (Semi-Controlled) การฝึกในขั้นนี้มีจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนจดจำรูปแบบของภาษาได้ จึงเน้นที่ความถูกต้องของภาษาเป็นหลัก แต่ก็มีความหมายให้ผู้เรียนได้ทำความเข้าใจเกี่ยวกับความหมาย และวิธีการใช้รูปแบบภาษานั้น ๆ

๓) ขั้นการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร (Production)

ขั้นการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร นับเป็นขั้นที่สำคัญที่สุดขั้นหนึ่ง เพราะการฝึกใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร เปรียบเสมือนการถ่ายโอนการเรียนรู้ภาษาจากสถานการณ์ในชั้นเรียนไปสู่การนำภาษาไปใช้จริงนอกห้องเรียน การฝึกใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารโดยทั่วไป มุ่งหวังให้ผู้เรียนได้ลองใช้ภาษาในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่จำลองจากสถานการณ์จริง หรือที่เป็นสถานการณ์จริงด้วยตนเอง โดยครูผู้สอนเป็นเพียงผู้แนะแนวทางเท่านั้น การฝึกใช้ภาษาในลักษณะนี้ ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารโดยอิสระภายใต้สถานการณ์ต่าง ๆ ที่จะพบในชีวิตจริง นอกจากนี้ผู้เรียนจะได้มีโอกาสนำความรู้ทางภาษาที่เคยเรียนมาแล้วมาใช้เป็นประโยชน์อย่างเต็มที่ในขั้นนี้ เพราะผู้เรียนไม่จำเป็นต้องใช้ภาษาตามรูปแบบที่กำหนดมาให้เหมือนในขั้นฝึกปฏิบัติ และการได้เลือกใช้ภาษาเองจะช่วยสร้างความมั่นใจในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารให้แก่ผู้เรียนเป็นอย่างดี วิธีการฝึกในขั้นนี้จะฝึกในลักษณะของการทำกิจกรรมแบบต่าง ๆ โดยครูผู้สอนเป็นเพียงผู้กำหนดภาระงาน (Task) หรือสถานการณ์ต่าง ๆ ให้

นอกจากนี้ สุมิตรา อังวัฒนกุล (๒๕๔๐ : ๑๒) ได้สรุปขั้นตอนการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารไว้ดังนี้

๑) ขั้นเสนอเนื้อหา เน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และทำความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายและวิธีการใช้ภาษาที่เหมาะสมกับสถานการณ์ต่าง ๆ ควบคู่ไปกับการเรียนรู้กฎเกณฑ์ทางภาษา

โดยดำเนินการดังนี้

(๑) นำเข้าสู่เนื้อหา โดยครูผู้สอนเสนอบริบทหรือสถานการณ์แก่ผู้เรียน เช่น การใช้รูปภาพ การเล่าเรื่อง การเล่านิทาน เป็นต้น

(๒) เสนอเนื้อหาทางภาษา โดยให้ผู้เรียนฟังหรืออ่าน ในด้านเนื้อหาที่เสนอควรมีบริบทหรือสถานการณ์กำกับอยู่

(๓) กระตุ้นการเรียนรู้ (Elicitation) โดยตรวจสอบพื้นฐานความรู้และ

ความเข้าใจ ถ้าผู้เรียนตอบได้บางส่วนหรือไม่ได้ ผู้สอนต้องตระหนักว่าจำเป็นต้องสอนหรืออธิบายเนื้อหาทางภาษาดังกล่าวให้ผู้เรียนเข้าใจ

๒) ขั้นการฝึก (Practice / Controlled Practice) เป็นขั้นตอนให้ผู้เรียนฝึกใช้ภาษาที่เริ่มเรียนรู้ใหม่ โดยดำเนินการดังนี้

(๑) การฝึกแบบควบคุม (Controlled Practice) ผู้สอนเป็นผู้นำในการฝึก

โดยฝึกทั้งชั้น ฝึกเป็นกลุ่มใหญ่และฝึกเป็นกลุ่มย่อย

(๒) การฝึกทีละคน ระหว่างที่ผู้เรียนทำการฝึกทีละคน ขณะเดียวกันผู้สอนควรให้ผู้เรียนที่เหลือมีส่วนร่วมช่วยเหลือซึ่งกันและกัน สิ่งสำคัญผู้สอนต้องให้ข้อมูลป้อนกลับแก่ผู้เรียนแต่ละคนเพื่อแก้ไข

๓) ขั้นการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร (Production / Free Practice) ขั้นนี้เปรียบเสมือนตัวกลางที่เชื่อมโยงระหว่างการเรียนรู้ภาษาในชั้นเรียนกับการนำภาษาไปใช้จริงนอกชั้นเรียนโดยผู้สอนเป็นเพียงผู้แนะแนวทาง วิธีการฝึกมักอยู่ในรูปของการทำกิจกรรมต่าง ๆ ผู้สอนเป็นผู้ริเริ่มหรือจัดกิจกรรมขึ้นต้น และป้อนข้อมูลย้อนกลับให้กับผู้เรียน

จากแนวคิดในการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารดังกล่าว จึงได้กำหนดหน่วย

การเรียนรู้ในรูปแบบภาษาที่พบในสถานการณ์จริง โดยนำไปสู่การฝึกภาษาในลักษณะของชุดฝึกพัฒนาทักษะการอ่าน (Activity) เพื่อให้นักเรียนมีประสบการณ์การใช้ภาษาในลักษณะการฝึก

แบบควบคุมหรือชี้แนะ (Controlled Practice / Directed Activities) จนถึงแบบกึ่งควบคุม (Semi-Controlled) ซึ่งการฝึกในลักษณะนี้จะเน้นที่ความถูกต้องของภาษาเป็นหลัก ส่วนแนวคิดในขั้นสุดท้ายของการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร ผู้รายงานได้ออกแบบให้นักเรียนฝึกใช้ภาษาโดยการปฏิบัติกิจกรรมตามภาระงาน(Task) ที่ครูกำหนด ซึ่งได้นำเสนอไว้ในชุดการสอนการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจในแต่ละหน่วยแล้ว

๓.๓ การจัดการเรียนการสอนภาษาที่เน้นเนื้อหา (Content-Based Instruction Curriculum)

(กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๔๕ : ๑๒๑)

การจัดการเรียนการสอนที่เน้นเนื้อหา เป็นการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาความสามารถทางภาษาของผู้เรียนวิธีหนึ่ง คือ ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เนื้อหา ทักษะทางภาษา กระบวนการคิด เจตคติและวัฒนธรรม นอกจากนี้ยังเป็นการเรียนการสอนที่ก่อให้เกิดประโยชน์ให้แก่ผู้เรียนในด้านต่าง ๆ ดังนี้

- ๑) ตอบสนองความต้องการและความสนใจของผู้เรียน ตลอดจนใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร
- ๒) เรียนรู้ภาษาที่ใช้ในชีวิตประจำวันอย่างหลากหลาย โดยใช้เนื้อหาเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ทักษะทางภาษา กระบวนการคิด และแสวงหาความรู้เพิ่มเติมได้ด้วยตนเอง
- ๓) ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เชื่อมโยงความรู้ ความคิดในเนื้อหาวิชาการที่หลากหลาย และนำไปใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้
- ๔) ช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้อย่างมีความหมาย โดยการนำเสนอเนื้อหาในลักษณะที่จะให้เกิดการเรียนรู้เนื้อหาและภาษาไปพร้อม ๆ กัน
- ๕) เตรียมตัวผู้เรียนสำหรับการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น
- ๖) สนับสนุนการจัดกิจกรรมในลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม การเรียนรู้จากการทำกิจกรรมจากการฝึกงาน จากประสบการณ์ และจากการทำโครงการ

๓.๔ ขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนภาษาที่เน้นเนื้อหา

การจัดการเรียนภาษาที่เน้นเนื้อหา (CBI: Content-Based Instruction Curriculum) มีขั้นตอนการสอนที่สำคัญ ดังนี้

ขั้นที่ ๑ การเลือกแก่นสาระ (Selecting the Theme)

ในการเลือกเนื้อหาที่จะสอนนั้น ครูผู้สอนจะต้องเลือกหัวเรื่อง (Topic) ที่สอดคล้องกับสถานการณ์จริงและเลือกหัวเรื่องย่อย (Sub-Topic) ที่สัมพันธ์กัน นอกจากนี้ ครูผู้สอนจะต้องคำนึงถึงความถูกต้องและความสนใจของผู้เรียน ครูสามารถเลือกเรื่องที่จะสอนจากสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ในหลักสูตร และฝึกให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมจากสื่อต่าง ๆ เช่น หนังสือพิมพ์ วารสาร สิ่งพิมพ์ภาษาอังกฤษ ซึ่งเสนอข่าวและเหตุการณ์ปัจจุบัน

ขั้นที่ ๒ การเลือกสื่อการสอนหรือบทเรียน (Selecting the Material or the Text)

การเลือกสื่อการสอนหรือบทเรียน เป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุดเพราะครูผู้สอนจะต้องหาบทเรียนในกรอบเนื้อหาที่คาดว่าผู้เรียนสนใจ และฝึกให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะการคิดในระดับสูง เช่น สามารถตีความสังเคราะห์ข้อมูลหรือแยกประเด็นที่เป็นความเห็นจากข้อเท็จจริง สามารถเห็นภาพตามคำบรรยาย สามารถระบุความเป็นเหตุเป็นผล โดยใช้โครงสร้างของภาษา ในการเลือกบทเรียนที่จะใช้สอนมีแนวทางดังนี้

- ๑) เนื้อหาของบทเรียนเป็นเรื่องจริง (Content Authenticity) และข้อมูลมากพอที่จะให้ผู้เรียนฝึกทักษะการอ่าน เขียน และฟังได้
- ๒) ภาระงานที่สอดคล้องกับสถานการณ์จริง (Task Authenticity) เหมาะสมกับเนื้อหาวิชา กิจกรรมเปิดโอกาสให้ผู้เรียนพัฒนาความคิดเชิงวิพากษ์วิจารณ์
- ๓) ระดับความสนใจ (Interest Level) เนื้อหาในการเรียนสอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียน
- ๔) ระดับความยากง่าย (Difficulty Level) บทเรียนยากง่ายเหมาะกับระดับของผู้เรียนและให้ข้อมูลพอเพียงและมีความยาวพอเหมาะ
- ๕) เนื้อหาเข้าใจได้ง่าย (Accessibility) ผู้เรียนจำเป็นต้องมีความรู้พื้นฐานก่อนการศึกษบทเรียนนี้ และสามารถเข้าใจประเด็นทางวัฒนธรรม นอกจากนี้ การเรียบเรียงเนื้อหา ตลอดจนสำนวนภาษา มีความเหมาะสม
- ๖) บทเรียนหาได้ง่าย (Availability) ครูผู้สอนสามารถหาบทเรียนได้ในท้องถิ่นของตน
- ๗) รูปแบบของบทเรียน (Packaging) น่าสนใจ การจัดหน้า ตัวพิมพ์ ภาพ สี สัน ช่วยให้นักเรียนเข้าใจข้อความได้ง่ายขึ้น
- ๘) บทเรียนยืดหยุ่นได้ (Flexibility) บทเรียนเหมาะสมที่จะใช้สอนแบบทักษะสัมพันธ์เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมที่หลากหลายและเอื้อต่อผู้เรียนที่มีวิธีการเรียนรู้ต่างกัน
- ๙) แหล่งเนื้อหา (Source) บทเรียนมาจากแหล่งเนื้อหาที่มีรูปแบบที่หลากหลาย
- ๑๐) สื่อการสอนเสริม (Supporting Materials) เช่น คู่มือครู เฉลยหริ แบบฝึกเสริม

ขั้นที่ ๓ การสร้างแผนภูมิหรือเครือข่าย (Web)

การเลือกเนื้อหาและกำหนดหัวเรื่อง (Topic) หัวเรื่องรอง (Sub-Topic) เพื่อเจาะลึกเนื้อหาควรให้ความต่อเนื่องและสัมพันธ์กัน ตลอดจนสอดคล้องกับสาระการเรียนรู้อื่นในหลักสูตร ทั้งนี้ในแต่ละหัวเรื่องผู้เรียนจะได้เรียนรู้ข้อมูลใหม่พร้อมกับพัฒนาทักษะภาษา รวมทั้งกลวิธีการเรียนและพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์วิจารณ์ไปพร้อมกัน ดังนั้น ครูผู้สอนควรเลือกหัวเรื่องที่น่าสนใจเกี่ยวข้องกับประสบการณ์ของผู้เรียนและมีรูปแบบภาษาหลากหลาย

ขั้นที่ ๔ การเตรียมกิจกรรมการเรียนการสอน (Developing the Instructional Tasks and Activities)

การเตรียมกิจกรรมการเรียนการสอนขึ้นอยู่กับลักษณะของเนื้อหา กล่าวคือ ครูผู้สอนจะวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อที่จะประเมินว่า ผู้เรียนจะต้องมีความรู้เบื้องต้นอะไรบ้าง ก่อนที่จะอ่านบทเรียนหรือทำกิจกรรม หลังจากนั้นจึงเตรียมกิจกรรมจากเนื้อหาเพื่อสอนศัพท์และโครงสร้าง

ของภาษา วิธีเรียบเรียงเนื้อหา กลวิธีการเรียน ทักษะการเรียน และฝึกการสื่อความหมายในรูปแบบปฏิสัมพันธ์ (Interaction) กิจกรรมที่ให้ผู้เรียนปฏิบัติเป็นการฝึกให้สามารถสังเคราะห์ข้อมูล เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านเชิงวิพากษ์วิจารณ์ การพูดและการเขียนเรื่องเกี่ยวกับบทเรียน กิจกรรมแต่ละขั้นตอนต้องสัมพันธ์และเสริมซึ่งกันและกัน แนวทางการจัดกิจกรรมแต่ละทักษะมีดังนี้

ทักษะการอ่าน การอ่านเป็นทักษะสำคัญที่จะทำให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการศึกษาในระดับสูง ดังนั้นครูจึงต้องฝึกให้ผู้เรียนมีทักษะและกลวิธีที่จะอ่านบทความที่มีความหลากหลายทั้งด้านเนื้อหา โครงสร้าง และการเรียบเรียงเนื้อหา เช่น การอ่านบทความจากหนังสือพิมพ์ครูผู้สอนต้องฝึกให้ผู้เรียนทำความเข้าใจและสังเคราะห์ข้อมูล โดยโยงความคิด รวบรวมจากประสบการณ์ที่ได้เรียนรู้ไปยังเรื่องที่อ่าน

การสอนทักษะการอ่านแบบเดิม มักจะเริ่มจากการสอนคำศัพท์ในบริบทตามด้วยกิจกรรมฝึกการอ่านจับใจความ(Skimming)และการอ่านกวาดสายตาเพื่อหาข้อมูลเฉพาะ (Scanning) หลังจากนั้นจะถามคำถามเพื่อทดสอบความเข้าใจ และให้ผู้เรียนระบุใจความสำคัญโดยไม่สอนโครงสร้าง การเรียงลำดับเนื้อความ วัตถุประสงค์ของเรื่องที่อ่าน และกลวิธีในการอ่าน จึงทำให้ผู้เรียนมีปัญหาในการอ่าน โดยเฉพาะการอ่านเรื่องที่ยาวและยาก ดังนั้นครูผู้สอนจึงควรฝึกให้ผู้เรียนได้อ่านบทความที่หลากหลายและฝึกกลวิธีในการอ่าน (Reading Strategies) ไปพร้อมกัน

ทักษะการเขียน ครูผู้สอนควรเน้นการเขียนเชิงวิชาการ เช่น การเขียนสรุป และเขียนเชิงวิเคราะห์ โดยฝึกให้ผู้เรียนเรียบเรียงเนื้อหาอย่างมีระบบและเขียนข้อความในระดับย่อหน้า(Paragraph) ได้ การฝึกทักษะการเขียน ครูจะต้องประสานข้อมูลที่ได้จากกิจกรรมการพูด อ่าน และฟัง ก่อนที่ผู้เรียนจะเริ่มต้นเขียน เพื่อฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินเนื้อหาก่อนที่จะเขียน ทั้งนี้ ครูผู้สอนควรฝึกให้ผู้เรียนร่าง ตรวจสอบตลอดจนแก้ไขงานเขียนของตนเองและเพื่อนร่วมชั้นด้วย ในการสอนไวยากรณ์ ครูผู้สอนควรสอนไปพร้อมกับเนื้อเรื่องมากกว่าสอนแยกทักษะ ทั้งนี้ ครูผู้สอนจะต้องพิจารณาสาระของเนื้อหาที่จะสร้างกิจกรรมเพื่อฝึกไวยากรณ์และคำศัพท์ โดยใช้ตัวอย่างจากบทเรียนเป็นการสร้างบริบทที่จะทำให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจความหมายได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

ทักษะการฟัง ในการสอนทักษะการฟัง ผู้เรียนควรเข้าใจและมีความสามารถในการวิเคราะห์ข้อมูลได้เช่นเดียวกับการอ่าน ลักษณะของบทเรียนควรจัดให้สัมพันธ์กับทักษะอื่น และมีความหลากหลาย เพื่อผู้เรียนจะได้ฝึกกลวิธีฟังหลายแบบ ในการพัฒนาทักษะการฟังนั้น ครูผู้สอนต้องให้ผู้เรียนได้ฟังภาษาพูดที่ใช้จริง กิจกรรมเน้นฝึกฟังเสียงที่เป็นลักษณะสำคัญ

ของการพูด

การจัดการเรียนการสอนภาษาที่เน้นเนื้อหา เป็นแนวการสอนที่ต่อเนื่องจากการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร โดยมีหลักสำคัญว่า การเรียนภาษาจะเกิดขึ้นได้เมื่อผู้เรียนอยู่ในสถานการณ์การเรียนการสอนที่เหมือนจริง การจัดกิจกรรมจึงต้องใช้เนื้อหาเพื่อนำไปสู่การเรียนรู้ภาษา โดยจัดกิจกรรมที่หลากหลายทั้งกิจกรรมเดี่ยว กิจกรรมคู่ และกิจกรรมกลุ่ม รวมทั้งให้ผู้มีโอกาสได้ศึกษาข้อมูลใหม่ ๆ ไปพร้อมกับการฝึกการใช้ภาษาให้ถูกต้องในสถานการณ์ที่สมจริง

มากที่สุด

๓.๕ การสอนการอ่านภาษาอังกฤษ

กองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ (๒๕๔๒ : ๙) ได้กล่าวถึงลักษณะโดยทั่วไปของทักษะการอ่าน ๔ ลักษณะ ดังนี้

๑) ทักษะการอ่านในขั้นต้น (Pre-reading Skills) เป็นทักษะที่จูงใจผู้เรียนให้เกิดความต้องการที่จะเรียนรู้การอ่าน ซึ่งก่อนที่ผู้เรียนจะอ่านได้นั้น จำเป็นจะต้องเห็นความแตกต่างของตัวอักษรแต่ละตัว ฟังความแตกต่างของเสียงในภาษาได้ จำลำดับพยัญชนะและสระได้ เข้าใจเครื่องหมายสัญลักษณ์ต่าง ๆ สามารถพูดและฟังคำศัพท์ได้ตามสมควร มีความคิดรวบยอด และจินตนาการต่อประสบการณ์ที่ผ่านมา สนใจในคำศัพท์และการอ่านหนังสือสามารถเรียกชื่อตัวอักษรต่าง ๆ ได้

๒) ทักษะการสังเกตคำ (Word Recognition) ผู้สอนจะช่วยเหลือผู้เรียนให้รู้จักสังเกตคำได้โดยเรียนคำด้วยการดูบ่อย ๆ เรียนเสียงพยัญชนะและเสียงที่เกี่ยวข้อง เรียนโครงสร้างของเสียงที่พบบ่อย ๆ รู้จักแบ่งคำออกเป็นพยางค์และออกเสียงแต่ละพยางค์ได้อย่างถูกต้อง รู้จักใช้บริบทเพื่อเดาความหมายของคำศัพท์และการออกเสียงคำ

อย่างถูกต้อง รู้จักสังเกตโครงสร้างของประโยคเพื่อเดาความหมายของคำและการออกเสียง ใช้พจนานุกรมเพื่อหาความหมายและการออกเสียงคำ

๓) ทักษะการอ่านเพื่อความเข้าใจ (Comprehension) เป็นการอ่านเพื่อให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจในสิ่งที่อ่าน ผู้สอนจะช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจโดยการใช้เทคนิคการสอนอ่านที่หลากหลาย เช่น การหาใจความสำคัญของเรื่อง (Main Idea) การเขียนย่อเนื้อหาสำคัญของเรื่อง การเรียงลำดับเหตุการณ์ของเรื่อง การสรุปใจความสำคัญของเรื่องที่อ่าน เพิ่มพูนคำศัพท์ซึ่งจะช่วยให้เข้าใจเรื่องได้ดีขึ้น พัฒนาอัตราความเร็วของการอ่านให้เหมาะสม พัฒนาทักษะการอ่านออกเสียงเพื่อให้ผู้อื่นได้ฟังและเข้าใจ

๔) ทักษะการอ่านเพื่อการเรียนรู้ (Functional Reading) เป็นการอ่านเพื่อแสวงหาความรู้ และเพื่อให้เกิดความเพลิดเพลิน ผู้สอนจะช่วยผู้เรียนได้โดยการฝึกให้อ่านสิ่งต่าง ๆ เช่น อ่านแผนที่ อ่านสัญลักษณ์ อ่านตาราง และป้ายโฆษณา รู้วิธีใช้ส่วนต่าง ๆ ของหนังสือ ใช้หนังสือเป็นสื่ออ้างอิง และพัฒนาทักษะการใช้ห้องสมุด

จากแนวคิดเกี่ยวกับการสอนทักษะการอ่านผู้รายงานจึงได้นำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาทักษะการอ่านของนักเรียน โดยจัดทำเป็นชุดการสอนการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ มีกิจกรรมพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษ (Activity) สำหรับนักเรียน และภาระงานพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษ (Task) สำหรับครูใช้เป็นแนวทางในการกำหนดภาระงานให้แก่นักเรียน พร้อมทั้งคู่มือการใช้ชุดการสอนการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ

๓.๖ ทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการอ่านเพื่อความเข้าใจ

การอ่านเพื่อความเข้าใจ เป็นพื้นฐานของการอ่านและการเรียนรู้ ดังนั้นการส่งเสริมความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจจึงเป็นสิ่งที่ครูควรให้ความสำคัญ โดยศึกษาทฤษฎีและแนวคิดของการอ่านเพื่อความเข้าใจที่มาของวิธีการหรือกลวิธีการสอนอ่านในปัจจุบันและนำไปใช้เป็นแนวทางในการสอนอ่านอย่างเป็นระบบต่อไป

๑) ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการอ่านเพื่อความเข้าใจ

ทฤษฎีอภิปัญญา (Metacognition Theory)

บล็อก (Block. ๑๙๙๒ : ๗๐ ; อ้างถึงใน Alderson. ๒๐๐๐ : ๔๑)กล่าวว่า ทฤษฎี

อภิปัญญา เป็นทฤษฎีหนึ่งของจิตวิทยา โดยกล่าวถึงการเรียนรู้ของคนเราว่าเป็นกระบวนการประมวลผลข้อมูลอย่างต่อเนื่อง (Information processing) ภายในสมองซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่เกี่ยวข้องกับความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการเรียนรู้ของตนเอง และการตัดสินใจของผู้เรียนในการใช้วิธีจัดการกับระบบข้อมูลที่เข้ามาสู่ระบบการเรียนรู้ของตนเองโดยมีการควบคุมความคิด มีความเข้าใจเกี่ยวกับความคิด ตลอดจนการประเมินวางแผนและจัดระบบความคิดของตนได้

แนวคิดของทฤษฎีอภิปัญญาข้างต้น เมื่อนำมาใช้ประยุกต์ใช้ในการอ่าน จึงหมายถึง วิธีการหรือขั้นตอนที่ทำให้การอ่านบรรลุผลตามเป้าหมาย ซึ่งมีการดำเนินการตามขั้นตอนของการควบคุมกระบวนการอ่าน โดยผู้อ่านมีความตระหนักรู้ (Awareness) และมีความเข้าใจเกี่ยวกับกลวิธีในการอ่านและสามารถควบคุมการใช้วิธีเหล่านั้นจนบรรลุวัตถุประสงค์ของการอ่าน และตรวจสอบความเข้าใจของตนเองได้ ซึ่งนักการศึกษามีความเชื่อว่า ความรู้อภิปัญญา (Metacognitive knowledge) เป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการอ่านเพื่อความเข้าใจที่ผู้อ่านใช้เมื่อไม่สามารถตีความหมายของบทอ่านที่ผู้เขียนต้องการสื่อออกมาได้

๒) แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการอ่านเพื่อความเข้าใจ

การศึกษาแนวคิดที่สำคัญเกี่ยวกับกระบวนการอ่านเพื่อความเข้าใจ ผู้สอนพบว่า

นักการศึกษาและผู้เชี่ยวชาญด้านการอ่านส่วนมาก ต่างกล่าวถึงแนวคิดที่สำคัญ คือ กระบวนการอ่านแบบล่างสู่บน (Bottom-up process) กระบวนการอ่านแบบบนสู่ล่าง (Top-down process) และกระบวนการอ่านแบบปฏิสัมพันธ์ (Interactive process) ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

(๑) กระบวนการอ่านแบบล่างสู่บน (Bottom-up process)

นักการศึกษาที่เสนอแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการอ่านแบบล่างสู่บนมีความ เชื่อว่า การอ่านเป็นกระบวนการวิเคราะห์จากบทอ่านสู่สมอง โดยที่ผู้อ่านจะได้รับความหมายจากการวิเคราะห์ตัวอักษร หรือข้อมูลที่ปรากฏ รับรู้และจำแนกคำ กลุ่มคำ ประโยค แล้วถอดรหัส(Decode) ข้อความที่อ่าน โดยอาศัยความรู้ด้านคำศัพท์ และความสัมพันธ์ระหว่างประโยค ซึ่งจะทำให้เกิดความเข้าใจบทอ่านนั้น ในกระบวนการอ่านแบบล่างสู่บนนี้ ความเข้าใจของผู้อ่านขึ้นอยู่กับสิ่งที่ปรากฏในบทอ่านเท่านั้น ข้อมูลที่ปรากฏในบทอ่านจะเป็นตัวชี้แนะให้ผู้อ่านเข้าใจเรื่องราว

ที่ผู้เขียนเสนอไว้ ดังนั้น ถ้าเกิดปัญหาในการอ่าน คือ ไม่สามารถทำความเข้าใจสิ่งที่อ่านได้

ก็อาจจะเป็นเพราะผู้อ่านยังไม่มีความสามารถทางภาษาเพียงพอ จึงไม่สามารถถอดรหัสข้อความ

ที่เขียนไว้ในบทอ่านได้

แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการอ่านแบบล่างสู่บนนี้ยังมีข้อจำกัดบางประการในการอธิบายถึงกระบวนการอ่านเพื่อความเข้าใจ เพราะมีผู้อ่านจำนวนไม่น้อยที่มีความสามารถทางภาษาอยู่ในระดับดี คือ รู้ความหมายของคำศัพท์ โครงสร้างประโยค ตลอดจนสัมพันธ์ภาพระหว่างประโยคในข้อความที่อ่าน แต่ก็ยังไม่สามารถเข้าใจสิ่งที่อ่านได้ แสดงว่าในกระบวนการอ่านนั้น ความรู้ ความสามารถทางภาษาเป็นสิ่งที่ช่วยให้การอ่านประสบความสำเร็จเพียงส่วนหนึ่งเท่านั้น ดังนั้น กระบวนการอ่านแบบล่างสู่บน จึงยังไม่สามารถอธิบายถึงกระบวนการอ่านเพื่อความเข้าใจได้อย่างครอบคลุมเท่าที่ควร

(๒) กระบวนการอ่านแบบบนสู่ล่าง (Top-down process)

แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการอ่านแบบบนสู่ล่าง เป็นแนวคิดที่แนะนำให้ผู้อ่านใช้ความรู้และประสบการณ์เดิม โดยอธิบายว่า การอ่านเป็นกระบวนการวิเคราะห์จากสมองสู่บทอ่านโดยที่ผู้อ่านจะได้รับความหมายจากการรับรู้คำ ประโยคและข้อความ และพยายามทำความเข้าใจ

บทอ่านโดยการวิเคราะห์จากความรู้และประสบการณ์เดิมที่เกี่ยวข้องกับบทอ่านตลอดจนความรู้รอบตัวในเรื่องทั่วไปที่สะสมไว้ เป็นตัวชี้แนะให้เกิดความเข้าใจในเรื่องที่อ่าน ในกระบวนการอ่านแบบบนสู่ล่างนี้ ผู้อ่านได้ข้อมูลทางภาษาจากบทอ่านเป็นเพียงพื้นฐานในการคาดเดาเรื่องราว ที่อ่านเท่านั้น และอาศัยพื้นความรู้ของตนเองเป็นส่วนสำคัญในการสร้างความหมายและ ทำความเข้าใจในสิ่งที่อ่าน

แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการอ่านแบบบนสู่ล่างนี้ เห็นได้ชัดว่าเป็นแนวคิดที่ใช้ทฤษฎีโครงสร้างความรู้เป็นพื้นฐาน คือ เชื่อว่า พื้นความรู้ของผู้อ่านที่เกี่ยวข้องกับเรื่องราวในบทอ่านเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดที่จะก่อให้เกิดความเข้าใจในการคาดเดาและสร้างความหมายขึ้นมา

(๓) กระบวนการอ่านแบบปฏิสัมพันธ์ (Interactive process)

นักการศึกษาที่เสนอแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการอ่านแบบนี้เชื่อว่าการอ่านเป็น กระบวนการปฏิสัมพันธ์ (Interactive process) โดยที่ผู้อ่านจะใช้ความรู้ทางภาษาในการวิเคราะห์ตั้งแต่ระดับตัวอักษร ความหมายของคำศัพท์ จนถึงระดับความสัมพันธ์ระหว่างประโยค และข้อความทั้งหมดที่อ่าน ซึ่งเป็น กระบวนการอ่านแบบล่างสู่บน (Bottom-up process) โดยที่อาศัยข้อมูลในบทอ่านเป็นตัวชี้แนะให้เกิดความเข้าใจในเรื่องที่อ่าน ในขณะเดียวกันผู้อ่านก็ใช้พื้นความรู้และประสบการณ์ที่สะสมไว้เป็นตัวชี้แนะแนวทางในการทำความเข้าใจ

เข้าใจเนื้อเรื่องที่อ่านด้วยเช่นกันซึ่งเป็นกระบวนการอ่านแบบบนสู่ล่าง(Top-down process)โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หากผู้อ่านมีพื้นความรู้ในเรื่องที่อ่านเป็นอย่างดี จะสามารถนำไปใช้ช่วยให้เกิดความเข้าใจในการอ่านได้มากขึ้น

แนวคิดกระบวนการอ่านแบบปฏิสัมพันธ์นี้ ผู้อ่านจะใช้กระบวนการอ่านแบบล่างสู่บน และกระบวนการอ่านแบบบนสู่ล่างไปพร้อม ๆ กันโดยไม่รู้ตัว เมื่อใดที่กระบวนการอ่านแบบล่างสู่บนเกิดปัญหาขึ้น โดยอาจเป็นความกำกวมของภาษาในบทอ่าน หรือความบกพร่องทางภาษาของผู้อ่าน กระบวนการอ่านแบบบนสู่ล่างก็จะช่วยแก้ปัญหาดังกล่าว เพราะผู้อ่านสามารถใช้พื้นความรู้มาคาดคะเนเรื่องที่อ่านเพื่อช่วยให้เกิดความเข้าใจได้มากขึ้น โดยที่ไม่ได้ละเลยความสำคัญของภาษาและตัวบทอ่านแต่อย่างใด แนวคิดนี้จึงได้รับการยอมรับกันโดยทั่วไป ตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน

๓) องค์ประกอบของการอ่านเพื่อความเข้าใจ

การอ่านเพื่อความเข้าใจนั้นเป็นกระบวนการที่ซับซ้อน โดยมีองค์ประกอบหลายประการที่จะช่วยให้การอ่านเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพจากการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับองค์ประกอบของการอ่านเพื่อความเข้าใจ พบว่า นักการศึกษาได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการอ่านเพื่อความเข้าใจไว้ดังนี้

วาสนา บุญสม (๒๕๔๑ : ๒๒) ได้จำแนกองค์ประกอบของความเข้าใจในการอ่านไว้ ดังนี้

(๑) ผู้อ่าน เป็นปัจจัยสำคัญทำให้เกิดการอ่าน

(๒) ความรู้และประสบการณ์เดิมของผู้อ่านที่สัมพันธ์กับเรื่อง

(๓) ตัวอักษรและความหมาย ผู้อ่านต้องสามารถเข้าใจความหมายของตัวอักษร จึงจะเรียกได้ว่าเกิดความเข้าใจในการอ่าน

(๔) การเลือกความหมาย ผู้อ่านต้องสามารถเลือกความหมายที่ปรากฏอยู่ในหลาย ๆ บริบทได้อย่างถูกต้อง โดยอาศัยการพินิจพิจารณา จึงจะถือว่ามีความเข้าใจในการอ่าน

(๕) การนำไปใช้ ผู้อ่านต้องสามารถนำความรู้ที่ได้จากการอ่านไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันของตนเองได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม

ไพพรรณ อินทนิล (๒๕๔๖ : ๔-๕) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบของความเข้าใจในการอ่านไว้ ๓ ด้าน ได้แก่

(๑) องค์ประกอบด้านคำและความหมายของคำ (Word factor) หมายถึง ความสามารถในการเข้าใจรูปแบบและความหมายของคำนั้น

(๒) องค์ประกอบในการเรียบเรียงถ้อยคำ (Verbal factor) หมายถึง ความสามารถในการเชื่อมโยงความหมายของคำต่าง ๆ การเข้าใจรายละเอียดของประโยคย่อย ๆ และความสามารถในการจัดลำดับขั้นตอนของข้อความได้

(๓) องค์ประกอบด้านการสรุปที่เป็นเหตุผล (Abstract reasoning) หมายถึง ความสามารถในการสังเคราะห์ใจความสำคัญของข้อความ การสรุปความคิดหลักของเรื่อง และนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันตามโอกาสต่าง ๆ ได้

โอ ดอนเนล ไมเคิล และวูด (Michael P. O'Donnell and M. Wood. ๒๐๐๔ : ๑๔๙-๑๕๐) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบสำคัญของความเข้าใจในการอ่านไว้ ๓ ประการ สรุปได้ ดังนี้

(๑) ความรู้และประสบการณ์เดิมของผู้อ่านที่สัมพันธ์กับเรื่อง มีผลอย่างมาก ต่อความเข้าใจในการอ่าน

(๒) การเชื่อมโยงความรู้ใหม่ การที่ผู้อ่านสามารถเชื่อมโยงความรู้เดิมและความรู้ใหม่ได้ จะส่งผลให้ผู้อ่านมีความรู้ ความเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ ได้ลึกซึ้งและกว้างขวางยิ่งขึ้น

(๓) การจัดระบบความรู้ใหม่ การที่ผู้อ่านสามารถจัดระบบความรู้ที่มีอยู่เข้ากับความรู้ใหม่ที่ได้รับซึ่งจะส่งผลให้ผู้อ่านเข้าใจในเรื่องที่อ่านอย่างแท้จริง และสามารถจดจำ ความรู้ใหม่ได้อย่างรวดเร็ว แม่นยำ และยาวนาน

สรุปแนวคิดของนักวิชาการหลายท่านเกี่ยวกับการอ่านเพื่อความเข้าใจดังกล่าวได้ว่า ความเข้าใจในการอ่านขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลักที่สำคัญได้เป็น ๒ ประเภทใหญ่ ๆ คือ

๑. องค์ประกอบภายในที่มาจากตัวผู้อ่านซึ่งเกี่ยวข้องกับความสามารถด้านภาษา ไวยากรณ์ ความรู้และประสบการณ์เดิม อารมณ์ สติปัญญา ความสามารถในการเชื่อมโยงและจัดระบบความรู้ใหม่ เป็นต้น

๒. องค์ประกอบภายนอกอื่น ๆ ซึ่งเกี่ยวกับลักษณะเนื้อหาที่อ่าน ความยาวและความยากง่ายของภาษาในบทอ่าน สิ่งแวดล้อมรอบตัวผู้อ่าน ได้แก่ บ้านและโรงเรียน เป็นต้น

๔) หลักการสอนอ่านเพื่อความเข้าใจ

การศึกษาทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการอ่านเพื่อความเข้าใจดังกล่าวข้างต้น ทำให้นักการศึกษา และผู้เชี่ยวชาญด้านการอ่าน ได้นำทฤษฎีและแนวคิดต่าง ๆ มาปรับใช้ในการสอนอ่านเพื่อความเข้าใจ เพื่อเป็นแนวทางแก่ครูในการส่งเสริมให้นักเรียนได้พัฒนาทักษะการอ่าน

ของตนให้มีประสิทธิภาพ และสามารถนำไปใช้ในการศึกษา รวมทั้งการแสวงหาความรู้ต่อไปในอนาคต

ศูนย์ศิลปะภาษาและการอ่านมลรัฐเท็กซัส (Texas Center for Reading and language Arts. ๑๙๙๙ : ๔) กล่าวถึงหลักสำคัญของการสอนอ่านเพื่อความเข้าใจไว้ว่า ครูต้องให้ความสำคัญเกี่ยวกับองค์ประกอบต่าง ๆ ดังนี้

(๑) ความรู้เดิม โดยสอนให้นักเรียนตระหนักถึงสิ่งที่ตนมีความรู้เดิม และสอนกลวิธีที่จะเชื่อมโยงความรู้เดิมกับความรู้ใหม่ในบทอ่าน

(๒) การพัฒนาคำศัพท์ โดยสอนให้นักเรียนเห็นความสัมพันธ์ระหว่างคำศัพท์และหัวข้อเรื่องหรือมโนทัศน์ของเรื่อง และสอนกลวิธีที่จะพัฒนาความเข้าใจที่มีต่อคำจำกัดความหรือมโนทัศน์ของบทอ่าน รวมทั้งส่งเสริมให้นักเรียนใช้คำศัพท์ที่เรียนรู้ นอกชั้นเรียน

(๓) เทคนิคการถาม โดยสอนให้นักเรียนถามตนเองตลอดเวลาในการอ่าน ทั้งก่อนอ่าน ขณะอ่าน และหลังการอ่าน เพื่อฝึกให้เป็นผู้อ่านที่กระตือรือร้น และควบคุมการอ่านของตนได้

(๔) โอกาสในการอ่านอย่างเป็นอิสระ โดยจัดบรรยากาศที่ดีในการอ่าน ให้โอกาสในการอ่านและการเขียนอย่างมีความหมาย ให้เวลาในการอ่าน แนะนำและส่งเสริมการอ่านหนังสือต่าง ๆ รวมทั้งกระตุ้นให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน

คณะกรรมการการอ่านแห่งชาติสหรัฐอเมริกา (National Reading Panel. ๒๐๐๐, อ้างถึงใน Ruddell. ๒๐๐๒ : ๒๔) ได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับหลักการสอนอ่านเพื่อความเข้าใจไว้ ดังนี้

(๑) วิธีการสอนอ่านเพื่อความเข้าใจที่มีประสิทธิภาพที่สุด คือ การสอนกลวิธี การอ่านอย่างหลากหลายที่จะช่วยให้นักเรียนได้พัฒนาการอ่านเพื่อความเข้าใจในบทเรียน

(๒) การสอนกลวิธีในการอ่านเพื่อความเข้าใจที่ดีจะช่วยให้นักเรียนมีความสามารถ ดังนี้

- ระลึกถึงรายละเอียดของเนื้อหา
- สรุปใจความสำคัญของบทอ่าน

ตั้งคำถามและตอบคำถาม

ดังนั้น เมื่อนักเรียนได้รู้จักใช้กลวิธีการอ่านหลาย ๆ วิธีแล้ว ย่อมทำให้มีความสามารถในการสอนแบบสอบมาตรฐานทางการอ่านได้ดีขึ้น

(๓) กลวิธีการสอนอ่านแบบความเข้าใจในเนื้อหาที่เป็นบทอ่านแบบบรรยาย(Expository Materials) นับเป็นวิธีการสอนที่มีประสิทธิภาพ

(๔) การจัดโปรแกรมฝึกอบรมครูเกี่ยวกับกลวิธีการสอนการอ่านเพื่อความเข้าใจ เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากกลวิธีการอ่านเป็นกลวิธีการสอนที่ซับซ้อน

รัตเดล (Ruddell. ๒๐๐๒ : ๒๙) สรุปแนวคิดจากการวิจัย ที่ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการสอนอ่านเพื่อความเข้าใจไว้ว่า การสอนอ่านเพื่อความเข้าใจ ควรประกอบด้วยการสอนที่ทำให้นักเรียนเกิดความเข้าใจ โดยเน้นความสำคัญของการใช้ความรู้และประสบการณ์เดิมของนักเรียน และควรเน้นสอนเกี่ยวกับการรู้คิดขั้นสูง (Metacognition) ซึ่งได้แก่ การควบคุมตนเอง(Regulation) และการตรวจสอบและประเมินความเข้าใจ (Monitoring) ซึ่งเป้าหมายของการพัฒนาความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจของนักเรียน คือการช่วยให้นักเรียนรู้จักทำความเข้าใจกับสิ่งที่อ่าน รู้จักตีความ รู้จักนำไปใช้ รวมทั้งการจัดโอกาสให้นักเรียนได้มีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมอย่างหลากหลายเพื่อให้สามารถนำข้อมูลไปเชื่อมโยงกับความรู้ และประสบการณ์เดิมได้

แฮริสัน (Harrison. ๒๐๐๔ : ๙๑-๙๒) ได้เสนอแนะรายละเอียดและผลของวิธีการที่ควรนำไปใช้ในการสอนอ่านเพื่อความเข้าใจ ซึ่งปรับปรุงจากผลงานวิจัยที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งรวบรวมและเสนอแนะ โดยคณะกรรมการอ่านแห่งชาติสหรัฐอเมริกา ดังนี้

(๑) การสอนการตรวจสอบความเข้าใจ ผู้อ่านที่ได้รับการสอนให้ตรวจสอบความเข้าใจของตนเองจะสามารถตัดสินใจว่าตนเข้าใจบทอ่านได้ดีเพียงใด และสามารถเลือกใช้กลวิธี การอ่านที่เหมาะสมกับปัญหาที่เกิดขึ้นในการอ่านของตนเองได้

(๒) การเรียนแบบร่วมมือ ผู้อ่านได้เรียนรู้การทำงานเป็นคู่ หรือเป็นกลุ่มและได้รับการสอนการฟังเพื่อทำความเข้าใจจากเพื่อน จะส่งเสริมกันและกันให้สนใจบทอ่านและอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและสารทำคະแผนการอ่านเพื่อความเข้าใจได้มากขึ้น

(๓) การสอนอ่านในทุกรายวิชา เมื่อผู้อ่านได้รับการสอนกลวิธีการอ่านขณะเรียนหลาย ๆ วิชา โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิชาที่มีลักษณะเป็นเนื้อหา กลวิธีที่ได้รับการสอนมาจะสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนได้อย่างแท้จริง และซึมซับอยู่ในคลังความรู้ของนักเรียน อีกทั้งทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มขึ้นอีกด้วย

(๔) การแปลงเนื้อหาของบทอ่านเมื่อผู้อ่านได้รับการสอนให้แปลงเนื้อหาของบทอ่านตามความเข้าใจของตนเอง ผู้อ่านจะเข้าใจบทอ่านและจดจำบทอ่านได้มากขึ้น

(๕) กิจกรรมการฟัง การอ่านในใจตามไปขณะฟังมีประโยชน์ และสามารถเพิ่มความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจและการจดจำบทอ่านได้

(๖) การสร้างจินตนาการ กลวิธีการสร้างจินตนาการและกลวิธีช่วยความจำ สามารถช่วยให้อ่านจดจำคำศัพท์และข้อมูลสำคัญของบทอ่านได้

(๗) กลวิธีที่หลากหลาย กลวิธีการอ่านเพื่อความเข้าใจถูกนำมาทดลองในลักษณะการนำมาใช้ร่วมกัน ซึ่งการใช้กลวิธีการอ่านหลาย ๆ กลวิธีนั้น มีประสิทธิภาพมากกว่าการใช้กลวิธีเดียว

(๘) ความรู้เดิม การกระตุ้นความรู้เดิมก่อนการอ่านนั้นมีประโยชน์อย่างมากซึ่งช่วยในการกระตุ้นการมีส่วนร่วมและสร้างแรงจูงใจในการอ่าน นอกจากนั้นยังช่วยในการเรียนรู้คำศัพท์หรือแนวคิดใหม่

(๙) การใช้จิตวิทยาภาษาศาสตร์ การฝึกให้นักเรียนใช้แนวทางของเสียงและตัวอักษรความสัมพันธ์ของประโยค การใช้ภาษาในทางปฏิบัติ และใช้ความรู้เกี่ยวกับโครงสร้างของเนื้อหาที่อ่าน เพื่อช่วยในการเรียนรู้และเข้าใจถึงรูปแบบต่าง ๆ ของเรื่องที่อ่านและโครงสร้างของรูปแบบที่มีหลายชนิด

(๑๐) การถามตอบ การสอนให้ผู้อ่านตอบคำถามเกี่ยวกับบทอ่าน สามารถเพิ่มประสิทธิภาพในการทำความเข้าใจบทอ่านได้

(๑๑) การตั้งคำถาม การสอนให้นักเรียนรู้จักตั้งคำถาม เป็นวิธีการสร้างความเข้าใจที่ใช้ได้ผลดีและท้าทายความสามารถของนักเรียนมากกว่าการให้นักเรียนตอบคำถามที่ครูตั้งขึ้นเพียงอย่างเดียว

(๑๒) โครงสร้างของบทอ่าน การสอนให้ผู้อ่านให้ความสำคัญกับโครงสร้างของบทอ่าน จะช่วยสร้างความเข้าใจในการอ่านในระดับกว้าง และช่วยในการจดจำบทอ่านอีกด้วย

(๑๓) การสรุปสาระสำคัญ การสรุปสาระสำคัญ เป็นทักษะที่ให้ประโยชน์เป็นอย่างมากในการอ่านเพื่อความเข้าใจ ซึ่งสามารถช่วยในการจดจำบทอ่านทั้งในระดับคำและ ระดับบทอ่าน

(๑๔) การเตรียมการของครู เมื่อครูเรียนรู้กลวิธีการอ่าน และสอนกลวิธีแก่นักเรียน จะส่งผลให้นักเรียนพัฒนาความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจได้

(๑๕) ความสัมพันธ์ระหว่างคำศัพท์และความเข้าใจ ความเข้าใจในการอ่านนั้นขึ้นอยู่กับความรู้ด้านคำ เมื่อครูให้ความสำคัญกับวิธีการหาความหมายของคำ จะช่วยให้ผู้อ่านพัฒนาความเข้าใจในการอ่านได้

สรุปได้ว่า การสอนอ่านเพื่อความเข้าใจ ให้ความสำคัญกับกระบวนการที่เกิดขึ้นภายในสมองของผู้อ่าน โดยมองว่าในการอ่าน ผู้อ่านต้องใช้ความรู้ ความสามารถ และทักษะในหลาย ๆ ด้าน ประกอบกัน และในขณะที่อ่านองค์ประกอบเหล่านี้จะทำงานอย่างสัมพันธ์กันเกิดเป็นกระบวนการปฏิสัมพันธ์ขึ้นภายในสมองของผู้อ่าน

๕) การประเมินผลการสอนอ่านเพื่อความเข้าใจ

การสอนอ่านเพื่อความเข้าใจเป็นสิ่งสำคัญ เมื่อต้องการประเมินผลการสอนเพื่อความเข้าใจให้ประเมินจากความสามารถดังต่อไปนี้ (Hafner and Jolly. ๑๙๗๒ : ๑๗๔ ; อ้างถึงในสุกัญญา กระจ่างทอง. ๒๕๔๑ : ๓๘-๓๙)

- (๑) ตอบคำถามเกี่ยวกับข้อเท็จจริงและรายละเอียดต่าง ๆ จากเรื่องราวที่อ่านได้
- (๒) สามารถปฏิบัติตามคำแนะนำที่เขียนอธิบายไว้ได้อย่างถูกต้อง
- (๓) จดจำและสามารถบรรยายสิ่งที่อ่านเป็นคำพูดของตนเองได้
- (๔) ลำดับเหตุการณ์ของเรื่องที่อ่านได้ถูกต้อง
- (๕) แยกได้ว่ารายละเอียดตอนใดสำคัญ ตอนใดไม่สำคัญ
- (๖) บอกได้ว่าตัวอย่างหรือคำอธิบายประกอบต่าง ๆ มีความสัมพันธ์กับเนื้อความ สำคัญตอนใดอย่างไร
- (๗) บอกได้ว่าประโยคใดเป็นประโยคแสดงเนื้อความสำคัญหรือใจความของเรื่องราวที่อ่านได้
- (๘) บอกได้ว่าเนื้อหาของสิ่งที่อ่านมีความสัมพันธ์กับเนื้อหาในบทความอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างไร
- (๙) แสดงข้อสรุปของบทความที่อ่านได้อย่างถูกต้อง
- (๑๐) บอกได้ว่าอะไรคือความหมายที่ซ่อนเร้น หรือความหมายที่ไม่ได้แสดงไว้ตรง ๆ

(๑๑) บอกได้ว่าในการเขียน ผู้อ่านยึดแนวอะไรในการจัดระเบียบเรียง

(๑๒) บอกได้ว่าเรื่องที่อ่านมีแนวการดำเนินเรื่องอย่างไร

(๑๓) บอกวัตถุประสงค์ในการเขียนได้

(๑๔) บอกได้ว่าตอนใดผู้เขียนใช้สัญลักษณ์ ถ้อยคำเปรียบเทียบหรือเครื่องมือ ทางภาษา อื่น ๆ

และมีความหมายอย่างไร

๓.๗ การเรียนรู้ที่เน้นภาระงาน (Task-Based Learning) กระทรวงศึกษาธิการ (๒๕๕๕ : ๑๓๐-๑๓๒)

๑) จุดมุ่งหมายของภาระงาน จุดมุ่งหมายของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นภาระงาน มี ๒ ประการ คือ

(๑) จุดมุ่งหมายทั่วไป ซึ่งมีลักษณะเป็นข้อความที่กล่าวถึงปรัชญา อุดมการณ์ โดยบอกแนวทาง ทิศทางอย่างกว้าง ๆ เพื่อกำหนดสิ่งที่มุ่งหวังไว้ในอนาคต

(๒) จุดมุ่งหมายเฉพาะหลักสูตร มีลักษณะเป็นข้อความที่ชัดเจนขึ้น โดยระบุถึงเนื้อหา และ พฤติกรรมหรือกระบวนการปฏิบัติงานที่ต้องการให้ผู้เรียนบรรลุ

๒) ลักษณะสำคัญ หลักสำคัญของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นภาระงานมีดังนี้

(๑) เป็นหลักสูตรที่ใช้ภาระงาน (Task) เป็นหลักในการวิเคราะห์ เพื่อจัดทำหลักสูตร

(๒) ภาระงานที่นำมาใช้ในการเรียนการสอน ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ใช้ภาษา ในการปฏิบัติ ภาระงานนั้นให้สำเร็จ

(๓) ภาระงานที่นำมาใช้ในการเรียนการสอน ต้องวิเคราะห์ จัดประเภท จัดลำดับ และพิจารณา ความยากง่าย เพื่อให้เหมาะกับผู้เรียน

(๔) ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตร คัดเลือกเนื้อหา และวิธีสอน

(๕) การประเมินผล ให้พิจารณาที่ความสำเร็จของภาระงาน และการบรรลุจุดมุ่งหมายเป็น สำคัญ

๓) องค์ประกอบของภาระงาน มีรายละเอียด ดังนี้

(๑) เป้าหมาย หมายถึง สิ่งที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนหลังจากการปฏิบัติงาน

(๒) เนื้อหา หมายถึง ส่วนที่เป็นเนื้อหาทางภาษา ได้แก่ หน้าที่ของภาษา เพื่อการสื่อสาร ในเรื่องต่าง ๆ คำศัพท์ โครงสร้าง ซึ่งเป็นรายละเอียดที่นำมาใช้ในการปฏิบัติภาระงาน

(๓) กิจกรรม หมายถึง สิ่งที่ผู้เรียนต้องปฏิบัติเพื่อให้ภาระงานที่ได้รับมอบหมายสำเร็จด้วยดี กิจกรรมที่นำมาใช้ต้องมีลักษณะที่หลากหลาย ใกล้เคียงกับสถานการณ์การใช้ภาษาในชีวิตจริง ส่งเสริมให้เกิด ปฏิสัมพันธ์ในการสื่อสารแลกเปลี่ยนข้อมูลกัน และคำนึงถึงความต้องการของผู้เรียน

(๔) บทบาทของผู้เรียน ผู้เรียนมีหน้าที่รับผิดชอบการเรียนรู้ของตนเอง โดยการปฏิบัติงาน ที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จ ให้ความร่วมมือกับผู้อื่นในการปฏิบัติงาน เรียนรู้การใช้ภาษาจากการ มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น

(๕) บทบาทครูผู้สอน ครูผู้สอนทำหน้าที่เป็นจัดเตรียมภาระงาน เป็นที่ปรึกษาและให้ คำแนะนำขณะที่ผู้เรียนปฏิบัติภาระงาน สร้างบรรยากาศที่ดีในห้องเรียน และมีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้เรียน

(๖) การจัดสภาพและบรรยากาศในการเรียน หมายถึง การจัดห้องเรียน ให้เหมาะสม กับการปฏิบัติภาระงาน ส่งเสริมให้มีการปฏิบัติงานร่วมกันความสัมพันธ์ระหว่างครูผู้สอนกับผู้เรียนหรือระหว่าง ผู้เรียนด้วยกันดำเนินไปอย่างเป็นมิตร

๔) ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นภาระงาน

(๑) ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน โดยการศึกษาเอกสารหลักสูตร วิเคราะห์ ความต้องการของผู้เรียน วิเคราะห์แบบเรียน และวิเคราะห์ภาระงานที่ผู้เรียนต้องปฏิบัติ

(๒) การพัฒนารูปแบบภาระงาน โดยดำเนินการสรุปข้อมูลพื้นฐานและกำหนดรายละเอียดของภาระงาน ร่างรายละเอียดของภาระงาน และปรับปรุงแก้ไข

(๓) การทดลองใช้ภาระงาน โดยการเตรียมการ และดำเนินการสอนตามหลักสูตรที่กำหนด

(๔) การประเมินหลักสูตร โดยกำหนดเกณฑ์การประเมินหลักสูตรและดำเนินการวิเคราะห์ผลการประเมิน

๔. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับชุดการสอน

๔.๑ ความหมายของชุดการสอน

ชุดการสอนเป็นการนำเอาสื่อที่สอดคล้องกับเนื้อหาวิชาของแต่ละกิจกรรมมาช่วยให้การเรียนการสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งมีนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของชุดการสอนไว้ โดยสอดคล้องกันไว้ดังนี้

บุญเกื้อ ครอบหาเวช (๒๕๔๒ : ๙๑) กล่าวว่า ชุดการสอนหรือชุดการเรียนรู้มาจากคำว่า Instruction Package หรือ Learning Package หรือบางคนเรียกรวมกันว่าชุดการเรียนการสอน หมายความว่า เป็นสื่อการสอนชนิดหนึ่งซึ่งเป็นชุดของสื่อประสม (Multi Media) ที่จัดขึ้นสำหรับหน่วยการเรียนรู้ตามหัวข้อเนื้อหาและประสบการณ์ของแต่ละหน่วยที่ต้องการจะให้ผู้เรียนได้รับ โดยจัดไว้เป็นชุด ๆ บรรจุอยู่ในซองหรือในกระเป๋า แล้วแต่ผู้สร้างจะทำขึ้น

สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ (๒๕๔๕ : ๕๑) กล่าวว่า ชุดการสอนเป็นสื่อการสอนชนิดหนึ่ง ที่เป็นลักษณะสื่อประสมเป็นการใช้สื่อตั้งแต่สองชนิดขึ้นไปร่วมกันเพื่อให้ผู้เรียนได้รับความรู้ตามต้องการ โดยอาจจัดขึ้นสำหรับหน่วยการเรียนรู้ตามหัวข้อ เนื้อหาและประสบการณ์ของแต่ละหน่วยที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ อาจจัดไว้เป็นชุด ๆ บรรจุในกล่องซองหรือกระเป๋าชุดการสอนแต่ละชุดจะประกอบด้วย เนื้อหาสาระ บัตรคำสั่ง ใบงานในการทำกิจกรรม วัสดุอุปกรณ์ เอกสาร ใบความรู้ เครื่องมือหรือสิ่งจำเป็นสำหรับกิจกรรมต่าง ๆ รวมทั้งแบบประเมินผลการเรียนรู้

สรุปได้ว่า ชุดการสอนเป็นสื่อการสอนชนิดหนึ่ง ซึ่งประกอบด้วยสื่อประสมเหมาะสมกับลักษณะเนื้อหาและกิจกรรมที่จัดให้กับนักเรียน ทำให้ผู้เรียนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ และเป็นสื่อที่อำนวยความสะดวก ให้กับผู้สอนช่วยให้การเรียนการสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

๕. เอกสารเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

๑. ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

นักวิชาการให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ ดังนี้ อัจฉรา สุขารมณ์ และอรพินท์ ชูชม (๒๕๔๐ : ๑๐) ได้กล่าวว่า ผลสัมฤทธิ์ หมายถึง ความสำเร็จที่ได้จากการทำงานที่ต้องอาศัยความสามารถทางร่างกายหรือสมอง ดังนั้นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จึงเป็นขนาดของความสำเร็จที่ได้จากการเรียนที่อาศัยการทดสอบ เช่นจากการสังเกตหรือการตรวจการบ้าน หรืออาจอยู่ในรูปของเกรดที่ได้มาจากโรงเรียน ซึ่งต้องอาศัยกรรมวิธีที่ซับซ้อนและช่วงเวลาในการประเมินอันยาวนาน หรืออีกวิธีหนึ่งอาจวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั่วไปไพศาล หวังพานิช (๒๕๔๓ : ๒๐๙) ได้กล่าวว่า ผลสัมฤทธิ์ หมายถึง คุณลักษณะและความสามารถของบุคคลอันเกิดจากการเรียนการสอน เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม และประสบการณ์การเรียนรู้ที่เกิดจากการฝึกอบรม หรือ

จากการสอน การวัดผลสัมฤทธิ์จึงเป็นการตรวจสอบระดับความสามารถหรือความสัมฤทธิ์ผลของบุคคลว่า เรียนรู้แล้วเท่าไร มีความสามารถชนิดใดซึ่งสามารถวัดได้ ๒ แบบ ตามจุดมุ่งหมายและลักษณะวิชาที่สอนคือ การวัดด้วยการปฏิบัติ เป็นการตรวจสอบระดับความสามารถในการปฏิบัติหรือทักษะของผู้เรียน โดยผู้เรียนได้แสดงความสามารถดังกล่าวในรูปการกระทำจริงให้ออกมาเป็นผลงาน เช่น วิชาศิลปศึกษา พลศึกษา การช่าง เป็นต้น การวัดแบบนี้จึงต้องวัดโดยใช้ข้อสอบปฏิบัติการวัดด้านเนื้อหาเป็นการตรวจสอบความสามารถเกี่ยวกับเนื้อหาวิชาอันเป็น

ประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้เรียน รวมถึงพฤติกรรมความสามารถในด้านต่างๆสามารถวัดได้โดยใช้ข้อสอบผลสัมฤทธิ์ วรณิ โสมประยูร (๒๕๔๔ : ๒๖๒) ได้กล่าวว่า ผลสัมฤทธิ์ หมายถึง ความสามารถ หรือพฤติกรรมของนักเรียนที่เกิดจากการเรียนรู้ซึ่งพัฒนาขึ้นหลังจากการอบรมสั่งสอนและฝึกฝนโดยตรง

สาคร ธรรมศักดิ์ (๒๕๔๑ : ๑๓๕) กล่าวว่า ผลสัมฤทธิ์ หมายถึง คุณลักษณะและความสามารถของบุคคลอันเกิดจากการเรียนการสอนเป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและประสบการณ์ การเรียนรู้ที่เกิดจากการฝึกอบรม หรือจากการสอบ การวัดผลสัมฤทธิ์ จึงเป็นการตรวจสอบความสามารถหรือความสัมฤทธิ์ผลของบุคคลว่าเรียนรู้แล้ว

สรุปได้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้เป็นคุณลักษณะความสามารถของบุคคลอันเกิดจากการเรียนการสอน เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและประสบการณ์การเรียนรู้ที่เกิดจากการฝึกอบรมหรือจากการสอน การวัดผลสัมฤทธิ์จึงเป็นการตรวจสอบความสามารถหรือความสัมฤทธิ์ผลของบุคคล ซึ่งแสดงออกในลักษณะวิชาสอน คือ การวัดด้านปฏิบัติและการวัดด้านเนื้อหา

๖. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๖.๑ งานวิจัยในประเทศ

คณาพร คมสัน (๒๕๔๐ : บทคัดย่อ) ได้พัฒนารูปแบบการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยเน้นกระบวนการที่ผู้เรียนมีอิสระในการวางแผนกิจกรรมนักเรียนให้บรรลุเป้าหมายระยะยาวของการเรียน โดยใช้สัญญาการเรียนเป็นการกำหนดเป้าหมาย กำหนดวิธีการประเมินความต้องการที่แท้จริงของตนเอง กำหนดกิจกรรมที่ทำให้บรรลุเป้าหมาย กำหนดวิธีการประเมินงานแล้วรับผิดชอบควบคุมตนเองให้ปฏิบัติตามสัญญาการเรียน โดยนำไปทดลองกับกลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ แบ่งเป็นกลุ่มควบคุม ๑ ห้องและกลุ่มทดลอง ๑ ห้อง ใช้เวลาในการทดลอง ๑๒ สัปดาห์ รวม ๒๔ คาบ ผลการวิจัยปรากฏว่า คะแนนของผู้ที่มีความสามารถอยู่ในระดับต่ำของกลุ่มทดลองสูงกว่าคะแนนของผู้ที่มีความสามารถอยู่ในระดับต่ำของกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยทางสถิติที่ระดับ .๐๑ คะแนนเฉลี่ยหลังการเรียนของผู้ที่เรียนโดยรูปแบบที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.๐๑

อัจฉราวดี มีระหงษ์ (๒๕๔๐ : บทคัดย่อ) ได้พัฒนารูปแบบการสอนการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการอ่าน จับใจความภาษาอังกฤษระหว่างการสอน โดยใช้รูปแบบการอ่านที่พัฒนาขึ้นกับการสอนอ่านตามปกติ เครื่องมือในการวิจัยเป็นแผนการสอนตามรูปแบบการสอนอ่านจับใจความภาษาอังกฤษ โดยยึดแนวการสอนอ่าน ๓ ขั้นตอน และนำเทคนิคในการใช้คำถาม เทคนิคในการเขียนแผนภูมิเนื้อหา และเทคนิคการใช้กิจกรรมส่งเสริมการอ่านมาใช้ในการจัดกิจกรรมตามขั้นตอนการอ่าน ดังนี้ ขั้นตอนก่อนการอ่านสร้างแรงจูงใจในประสบการณ์พื้นฐานขั้นอ่าน ตั้งคำถามเกี่ยวกับบทอ่านให้นักเรียนคาดเดาเหตุการณ์ล่วงหน้า อ่านในใจ ตรวจสอบคาดเดา แบ่งกลุ่มเขียนแผนภูมิเนื้อหา ตรวจสอบแก้ไข แผนภูมิเนื้อหา และจดบันทึก ขั้นหลังอ่าน สรุปเรื่อง ทำกิจกรรมเสริมการอ่านและแบบฝึกหัด ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้รูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีคะแนนความก้าวหน้าสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนอ่านตามปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

จรัส ไตรบุญ (๒๕๔๑ : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาพฤติกรรมการอ่านโดยการวิเคราะห์กระบวนการคิดในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ ที่มีความสามารถในการอ่านสูงและต่ำ โรงเรียนกาญจนาภิเษก จัหวัดกาญจนบุรี จำนวน ๙๔ คน ผลการวิจัยพบว่านักเรียนที่มีความสามารถต่างกันใช้กลวิธีในการอ่านต่างกัน โดยพิจารณาจากขั้นหลังการอ่าน พบว่า นักเรียนที่มีความสามารถในการอ่านสูงและต่ำใช้กลวิธีเดียวกันในการอ่าน คือ การใช้ความรู้เดิมทำความเข้าใจบทอ่าน และพบว่าไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ นักเรียนใช้กลวิธีในการอ่านแตกต่างกัน เมื่อบทอ่านมีความยากง่ายต่างกัน เมื่อพิจารณาในขั้นหลังการอ่าน พบว่านักเรียนกลุ่มความสามารถทางการอ่านต่ำใช้วิธีการตรวจสอบกลวิธีที่ใช้ในการอ่านให้ประสบความสำเร็จน้อยที่สุด และกลุ่มความสามารถทางการอ่านสูงใช้วิธีการตรวจสอบกลวิธีในการอ่านให้ประสบความสำเร็จมากที่สุด โดยมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ และการศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่ได้รับการสอนอ่านโดยใช้กระบวนการทางความคิดพบว่า นักเรียนมีความคิดว่าการอ่านเพื่อความเข้าใจนั้น กลวิธีการอ่านโดยบอกกระบวนการคิดเป็นประโยชน์ต่อการเรียนภาษาต่างประเทศมากที่สุด

ประทัย พิริยะสุรวงศ์ (อ้างถึงใน ไพรินทร์ พวงจันทร์. ๒๕๔๑ : บทคัดย่อ) ทำการวิจัยเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษ ความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ที่ได้รับการสอนตามแนวทฤษฎีการใช้กลวิธีการเรียนรู้ทางภาษา กับการสอนตามคู่มือครู กลุ่มเป้าหมายเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ผลปรากฏว่า นักเรียนที่ได้รับการสอน ตามแนวทฤษฎีการใช้กลวิธีการเรียนรู้ทางภาษา กับการสอนตามคู่มือครู มีความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ และนักเรียนมีความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษสูงขึ้นกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ ความรับผิดชอบสูงกว่าการสอนตามคู่มือครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

สมใจ ธีระนันท์ (๒๕๔๔ : บทคัดย่อ) ได้สร้างชุดการสอนภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ และหาประสิทธิภาพของชุดการสอน ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน ๘๐/๘๐ ผลการหาประสิทธิภาพของชุดการสอนปรากฏว่า ชุดการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ที่สร้างขึ้น มีประสิทธิภาพ ๘๘.๔๐/๙๕.๖๕ สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่ตั้งไว้ และคะแนนของนักเรียนที่ได้จากการทดสอบหลังเรียน โดยใช้ชุดการสอน สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

พัชรีย์ ไชยสิทธิ์ (๒๕๔๖ : บทคัดย่อ) ทำการวิจัยเชิงทดลองสร้างชุดการสอนการสอนภาษาอังกฤษที่เน้นการพัฒนาทักษะการสื่อสาร สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ โดยนำไปทดลองกับนักเรียนโรงเรียนสัทธิพิทยาคม จังหวัดชลบุรี จำนวน ๕๐ คน ภาคเรียนที่ ๑ ปีการศึกษา ๒๕๔๖ ผลปรากฏว่า ชุดการสอนการสอนภาษาอังกฤษที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ ๘๓.๐ / ๘๒.๐ ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่ตั้งไว้

เสาวภา นันทกิจ (๒๕๔๖ : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยศึกษาผลสัมฤทธิ์ของการสอนอ่านจับใจความภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ภาคเรียนที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๔๖ โรงเรียนชลราษฎรอำรุง ๒ จังหวัดชลบุรี จำนวน ๓๓ คน โดยใช้เครื่องมือวิจัย คือ แผนการจัดการเรียนรู้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษ ผลการวิจัยปรากฏดังนี้
ค่าเฉลี่ยของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษ หลังการเรียนด้วยรูปแบบการสอนอ่านจับใจความภาษาอังกฤษที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นในกลุ่มสูง กลุ่มปานกลางและกลุ่มต่ำ สูงกว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนก่อนการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

๖.๒ งานวิจัยในต่างประเทศ

บัลลาด (Ballard. ๑๙๘๙ : abstract) ได้ทำการวิจัยผลของการอ่านเกี่ยวกับเรื่องเล่า (narrative) ที่มีต่อความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจของนักเรียนเกรด ๘ โดยแบ่งเป็น ๓ กลุ่ม คือกลุ่ม ๑ ได้รับการสอนด้วยการจัดทำแผนผังสรุปเรื่องที่อ่าน กลุ่ม ๒ ได้รับการสอนตามคู่มือครูกลุ่ม ๓ ซึ่งเป็นกลุ่มควบคุมได้รับการสอนตามคู่มือครู เรื่องที่นำมาสอนเป็นเรื่องสั้นจากหนังสือวรรณคดี ซึ่งนักเรียนต้องปฏิบัติตามกิจกรรม ๕ ขั้นตอน คือ ขั้นที่ ๑ การเขียนสรุปเรื่อง ขั้นที่ ๒ ตอบคำถามที่ขึ้นต้นด้วย Wh ขั้นที่ ๓ เขียนเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน ขั้นที่ ๔ ตอบแบบสอบถาม

เกี่ยวกับกระบวนการทำความเข้าใจในการอ่าน ขั้นที่ ๕ ตอบคำถามที่ขึ้นต้นด้วย Wh ที่ไม่ถามทันทีที่ทดลองเสร็จ ผลการวิจัย พบว่า กลุ่มที่ ๒ ทำคะแนนได้ดีกว่ากลุ่มที่ ๓ ในการสอบทุกอย่าง ยกเว้นเมื่อได้รับคำถาม Wh เมื่อการทดลองสิ้นสุดลง และในการเขียนย่อเรื่อง กลุ่มที่ ๑ ทำคะแนนได้ดีกว่ากลุ่มที่ ๒ ในการสอบทุกอย่างยกเว้นย่อเรื่อง

เคียน (Qian. ๑๙๙๙ : abstract) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณคำศัพท์ ระดับความรู้ความเข้าใจคำศัพท์ ที่มีผลต่อการอ่านภาษาเพื่อความเข้าใจ ตัวอย่างประชากรเป็นนักเรียนชาวจีนและชาวเกาหลีที่เรียนรายวิชาภาษาอังกฤษในมหาวิทยาลัยออฮาร์โอ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือแบบสอบถามเกี่ยวกับประวัติและพื้นฐานความรู้ทางภาษา แบบสอบภาษาอังกฤษที่ใช้วัดปริมาณคำศัพท์ และแบบวัดระดับความรู้ความเข้าใจคำศัพท์และความรู้เกี่ยวกับโครงสร้างของคำ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่มีระดับความรู้ความเข้าใจคำศัพท์มากกว่า ๓,๐๐๐ คำ จะมีความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจสูง

จอห์นสัน และคณะ (Johnson and et al. ๒๐๐๐ : abstract) ได้ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับโปรแกรมการพัฒนาการอ่านจับใจความ โดยทดลองกับนักเรียนเกรด ๒ โรงเรียน Illinois School จากหลักฐานปัญหาในการอ่าน ซึ่งประกอบด้วย การสังเกตรายวันของครู การสำรวจการอ่านของนักเรียน และการประเมินที่ชี้ให้เห็นถึงระดับของการอ่านจับใจความของนักเรียน จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ขาดการสนับสนุนจากผู้ปกครอง นักเรียนมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อการอ่าน และไม่มีเวลาสำหรับอ่าน จากการศึกษาเอกสารประกอบกับการวิเคราะห์ปัญหาได้เลือกการจัดนวัตกรรม ๓ กลุ่ม ได้แก่ ๑. การเขียนที่จะพัฒนากระบวนการอ่าน ๒. การอ่านโดยใช้กิจกรรมกลุ่ม การพูดคุย

เพื่อโน้มน้าวไปสู่การเลือกหนังสือด้วยตนเอง ๓. ครูอ่านให้ฟัง การใช้เทคนิคการตั้งคำถาม QAR เสริมพื้นฐานความรู้เดิมจากสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบ ๆ ตัว จากการวิจัยดังกล่าว พบว่า กลุ่มเป้าหมายคือนักเรียนเกรด ๒ มีความสามารถในการอ่านจับใจความเพิ่มขึ้น นักเรียนสามารถพัฒนาความสามารถในการเล่าเรื่องและตอบคำถามได้ทั้งคำถามแบบตอบโดยตรงจากเนื้อเรื่อง และคำถามที่ต้องอาศัยข้อมูลที่ไม่ได้ปรากฏในเนื้อเรื่อง ผลจากการวิจัยเป็นการเน้นให้เห็นว่า ผลที่ได้มาจากทักษะ

การเขียนและกลวิธีในการอ่าน คือการจัดสภาพแวดล้อมในการอ่าน

โฮกูด (Hogewood. ๒๐๐๔ : online) ได้ทำการศึกษาผลของการสอนแบบแลกเปลี่ยนบทบาทที่มีต่อนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ที่มีปัญหาในการอ่านเพื่อทำความเข้าใจบทอ่านในวิชาสังคมศึกษาโดยมีการปรับเปลี่ยนกระบวนการสอนแบบแลกเปลี่ยนบทบาทเพื่อศึกษาว่า การสอนแบบแลกเปลี่ยนบทบาทในรูปแบบอย่างง่ายนั้นมีประสิทธิผลในการช่วยสร้างความเข้าใจในบทอ่านได้ดีเทียบเท่ากับการสอนแบบแลกเปลี่ยนบทบาทในรูปแบบดั้งเดิมหรือไม่ ผู้วิจัยได้สอนวิชาประวัติศาสตร์อเมริกา ในโรงเรียนมัธยมขนาดใหญ่ในเขตชานเมืองของกรุง

วอชิงตัน ดี ซี โดยมีการวัดและเปรียบเทียบความสามารถของนักเรียนที่ใช้วิธีการสอนต่างกัน จำนวน ๓ กลุ่ม โดยกลุ่มแรกจะใช้การสอนแบบแลกเปลี่ยนบทบาทรูปแบบดั้งเดิมตามวิธีการของพาลินซาร์ และบราวน์ (Palincsar and Brown. ๑๙๘๔) ซึ่งเป็นการฝึกใช้กลวิธี ๔ กลวิธี คือ การคาดคะเน การอธิบายศัพท์ การตั้งคำถาม และการสรุปความ ขณะทำกิจกรรมกลุ่มย่อย กลุ่มที่สองเรียนรู้กลวิธีทั้งสี่ดังกล่าวเช่นกัน แต่ทำกิจกรรมทั้งชั้นเรียนเท่านั้น และกลุ่มที่สามเรียนรู้กลวิธี การตั้งคำถาม และการสรุปความเท่านั้น และทำกิจกรรมกลุ่มย่อย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบทดสอบความเข้าใจในการอ่านมาตรฐานก่อนและหลังการทดลอง แบบทดสอบความเข้าใจวิชาสังคมศึกษาก่อนและหลังการทดลอง และแบบทดสอบวิชาสังคมศึกษารายสัปดาห์จำนวน ๘ ชุด นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังทำการศึกษาลักษณะการอภิปรายของนักเรียนเกี่ยวกับบทอ่านโดยใช้การบันทึกเสียงในช่วงการสอนแบบแลกเปลี่ยนบทบาท ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนทุกกลุ่มมีคะแนนการอ่านเพื่อความเข้าใจมากขึ้น และผลการศึกษายังแสดงให้เห็นว่า ครูสามารถปรับเปลี่ยนกระบวนการสอนแบบแลกเปลี่ยนบทบาทเพื่อให้ง่ายต่อการใช้ได้ โดยมีทักษะการอ่านเพื่อความเข้าใจของนักเรียนก็ยังคงเพิ่มขึ้น เช่นเดียวกับการสอนรูปแบบดั้งเดิม

เคียร์ และเวอร์เกี (Keer and Verhaeghe. ๒๐๐๕ : ๒๙๑) ได้ศึกษาผลการสอนกลวิธีการอ่าน และ การสอนแบบเพื่อนช่วยเพื่อน ที่มีต่อความเข้าใจในการอ่านและการรับรู้ความสามารถของตนเอง ของนักเรียนเกรด ๒ จำนวน ๔๔๔ คนและนักเรียนเกรด ๕ จำนวน ๔๕๔ คน จำนวน ๔๔ ห้องเรียนจาก ๒๕ โรงเรียนในรัฐเพนซิลเวเนีย ประเทศเบลเยียม โดยกลุ่มทดลองที่ ๑ ได้รับการสอนกลวิธีการอ่านโดยมีครูเป็นผู้ชี้้นำการอ่าน กลุ่มทดลองที่ ๒ ได้รับการสอนแบบแลกเปลี่ยนบทบาทระหว่างนักเรียนกับนักเรียน และกลุ่มที่ ๓ ได้รับการสอนแบบเพื่อนช่วยเพื่อน เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูลคือ แบบทดสอบความเข้าใจในการอ่านแบบทดสอบความคล่องแคล่วในการแปลความหมายคำศัพท์ และแบบสอบถามการรับรู้ความสามารถด้านการอ่านของตนเอง ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนเกรด ๒ ที่ได้รับการสอนกลวิธีการอ่านโดยมีครูเป็นผู้ชี้้นำการอ่าน และได้รับการสอนแบบแลกเปลี่ยนบทบาทระหว่างนักเรียนกับนักเรียน มีความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจ สูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญ และนักเรียนเกรด ๕ ที่ได้รับการสอนกลวิธีการอ่าน ทั้ง ๓ กลวิธี มีความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญ นอกจากนี้ นักเรียนยังมีทัศนคติที่ดีต่อความสามารถในการอ่านของตนเอง มากกว่ากลุ่มควบคุม เมื่อเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านของนักเรียน

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ สรุปได้ว่า ชุดการสอนเป็นสื่อการเรียนการสอนที่สำคัญสำหรับผู้เรียน เพื่อให้มีพัฒนาการทางภาษาได้ดีขึ้น และแบบฝึกทักษะยังช่วยให้ผู้เรียนเกิด ความสนุกสนานเพลิดเพลินในการเรียนรู้อย่างแท้จริง ส่งผลให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐานที่ตั้งไว้ ดังนั้นผู้รายงานจึงนำเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนี้ไปเป็นหลักในการสร้างและพัฒนาชุดการสอนการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อ ความเข้าใจ ชุด General English กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ สำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ ๑ เพื่อไว้แก้ปัญหาการเรียนกับกลุ่มเป้าหมายของการทดลองและเป็นต้นแบบของการสร้างและพัฒนา นวัตกรรมในรูปแบบอื่น ๆ ต่อไป

๑๐. การออกแบบกระบวนการเรียนรู้

การสร้างและพัฒนาชุดการสอนการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ ชุด General English กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ได้ดำเนินการตามประเด็นดังนี้

๑. กลุ่มเป้าหมาย
๒. เนื้อหาที่ใช้ในการศึกษา
๓. ระยะเวลาในการศึกษา
๔. แบบแผนในการศึกษา
๕. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา
๖. การดำเนินการศึกษา
๗. การวิเคราะห์ข้อมูล

๑. กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนบ้านขามใหญ่ อำเภอเมือง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต ๑ ปีการศึกษา ๒๕๖๗ จำนวนนักเรียน ๒๓ คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

๒. เนื้อหาที่ใช้ในการศึกษา

เนื้อหาที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นเนื้อหากลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ซึ่งตรงตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช ๒๕๕๑ โดยผู้รายงานกำหนดเรื่องดังนี้ ชุดการสอนที่ ๑ At the Zoo

ชุดการสอนที่ ๒ At the Restaurant

ชุดการสอนที่ ๓ At the Stadium

ชุดการสอนที่ ๔ At the Place

๒. ระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษา

การทดลองครั้งนี้ทำในภาคเรียนที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๖๗ ใช้เวลาในการสอน ๒๔ ชั่วโมง

๓. แบบแผนในการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงทดลองซึ่งดำเนินการทดลองตามแบบแผนการวิจัย แบบ One-Group Pretest-Posttest Design (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. ๒๕๔๖, หน้า ๑๓๘) ดังตารางที่ ๑

ตารางที่ ๒ แบบแผนการทดลอง

กลุ่ม	ทดสอบก่อน	ทดลอง	ทดสอบหลัง
E	T๑	X	T๒

สัญลักษณ์ที่ใช้แบบแผนการทดลอง

E แทน กลุ่มทดลอง

T๑ แทน การทดสอบก่อนทดลอง

X แทน การเรียนโดยใช้ชุดการสอนการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ

ชุด General English กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

T๒ แทน การทดสอบหลังการทดลอง

๖. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อทำการศึกษา ที่ใช้ครั้งนี้ประกอบด้วย

๑. ชุดการสอนการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ ชุด General English กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ จำนวน ๔ ชุด

๒. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ เรื่อง การอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ ชุด General English กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ แบบปรนัยชนิดเลือกตอบ ๔ ตัวเลือก จำนวน ๓๐ ข้อ

๓. แบบสอบถามความพึงพอใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษ จำนวน ๒๐ ข้อ

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

๑. ชุดการสอนการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ ชุด General English กลุ่มสาระ การเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

๑.๑ ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับหลักการ แนวคิด ทฤษฎีกระบวนการสร้างชุดการสอนสำหรับนักเรียน และวิธีการหาประสิทธิภาพชุดการสอน เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างและพัฒนาชุดการสอนวิชาภาษาอังกฤษ

๑.๒ ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ เรื่อง การจัดการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) คู่มือครู เอกสารที่เกี่ยวข้องกับสาระการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ และการวัดและประเมินผล

๑.๓ ศึกษามาตรฐานการเรียนรู้ ธรรมชาติและลักษณะเฉพาะของภาษาอังกฤษ คุณภาพผู้เรียน ผลการ

เรียนรู้ที่คาดหวัง แนวทางการจัดการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ การวัดและประเมินผลการเรียน
ภาษาอังกฤษ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

๑.๔ เลือกสาระและเนื้อหาที่จะนำมาสร้างชุดการสอน ในการสร้างครั้ง เลือกสาระการเรียนรู้ที่ ๑
ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

- มาตรฐาน ต ๑.๑ เข้าใจและตีความเรื่องที่ฟังและอ่านจากสื่อประเภทต่าง ๆ
และแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล

- มาตรฐาน ต ๑.๒ มีทักษะการสื่อสารทางภาษาในการแลกเปลี่ยนข้อมูล
ข่าวสาร แสดงความรู้สึก และความคิดเห็นอย่างมีประสิทธิภาพ

- มาตรฐาน ต ๑.๓ นำเสนอข้อมูลข่าวสาร ความคิดรวบยอด และความคิดเห็น
ในเรื่องต่าง ๆ โดยการพูดและการเขียน

๑.๕ สร้างโครงสร้างของชุดการสอนการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ ชุด General English
กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โดยได้แบ่งเนื้อหาโครงสร้าง
ออกเป็น ๔ เรื่อง รวมทั้งหมด ๒๔ ชั่วโมง

๑.๖ ดำเนินการสร้างชุดการสอนวิชาภาษาอังกฤษ โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น ๔ ชุด แต่ละชุด
แยกเล่มกันซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวเนื่องกันไป เพื่อให้ผู้เรียนสะดวกในการทำ ชุดการสอนทั้ง ๔ ชุด ตามตารางที่ ๓
ตารางที่ ๓ แสดงจำนวนชุดการสอนการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ ชุด General English กลุ่มสาระการ
เรียนรู้ภาษาต่างประเทศ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ที่ผู้รายงานได้สร้างขึ้น

ชุดการสอน	เรื่อง	จำนวนชั่วโมง
ชุดการสอนที่ ๑	At the Zoo	๕
ชุดการสอนที่ ๒	At the Restaurant	๘
ชุดการสอนที่ ๓	At the Stadium	๗
ชุดการสอนที่ ๔	At the Place	๔

๑.๗ สร้างแบบประเมินชุดการสอนวิชาภาษาอังกฤษ โดยประเมินความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
ที่มีต่อชุดการสอนการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ ชุด General English กลุ่มสาระการเรียนรู้
ภาษาต่างประเทศ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ซึ่งมีวิธีการสร้างแบบประเมินชุดการสอนวิชา
ภาษาอังกฤษ ดังนี้

๑.๗.๑ ศึกษาวิธีการสร้างแบบประเมินชุดการสอนวิชาภาษาอังกฤษ

๑.๗.๒ ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ในเรื่องที่เกี่ยวข้อง
กับเนื้อหาและผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง เรื่อง การอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ ชุด General English กลุ่ม
สาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

๑.๗.๓ สร้างแบบประเมินชุดการสอนวิชาภาษาอังกฤษ เพื่อนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินชุดการ
สอนวิชาภาษาอังกฤษ ต่อไป

๑.๘ นำชุดการสอนการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ ชุด General English กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ที่สร้างขึ้นจำนวน ๔ ชุด ไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน ๕ คน ตรวจสอบความถูกต้องและข้อบกพร่องตามโครงสร้างและความสมบูรณ์ของเนื้อหาตามแบบประเมินที่สร้างขึ้น โดยใช้เกณฑ์การให้คะแนนประเมินผลตามเกณฑ์ของลิเกิร์ต (Likert) เป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ซึ่งมี ๕ ระดับ คือ เหมาะสมมากที่สุด เหมาะสมมาก เหมาะสมปานกลาง เหมาะสมน้อย และเหมาะสมน้อยที่สุด (บุญชม ศรีสะอาด.๒๕๔๖, หน้า ๑๑๒) แล้วแปลค่าการประเมินโดยใช้เกณฑ์การประเมินค่า ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด. ๒๕๔๖, หน้า ๑๑๒)

การแปลค่า	ค่าเฉลี่ย
เหมาะสมมากที่สุด	๔.๕๑-๕.๐๐
เหมาะสมมาก	๓.๕๑-๔.๕๐
เหมาะสมปานกลาง	๒.๕๑-๓.๕๐
เหมาะสมน้อย	๑.๕๑-๒.๕๐
เหมาะสมน้อยที่สุด	๑.๐๐-๑.๕๐

โดยได้ค่าเหมาะสมมาก มีค่าเฉลี่ย ๔.๓๒ ขึ้นไป จะถือว่าชุดการสอนการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ ชุด General English กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ใช้ได้ พบว่า ชุดการสอนวิชาภาษาอังกฤษ ทั้ง ๔ ชุด อยู่ในเกณฑ์ซึ่งมีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๔.๓๒ - ๔.๔๗ แสดงว่าอยู่ในระดับเหมาะสมมาก

๑.๙ นำชุดการสอนวิชาภาษาอังกฤษ ที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขตามของผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะไปทดลองใช้กับนักเรียนเพื่อหาประสิทธิภาพของชุดการสอน

๒. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ ชุด General English กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ ชุด General English กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ เป็นแบบทดสอบแบบปรนัย ชนิดเลือกตอบ ๔ ตัวเลือก มีขั้นตอนการจัดทำดังนี้

๒.๑ ศึกษาเอกสารหลักเกี่ยวกับการวัดผลการเรียนรู้สาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) ศึกษาเนื้อหาและผลการเรียนรู้ที่คาดหวังที่ต้องการวัด โดยกำหนดโครงสร้างให้ครอบคลุมเนื้อหาและผลการเรียนรู้คาดหวังจำนวน ๖๐ ข้อ

๒.๒ นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้อง ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ความสอดคล้องระหว่าง แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์กับจุดประสงค์ ตรวจสอบการใช้คำถาม และตัวเลือก แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามของผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะให้สมบูรณ์ถูกต้อง

๒.๓ ตรวจสอบคุณภาพแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างแบบทดสอบกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวังที่ต้องการวัดจากการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ

โดยผู้เชี่ยวชาญได้ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์การเรียนรู้

๒.๕ นำแบบทดสอบที่ผ่านการตรวจสอบแล้ว นำมาแก้ไขปรับปรุงเรียบร้อยแล้ว

๒.๖ นำแบบทดสอบที่ได้จำนวน ๔๐ ข้อ จัดทำเป็นแบบทดสอบฉบับสมบูรณ์แล้วนำไปใช้กับกลุ่มเป้าหมายต่อไปคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ปีการศึกษา ๒๕๖๗

๖. การดำเนินการศึกษา

นำชุดการสอนการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ ชุด General English กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ผ่านการหาประสิทธิภาพเรียบร้อยแล้วไปใช้จริงกับกลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ปีการศึกษา ๒๕๖๗ ใช้เวลา ๒๔ ชั่วโมง ไม่รวมเวลาการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนอีก ๒ ชั่วโมง ได้ดำเนินการดังนี้

๑. ทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การอ่าน ภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ ชุด General English กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ แบบปรนัยชนิดเลือกตอบ ๔ ตัวเลือก จำนวน ๔๐ ข้อ
๒. ทำการสอนโดยใช้ชุดการสอนการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ ชุด General English กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ จำนวน ๔ ชุด รวมเวลา ๒๔ ชั่วโมง ไม่รวมเวลาทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน
๓. ทดสอบหลังเรียน (Post-test) โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนชุดเดียวกัน กับการทดสอบก่อนเรียน จำนวน ๓๐ ข้อ และแบบสอบถามความพึงพอใจต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษชุดเดิมจำนวน ๒๐ ข้อ

๗. การวิเคราะห์ข้อมูล

๑. ตรวจให้คะแนนแบบทดสอบหลังเรียนชุดการสอนวิชาภาษาอังกฤษแต่ละชุดที่นักเรียนทำทั้ง ๔ ชุด แล้วนำมาหาค่าเฉลี่ย ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
๒. ตรวจสอบแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน จำนวน ๔๐ ข้อ แล้วนำมาหาค่าเฉลี่ย ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
๓. นำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อหาประสิทธิภาพของชุดการสอนภาษาอังกฤษ
๔. วิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างคะแนนทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียน โดยการใช้การทดสอบค่าที กรณีกลุ่มตัวอย่างไม่เป็นอิสระจากกัน(t-test for dependent samples) (ชูศรี วงศ์รัตน์, ๒๕๔๔, หน้า ๑๙๐-๒๐๑)

๑๑. โครงสร้างและองค์ประกอบสื่อการเรียนรู้ของนวัตกรรม

๑.ชุดการสอนการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ ชุด General English กลุ่มสาระ การเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ จำนวน ๔ ชุด ได้แก่

ชุดการสอนที่ ๑ At the Zoo

ชุดการสอนที่ ๒ At the Restaurant

ชุดการสอนที่ ๓ At the Stadium

ชุดการสอนที่ ๔ At the Place

๒.แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ ชุด General English กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ จำนวน ๔๐ ข้อ

๑๒. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

๑. มีชุดการสอนการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ ชุด General English กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์

๒. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้น ด้วยชุดการสอนการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ ชุด General English กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

๑๓. งบประมาณเงินอุดหนุนทั่วไปเพื่อพัฒนานวัตกรรมการศึกษา

๗๕๐ บาท (เจ็ดร้อยห้าสิบบาทถ้วน)

๑๔. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

๑. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน จำนวน ๔๐ ข้อ

๒. แบบทดสอบระหว่างเรียนของนักเรียนกลุ่มเป้าหมายด้วย ชุดการสอนการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ ชุด General English กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ จำนวน ๔ ชุด

โรงเรียนบ้านขามใหญ่

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต ๑

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

กระทรวงศึกษาธิการ

โรงเรียนบ้านขามใหญ่
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 1
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ